

FAMILIA

român

MIHAI EMINESCU - 160

REVISTĂ PENTRU SOLIDARITATEA ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

ISSN 1454 - 8607

*Constantin M lina
... a a cum l-am cunoscut*

FAMILIA ROMÂNĂ

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE CULTURĂ ȘI CREDINȚĂ ROMÂNEASCĂ

Editori: Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare și Asociația Culturală „Familia română”

Director fondator:

Dr. Constantin MĂLINAȘ

Redactor șef:

Dr. Teodor ARDELEAN

COLEGIUL DE REDACȚIE

Hermina **Anghel**escu (Detroit, SUA) ♦ Vadim **Bacinski** (Odesa) ♦ Vasile **Barbu** (Uzdin, Serbia) ♦ Simona **Boc** (Avila, Spania) ♦ Ion M. **Botoș** (Apșa de Jos, Ucraina) ♦ Florica **Bud** ♦ Sanda **Ciorba** (Algarve, Portugalia) ♦ Eugen **Cojocaru** (Stuttgart, Germania) ♦ Flavia **Cosma** (Toronto, Canada) ♦ Cornel **Cotuțiu** ♦ Mihai **Cozma** (Budapesta, Ungaria) ♦ Nicolae **Felecan** ♦ Mirel **Giurgiu** (Frankenthal, Germania) ♦ Săluca **Horvat** ♦ Ion **Huzău** (Slatina, Ucraina) ♦ Cătălina **Ilescu** (Alicante, Spania) ♦ Lidia **Kulikovski** (Chișinău) ♦ Dorina **Latiș** (Vancouver, Canada) ♦ Natalia **Lazăr** ♦ Adrian **Marchiș** ♦ Ștefan **Marinca** (Limerick, Irlanda) ♦ Angela **Muntean** (Chișinău) ♦ Mihai **Nae** (Viena) ♦ Ion **Negrei** (Chișinău) ♦ Nina **Negru** (Chișinău) ♦ Ada **Olos** (Montreal, Canada) ♦ Mihai **Pătrașcu** ♦ Gheorghe **Pârja** ♦ Viorica **Pâtea** (Salamanca, Spania) ♦ Gheorghe **Pop** ♦ Mihai **Prepeliță** (Moscova, Rusia) ♦ Paul **Remetean** (Toulouse, Franța) ♦ George **Roca** (Sydney, Australia) ♦ Origen **Sabău** (Apateu, Ungaria) ♦ Lucia **Soreanu Șugariu** (Aachen, Germania) ♦ Pavel **Suian** (Geneva, Elveția) ♦ Vasile **Tărățeanu** (Cernăuți) ♦ Teresia B. **Tătaru** (Augsburg, Germania) ♦ Traian **Trifu-Căta** (Petrovasâla, Serbia) ♦ Erika **Vârșescu** (Israel).

PRIETENII ȘI SUSȚINĂTORII REVISTEI*

Valeriu **Achim**, redactor șef al revistei „Pro Unione”, Baia Mare ♦ Gavril **Babiciu**, colonel(r), Baia Mare ♦ Ioan **Bâtea**, procuror magistrat(r), Baia Mare ♦ Pamfil **Bilțiu**, profesor etnolog, Baia Mare ♦ Ioan **Boroica**, muzeograf, Sighetu Marmăției ♦ Ion **Buzași**, prof. univ. dr., Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia ♦ Silvia **Caba-Ghivireac**, scriitoare, Herța, Ucraina ♦ Lucia **Davis**, ziarist, Auckland, Noua Zeelandă ♦ Corneliu **Florea**, redactor șef al revistei „Jurnal liber”, Canada ♦ Stelian **Gomboș**, consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte, București ♦ Eugenia **Guzun**, ziarist, Radio București ♦ Vasile **Ilica**, Asociația „Pro Basarabia și Bucovina”, Oradea ♦ Diana **Ionescu**, prof., Baia Mare ♦ Vasile **Iuga** de Săliște, președintele Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, Cluj-Napoca ♦ Lidia Elena **Kozma**, conf. univ. dr., Universitatea de Nord, Baia Mare ♦ Vasile **Malanețchi**, redactor șef al revistei „Atelier”, Chișinău, Republica Moldova ♦ Liviu **Marta**, muzeograf, Satu Mare ♦ Ioan **Miclău**, redactor șef al revistei „Iosif Vulcan”, Cringila, Australia ♦ Tiberiu **Moraru**, președintele Fundației „Morărița”, Oradea ♦ Ana **Olos**, prof. univ. dr., Universitatea de Nord, Baia Mare ♦ Liviu **Papuc**, redactor șef al publicației „Revista Română”, Iași ♦ Raisa **Pădurean**, prof., Tiraspol ♦ Zinaida **Pinteac**, profesor, Frumușica Veche, Ucraina ♦ Vlad **Pohilă**, redactor șef al revistei „BiblioPolis”, Chișinău ♦ Iosif **Popa**, ziarist, Oradea ♦ Silvia **Scutaru**, profesor, Chișinău, Republica Moldova ♦ Viorel **Thira**, preot, Baia Mare ♦ Antoaneta **Turda**, bibliotecar, Baia Mare ♦ Viorica **Ursu**, muzeograf, Baia Mare ♦ Traian **Ursu**, muzeograf, Baia Mare ♦ Mugur **Voloș**, profesor, Baia Mare.

* Lista este deschisă tuturor celor care doresc să susțină și să colaboreze cu *Familia română*

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

Redactor șef adjunct: Ioana PETREUȘ
Secretar de redacție: Anca GOJA
Redactori: Ana GRIGOR
Simona DUMUȚA
Laviniu ARDELEAN
Corina ȘANDOR-MARTIN
Paula RUS
Ștefan SELEK
Oana UNGUREAN
Simona GABOR
Casilda CIOLTEA
Tehnoredactare: Firuța ȘOMCUTEAN
Culegere text: Edit STOICHIȚĂ

ADRESA REDACȚIEI:

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU”
(Pentru redacția revistei „Familia română”)
Bd. Independenței, 4B, 430123, Baia Mare
MARAMUREȘ - ROMÂNIA
Tel: +4 0262 275583, Fax: +4 0262 275899
Email: familiaromana@yahoo.com
Web: www.bibliotecamm.ro

Tipar EUROTIP
Baia Mare, str. Dacia 4, tel./fax: 0262-211118
email: eurotipbm@yahoo.com

ISSN 1454-8607

MIHAI EMINESCU

1850-1889

Odă (în metru antic)

*Nu credeam să-nvăț a muri vreodată;
Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi,
Ochii mei 'nălțam visători la steaua
Singurătății.*

*Când deodată tu răsăriși în cale-mi,
Suferință tu, dureros de dulce...
Până-n fund băui voluptatea morții
Ne-ndurătoare.*

*Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,
Ori ca Hercul înveninat de haina-i;
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.*

*De-al meu propriu vis mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări...
Pot să mai re-nviu luminos din el ca
Pasărea Phoenix?*

*Piară-mi ochii tulburători din cale,
Vino iar în sân, nepăsare tristă;
Ca să pot muri liniștit, pe mine
Mie redă-mă!*

Mihai Eminescu

EMINESCU - 160

Eminescu în arta medaliei

„Românii se simt cel mai bine redați și reprezentați de chipul și tema Eminescu...”
(Constantin Mălinaș)

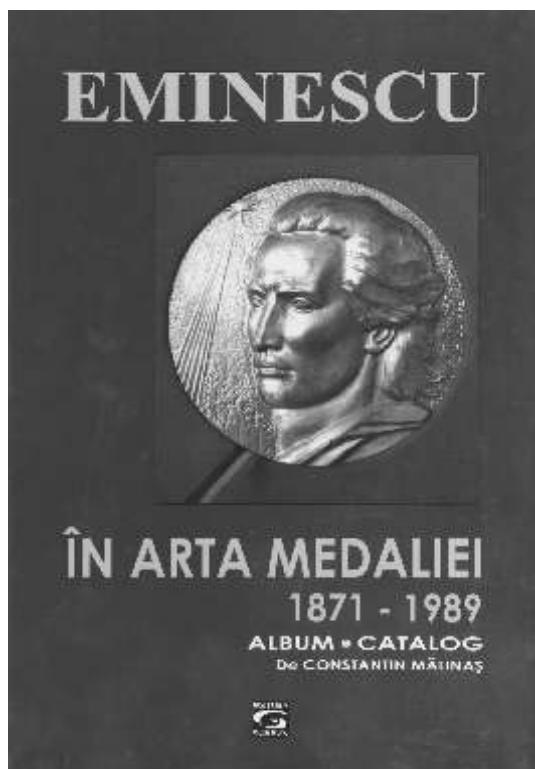
Prof. Ioana PETREUȘ

Încă din vechime, când se întâmplau momente de răscruce în viața unui popor, mai marele cetății bătea monedă cu chipul lui ca semn al puterii și al suveranității. Așa era moda vremurilor. Marii oameni de cultură care și-au lăsat, de-a lungul timpului, strălucirea minții ca avere neamului lor nu au avut parte de astfel de privilegii. Au fost totuși câteva excepții când unii dintre ei au fost urcați în efigii pentru a pune piatră de hotar trecerii prin vreme.

Albumul-catalog *Eminescu în arta medaliei (1871-1989)* al regretatului Constantin Mălinaș - apărut la Editura Geeea din Botoșani, în anul 2009 - rămâne unul de referință, deoarece ni-l arată pe marele poet român așezat la rangul de suveran al cetății. Ca semn al prețurii și al duratei. Cum de la Eminescu ne-au rămas doar patru fotografii certe (o alta, de care ne ocupăm în acest număr al *Familiei române*, rămâne în discuție) urcarea chipului poetului în medalii face parte din acel confort spiritual,

eminescian, care sensibilizează sufletul românului, dornic de simboluri care să-l reprezinte. Cum e și firesc, Eminescu are cea mai mare frecvență în arta medalistică din România, bucurându-se totodată și de cea mai mare răspândire la românii din afara granițelor țării.

Albumul, rod al unei tenacități de excepție și a unei munci asidue de aproape zece ani, ne oferă o paletă largă de chipuri ale lui Eminescu care au fost ocrotite în special de colecționari, dar și de Societatea Numismatică Română prin câteva secțiuni județene, printre care și cea din Baia Mare. De asemenea, Monetăria Națională a cultivat mereu subiectul, având deschidere spre comenzile venite de pretutindeni, fiind complementară Societății de numismatică. De semnalat este faptul că un important centru de medalistică s-a format la Chișinău cu iradierii la Bălți. Medalii Eminescu au apărut la Budapesta, Tallin, Riga, Moscova, Paris, München. Un alt izvor al medalisticii eminesciene îl reprezintă atelierele unor artiști plastici din țară și din lume. Cronologia medalisticii albumului, care îl implică pe poet, este extrem de interesantă; la prima medalie prezentată în album, Mihai Eminescu are rolul de inițiator alături de alți junimiști. Este vorba de editarea medaliei dedicată memoriei lui Ștefan cel Mare, Mănăstirea Putna, 15 august 1871, - o temă apropiată de cea a albumului. 75 de ani mai târziu Cercul Studentesc „Arboroasa” din Cernăuți, pentru rememorarea Congresului de la Putna, îi așează pe cei doi pe aceeași monedă. Colecția Ion C. Rogojanu din București deține primul sigiliu cu numele Eminescu realizat de studenții bucureșteni în anul 1887 în timpul vieții poetului. Sigiliul, constată Mălinaș, prefigurează medaliile ce vor urma. Editarea medaliilor Eminescu a debutat la Iași în anul 1889, cu implicarea Băncii Moldovei, în total aici fiind create 9 medalii Eminescu, șase dintre ele până în anul 1988. Următorul centru medalistic este Bucureștiul. Medalionul pentru mormântul poetului de la cimitirul Bellu a fost gravat de G. Georgesco în 1891. În capitală, în anul 1904, a au fost concepute și produse două piese medalistice Eminescu, iar altele 18, periodic, până în 1988. Menirea albumului lui Constantin

Medalie Mihai Eminescu, 1989

Mălinaș este și aceea de a stabili legătura medalistică Eminescu cu Europa. Începe cu Viena, cu ocazia Congresului interromânesc din 1871, unde poetul a fost parte activă. Urmează apoi Parisul, unde s-a turnat medalionul pentru mormântul poetului, Elveția și Budapesta.

Anul 1989 rămâne un an de referință în sfera numismaticii. An de sărbătoare a românilor de pretutindeni - declarat de UNESCO Anul Internațional Eminescu - a fost momentul de glorie al medalisticii eminesciene. Fenomenul petrecut în România, dar și în străinătate, este cuprins în albumul lui Mălinaș, reprezentând 80 de piese, fiecare cu descrierea aferentă. De remarcat înnoirea artistică cu soluții noi de gravare și modelare, formând portrete cu aspect tridimensional mai accentuat. Sculptorul Gheorghe Adoc a creat cea mai înaltă medalie Eminescu. Sculptorului rus, Mâkola Piven, adeptul adâncirii portretului în material, îi datorăm cea mai adâncă medalie. În afară de cei doi gravori, au mai fost alții care au adus inovare artistică în arta gravării por-

tretului eminescian: Cornel Durgheu (Oradea), compozițe Eminescu și Cetatea; Ștefan Idiceanu (Cluj-Napoca), medalii de porțelan; Simion Odainic (Chișinău), cea mai mare medalie Eminescu - 144 mm; Gabor Toros (Baia Mare), medalii manuale în stil medieval ș.a. Celebrul sculptor Ion Vlad de la Paris a produs prima medalie de stil sigilar. Cu ocazia Centenarului Eminescu din 1989 a avut loc o adevărată explozie de medalii, „ca o ploaie de meteoriți”, „un fenomen medalistic substanțial și coerent, primul de asemenea amploare în cultura românească și foarte rar în cultura universală”. Privind cu atenție portretul poetului în medalii ne pot încerca mai multe stări. De la admirație până la mirare. Unele piese sunt cu adevărat inspirate, în timp ce altele sunt mai puțin reușite sau chiar deloc. Dincolo de aceste aspecte de ordin estetic, toate semnifică același gest nobil, de sublimare a marelui poet în diferite momente ale istoriei. Albumul mai cuprinde și multe date tehnice din domeniu, dovadă că autorul și-a pus în acest volum, pe lângă pasiunea evidentă pentru arta medaliei, și cunoștințele adecvate.

Sursa de inspirație tematică, în afara chipului binecunoscut al poetului, s-a îndreptat și către biografie și operă, fiind gravate semnătura poetului, casa părintească de la Ipotești, urna de la Putna 1871, lacul codrilor albastru, luceafărul, Veronica Micle, versuri din poeme, ori citate, cum este cel al lui Arghezi, gravat pe reversul medaliei Ștefan Grudinschi: „Fiind foarte român Eminescu e universal”.

Albumul *Eminescu în arta medaliei* include o perioadă de 118 ani (1871-1989). Autorul preconiza și volumul al doilea, având ca subiect medaliile Eminescu dintre anii 1990-2010. Din păcate, din partea autorului, intenția a încremenit în proiect. Ceea ce ne-a lăsat, însă, este proba unei munci tenace de colecționar bine documentat, dar și o pasiune nobilă pentru chipul lui Eminescu prin care cultura română și-a bătut propria monedă devenită simbol al identității naționale.

Plachetă Centenar Mihai Eminescu - UNESCO, 1989

Imitarea Mirumului

Cezar IVĂNESCU

Acum, când pășim în cel de-al doilea veac al eternității eminesciene, vom spune că Eminescu este nu doar „omul deplin al culturii românești” cum, cu înțelepciunea senectuții, s-a străduit să ne-o reamintească filosoful nostru, Constantin Noica, dar mai mult, că pentru noi, românii, Eminescu încarnează cea mai desăvârșită - conceptibilă imitare a unui model sacru, iar opera sa ne va rămîne în veci, cartea sfântă a neamului.

Nu am fi îndrăznit să facem publică această investiție sacră, dacă nu am fi descoperit tocmai la cel mai „fără de nici un Dumnezeu” filosof român, acest pasaj: „Tot ce s-a creat până acum în România poartă stigmatul fragmentarului. Afară de Eminescu, totul este aproximativ în cultura românească. Nici unul nu ne-am lădat cu el. Căci nu l-am declarat cu toții, o excepție inexplicabilă printre noi? Ce a căutat pe aici acel pe care și un Buda ar putea fi gelos? Fără Eminescu, am fi știut că nu putem fi decât esențial mediocri, că nu este ieșire din noi înșine și ne-am fi adaptat perfect condiției noastre minore. Suntem prea obligați față de geniul lui și față de turburarea ce ne-a vărsat-o în suflet”.

Numai el ar putea rosti vorbele angelinului Paul Klee, Doar lângă Dumnezeu îmi află locul, și lângă el, nimeni...

Pentru sufletele comune, Eminescu a putut să pară doar un genial personaj „istoric”, „*mais aux âmes bien nées*” el le-a apărut totdeauna investit cu acea tremenda majestas, un *mysterium tremendum et fascinans* (Rudolf Otto) în stare să provoace o conversiune fatală... De aceea, toți românii erudiți, de la Titu Maiorescu și Nicolae Iorga la Mircea Eliade, Perpessicius și Petru Creția, au simțit că pietatea față de Eminescu măsoară gravitatea cu care ne întâmpinăm propriul nostru destin. Pentru toți acei care am avut și avem o patrie în limba română (ca să-l parafrazez pe marele portughez Fernando Pessoa, căruia de drept îi aparține formularea) drumul de acces către textele fundamentale ale umanității trece prin acest corpus al operei eminesciene și în acest ceas trebuie să ne plecăm cu recunoștință fruntea și în fața celui mai obscur eminescolog care va fi trudit să ne redea întregă „conștiința noastră mai bună”... Ca epigoni (în sensul meliorativ și etimologic al termenului) ai lui Eminescu, orice biografie a Poetului, scrisă chiar cu un sentiment tragic, nu ne mai poate mulțumi prin anticlimaxul inherent oricărei descripții lineare realiste...

Visez la acel care va scrie o Lalitavistara și nu mă îndoiesc deloc că trans-figurarea abia ne va arăta adevărata icoană a Poetului.

Scriam cândva că orice ins, spre a-și proba

sieși că e român, ar trebui să scrie o biografie a Poetului, actualizându-și astfel în conștiință nu doar un model exemplar al spiritualității românești, ci modelul exemplar prin excelență pentru oricine vrea să realizeze „o viețuire lină și cumplită” ca bun român...

Vom scăpa și de acea rea conștiință a păcatului față de Eminescu dacă, pe deasupra, vom răspândi să se afle la căpătâiul oricărui bun român și o ediție populară a operei complete care acum ni se oferă nouă, celor mai privilegiați români...

Vom experia astfel acel uimitor comerț spiritual, potlach, în care fiecare se străduiește să dea cât mai mult și vom constata vrăjiți cât de puțin am dat, chiar toată viața noastră, primind în schimb totul, căci scris e-n firea Mirumului, ca o pleromă ce se află să ne copleșească și bietul nostru trai, să ni-l îndrepte înspre adevăr și biata noastră conștiință să ne-o preschimbe într-o hiperconștiință beatifică...

Norocul nostru al celor de azi ni se măsoară prin bucuria de a trăi în deplinătatea revelată a spiritului eminescian, iar nefericirea noastră, câtă este, prin neascultarea „turburării ce ne-a vărsat-o în suflet”.

Norocul nostru, mai mare ca al altor români care au mers în drumul lui Eminescu (Hasdeu și Nicolae Densusianu, Xenopol, Iorga și Pârvan, Bacovia, Goga și Blaga, Arghezi și Ion Barbu, Enescu, Pallady și Țuculescu, Mircea Eliade și până la copilul de geniu care a fost Labiș) ni se măsoară prin distanța viziunii juste pe care ne-au transmis-o înaintemergătorii noștri: știm azi măcar să nu mai facem grosolane erori de situație, căci nu noi îl „distingem” pe Eminescu („Rege el însuși al cugetării omenești, care alt rege ar fi putut să-l distingă?”, cu vorbele lui Maiorescu), ci Eminescu ne măsoară insignifianța sau grandoarea noastră...

Un singur român ni se pare a mai fi trăit deplin în duhul lui Eminescu: Brâncuși (aforismele lui sunt singurele „apocrife” pe care le-am adăuga cu voluptate operei eminesciene); marmoreele sale divinități, adevărate yantra, pot fi gândite ca imagini hermeneutice care induc starea necesară meditației asupra lui Eminescu...

Numai limba română știe dacă mai poate da un Eminescu în literatură („Nu noi suntem stăpâni ai limbii, ci limba e stăpânul nostru”), și numai Dumnezeu știe dacă ne va mai da un Bodhisattva pe măsura lui...

Nevednici de întâia lui venire, e mult mai înțelept să nu mai așteptăm o alta, căci ne aflăm în kali-yuga, și să-nțelegem să privim cu ochii noștri de beznă, în ochii lui de lumină...

(Luceafărul, anul XXXII, nr. 24)

Mihai Eminescu - Știința morții

Irina PETRAȘ

Patetic și nemărginit, sufletul romantic recurge la „compromisul frumuseții” (Ph. Ariès). Durerea despărțirii, emoția resimțită la dispariția Celuilalt ating o „plenitudine de sfârșit”, sunt frumoase și înfrumusețate, moartea însăși – moartea împreună – devenind, dacă nu dorită, dezirabilă. Fascinația morții în epoca romantică e ipocrizie sublimă. Moartea încetează a fi pedeapsa pentru un rău, inseparabil de esența umană până atunci. Păcatul original își schimbă semnul. Iubirea ca reiterare a păcatului slăbește oroarea morții, îi subminează *absolutul*, cum ar spune Emil Cioran. Îi acordă semnamente ale vieții, o preface în „zădărnice eternă”, oximoronic. „Farmecul dureros” devine atunci marcă existențială, nu simplă figură de stil. Autosugestia lucrează la tensiune maximă, poezia morții cristalizează deasupra ororilor, spaimelor, toate puse temporar și obstinat între paranteze. *Răul* însuși este privit ca forță pozitivă, are frumusețea ne-stării și lasă loc visului. Această denaturare a unor înțelesuri tradiționale îl încoronează pe romantic ca amăgitor suprem („De n-a fost – imagină-ți singur în tine” – *Care-o fi în lume...*). El se instalează cu instrumentele sale deviate în chiar centrul crizei și, locuind-o, o zădărnicește. „Bucla” romantică din istoria mentalităților reduce moartea la un spectacol exterior, care poate fi jucat ca un surogat de experiență de rangul întâi – când moartea este, fatal, o experiență, întotdeauna de rangul al doilea, intermediată (vezi Emmanuel Lévinas, *La Mort et le Temps*). Se întârzie astfel revenirea în forță a „morții sălbatice”, fenomen propriu ultimelor decenii.

Eminescu, întrebat despre moarte, răspunde cu aceeași persistentă impresie de *sinteză* pe care o dă universul său liric, oricare ar fi unghiul exegetic. Față în față cu finitudinea, Eminescu este, fără îndoială, romantic. Dar nu numai atât. Acea rară înclinare spre Tot pe care i-o recunoștea Constantin Noica îl face să exerseze atitudini acoperind mai multe secole. Trăind sfâșietor disimetria dintre conștiința infinită și viața finită care o încarnează (Jean Ziegler), dintre „nemarginile de gândire” și „lopata de țărână”, Eminescu își păstrează felul „sobru și viril” de a înfrunta trecerea, asemeni, crede Mircea Eliade, dacilor. Cântecele său nu cade niciodată în lamentări periferice; oricât de puternică, simțirea își alătură „cugetarea vie” într-un efort de cuprindere. Răspunsuri repetate la întrebarea „Au e sens în lume?” traversează toate cele cinci ipostaze, numărate de Philippe Ariès și caracterizate funcție de patru parametri: conștiința de sine, apărarea societății contra naturii sălbatice, credința în supraviețuire și credința în existența răului. Desigur, „sceneria este

Grafică de L. Macovei

romantică./ Cuprinsul: pasiunea, mișcările vieții”, cum singur notează poetul (ms. 2257). „Mișcările vieții” încearcă și sentimentul morții colective, și pe acela al morții sinelui, pun un accent, firesc în epocă, pe moartea celuilalt, se înfioară pe marginea abisului și presimt inoperanța „sceneriei” în autentic spirit modern. Nota dominantă rămâne, fără îndoială, *singurătatea* – „rază fugită din chaos lumesc”, cu „fruntea de visure plină”, Eminescu retează sistematic legăturile cu ceilalți, uneori născute din „fantasma” proprie, suspendându-și discursul la o înălțime neatinsă de amăgiri. Curios – cum s-a observat deja –, dorința de autonomie eclipsează imaginea maternă însăși. „Viața mea curge uitând izvorul” (*Amicului F.I.*) numește refuzul programatic al oricărei dependențe consolatoare. În absența prejudecăților, interogatoriul poetic se rostește într-o zonă în care începutul și sfârșitul își pierd și își confundă semnamentele. Să mai observ că obișnuita triplă analogie – somnul nocturn, somnul morții, somnul foetal (Edgar Morin) – apare incomplet, somnul foetal transferându-și tacit forța prospectivă, promisiunile și bogata nedefinire asupra celorlalte două, îmbrăcate în haina *visului*. Totul se petrece sub semnul „geniului morții”, în toate înțelesurile acestuia, de *dublu*, fără de care existența este imposibilă, de *protector*, dezordinea sa fiind necesară ordinii vitale, de *maestru*, el guvernând „mișcările vieții” („Nostalgia morții ridică întreg universul la

rangul muzicii” – Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*). Înfățișările morții sunt de o varietate vecină cu obsesia, ele depășind viziunea romantică, a morții celuilalt, gata să atingă stadiul „morții intravitală” – abia întrezărit de sfârșitul nostru de mileniu –, al morții asumate printr-o veritabilă reformă. Fiecare nou enunț în marginea morții are semnificația unui pas câștigat înspre răzvrătirea disperată și creatoare a omului postmodern. „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată” (*Odă, în metru antic*) este, în fond, manifestul morții asumate. A învăța să mori înseamnă a fi liber de orice robie. „A ști să mori este a fi mântuit de orice supunere și încătușare” (Montaigne).

Începuturile creației respectă tradiția, cu toate locurile comune ale unui ceremonial menit să transforme în spectacol al comunității îndoliate stingerea unui membru al acesteia. *La mormântul lui Aron Pumnul* convoacă decoruri fastuoase și banale prin convenționalul lor: „cununi”, „ghirlande”, „dulce a sferelor cântare” însoțesc plecarea din lume. Verbul însuși – „te-ai dus” – preia ipocrizia secolului al XIX-lea, lăsând să se subînțeleagă imaginea morții ca o călătorie înspre alt tărâm, ocultând, așadar, *nimicul* secvent ceasului din urmă. Deocamdată, moartea „ce răspânde teroare-n omenire” (*Din străinătate*) cu florii săi noptatici este receptată cu detașare. Paranimfă a lumii, cu alte cuvinte, principiu valorant descris într-o simbolistică sumbră și sumară („negru”, „paloare”, „ghețoase flori”), moartea tuturor nu-l include pe tânărul poet: „Cum mângâie dulce, alină ușor/ Speranța pe toți muritorii (...) Speranța cea dulce de plată în cer” (*Speranța*). „Toți muritorii” reprezintă chaosul lumesc, „zgomotul” din care se rupe melodia poetică. „Viața-mi se scurge ca și murmura” e primul semnal al confuziei existenței cu rostirea de sine. Viața este cuvânt ori nimic („Unde-s șirurile clare din viața-mi să le spun?! Ah! organele-s sfărâmate și maestrul e nebun!” – *Scrisoarea IV*), poezia însăși garantând autonomia unui *proiect*, supraviețuirea lui în cazul abandonării sale de către eventualul creator: „Dar dacă gândul zilelor mele/ Se stinse-n mintea lui Dumnezeu...” (*Amicului F.I.*). „Poveste spusă de-un nătâng/ Din vorbe alcătuită și din zbucium/ Și neînsemnând nimic” în viziune shakespeariană (*Macbeth*), viața „cură” la Eminescu „încet repovestită de o străină gură,/ Ca și când n-ar fi viața-mi, ca și când n-aș fi fost. (...) Parc-am murit de mult” (*Melancolie*). Poveste străină, ea este investită cu atribute *culturale*, înveșmântată cu aparențe care s-o legitimizeze. Asemeni morții, viața este o experiență indirectă, infinit interpretabilă. Un text. Versul dobandește greutatea ritului – el stăpânește, odată inventat, episodicul și aleatoriul. Dar a stăpâni nu înseamnă a anula, a vindeca, ci a problematiza, a pune în ecuație, a chestiona neobosit neantul. Moartea poate fi apropiată *magic*, ca renaștere ciclică și integrare cosmică, monotonie proiectând-o în albă zădărnicie: „Moartea succede vieții, viața succede la moarte (...) Toate-s praf... Lumea-i cum este... și ca dânsa suntem noi” – *Epigonii*; „Căci toți se nasc

spre a muri/ Și mor spre a se naște” – *Luceafărul*; „Tot ce-a fost ori o să fie/ în prezent le-avem pe toate” – *Glossă*; sau *mitic*, cale enunțată sub beneficiul îndoielii. Supraviețuirea sufletului convine doar parțial gândirii romantice. Într-o primă secvență din *Mortua est!*, de pildă, dezlipirea „sufletului candid” de „lutul alb și rece” lasă loc unei imagerii edenice curând vlăguită. „Secolul cu sori înflorit” al morții față în față cu „basmul pustiu și urât al vieții” este atins de o subterană, subtextuală anemie. Dacă „toate-s nimică”, dacă oamenii nu sunt decât „prăzi *trecătoare* a morții *eterne...*”, *trecerea* este totul. Chiar spartă, harfa cântă „țărâna frumoasă și moartă.” Strofele se ambiguizează, sentințele își lasă adresa în alb: „*Decât un vis sarbăd, mai bine nimic*” poate fi și frumusețea morții romantice, dar și pariul pe *nimicul* vieții. „Față de totul morții, *nimicul* vieții este o imensitate” scria în 1940 Emil Cioran, în stranii replici la întrebările eminesciene. Disperarea romantică receptează existența destinală cu un exces care îi schimbă sensul: „Nu trăiți voi, ci un altul vă inspiră – el trăiește./ El cu gura voastră râde, el se-cântă, el șoptește./ Căci a voastre vieți cu toate sunt ca undele ce curg./ Vecinic este numai râul: râul este Demiurg” (*Scrisoarea IV*). „Zvonul de vorbe omenești”, „lumea de gânduri” ameliorează, în fond, curgerea, trecerea și petrecerea, ne-stăpânirea și ne-starea, asumându-le ca blazon și aruncând în seama ființei întreaga responsabilitate. Omul „o undă e, având a undei fire” (*Fata-n grădina de aur*). Enunțul are sonoritatea unei declarații de independență.

În *Înger și demon*, moartea și viața se află într-o relație mutual valorantă. O viață plină, un bilanț individual pozitiv ar ușura „lunga agonie” a tânărului. Moartea individuală capătă dimensiuni noi. Nu ea „nimicește” ființa, ci „viețuirea în zadar”. Dorința ovidiană de a muri *inter opus*, împlinit, răsună în fundal. Neîmplinită – „simți că nimica nu ești” –, viața subminează moartea însăși, o întârzie: „mai nici a muri nu-l lasă.” Împăcarea nu vine, în cod creștin, dinspre un dincolo iluzoriu, ci dinspre iubire – tărâm pur omenesc, de cumpănă, în care viața și moartea stăpânesc deopotrivă, se întrepătrund, se relativizează. Iubirea romantică nu doar deplasează accentul asupra „morții celuilalt”, ci pune semnul egal între aceasta și „moartea sinelui”, *îndoindu-le* pe amândouă în toate sensurile acestui verb: le supune vieții, le integrează ei; le subminează absolutul, cel rămas („copila gânditoare”, de pildă, din *De-aș muri ori de-ai muri*) gândindu-l pe cel plecat și prelungindu-i nedefinit existența; le înjumătățește gravitatea, în relația erotică fiecare lăsându-se în seama celuilalt, oglindindu-se în el și dublându-și șansele viețuirii. Moartea încetează a fi o certitudine, e condițională; „Dar de-oi muri vreodată...” (*De-aș muri ori de-ai muri*). „Soarta” conține în definiția ei eminesciană posibilitatea de a iubi și de a atrofia, ca urmare, atotputernicia morții. „O viață pe gând de moarte” (*Nu e steluță*) e una neîmpăcată dinamic, melodic cu trecerea. Efectul frenant

al iubirii („De mult zburai tu în lumi senine –/ De nu iubeai” – *Îngere palid...*) este romantic. Cum romantică este frecvența *visului* ca substitut universal. Ambiguitatea motivului, extrem de bogată, îngăduie alături înălțarea și căderea, trecătorul și veșnicia. El are forța ficțiunii și acceptă interpretări contradictorii. „Că vis al morții-eterne e viața lumii întregi” e un enunț fertilizat de cel care-l precede: „în orice om o lume își face încercarea” (*Împărat și proletar*), se împlinește, așadar, se rotunjește. Nerealitatea existenței – „Căci e vis al neființii universul cel himeric” (*Scrisoarea I*) –, zădărnicia ei sunt contrazise de forțele pe care *trecătorul* le poate mobiliza: „Poți zidi o lume-ntreagă, poți s-o sfărâmi...”

Eminescu distinge două feluri de moarte: una omoară spre a naște iară, e umbră vieții, „o umbră de ocară”, alta, „moartea cea eternă în care toate-s una,/ în care tot s-afundă, și soarele și luna...” (*Femeia?... măr de ceartă*). Cea dintâi (colectivă, individuală, a celuilalt) este subordonată *naturii*, pe care o traduce

Luceafărul - desen de Vasile Pinteș

în acte culturale, în aparențe acceptate ca realități. Cealaltă, „enigma obscurii conștiinți”, își proiectează cosmic întrebările și-și poate apropia metafora somnului, a repaosului de veci, a așteptării în eternitate. Față în față cu cele două manifestări ale morții, viața este și ea „vis sarbăd”, dar și „enigmă obscurii conștiinți”. Diferența dintre viața cea plină, încăpătoare prin „dorul nemărginit” romantic și prin lucrarea gândului activ, și moartea cea eternă nu mai

este de *fel, ci de grad*: „S-asamăn între-olaltă viață și cu moarte” (*Se bate miezul nopții*). Gândită, viața este fără de margini, infinită. Bogăția ei, perfectibilitatea se răsfrâng asupra morții, ipostază secventă profitând de pe urma celei dintâi. În *Mai am un singur dor, este* prospectată această relație: „Cum n-oi mai fi pribeag/ De-atunci înainte,/ M-or troieni cu drag/ Aduceri aminte”. A fi mort înseamnă oprire și valorificare liberă de orice urgențe a acumulărilor vieții. Întoarcere a fiului risipitor, când viața înseamnă risipă și risipire. Ca și somnul, moartea explorează în regim nocturn, sub semnul tainei – „enigma obscurii conștiinți”, la Eminescu, depășire a „orizontului lumii date” înspre „orizontul misterului”, la Lucian Blaga, mai târziu –, teritorii oculte în esența lor de lumina zilei. În *Din noaptea...*, în schimb, moartea înseamnă „a nu fi deloc”, vecinica uitare „în care toate curg” făcând, prin nimicnicia ei, „de ocară” dubletul precedent. Același *nimic este* descris în *La moartea lui Neamțu* după un catren care reconstituie integritatea lui *homo totus* aruncând o teribilă îndoială asupra „schismei” creștine trup/suflet. Cum „lumea gândirii e o lume sfărâmată” o dată cu ceasul morții, e greu de imaginat că sufletul „există” urmându-și despărțit de trup călătoria: „Ochii? Câte dulci imagini au sorbit a lor lumine!/ Capul? O, de câte gânduri el a fost împopulat!/ Sufletul? Câte speranțe, câte visuri a păstrat?” „Cifra neînțeleasă” a vieții și a morții nu poate spera dezlegare în afara *uniunii* dintre trup și suflet, singura prin care ceva *este*. Ca la Lucretius, moartea își pierde relevanța dat fiind că *mintea e muritoare*. Sufletul nesecondat de gând e, pentru condiția umană, sinonim cu nimicul: „La nimic reduce moartea cifra vieții cea obscură” (*Memento mori*).

Precum la Blaga mai târziu, *răul* este înțeles ca principiu dinamic, constructiv, fără de care istoricitatea își pierde valoarea, iar istoria însăși e cu neputință. Moartea – în fond, marele rău – este cea care pune în impas ființa, o problematizează. „Punerea unei probleme este echivalentă cu deschiderea unui mister și solicită un act spiritual de căutare a unei soluții, echivalent unui act revelator” (Lucian Blaga, *Ființa istorică*). Răul, spune Eminescu, este „colțul vieții”: „Vecinic răul/ Întâiul rol îl joacă – e colț în orice cuget,/ în oricare voință, în orice faptă mare” (...) „Rău și ură/ Dacă nu sunt, nu este istorie” (*Andrei Mureșanu*). Putem presupune rădăcini adânci ale cuvântului *colț*. El poate fi sâmbure, sămânță, izvor, tot așa cum a *încolți* referă și la semințele mirabile, trezite la viață din nemișcarea aparentă premergătoare exploziei seminale, dar și, omonimic, la punerea în dificultate, în problemă, în impas și, ca urmare, incitarea la acțiune, la replică și, în cele din urmă, la creație. Colțul răului e, de fapt, unitate și colaborare de antinomii, contradicții împăcate dinamice. Se pare ca egiptenii îngropau morții și cu sentimentul că îi ridică astfel la rangul de sămânță și îi înscriu în ciclul mare al naturii eterne. Poziția foetală a mortului arhaic vorbește despre aceeași

asemănare cu sămânța renăscătoare prin care moartea e relativizată. Devine, astfel, roditoare. Ca și răul eminescian, ea durează: „Toate au trecut pe lume, numai răul a rămas” (*Memento mori*). Durarea se face prin durere. Ea înseamnă, în etimologie latină, a se întări, a răbda, a dăinui, a fi dur, crud. Dar mai înseamnă, în limba română, și a construi, a clădi, a crea, așadar. Vocația creatoare a durerii conferă omului calități qvasi-divine minimalizând moartea ca semnificant specific: „Ar fi fost Dumnezeu însuși, dacă – dacă nu murea” (*Memento mori*).

Interesant de descoperit în poezia eminesciană viziuni asemănătoare celor din schițele metafizice ale lui Lucian Blaga. Năzuința uzurpatoare de dumnezei a omului creator și descumpănirea unui Dumnezeu cu vădite dimensiuni demonice sunt prefigurate în poemele eminesciene. Planul de „măreție și blestem” în care se petrece permanenta negare și afirmare a autorității divine la Blaga este înțeles de Eminescu într-o construcție pornind de la „sâmburele lumii, eterna răutate!” (*Mureșanu*): „Ce plan adânc-șiret! / Cum în sămânța dulce a răului s-a pus / Puterea de viață!” (*Andrei Mureșanu*). Oximoronul numește și de data aceasta forța cuvântului. „Cuvintele puterii” pun în cumpănă atotputernicia divină, șiretenia acestuia e dezamorsată. Ca la Blaga, Omul și Lumea (*Pământul*), de-o parte, și Dumnezeu, de cealaltă, sunt alternativi – forțe egale și potrivnice în necurmată înfruntare. În *Demonism*, tabloul acestui *compromis* (Istoria umană este văzută de Lucian Blaga ca „un compromis între aspirația secretă a omului de a se substitui Marelui Anonim și măsurile de apărare luate de Marele Anonim în vederea salvării centralismului existențial” – *Ființa istorică*) este lucrat în culori grotesc-macabre, dar și cu o doză teribilă de ironie cu adresă ambiguă. În racla lumii cerul e „cel capac albastru / Și țintuit și ferecat cu stele” dincolo de care bătrânul zeu se desfată într-un dezmăț de nesfârșită dulceață întreținut de cântecul unui înger blând: „și aerul roșește / De voluptatea cântecului său”. Dumnezeu e un zeu Pan căzut în desfrâu, cu senzualități rafinate în pofida firii. Pământul e cadavrul „cel negru de vechime și uscat”, Titanul pedepsit de zeu pentru „gândire-adâncă și-ndrăzneală.” Oamenii – viermi certăreți, grețoși în deșertăciunea lor, ai pământului mort. Ființe duble, scindate, având în ele căderea și înălțarea, ei se lasă inspirați arareori de „gândurile de-o nobilă, naltă răscoală: / *întoarcerea la fire și dreptate*”. Cel mai adesea sunt mânați de egoismul celui după chipul căruia au fost făcuți. Dorința de mărire și putere, răul domină istoria: „Impulsul prim / La orice gând, la orișice voință, / La orice faptă-i răul”. Buni, abia răsăriți din carnea pământului, doritori de pace, de echilibru, oamenii cad curând pradă nefericirii. Ordinul divin care-i silește să se nască le impune propriile reguli: rău, nedreptate, minciună, la care se adaugă „știința morții” (vezi și Irina Petraș, „*Știința morții*” – I, Dacia, 1995; II, Paralela 45, 2001). Titlul preia o sintagmă

eminesciană din *Caiete*, variantă pentru „geniul morții”). De o răutate egală cu a lui Dumnezeu, omului îi lipsește *puterea*, singura care învinge. Dreptatea pe care a mizat *demonul* s-a dovedit păguboasă, căderea lui o probează. Gândurile și durerea au întărit pământul, miezul său rezistă înfruntării cu divinitatea. Însă „din carnea-i putrezită, din noroi / S-au născut viermii negrului cadavru: / Oamenii. / Spre a-l batjocori până și-n moarte / Ne-am născut noi, după ordin divin, / Făcuți ca să-și petreacă Dumnezeu / Bătrân cu comica-ne neputință, / Să rădă-n tunet de deșertăciunea / Viermilor cruzi, ce s-asamăn cu el, / Să poată zice-n cruntă ironie: / Pământ rebel, iată copiii tăi!”

Tabloul are un subtext demitizant. Un Dumnezeu care depune atât de complicate strădanii pentru a-și umili adversarul e unul vulnerabil cu toată atotputernicia sa; ori tocmai de aceea. Fiu al Pământului (*fire + dreptate*) și al Divinității (*răutate + putere*) omul este, fatalmente, un „produs de impas” (Lucian Blaga). Însă „știința morții” îl salvează, îl ajută să zădărnicească proiectul umilitor al divinității. „Moartea cea bătrână” e *dreaptă*, pe ea „n-o învinge răutatea” (*Andrei Mureșanu*). Existența destinală, limitarea de joacă planurile ironice ale unui Dumnezeu absolut („El e monarc și nu vrea a cunoaște / Decât voința-și proprie și-aceea / E rea”). Muritor, nefericit, omul își asumă mântuirea prin starea necurmat creatoare, prin demnitatea tragică a destinului său. Mai mult decât atât, „știința morții” conferă rost, sens și valoare existenței. Trecătoare, cenzurată de moarte, ea își sporește greutatea. Dumnezeu, în fără-de-rostul puterii sale nemărginite, poate râvni trecerea valorantă, *firea*. Ca la Lucian Blaga, Dumnezeu și Lumea se caută unul pe altul în dorul de împlinire al *mării cumpene*. Disimetria funciară a omului înzestrat cu gândiri eterne și trup trecător este mai productivă, mai vie, mai dinamică. Are de partea ei răul relativ și aspirația puterii, amândouă situând ființa în nesaț, în *progres*. Divinitatea e „incompletă” dintr-o asemenea perspectivă – răul absolut, puterea au de partea lor sațul, încremenirea. Ironia Dumnezeului din *Demonism* ascunde, în fond, gelozia. Când Hyperion râvnește la „ora de iubire” în schimbul nemuririi, se supune aceluiași impuls. Viziunea romantică, impulsivă și frenetică, e depășită și de data aceasta. Gândul eminescian coboară mult mai adânc. Viața și Moartea au *preț* una prin cealaltă. „Știința morții” depășește ipocrizia romantică a „morții celuilalt”. Ea impregnează viața, îi schimbă perspectiva: „De-atunci, ca-n somn eu îmblu ziua / Și uit ce spun adeseori; / Șoptesc cuvinte nențelese / Și parc-aștept ceva – să mor?” (*Vis*). Incipientă, crizică, fragilă, se insinuează deja în poezia eminesciană moartea reformată și reformatoare a secolului XX. „Suntem numai spre-a da viață problemei” încheie Eminescu (*O-nțelepciune, ai aripi de ceară!*) cu un orgoliu conținut, presimțind însemnătatea „deschiderii unui mister” din concepția blagiană.

Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională în publicistica lui Mihai Eminescu

Paula RUS

Alături de istoria poporului român, căreia Mihai Eminescu i-a acordat un loc aparte în cadrul operei sale, destinul românilor din afara granițelor țării a fost un alt subiect abordat și tratat, cu mare interes și seriozitate, de către poet.

Într-o serie de scrieri, temeinic documentate din punct de vedere istoric și riguros construite, a dovedit un constant interes pentru românitatea din sudul Dunării, avându-i în vedere pe macedoromâni, meglenoromâni, istroromâni, dar nu i-a uitat nici pe românii din Banatul sârbesc, din Câmpia Tisei, din Rusia și din Moravia și pe cei de dincolo de Nistru. Soarta acestor comunități românești a făcut obiectul unor studii și articole apărute în presa vremii.

Publicistica eminesciană din *Curierul de Iași* și, mai ales, cea din *Timpul* a vizat, în mod deosebit, problemele românilor din țările sud-dunărene și, în special, procesul de deznaționalizare a acestei importante ramuri a poporului român din afara arealului său geografic.

Materialul de față prezintă câteva importante aspecte de ordin istoric, geografic, etnografic, etnologic și social privind situația, în urmă cu aproximativ un secol și jumătate, a comunităților românești din proximitatea țării, pornind de la unele articole politice ale lui Mihai Eminescu cuprinse în antologia de texte *Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională*.

În acest volum, prof. D. Vatamaniuc a reunit, pentru prima dată la un loc, selecții din tratatul lui Eudoxiu Hurmuzachi, referitoare la înființarea imperiului sud-dunărean al lui Asan, Petru și Ioniță (Calojoannes), precum și articolele politice și culturale în care poetul s-a interesat de starea și situația românilor rămași, prin deznaționalizare, în comunități, în afara spațiului geografic al țării. Prin aceste studii, importante repere în cercetarea originii românilor, Mihai Eminescu aduce la cunoștință mărurii cu privire la existența din cele mai vechi timpuri a conaționalilor din preajma țării, mai ales cea balcanică, și devine totodată un apărător al cauzei identității naționale a populației românești, care viețuia, într-un imens număr, în dreapta Dunării.

Pentru documentarea sa, Eminescu a apelat la

lucrările unor cercetători străini și români care s-au ocupat de trecutul și evoluția poporului român precum și la tratatul, în cinci volume, al lui Eudoxiu Hurmuzachi, *Fragmente zur Geschichte der Rumänem*, din care traduce primul volum tipărit la București, în 1879, cu titlul *Fragmente din istoria românilor*.

Românii Peninsulei Balcanice, un amplu articol politic publicat în ziarul *Timpul*, în septembrie 1878, aduce în atenție câteva observații istorice, etnografice și lingvistice referitoare la românii sud-dunăreni. Mihai Eminescu evocă „unitatea etnică” a românilor de pretutindeni afirmând: „Nu există un stat în Europa orientală, nu există o țară de la Adriatică până la Marea Neagră care să nu cuprindă bucăți din naționalitatea noastră. Începând de la ciobanii din Istria, de la morlaccii din Bosnia și Erțegovina, găsim pas cu pas fragmentele acestei mari unități etnice în munții Albaniei, în Macedonia și Tesalia, în Pind ca în Balcani, în Serbia, în Bulgaria, în Grecia până dincolo de Nistru, până aproape de Odesa și de Kiev.”¹

Încă de la începutul articolului, este adusă în discuție problema supraviețuirii acestor români, care, deși, în perioada medievală formau cea mai numeroasă populație din Peninsula Balcanică, erau supuși unei deznaționalizări continue datorate „defectelor mari ale caracterului nostru național”. „Nestatornicia noastră, iubirea de schimbări, deasa răsturnare a tuturor temeliiilor statului și rivalitatea copilărească de a întrece pe toată lumea” sunt, „pe lângă împrejurările de dinafară, - menționează publicistul - cauza pentru care un element etnic atât de răspândit ca al nostru să nu ajungă la nici o însemnătate în lume, ci, bucătit între zeci de stăpâni, să reziste ici și colo, să fie absorbit însă în multe locuri”².

Absența legăturilor dintre românii din preajma țării, care, în condiții dintre cele mai vitrege, și-au păstrat limba și datinile, și cei din interiorul țării constituie o altă problemă de interes major dezbătută de Eminescu care precizează: „Toate celelalte fragmente de populațiuni stau în legături de cultură cu acele centre politice create de naționalitățile lor. [...] numai noi, cu maniera noastră de a vedea, suntem străini în Orient și rămânem

1 Mihai Eminescu, *Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională*, Editura SAECULUM I.O., București, 1998, p. 17.

2 Idem, p. 17.

neînțeleși chiar pentru cei de un neam cu noi. Cum ne-am putea explica în alt mod fenomenul întru adevăr ciudat ca **fragmente atât de însemnate de străveche populație** precum sunt românii din Tesalia și Macedonia să nu dea absolut nici un semn de viață, cu tot trecutul lor cel strălucit, cu toate că până astăzi și-au păstrat și apărât limba și datinile mai bine decât slavii, dintre cari mulți s-au greșit, decât albanezii, dintre cari asemenea mulți s-au făcut turci.”¹

În prezentarea românilor din Balcani, Mihai Eminescu apelează, pentru informarea sa, la lucrarea istoricului german Jakob Philipp Fallmerayer, *Fragmente aus dem Oriente*², din care se pot reține câteva prețioase date care vin să confirme prezența, din vechime, a poporului român la sud de Dunăre: Valahii Tesaliei, care „se numesc români, ca și conaționali lor din Principatele dunărene,”³ sunt amintiți, încă din secolul al XI-lea, în istoria bizantină. Aceștia „se întind și se ramifică de-a lungul șirului de munți prin Macedonia Superioară până sus în Balcani și au stat odată în legătură cu conaționali lor de pe malul stâng al Dunării,”⁴ dominând regiuni din Tesalia și Albania. Ca argument sunt enumerate orașe și sate ale acestui popor: Mezzovo, locul de căpetenie al românilor tesalieni, Malacași, Lesinița, Kalarites, Kalaki, Klinovo. Ana Comnena (1083), scriitoare bizantină pomenește, lângă comunele Vlaho-Libadi și Vlaho-Iani, nu departe de Târnova, de un târg de vlahi, Exebas, în văile muntelui Pelion, în partea răsăriteană a Tesaliei. Rabinul Benjamin de Tudela, „care în suta a douăsprezecea a călătorit prin Grecia, spune cum că, la sud, Zitum era orașul de margine și de intrare în țara vlahilor.”⁵ Acest popor a avut în Tesalia un căpitan care se numea Megas Vlachos (Marele Român), fiind amintit de cronicile francilor și bizantinilor.

De asemenea, cercetătorul german prezintă în cartea sa câteva detalii de ordin etnografic și lingvistic referitoare la românii transdanubieni, remarcând spiritul întreprinzător al acestora și îndeletnicirea lor cu metalul și creșterea oilor: „[...] se ocupă puțin cu agricultura, dar cu atât mai mult cu cultura vitelor și cu căștile, [...] prin bogăția turmelor de oi, sunt vestiți în Rumelia toată. [...] Sobri, având instinct de căsnicie și industrie, românii sunt în privința acestor calități cu mult superiori celor ce vorbesc grecește; sunt însă inferiori greco-slavilor în spirit și în șiretlic. Totuși acești ciobani, simpli și de rând, au o eminentă aptitudine pentru lucrări în

metal.”⁶ Spre deosebire de bărbați, afirmă în continuare Fallmerayer, „femeile în multe sate nu pricepe decât românește”.⁷

La sfârșitul studiului, Eminescu completează datele istoricului german, menționând: „Noi mai știm că tot acești români luase Tracia, Macedonia și Tesalia, că au biruit de nenumărate ori oștirile grecești și pe acelea ale Împărăției latine din Orient, că au prins pe Baldovin I, că au răpus floarea cavalerilor apuseni, că Asanizii au fost recunoscuți de papa ca dinastie regală a Europei, ca domni legitimi *Blacorum et Bulgarorum*, cu un cuvânt că acest fragment de popor, atât de nebăgat în seamă astăzi, când nici în ziaristică, nici la congres⁸ nu s-a pomenit de el, are îndărătul lui un trecut strălucit câștigat prin proprie vitejie față cu niște dușmani cu mult superiori în cultură și în arta războiului.”⁹ Și cu toate acestea, „nu se găsea în tot largul acelei regiuni o singură biserică măcar în care să se fi auzit graiul românesc.”¹⁰

În articolul politic *[Românii în Balcani înainte de 1257]*, publicat în *Timpul*, martie 1879, Eminescu dovedește, pornind de la tratatul lui Eudoxiu Hurmuzachi, *Fragmente din istoria românilor*, că aceștia ocupau înainte de 1257 o poziție importantă în Peninsula Balcanică: „[...] la 1186, apar în scenă frații Petru și Asan. După mărturia tuturor contemporanilor fără excepție, ei erau *români*, poporul lor – românesc, limba lor – românească. Elementul românesc era atât de răspândit în suta a douăsprezecea și pân-într-a cinsprezecea, încât Tesalia actuală se chema Marea Românie, Meyály Blahia; Etolia - România Mică; Epirul - Țara Vlahioților; Moesia - România Albă; Țara Românească actuală – România Neagră (Mauro Vlachia).”¹¹ Cei doi frați, Petru și Asan, care s-au ridicat din rândul acestor români, se numeau ei înșiși în documente „domni Blacorum et Bulgarorum.”¹²

Importante date etnologice despre românii din Balcani sunt menționate în studiul *[Peninsula Balcanică și „traco-românii”]*, publicat în *Timpul*, mai 1880. Singura cale pentru dezvoltarea popoarelor de aici, afirmă publicistul, o constituia respectarea identității naționale. Populația românească din Balcani nu avea idealuri politice și se interesa de biserică și de școală: „Despre tracoromâni nu mai vorbim. Deși sunt într-un număr destul de mare în Peninsula, ei nu urmăresc idealuri politice și ar fi

1 Idem, p. 18.

2 În anul 1877, apare ediția a doua a lucrării *Fragmente aus dem Oriente*. În articolul său, Eminescu integrează, într-o frumoasă traducere, un fragment din această lucrare.

3 Mihai Eminescu, op. cit., p. 18.

4 Ibidem.

5 Idem, p. 19.

6 Mihai Eminescu, op. cit., p. 18-19.

7 Idem, p. 19.

8 În 1878, la Berlin, a avut loc Congresul de Pace, unde situația românilor sud-dunăreni a fost tratată cu indiferență.

9 Mihai Eminescu, op. cit., p. 20.

10 Idem, p. 21.

11 Idem, p. 22.

12 Ibidem.

buni bucueroși dacă i-ar lăsa în pace să-și vadă de biserică și de școală.”¹

Articolul politic *Macedoromâni* prezintă importante observații în ceea ce privește românii macedoneni. Eminescu aduce în sprijin o scrisoare trimisă *Timpului* de Alexandru Pencovici, care demonstrează, pe bază de date statistice, că „un popor întreg, aproape egal la număr cu grecii, e supus unui sistem de deznaționalizare din cele mai odioase.”² Această scrisoare, însoțită cu o prezentare introductivă *Macedoromâni*, este publicată în august 1882.

Trebuie menționat faptul că Alexandru Pencovici, director al serviciului de statistică din România și participant la congresele internaționale de statistică, întreprinde o călătorie în Macedonia, în urma căreia relatează despre campania dusă de cercurile oficiale grecești împotriva populației românești din sudul Dunării: „[...] notițele d-lui Pencovici – precizează Eminescu în introducerea care însoțește scrisoarea - merită desigur crezare. Ele confirmă, prin intuițiune proprie, ceea ce au constatat deja geografii și istoriografii Peninsulei și probează că, de la venirea turcilor în Europa, elementul latin, odinioară cel mai numeros al Peninsulei, au fost absorbit în cea mai mare parte de către popoarele conlocuitoare și că grecii moderni se silesc acum a asimila până și resturile, încă destul de însemnate, câte și-au păstrat limba națională.”³

Informațiile referitoare la macedoromâni sunt selectate de Alexandru Pencovici din cartea *Ethnographie de la Macédonie*, apărută în 1881, la Filipoli, dar cele mai multe observații le face prin investigații în satele românilor macedoneni, arătând că: „Etnografia populațiilor române din toată Peninsula Balcanică merită foarte mult în toate privințele să fie de noi cercetată cât mai serios posibil; pentru că elementul latin în Serbia, Bulgaria, Rumelia, Turcia și Grecia există poate în număr total peste 1.500.000 de români, înzestrați cu daruri multe, mai ales cu spiritul industrial și comercial.”⁴

În scrisoarea sa, Alexandru Pencovici aduce în discuție și problema privind numărul românilor

macedoneni, precizând: „[...] că sunt români, mulți, foarte mulți prin Macedonia, Epir, Tesalia, Albania etc. au scris mai mulți străini și români, ca Thunmann, Pouqueville, Cousinéry, Ami Boué, Lejean, Kanitz, Picot, Bolintineanu, Nifon Bălășescu, Apostol Mărgărit, Nic. Densusianu și alții; dar în privința numărului aproximativ al românilor, acești autori se deosebesc în cifrele lor cu sutele de mii.”⁵

Asupra macedoromânilor Eminescu revine și în studiul *[Egalitatea elementelor etnice în Balcani]*, publicat în *Timpul*, iunie 1880, unde îi numește tracoromâni. Aceștia, menționează în continuare publicistul, „au fost în evul mediu un popor foarte numeros, răspândit asupra întregii Peninsule Balcanice.”⁶ Dar condițiile istorice (căderea repede a regatului româno-bulgar) și culturale (lipsa cărților, școlilor, bisericii în limba română) au amânat deșteptarea lor națională.

Un articol, bine documentat privind situația românilor din Peninsula Balcanică, este publicat în cotidianul *Messenger du Midi*. Acesta este reprodus de Eminescu în *Timpul*, în septembrie 1881, sub traducerea *Români din Macedonia, Tesalia și Epir*. Informațiile referitoare la românii din Balcani sunt preluate din tratatul lui William Martin Leake, *Travels in northern Greece* (Londra, 1835) și din cel al lui Ami Boué, *La Turquie d'Europe* (Paris, 1840). Merită amintit faptul că se fac trimiteri și la lucrarea lui Dimitrie Bolintineanu *Călătorii la românii din Macedonia și Muntele Athos sau Santa Agora*, apărut în 1863 la București.

Subiectul dezbătut de articolul din *Messenger du Midi* privește numărul românilor din Peninsula Balcanică: „În Epir ca și-n Tesalia, grecii veritabili strălucesc aproape pretutindenea prin absența lor și macedoromâni constituie marea majoritate a populației.”⁷ Aceștia din urmă, scrie în continuare ziarul din Montpellier, „ocupă tot teritoriul ce se întinde de la Ochrida și până la Moreea și de la Caiani până în Adriatică, în vecinătate de Durozzo. După Thunmann, ei formează un popor mare și numeros. Ei reprezintă o jumătate a populației Tra-

1 Idem, p. 38.

2 Idem, p. 43.

3 Mihai Eminescu, op. cit., p. 43.

4 Idem, p. 49.

5 Ibidem.

6 Idem, p. 40.

7 Idem, p. 52.

ciei și trei din patru părți a Macedoniei și Tesaliei.”¹ Ca și argument, sunt enumerate localități populate, majoritar, de acești români: „În Macedonia toată partea de la apus, despărțită printr-o diagonală ce s-ar trage de la Kopvili la Salonic, cuprinzând Vodena Ostrovo, Florin, Monastir, Prelep, Ochrida, Rema, Tornovo, Castoria, Cayani și Niaghuzta; la sud Samarina, Syraco, Ianina, cu districtele înconjurătoare, la răsărit Serres, cu satele din împrejurime, ar putea fi privite ca un teritoriu exclusiv român.”²

Potrivit lui D. Bolintineanu, la jumătatea secolului al XIX-lea, la sud de Dunăre, trăiau 1.200.000 de macedoromâni. Un vechi diplomat din Orient evaluează cifra de 1.000.000, Bălășescu, „care a petrecut orice oraș și orice sat al Peninsulei, la 2.800.000,”³ iar Blue-Book „numără 50.000 numai la frontierele Greciei”⁴. Alte cifre, considerate parțiale și datând de la începutul secolului al XIX-lea, sunt propuse de colonelul Leake care „găsește 500 de sate macedoromâne în Macedonia, Tesalia și în Epir, deci aproape 500.000 de locuitori”⁵ și de călătorul Boué care „numără aproape 600.000 de macedoromâni,”⁶ având în vedere numai regiunile prin care a trecut.

În legătură cu originea românilor din sudul Dunării, sunt menționate patru păreri: „După unul, macedoromânii se coboară din vechii traci [...] după altul, ar fi de aceeași origine cu populațiile române ale Daciei.”⁷ A treia opinie pretinde că sunt urmașii dacilor și romanilor transmutați de Aurelian, din calea popoarelor barbare, la sud de Dunăre, iar a patra pretinde că, „în epoca retragerii lui Aurelian, românii s-au despărțit în două grupuri, din care unul au ocupat Moesia, Bulgaria actuală, pe când celălalt a căutat refugiu în Carpații septentrionali.”⁸ „Oricum ar fi, fie că ne-am sui la daci sau c-am vorbi de coloniile militare romane, – se precizează în continuarea studiului – sunt în originea românilor și a macedoromânilor puncte de contact evidente; datinile, superstițiile sunt aceleași,”⁹ făcându-se referiri la Rusalii, Filipi, Moși.

De teama extensiunii elementului românesc - se arată în articolul din *Messenger du Midi* - se interzicea folosirea limbii române în biserică.

În prezentarea românilor din dreapta Dunării, Eminescu apelează și la lucrările altor cercetători germani. Articolul [*Macedoromânii și situația din*

Peninsula Balcanică], apărut în *Timpul*, mai 1881, are ca sursă de documentare studiul arheologului și etnografului Felix Philipp Kanitz, *Der Macedo-Walachien*, publicat în ziarul *Allgemeine Zeitung*, mai 1881. Acest studiu, în care Kanitz îi prezintă pe macedoromâni ca un martor ocular, este și astăzi de mare actualitate.

Cercetătorul german descrie ținutul „acelei interesante părți a poporului nostru”¹⁰ și creionează un portret al românilor transdanubieni: „Cine sunt acești macedoromâni cari apar deodată în scena politică? Cari sunt posesiunile lor? Cât de mare li-i numărul? Iată întrebări ce s-au pus adesea în zilele din urmă; descrierea de mai la vale va interesa poate pe cititor dacă voi zice, anticipând, că românul macedonean sau țințarul formează un important element de cultură în Turcia. [...] Românii în cestiune se numesc pe ei înșiși «rumâni», căci, ca și locuitorii celui mai tânăr regat european, ei deduc originea lor în linie directă de la romani, deși e cam dovedit că strămoșii lor au fost în cea mai mare parte autohtoni romanizați cari au primit limba cuceritorilor.”¹¹ „Fără cuvânt i s-ar imputa macedoromânului – spune în continuare Kanitz - că n-are sentiment național; e din contră de mirare cum, risipiți în oaze între neamuri cu-n mare trecut istoric și c-un viitor promițător, ei n-au fost demult absorbiți de aceste neamuri.”¹²

De asemenea, sunt prezentate relațiile macedoromânilor cu grecii, ocupațiile lor, evidențiind faptul că aceștia „rezolvă numai cu ajutorul isteției și a talentului lor înăscut cele mai grele probleme arhitectonice, precum clădirea de poduri cu mai multe arcuri, cupole de biserici ș.a. [...] În genere românul este arhitect, zidar, tâmplar ș. a. într-o persoană. Afară de părțile de metal aduse din străinătate, el clădește singur întreaga zidire.”¹³

Deși trăiește alături de diferite rase străine, „tipul țințarului e foarte caracteristic”¹⁴ Kanitz face o legătură între românii din nordul și cei din sudul Dunării, având în vedere trăsăturile tipologice comune celor două ramuri: „În genere înrudirea apropiată cu dacoromânii nu se poate contesta. Craniul bine format, pielea brună, tăietura feței determinată, ochii negri, cu expresia lor de inteligență și energie, culoarea închisă a părului și frumusețea femeilor sunt comune amânduror ramurilor.”¹⁵ În continuare se descrie portul și se arată că „afară de idiomul lor

1 Mihai Eminescu, op. cit., p. 52.

2 Ibidem.

3 Idem, p. 53.

4 Ibidem.

5 Ibidem.

6 Ibidem.

7 Ibidem.

8 Ibidem.

9 Idem, p. 54.

10 Idem, p. 57.

11 Mihai Eminescu, op. cit., p. 57

12 Idem, p. 59.

13 Ibidem.

14 Idem, p. 58.

15 Ibidem.

propriu, aproape identic cu cel românesc, ei își însușesc limbile popoarelor în mijlocul cărora trăiesc.”¹

În ceea ce privește numărul macedoromânilor, afirmă cercetătorul german, acesta este greu de determinat, deoarece statistica stă rău în Turcia. Poucqueville crede că în Grecia sunt 11.000, iar în partea Pindului 70.000. După datele lui Kanitz, numărul total al macedoromânilor e „de 500.000 de suflete, adică 1/15 a totalității poporului românesc, numărând pe toți din triunghiul iliric și pe cei împărțiați prin Austria.”²

Intrucât cercurile politice grecești contestau prezența românilor în sudul Dunării, susținând că românii n-au existat și nu există pe aceste teritorii, în articolul [*Românii macedoneni și presa greacă*], publicat în *Timpul*, august 1882, Eminescu le ia apărarea și demonstrează, pe baza tratatului lui Eudoxiu Hurmuzachi, străvechimea acestora în Balcani, concluzionând: „Departate dar de-a fi numai o mână de coloni romani, românii erau în evul mediu unul din popoarele cele mai numeroase ale Peninsulei, după toată probabilitatea traci romanizați, ca și cei din Dacia. Rolul cel mai însemnat [î]l joacă sub Asanizi, dintre cari Ioanițiu, în răspunsul dat papei Inocențiu III, se declară a fi el, împreună cu poporul, de origine romană, mulțumind papei că l-a adus la această cunoștință. Poporul românesc al Peninsulei a fost așadar absorbit de greci și de bulgari și din el n-au rămas decât aceste puține fragmente ce le vedem azi, dar despre cari nu e nici o îndoială că ei sunt autohtoni, și grecii – coloni ce locuiesc între ei.”³

Un alt aspect, pe care Eminescu îl aduce în discuție, este cel referitor la limba macedoromânilor care „e numai un dialect al limbei dacoromâne și că n-are a face deloc cu limbile neolatine ale Occidentului”⁴, așa cum susțineau publicațiile grecești. Aduce, ca argument la susținerea sa, studiile lingvistului și filologului sloven Franz Miklosich care „au dovedit-o cu toată evidența. Atât dialectul din Istria cât și cel macedoromân – precizează în continuare publicistul - sunt varietăți a limbei dacoromâne, cu mici deosebiri fonologice și cu mari și hotărâtoare asemănări.”⁵

Pentru a completa informațiile cu privire la românii din Moravia, Eminescu publică în noiembrie 1876, în *Curierul de Iași*, articolul *Românii din Moravia*, „cari, roind în munții Moraviei, și-au pierdut limba,” păstrându-și „însă vechile lor obiceiuri,

precum și portul.”⁶ Acest studiu devine important, deoarece este adusă în discuție și o colecție de cântece populare românești din Moravia „Kytice z narod, pisni morav. *Valachuv*”, publicată, în 1874, de un preot din Rojnovul morav, d. Fr. I. Kozeluk și tipărită la Praga. Un ziar ceh numea aceste cântece „pline de jale”. În notele și comentariile volumului *Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională*, D. Vatamaniuc precizează că în revista lui G. Barițiu este publicat, în septembrie 1861, un articol *Românii din Elveția, Moravia și Polonia*, în care se atrage atenția, pentru prima dată, asupra românilor din Moravia. Revista arată, într-o notă, că informații despre românii din această zonă se mai găseau și într-o altă publicație, unde se menționa că „limba lor ar fi de un tip românesc.”

Asupra românilor din Moravia, publicistul revine și în studiul [*Se vorbește că în Consiliul...*], publicat în *Curierul de Iași*, în noiembrie 1876, unde arată că aceștia își spuneau „Woloch” (români), deși nu mai vorbeau limba română.⁷ În același articol, Eminescu respinge teoria cu privire la etnogeneza poporului român, pusă în circulație de Robert Roesler⁸ și de alți cercetători, subliniind: „Constatăm înainte de toate că românii nu sunt nicăieri coloniști, venitori, oamenii nimănui, ci pretutindenea unde locuiesc sunt autohtoni, populație nemaipomenit de veche, mai veche decât toți conlocuitorii lor.”⁹

În viziunea lui Mihai Eminescu, poporul român, indiferent de spațiul geografic în care locuiește, este „o unitate etnică prestatală, care are la bază o limbă comună și o bogată viață spirituală.”¹⁰

Publicistica sa, consacrată românilor din afara granițelor țării, în întregime o succesiune de referiri la mărturiile unor călători și cercetători români și străini, folosite ca argumente la susținerile sale, se înscrie ca document de referință pentru cunoașterea situației acestor comunități românești, atât în urmă ca mai bine de un secol, cât și în prezent.

„Eminescu e tot ce ne-a rămas
neîntinat din apele, din cerul
și din pământul nostru românesc.”

Mircea ELIADE

1 Ibidem.

2 Idem, p. 61.

3 Idem, p. 65-66.

4 Mihai Eminescu, op. cit, p. 66.

5 Ibidem.

6 Idem, p. 76.

7 D. Vatamaniuc în prefața volumului *Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională*, p. 11.

8 Istoric german care a susținut teoria neștiințifică potrivit căreia poporul român s-a format exclusiv în sudul Dunării, de unde ar fi imigrat în secolul al IX-lea la nord de fluviu.

9 Mihai Eminescu, [*Se vorbește că în Consiliul...*] în „*Curierul de Iași*”, noiembrie, 1876, citat de D. Vatamaniuc în prefața volumului *Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională*, p. 5.

10 D. Vatamaniuc în prefața op. cit., p. 12.

Eminescu - Un profil uriaș

Virgil UNTILĂ
Kitchener, Canada

Cultura românească este o cultură mică și acest lucru este evident pentru oricine s-a preumblat chiar și numai puțin prin lume. O cultură mică însă nu este echivalentul unei lipsite de însemnătate. Oricum, hiperbolele menite să scoată din proporție cultura românească, vreun nume sau altul ce o populează, au devenit obositoare, chiar contrariante. Căci, cum ar putea fi vorba de o cultură mare când vedem cu ochii noștri destinul deloc luminos al acestui neam? Și, mai cu seamă în zilele acestea când a fi isteț, a fi cinic, e șic, e *trendy*!

În anii din urmă s-au ridicat voci care și-au exprimat oboseala față de cultul Eminescu. Uneori pe bună dreptate, căci orice cult face până la urmă mai mult rău decât bine propriului obiect, transformându-l în obiect de antipatie, uzându-l, luându-i prospețimea. Părăsind acest context, care va fi având până la urmă poate foloasele lui și plecând hai-hui prin cultură, te întâlnești cu Eminescu în locurile cele mai neașteptate. Cum oare? Petru Creția, ultimul dintre editorii operei eminesciene, spune undeva că Eminescu a fost chinuit de iubiri imposibile. Probabil cea mai imposibilă dintre iubirile sale a fost iubirea pentru limba română, pentru cultura română, cultură care exista la vremea aceea doar ca folclor, altfel putând fi neglijată; limbă care jelea în doine cu glas încă arhaic, primitiv chiar. Iubirea imposibilă a lui Eminescu se transformă într-un proiect fără schițe, fără planuri generale. Un proiect gigantic: cultura românească modernă. Liniile de forță ale acestui proiect se vor vedea atunci când va face ziaristică, când va fi inspector școlar, când va refuza catedra de filosofie oferită de Maiorescu, pe temeiul că nu știe limba sanscrită. Aici merită să facem o paranteză: este cel dintâi care sesizează în cultura română și poate nu doar aici, limitațiile induse de faptul că filosofia occidentală plecase de la filosofia greacă, ce este limitativă din cauza structurii gramaticale a limbii. El a dorit o reitinerare a filosofiei pe coordonatele gândirii, filosofiei indiene, mult mai complexă, mai rafinată, mult mai veche, mai ramificată. Acum posibilitatea aceasta a fost ratată; drumul s-a închis ca o potecă într-o pădure neumblată, gândirea occidentală adâncindu-se într-un provincialism justificat de reușitele tehnice (până acum), gândirea orientală devenind fapt exotic, frecventat de ghicitori în stele și amatori de podoabe neobișnuite. S-a ratat accesul la un mod de gândire în același timp

exigent dar și generos, deschis la metafizic dar și la gândirea nuanțată a concretului.

Târziu, în timpurile triste ale comunismului de stat, un alt mare cărturar, excepțional cunoscător al limbii sanscrite, al filosofiilor indiene, Sergiu Al. George, se va minuna de intuițiile lui Eminescu. Desigur, nu va fi singurul. Dacă omului de rând îi este cunoscut Eminescu poetul, mari cărturari români vor descoperi pe Eminescu - omul deplin al culturii române, spirit integral, generos - ce în baza perfecționismului care îl stăpânea, nu s-a putut lăsa arestat, limitat, în vreo specialitate. Începând cu Iorga, cel care îl va numi omul deplin al culturii române, apoi Perpesicius, Constantin Noica, Sergiu Al. George, Mircea Eliade, vor descoperi rând pe rând diverse dimensiuni culturale în opera marelui moldovean.

Pe lângă dimensiunile culturale catalogabile, circumscrise operei sale, există o dimensiune nelumească rezonând din polifoniile scrierilor sale:

„Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur...”

„Unde-i moartea cu-ariپی negre și cu chipul ei frumos.”

„...adeverată ascensiune extatică spre luminile imaginare!” spune Mircea Eliade.

Pentru omul modern, contemporan, încăpățânându-se a se crede egalul tuturor și-al orișicui, este disconfortabil a se întâlni cu un astfel de profil. El nu mai poate accepta modele, eroi sau martiri. Orice lucru trebuie să-i vorbească despre experiența sa personală, despre micul său univers confortabil. Cei neasemeni sunt inconfortabili și până la urmă inutilizabili. Intelectualul cu ora, intelectualul de piață, trebuie să vândă lucruri proaspete, lucruri cerute pe piață, iar piața cere cioburi lucitoare în care se poate reflecta pe sine. Un nesfârșit și plictisitor joc de reflectări. Eminescu nu prea are loc într-un astfel de peisaj: un profil uriaș care se autoconsumă într-un proiect lipsit de egoism, egotism, narcisism și paranoia, ce poate distra de la veselia goală, și cam tâmpă, cu care încercăm să înlăturăm plictisul care ne consumă și, până la urmă, un îndemn de a fi român în pofida disconfortului pe care îl presupune acest lucru, în pofida sacrificiilor mai mici sau mai mari pe care le cere faptul de a fi român nu pentru că este un privilegiu - ca apartenența la un club select - ci pentru că e dureros și greu și frumos și lipsit de glorie în zilele acestea.

Mihai Eminescu în iconografia românilor

Prof. univ. dr. Cornel MUNTEANU

S-a întâmplat ca, la puțin timp după moartea survenită în 1889, poetul nostru Mihai Eminescu să intre în conștiința românilor ca o figură de excepție, căreia i se cuvine prețuire și adorație. Românii și-au căutat dintotdeauna astfel de repere identitare, pentru a se legitima în istorie și a-și alimenta conștiința valorii. Numai că, în atitudinea aceasta de raportare și identificare, specialiștii în sociologia receptării au vorbit de intrarea figurilor reprezentative într-o fază de legendă, pentru ca apoi să se retragă într-un mit cu caracter național. Mihai Eminescu a traversat, ca figură de excepție aceste faze, până la constituirea de sine a mitului cunoscut azi sub numele *Mihai Eminescu - poet național*. Mai mult decât atât, în fiecare din perioadele noastre istorice, cele de la traversarea secolelor, mai întâi anul 1900, apoi momentele de cumpănă istorică, Unirea de la 1918, primul și al doilea război mondial, perioada comunistă și eliberarea de sub ea din 1989, - ce coincidență sublimă, acest an 1989, abia încheiat Centenarul morții lui Eminescu și ivirea la lumină a libertăților noastre! o comemorare și o înviere! - românii au apelat la figura poetului național în numele și în baza propriei ideologii, adjudecat fiind de fiecare pentru a măsura și a motiva o acțiune istorică sau alta; regaliștii vedeau în poet idealurile politice ale conservatorismului său, naționaliștii arborau idealul limbii române și al istoriei neamului ales, comuniștii găseau dreptatea egalitaristă și combaterea imperialismului politic, decembriștii anului 1989 îl descopereau în rugăciunile sale.

Toate aceste mișcări ideologice și politico-istorice, cunoscute încă din vremea lui Eminescu (lupta dintre liberali și conservatori) au alimentat diferite forme de iconizare a imaginii poetului român și, prin urmare, două mari atitudini în istoria postumității: una de laudă și preamărire, cealaltă de denigrare și respingere. De reținut că ambele continuă și azi, la mai bine de 150 de ani de la nașterea poetului. Cum opera și câteva fotografii ale poetului păstrate au fost proba atitudinii de mitizare a imaginii lui Eminescu, artiștii din toate domeniile de reprezentare s-au întrecut în a-i crea poetului o imagine figurală cât mai aproape de personajul mitic. De la poezii închinare (în 1989 apărea o antologie de versuri din toate generațiile de poeți care au scris poeme cu și despre Eminescu), la statui, portrete în ulei, tuș și grafică, până la filatelie, numismatică,

ilustrații de carte și muzică, acțiunea de mitizare, venind din prima atitudine enunțată mai sus, continuă, iată, în fiecare 15 ianuarie ori 15 iunie, cu activități laudative de aniversare ori comemorare: depunerea de coroane la statui, spectacole festive de recitări din poezia eminesciană, evocări ale biografiei și operei. E știut de românii din Ungaria că de câțva timp încoace, regulat în ianuarie, se întâlnesc în curtea Institutului Cultural Român, scriitori, oameni de cultură, depunând flori la statuia poetului și evocând personalitatea eminesciană. După cum e de văzut ce amintiri leagă numele străzii din Jula, *Eminescu*, pentru românii din această localitate ori cum realizează aceștia nevoia figurii de identitate națională prin numele poetului.

Mă voi opri aici la formele de reprezentare a figurii iconice Eminescu în planul artelor (sculptură, pictură, grafică), fiindcă mi se pare ilustrativ pentru nevoia de intuitiv a iconizării, dar și pentru modul cum funcționează imaginarul plastic în proiecția figurală a lui Eminescu. Se cunosc patru fotografii ale poetului (cea de la 19 ani, 1869, la 28 de ani, 1878, la 35 din 1885 și ultima, la 37 de ani din 1887), care au stat la baza mentalului românesc în procesul acesta

de iconizare și, implicit, ca model artistic pentru sculptori și plasticieni. Dintre acestea, sub aspect cantitativ și calitativ, cel mai mare impact l-a avut fotografia adolescentului cu fața senină și cu plete date peste spate. Este în această ilustrație o figură angelică, menită să alimenteze în oameni gustul pentru frumos și ales proiectate în Eminescu. De aceea, o serie de sculptori și pictori au valorificat această imagine, cu funcție modelizatoare, abia mai târziu s-au întors și la ultimele două (cu urme ale bolii, durerii și nevoilor), atunci când se simțea nevoia de umanizare a figurii eminesciene.

Chiar în anul morții 1889, sculptorul Marin Filip, cel care luase masca mortuară a poetului, realizează un bust la solicitarea membrilor societății literare *România Literară* care să fie plasat tocmai în fața Ateneului Român din București. Turnat din ghips, monumentul s-a degradat și n-a rezistat timpului. Primul monument sculptural ridicat în parcul orașului Botoșani, la un an de la moartea poetului, în 1890, este cel al sculptorului Ion Georgescu, contemporan cu Eminescu. Acesta l-a cunoscut în ultimii ani ai vieții, ca atare, bustul din Botoșani redă o figură mai apăsată, tristă și gânditoare, mai uman, cu mustață și fruntea înaltă. În 1891, același Georgescu realizează și un medalion în relief pentru mormântul poetului din cimitirul Bellu, reprezentând figura mai poetică și visătoare. La un an, în 1892, Vladimir Hegel realizează un bust pentru a lua locul celui degradat în fața Ateneului Român. Al treilea moment, este cel din 1902, când la Dumbrăveni (Suceava) se dezvelește bustul executat de Oscar Spathe, la momentul dezvelirii fiind prezenți scriitorii vremii: D. Anghel, Șt. O. Iosif, Cincinat Pavelescu, Sextil Pușcariu. Bustul urma mai degrabă modelul celei de-a doua fotografii a adultului Eminescu. Tot în 1910, Dimitrie Paciurea a proiectat un monument Eminescu, din ghips, ieșit din seria celorlalte, format dintr-un bloc la baza soclului nuduri de sclavi și elegii sub formă de himere. Deasupra iese din același bloc chipul poetului răvășit, îndurerat și răzvrătit.

În 1911, la Galați, ca urmare a unei colecte publice, sculptorul Frederic Storck realizează un ansamblu masiv din marmură de Carrara, reprezentând poetul în picioare și jos, alături o figură feminină, cu simbol alegoric, reprezentând muza elegiei, care parcă vrea să iasă din marmură. Orașul Craiova inaugurează bustul lui Eminescu în 1914 executat de I. Dimitriu-Bârlad. Cunoscutul sculptor Romul Ladea execută în 1930 și 1934 mai multe lucrări pentru localitățile Oravița, Șiria și Sânnicolaul Mare. La Iași, în grădina Copou, locul atâtor plimbări ale poetului cu prietenii săi, Ion Mateescu așează în 1934 un bust Eminescu, în vreme ce Richard Hette a plasat un relief sculptural la Universitate. Toate urmează chipul foto al adolescentului din 1869. Un moment de cotitură în proiecția sculpturală îl reprezintă inițiativa unui comitet condus de

Mihail Sadoveanu care, în 1930, l-a solicitat pe Oscar Han să realizeze compoziții statuare cu figuri alegorice. Proiectul nu este finalizat și la inițiativa primarului din Constanța, același O. Han ridică monumentul în august 1934. Un bust de bronz însoțit de figuri alegorice pe teme poeziei eminesciene, urmând mai degrabă cea de a doua fotografie a poetului și care figurează toate stările poetului, melancolie, meditație, poftă de viață, amărăciune. Modelul antic reproduce un chip idealizat, cu fruntea largă, gânditoare și cu privirea departe parcă spre infinit.

Alți sculptori și-au încercat forțele talentului lor, legându-și notorietatea de numele poetului. În 1943 Ion Jalea realizează în parcul Cișmigiu, în locul rezervat scriitorilor, un bust în bronz, exprimând mai mult o privire interioară, apoi Ion Vlasiu care realizează un Eminescu tânăr purtând la piept luceafărul. Lucrările sculpturale ale lui Gh. D. Anghel din București, dintre care monumentul din fața Ateneului Român, reprezintă o nouă viziune figură: privire spre cosmos, trupul nud impunător, cu linii alungite, părți superfinisate din chip alternând cu cele de umbră, mai dure, o mișcare ascendentă, gata parcă de zbor.

Pictura și grafica au cunoscut o evoluție și moduri de reprezentare spectaculoase. Primul pictor român care realizează în 1890 o schiță-portret în cărbune este Ștefan Luchian, în care a transcris două versuri eminesciene. Figura reproduce chipul poetului dintr-o alăturare a primei și celei de a doua fotografii: cu plete și mustață, fața mare și ochi abia văzuți coborâți în întuneric. Spre finele secolului XIX, Gh. Petrașcu și Th. Enescu schițează compoziții-desene după poemele *Scrisoarea I* și *Luceafărul*. Octav Băncilă realizează în 1920 un tablou în ulei cu Eminescu și prietenul său Ion Creangă, un Eminescu citindu-și foile și un Creangă la masa țărănească cu capul în căușul palmei drepte ascultând lecturile poetului. Alți pictori precum D. Ghiață (care a pictat și casa poetului), V. Dobrian, Ligia Macovei, Alecu Ivan Ghilia, Spiru Vergulescu au realizat ilustrări-desene ale creației eminesciene. La Iași există o amplă lucrare în incinta Universității, realizată monumental, de pictorul Sabin Bălașa, un adevărat film în culori-pastel, cu dominantă albastrului, care urmează o epopee plastică a operei eminesciene. În 1920 Editura Națională Ciornei scoate o ediție ilustrată de graficianul Ary Murnu, fratele editorului George Murnu. La 50 de ani de la moartea poetului se editează un volum omagial cu ilustrații pe marginea creației lui Eminescu, desene, vignete și planșe purtând semnături de prestigiu ale pictorilor Camil Ressu și Jean Steriadi.

Iconografia plastică, ca și creația lirică dedicată poetului nostru, dovedește că Eminescu rămâne permanent un subiect nepuizabil și tentant pentru actul de veșnicire în și cu Eminescu.

Marele noroc al Literaturii Române, Eminescu

„Crist a învins cu litera de aur a adevărului și a iubirei, Ștefan cu spada cea de flăcări a dreptului. Unul a fost libertatea, celălalt apărătorul evangheliei ei.” (Mihai Eminescu)

Al. Florin ȚENE

Când se cercetează cu acribie opera unui poet ca Eminescu se caută înțelesuri, sensuri, forme, ambianțe, se încearcă de fapt parafe alături de cel ce semnase simplu dar dramatic la viața sa, creatorul. În situația noastră actuală când poetul este analizat cu admirație, ori cu îndoială, ajungându-se până la denigrare, mă duce cu gândul la ce spunea autorul *Sărmanului Dionis*: „Ce-au fost românii pe când eu n-am fost, ce vor fi ei când eu n-oi mai fi?”

Aprecierea, respectul, adorația, admirația sau contrarele lor caută cu ustensile pe măsura celui ce începe arheologia poetică eminesciană. Superlativul ar fi atins în condițiile, și numai atunci, când cel ce studiază și analizează vestigiile scoase la suprafață are mai mult decât ochiul atent, este de bună credință, decât știința unei astfel de arheologii, când însuși cercetătorul re-crează. Căci acesta ni se pare a fi specificul: se reconstituie un suflet de poet ce nu poate fi despărțit de viața sa și mediul social-politic în care și-a desfășurat activitatea, inclusiv nivelul la care a ajuns dezvoltarea limbii române. Se re-crează un Eminescu recunoscut, trebuie, în aceste condiții să ni-l amintim prin ce a lăsat în urma sa, inclusiv și prin mărturiile contemporanilor săi.

În lumea încărcată de simboluri ale antichității helene, Luceafărul simboliza călăuza călătorilor spre lăcașurile zeilor. În căutarea Luceafărului poetul își străbate în felul său viața. Ceea ce ne dezvăluie nouă este prin forța sa de a stăpâni Pegasul la modul sublim, de a ști să-l facă să poposească, pentru contemplația a ceea ce zărește, sau dimpotrivă, de a-l îndemna să galopeze năpraznic într-un vârtej de lumi interioare ale eului. Astfel își realizează Eminescu partea sa de magie. Cătălina visa la Luceafăr „Lângă fereastră, unde-n colț/ Luceafărul așteaptă”. Acest poem eminescian este inspirat de un basm publicat de folcloristul R. Kunish, al cărui fond de idei se bazează pe antagonismul dintre superioritatea creatorului de geniu și lumea marginală. Coborârea la realitatea pământeană se face sincopat, de la înălțimea Geniului la iubirea pământeană dintre Cătălin și Cătălina. Și dacă, magic, Eminescu creează o magie tainică și locuri pe măsură, ele au trăsăturile realului care îl înconjoară și pe care îl străbate. Nu se întâmplă să avem feerice nopți. Ele există în realitate, Eminescu le transferă

doar din epoca sa în Artă: ”Noaptea potolit și vânător arde focul în cămin;/ Dintr-un colț pe-o sofă roșă eu în fața lui privesc,/ Pân-ce mintea îmi adoarme, pân-ce genele-mi clipesc?/ Lumânarea-i stinsă-n casă... somnu-i cald, molatic, lin.”(*Noaptea*). Eminescu ajunge mai aproape de sine, atunci când se evocă precum: ”Dar nu vine... Singuratic/ În zadar suspin și sufăr/ Lângă lacul cel albastru/ Încărcat cu flori de nufăr”.(*Lacul*) Poezia eminesciană este, înainte de toate, un climat al Spiritului și apoi un climat al Cuvântului, al Inteligenței și Visării, prin Cuvânt.

Începând cu ridicarea bustului Eminescu din Botoșani, în anul 1890, a bustului poetului din Dumbrăveni, jud. Botoșani, în 1902, a apariției cărții „Omăgiu lui Mihail Eminescu”, la Galați, cu prilejul a 20 de ani de la moartea sa, cu o prefață de A.D. Xenopol, urmată de manifestări culturale dedicate Poetului, de-a lungul timpului au fost ridicate statui Poetului Național în aproape toate orașele mari din țară. Și de atunci, în fiecare an la 15 ianuarie și 15 iunie, comunitățile localităților noastre îl comemo-rează, depunând flori la statuile lui, organizându-se simpozioane pe teme din opera sa. Oare aceste pelerinaje de două ori pe an la statuile lui nu sunt o formă de pioșenie față de o personalitate ce merită să o numim Sfântul Literaturii Române? Eminescu, în acest răstimp, a devenit în memoria noastră culturală un *brand*. Atât prin geniala sa operă, dar și prin destinul său martiric, cum ar spune Adrian Dinu Rachieru. Iar dacă, în zilele noastre Poetul a devenit, pentru unii, o problemă, afirm și eu precum D. Vatamaniuc: „E foarte bine că avem o problemă Eminescu”. Acesta să fie motivul, că Eminescu a devenit Poet Național pe bază emoțională? Mă gândesc că la un românism cu o recunoscută bășcălie a desconsiderării de sine, Eminescu poate să capete, cum spunea Eugen Ionescu, în 1932, un „rol de figurant în cultură”. Sunt destule încercări de deconstrucție a mitului eminescian, însă nu a fost găsit un înlocuitor. A încercat N. Manolescu să-l impună pe Mircea Cărtărescu dar, vorba lui N. Georgescu, tot demersul a rămas „o formă fără fond.”

Vor mai fi multe încercări de demolare a statuii lui Eminescu, însă opera lui este și va rămâne un spațiu al ritmului. Este o respirație creatoare prin limba română. Iar literatura noastră expiră și inspiră

Ca aerul și seva, Eminescu

Îi aud pașii trecând dinspre lumină
Și foșnetul stelelor în părul Lui,
Când plopii fără soț îl așteaptă să vină
La fereastra cu dorul aprins în gutui.

Coborând dinspre Carpați, îl aud uneori
Cu fruntea împodobită de gânduri
Pe cărări de argint și flori
De tei presărate rânduri, rânduri.

Îi aud glasul venind dinspre trecut
Dulce ca mierea cuvintelor străbune,
Când este versul șoptă de început
Și luna vibrează iubirea pe strune.

Doinesc tulnice pe poteci de munte,
Spre Ipotești prelungind chemarea
Așternută peste veacuri punte
Pe care să vină odată cu zarea.

Din poeme se desprinde, spre el venim,
Ca aerul și seva ce-n arbori suie,
În fiecare dintre noi îl regăsim
Cioplit în inimi veșnică statuie.

Eminescu

Eminescu, cetatea limbii române
cu toate turnurile Carpaților
modelate de balade
în care își au adăpost
Decebalus per Scorilo, Mircea cel Bătrân,
toți bărbații înmuguriți pe acest pământ.

Eminescu planetă luminoasă
în jurul căruia gravitează astrele cuvintelor
lamine de înțelepciunea poporului
scrise pe hrissoul brazdelor cu plugul.

Eminescu cetate cu toate punțile lăsate
să intre armata îndrăgostiților
cu pletele argintate de stele
și brațele pline cu roadele câmpiilor
întinse în inima noastră.

Eminescu pași de aur ce se aud trecând
din istorie în limba noastră
și luând forma cuvintelor
ce ne leagă
precum iubirea, precum aerul
de acest pământ dulce
ca limba română
precum Eminescu.

Poeme de Al. Florin ȚENE

prin acest mare poet. Și, când vorbim de geniul lui Eminescu și opera lui ca aspirație către Absolut, vorbim de fapt despre efortul, pe durata existenței umane, de a integra cât mai perfect cu puțință ritmul lor esențial într-un ritm universal sau, de a se ridica, prin particular, la puterea de adevăr a generalului. Literatura Română a avut mare noroc cu acest poet născut la Ipotești. Ritmul celui ce creează rămâne în opera sa. Un ritm devenit culoare, contur, sunet. "Numai când ritmul devine singurul și unicul mod de a exprima gândul, numai atunci există poezie. Orice operă de artă nu este decât un singur și același ritm", spunea Hölderlin în convorbirile sale cu Sincler. Iar valoarea filosofică a operei eminesciene constă în efortul său de a investi umanul cu eternul, pieritorul cu nepieritorul, relativul cu absolutul. Și astfel, oricât ar părea, Eminescu nu poate să fie abstras din timpul său și din spațiul său. Judecata operelor sale trebuie făcută în acest context. Valoarea operei eminesciene nu constă atât în ce și cât a putut să cuprindă în sine din absolut, ci în tensiunea spirituală cu care s-a dorit acest lucru, în ceea ce numim zbaterea poetului, arderea sa lăuntrică. Pentru că tensiunea spirituală naște întrebări, iar acestea vis-à-vis de existență sunt hrana necesară cunoașterii. Opera eminesciană este o împlinire pentru el și pentru Literatura Română și este cu atât mai mare cu cât constituie o împlinire ulterioară.

În opera lui Mihai Eminescu, prezentul este implicat. Ea depinde de gradul în care prezentul și viitorul este implicat, ca opera eminesciană să aparțină ea însăși viitorului. Eminescu nu a fost un singuratic, dar el este un singular în literatura noastră. Originalitatea operei eminesciene constă într-o știință a mijloacelor artistice și o conștiință creatoare. De aici provine tot zbuciumul său, toată lupta sa pentru lărgirea marginilor cunoașterii, toată acea răsucire centralizată a eului său, lansând în Univers frânturi de creație și existență. Este zbuciumul profund pe care îl destăinuia Eminescu: "În orice om o lume își face încercarea/ Bătrânul demiurgos se oprește-n van;/ În orice minte lumea își pune între-barea/ Din nou: de unde vine și unde merge floarea/ Dorințelor obscure sădite în noian" (*Împărat și Proletar*). Existența eminesciană este o existență întru Poezie. Dar să nu uităm că Poetul a fost și un jurnalist de excepție. A abordat, în articolele publicate mai ales în *Timpul*, mai toate temele ce frământau societatea românească în timpul său. A publicat articole pe teme filosofice, economice, sociale, politice, etc. Marele poet a publicat zeci de articole în apărarea Bisericii Ortodoxe Române. Î.P.S. spunea în acest sens: „Marele nostru poet a fost un creștin autentic, ceea ce rezultă din viața, ca și din opera sa. Poeziile, proza și publicistica sa sunt o mărturie în acest sens. Se poate însă vorbi și despre relația lui Eminescu cu teologia? Când zic teologie mă refer la știința teologiei, adică la un interes pe care l-ar fi arătat Eminescu cercetărilor teologice. La acest capitol opera lui literară nu ne poate ajuta, în schimb

ne îmbie mărturii aproape neașteptate manuscrisele constând din mii de pagini, unele investigate, altele cercetate și comentate, altele încă necunoscute”. (Eminescu, *Ortodoxia*, Ed. EIKON, 2003).

În 1871, în luna august, a fost organizată Marea Sărbătoare de la Putna, la care a participat și Eminescu împreună cu Slavici și unde Xenopol a ținut o importantă cuvântare. Această serbare era prilejuită cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la zidirea Mănăstirii de către Ștefan. Serbarea trebuia să se țină în 1870 dar, din cauza războiului franco-german a fost amânată cu un an. Scrisoarea către D. Brătianu din 3/15 august 1871 este un document însemnat pentru cunoașterea stadiului la care ajunsese Eminescu în dezvoltarea sa sufletească și intelectuală. În perioada organizării serbării de la Putna, Ion Slavici îi spunea că mulți se vor pune de-a curmezișul acțiunii. Însă Eminescu îi răspundea: „Dăi fără milă în ei!” Cu această ocazie, poetul a publicat un articol în *Timpul* în care spunea, printre altele, că Ștefan apărătorul Moldovei și al creștinătății este un sfânt al Bisericii noastre strămoșești. Prin noiembrie, în același an, un ziarist anonim scrie în publicația liberală *Democratul*, atacându-l pe Poet, spunând că „Domnul Eminescu ne-a obișnuit cu nebuniile sale publicate în *Timpul*. Cu ocaziunea sărbătorilor de la mănăstirea Putna acest domn a îndrăznit să-l numească sfânt pe Ștefan cel ce la mânia a tăiat capete”. După atâția ani, care dintre cei

doi, Eminescu și ziaristul de la *Democratul*, și-a exprimat nebunia? După cum se vede, Mihai Eminescu, în această situație, a avut dreptate. Ștefan cel Mare și Sfânt a fost canonizat de către Biserica Ortodoxă Română. Sunt sigur că propunerea noastră (a Ligii Scriitorilor Români) ca Eminescu să fie canonizat, peste ani, va fi acceptată de Biserica Ortodoxă.

Prin opera și viața sa Eminescu a avut, totuși, o răsplătă jertfei sale: cunoașterea. Acum, el va afla că, îngerul – simbol al desăvârșirii, al purității – nu este iubita, ci el; că el nu avea nevoie să se înalțe prin ea, ci ea, ființă de lut, ar fi trebuit să năzuiască spre culmile spiritului pe care-l stăpâna el”. (Zoe Dumitrescu-Bușulenga). Sistemul gândirii poetice disimulează realitatea, câtă vreme gândirea poetizantă numește o realitate.

Opera lui Eminescu este o chemare lansată, o invitație disimulată, spre Întrebare, spre neliniște. Răspunsurile sunt un acum, cu sensul spre ceea ce va fi. Implicarea viitorului dă impresia pentru poet de a fi deja un stăpân virtual al unui timp viitor. Sensul spre Eternitate se împlinește astfel. Opera poetică și publicistica eminesciană trezește latențe spirituale. Ea se identifică uneori cu speranța, căci speranța este și ea o tensiune spirituală spre viitor. Opera lui Eminescu este o reșezare de lumi. El este un ritm aparte în poezia modernă. El este propria sa poezie. Căci el este, veșnic, Poetul.

Luceafărul exemplar și proliferarea hyperionică

Prof. dr. Adrian BOTEZ

Traseul hyperionic „Porni luceafărul...” este, de fapt, simularea traseului Spiritului, amprentator al haosului, într-o expresia-Logos: depășește vălurile Măiei (ciclicitatea) și ajunge la punctul initium, când și unde Ormuzd și Ahriman (alternanțe-conflicte ale logicii sinelui prin Ființă) erau gemeni (și consubstanțiali). Confruntarea dintre ei este o apocatastază mascată, dar și o împăcare în esență.

După modul cum și locul unde îl numește Eminescu, în poemul său - dar și după funcția îndeplinită, Luceafărul (sinonimul Spiritului) are diverse ranguri de activitate sacră (sinonime cu transpunerea/ vs/ refuzul transpunerii Spiritului în Logos):

I. este Hyperion, ca deitate (Gottheit), identic cu Divinitatea Ademiurgică, Spirit Pur și Impasibil (Neimplicat) - penultima parte, I-134: „Noi nu avem nici

timp, nici loc/ Și nu cunoaștem moarte...” Dincolo de sugestia sintezei contrariilor (*coincidentia oppositorum*), pluralul noi devine, în această ipostază mistică-sintetică (unde „E un adânc asemenea/ Uitării celei oarbe”), pluralul majestății divine. „Iar tu, Hyperion¹, rămâi/ Oriunde ai apune” - adică esența ta, ca arhetip mistic al tuturor lumilor posibile (dar blocate în stadiul anterior Proiectului-de-Ființă), rămâne în afara frământării posibilităților de activare, în fenomenalitate, a lumilor.

Spiritul Suprem și Impasibil încă nu a propus nimic din Trinitatea Ideală a Logos-ului, ci o conține în sine (ca puritate incoruptă și incoruptibilă): Adevăr-Dreptate-Fire (*Demonism*, I-228 și *Andrei Mureșanu*, I-206);

II. este Hyperion-Luceafărul, din ultima parte poemului; ieșit din Gottheit (impasibilitate) și tocmai devenind Gott (Proiectantul-Demiurg)²: El este Spi-

1 Cf. textul eminescian (cu punctuația aferentă) din edițiile P. Creția și Perpessicius.

2 Gott și Gottheit (divinitate și deitate) sunt termeni împrumutați de la misticul și filozoful german medieval Meister Eckhart.

ritul activ, dar supraveghind-dominând Proiectul, din loja luciferică: nemuritor și rece. El, Spiritul Proiectant, tocmai a creat Edenul (câci ce este Edenul decât Proiectul, neazvârlit încă, în conflictualitatea-ființare?), tocmai a definit sferele edenice (re-contopite, gregar, în Sfera Edenică: „rude mari împărătești” devine sinonim cu „doi copii cu plete lungi, bălaie” și cu impasibilitatea rece a Sferei Lucifer) și, deci, s-a autodefini: a) există un cerc strâmt, cel al sferei Eden-prin-Eros, și b) există cercul fără margini, care tocmai s-a delimitat, la modul cel mai subtil-ideal, de cercul strâmt-proiectul proiectat: cercul fără margini mai păstrează, încă, pe Cel Neimplicat decât ca Arhitect Proiectant, Spirit cu atribute ideale: Amprente Arhetipale-Logos, trăsături ale Planului Divin, încă suspendat ca expresie. Această stare este de Lucifer-Demiurgos, stare de Logos Proiectat, Ideal, ca Trinitate: Adevăr-Dreptate-Fire;

III. Luceafărul ca Gott neliniștit, implicat nu doar în creație cât, implicat creației, în problematizarea naturii creației, a moralei creației, a logicii absurde a creației; este Luceafărul din primele trei părți (atât ca Luceafăr prins între propriile-i ipostaze contradictorii, cât și ca Luceafăr descoperitor al resorturilor spiraleieros, prin care se reface, ermetic, deci în afara contradictorialității, Sfera: cătații-căutații, Cătălin-Cătălina, îmbrățișați-sărutați-uitați (cu urmele și numele pierdute, cumițiți-fixați în nunta alchimică a esenței, depozedați de dor și vis, tocmai prin intrarea pe porțile deschise ale visului, voioși și teferi fiind doar zeii, Soarele-Luna fixați). Acest Luceafăr este un proteic și capricios zeu-stea, neliniștit și necunoscător al esenței sale. În această ipostază, Luceafărul este Spiritul corupt în Logos activ, corupt tocmai prin misiunea sa de exprimare - emprentare concretă asupra haosului; a fost Spirit Pur (ca niciodată înseamnă statutul de deitate), prin gregaritatea („rude mari împărătești”) atofinglobatoare, dar perfect impasibilă față de voința de demiurgie; apoi s-a rupt, din el însuși, haosul cu labilitate-versatilitatea Mercurului în el (haosul pentru hermeneutică, haosul comentat în forme): Ea nu este decât reflexul Lui, El aflat în plină criză de identificare (identitate) a esenței: Ea este simbolul neliniștii celui care nu se poate identifica, nefixat alchimic în esența pură. El pendulează, mereu, între Re-Ordonator (relegiutor) și Răzvrătit, între Ormuzd și Ahriman, între Cel-care-Este și Cel-care-Hotărăște (nefiind, pentru că nu s-a transmutat în Arhitect Activ). Ce este altceva Logos-ul, decât război¹ împotriva Dumnezeuului-Spirit? Războiul neclarității expresiei, care voiesc a se clarifica: atât de clară să devină expresia-Logos încât să devină, de fapt, inutilă și inutilizabilă; să nu mai simtă nevoia de sine-expresie, ci, pur și simplu, să însemne iluminare-tăcere. Războiul Logos-ului-lume de a dispărea în Revelația-Spirit Impasibil.

Stadiul sacral este de nenuntire-nefixare alchimică. Stadiul de Logos în dezvoltare - spre epuizarea-război, care duce la reconsiderarea- recuperarea, circulară, a Logos-ului ca Spirit.

Luceafărul - desen de Vasile Pinte

Sinele său (al Luceafărului) oscilează între fața oglinzii și adâncul (subconștient al) oglinzii redublate: „Și din oglindă luminiș/ Pe trupu-i se revarsă/ Pe ochii mari, bătând închiși/ Pe fața ei întoarsă” (fața întoarsă este cealaltă față a acestui Ianus bifrons, care este Luceafărul: fața-haos, pe care lumina-luminiș urmează s-o fixeze, De suflet să se prindă - sufletul fiind osia ființei, punctul de întâlnire și pacificare a vârtejurilor-vehemente ale cosmosului de forme); între cer și mare, între soare și noapte (subtil, oscilațiile sunt tot mai reduse, căci Logos-ul dezvoltat se epuizează spre fixare: Luceafărul este identic cu Soarele Negru, deci soare și noapte reprezintă nu părinți adoptivi, ci Sinele Mystic al frământatului Luceafăr, limanul întoarcerii în Sinele-Esență); între voievod solar și demon lunar - mereu între, deocamdată incapabil de voința demiurgică a sintezei, mereu capabil de a se război cu contrariile (și totuși, voievodul și demonul sunt stăpâni asupra zonei de dedesubtul giulgiului, vânat sau negru: mișcarea de auto-căutare sub giulgiul-vâl-M~y~ se întrerupe la nivelul „demon cu ochii ca două patimi fără saț/ Și pline de-ntunerice” - și se dezlănțuie energia potențială, inițiativă, a căutării, în ipostaza fulger: „Părea un fulger ne-nterupt/ Rătăcitor prin ele” - fulgerul este ipostaza Revelării Sinelui, iar rătăcirea, încă, printre lumile-stele, este acel rest ademenitor al lumilor, îngânarea din *Dintre sute de catarce*, care sugerează inutilitatea Logos-ului, sau suspinare-aeriană a arfei lui Orfeu, în pierderea-regăsire de sine în văi de chaos).

Aventura lui între nu se rezumă la atât.

De aici, și întrebările, din Demonism, asupra moralității celor două ipostaze divine (Ormuzd și Ahriman), despre moralitatea creației în sine (nu cumva Demonul-Satana-Ahriman, răzvrătit, îl corectează pe

1 Cu sensul de vehemență-hybris, cu finalitate (auto)demiurgică și apocatastatică. G. Călinescu - în *Opera lui Mihai Eminescu* (III, P. 38-40, Minerva, Buc., 1985) discută problema războiului, în concepția lui Eminescu, doar ca ipostază profană-istorică.

Dumnezeul-Ormuzd, revoltător de mulțumit de sine, egoist, egotist, cinic etc., despre necesitatea supunerii sau răzvrătirii (supunerea fiind intuită, în cele din urmă, drept singură cale inițiativă-soteriologică valabilă: vehemența paroxistică a suferinței, pentru epuizarea, de tip Cain, a formelor, deci pentru întoarcerea în Nirvana-Spirit Impasibil, din Rugăciunea unui dac, sau supunerea ascetică și mistică a Călugărului față de Mag, în Povestea magului...), despre supremația-prioritatea întrebării sau răspunsului (finalul la Memento mori: însuși drumul întrebărilor, drumul inițiativ-Logos, este Răspunsul-Revelație, ieșire în afara Logos-ului: (I-285) Tu nedând dezlegare, duci l-a dezlegării uși - sau finalul poemului *Dintre sute de catarge*: „Nențeles rămâne gândul/ Ce-ți străbate cânturile/ Zboară vecinic, îngânându-l./ Valurile, vânturile” - gândul, ca Spirit explicat în proiectarea-amprentarea-Logos, nu se mai înțelege pe sine, preocupat să împace contradicțiile pe care le naște simpla clipă a nașterii-ființării: a fi-a nu fi într-o luptă semantică și ontică: apare întrebarea dacă e drept să fii, eliminând pe a nu fi; dacă într-adevăr ești, și dacă nu cumva tocmai ce nu este, este cu adevărat; dacă se poate să fii și să nu fii, în același timp etc. Încrederea salvării nu este străbaterea-Logos în Cânturi („Ce-ți străbate cânturile”) și Cântul însuși, ca stare de sinteză orfică, supremă, îngânând: de fapt, propunând alt Logos, cel Ne-Logos; promițând, de fapt, după paroxismul vehemenței, epuizant, a Logos-ului Manifestat - valurile-vânturile - tăcerea Sublimă. Încetarea războiului-Logos contra lui Dumnezeu, încetarea ispitirii epuizante - prin instituirea Logos-ului ca Dumnezeu Spirit.

Îngânarea este atât sublinierea (prin neîncrederea în articularea clară, nouă, interesantă) derizoriului oricărui Logos, cât și soluția de depășire a Logos-ului, prin negarea esențialității sale ca Logos: nu înțelegi ce îngână, crezi că repetă ce spui tu (sau ce se spunea, oricând), de fapt, îți resoarbe (sunt resorbite) incongruențele-șiruri ale Logos-ului-lume, formă îngânată după formă îngânată - până se ajunge la dez-îngânare, le des-cântec: desfacerea Cântecului Logos în Simplă și Suprema Tăcere: Logos reîntors în Spirit. Nirvana Sacră, după războiul necredinței-Logos.

Spargerea catargelor Logos-ului răzvrătit, pentru revărsarea, dinăuntru lor, a potopului-elixir al mântuirii. Încetarea-contopire a zborurilor-păsări (care trec - străpung - străbat inițiativ vâlul pământului) cu Trinitatea Ideală a Spiritului: Fire-Dreptate-Adevăr.

*
* *

Întregul demers al Logos-ului *Lucașfărilor* este unul de tip orfico-pitagoreic - ceea ce ne îndreptățește credința că poemul *Lucașfărilor* a fost scris ca Mister, ca Ritual de recuperare a Spiritului (dintre fețele versatile ale Logos-ului), ca în-cântec și des-cântec (retragere a Spiritului din starea de război, de vehemență-Logos, în starea hieratică: nemuritor și rece - stare echivalentă cu deitatea, conceptul lui Meister Eckhart). Să încercăm să descifrăm, deocamdată, ceva din misterul pita-

goreic, lăsând să se întrevadă, astfel, implicit, și gestică Ritualului de renunțare și întâlnire (renunțare la Ființă și întâlnire a opozițiilor, înapoi, în Creația-Mythos, Creația-Proiect Ideal):

a) sub semnul mitic („a fost odată... ca nici-odată”) se află un personaj-divinitate („prea frumoasa fată”), provenit dintr-o formațiune luminoasă unică, de tip gregar-divin: rude mari împărătești. Prea frumoasa (deci, provenită dintr-o zonă exclusă normalității terestre) este echivalentă calitativ (dar, probabil, și funcțional) cu Luna și Sfânta Fecioară (intermediar al nașterii germenului divin; unică, pe de o parte; dar, prin singularizare, se creează premisele ieșirii din gregarietatea originară și zămislirea involuntară, incidentală, a zonei divinului-esență pură);

b) prin singularizare-separare (bolți), prea frumoasa fată, provenită din rude mari împărătești, determină dublarea imaginii (apare Lucașfărilor în colț - deci, într-o zonă de convergență-divergență, ca o jumătate vizibilă a crucii, făcând presiuni semantice pentru recuperarea celeilalte jumătăți) - dublare și a sensurilor spațial-ontologice: sus-jos, alunecare-pas;

c) de ce apare Lucașfărilor (Soarele Negru, în folclorul românesc¹) pentru a dubla imaginea, singularizată dintru început, a prea frumoasei fete, provenite din rude mari împărătești (zona luminii originare)? Evident, din moment ce prea frumoasa fată-luna (între stele) și-a părăsit originea, deci s-a autodegradat (din esențialitate, devenind fenomenalitate) în zona lui azi-mâni (temporalitate istorică), în zona pas (spațialitate frântă istoric) - e clar că funcția Lucașfărilor este de recuperare a fetei-Lună (pentru că esențialitatea ei originară nu poate fi pierdută, așa cum nici o esență nu se poate pierde: singularizarea-separare nu este decât un accident, care trebuie repus sub semnul eternei Armonii orfice); Iubirea celor doi este, de fapt sentimentul solidarității oculte, originare, întru Armonie: aici este jocul Spiritului care pornește drama cosmică (este forța care [se] expulzează din zona impasibilității-gregarității, provocând divorțul inițial), apoi ia seama și se autolansează în recuperarea Lumii-Logos, pe care și-a dorit-o, dar nu și-o mai dorește, decât ca fenomen narcisic (reîntoarcere în Sinele Impasibil, Inexprimabil-Gottheit);

d) sub semnul roții-rotire, angelic-demonic, Lucașfărilor tentează (tutelat-renăscut de entități cosmico-divine, patru la număr, grupate în perechi yin-yang: cer-mare, soare-noapte) zadarnic recuperarea; o zădărniciere relativă, căci

e) din două personaje, apar patru, prin redublare reciprocă, iar numele celor patru nu mai este ascuns. Avem de a face cu nume-funcțiuni: Lucașfărilor devine Hyperion (hiper = peste, deasupra, în exces, iar eon = spirit emanat dintr-o inteligență divină; eion-eternitate) și determină relevanța Logos Pur (Spirit Pur) = Demiurgos (plăsmuitorul, gânditorul și făuritorul de lumi-proiecte) - iar Cătălin determină onomastica-ecou a prea frumoasei fete: Cătălina (de la a căta): sunt

1 Mihai Coman, *Sora Soarelui*, Ed. Albatros, Buc., 1983.

căutătorii de sine, pentru fixarea alchimică. Cei doi reînvie mitul platonician despre ființele sferice, androgine-seccionate, împrăștiate și pierdute de o divinitate irascibilă și capricioasă - și, apoi, prin miracolul fundamental (Eros), regăsindu-se și refăcând sferasinele divin. Cătălin împle cupele cu vin/ Mesenilor la masă și provoacă râsul („să râzi mai bine”), făurește dublul laț al amorului (îmbrățișare-sărut) și produce uitarea și re-armonizarea („Vom fi voioși și teferi/ Vei pierde dorul de părinți/ Și visul de luceferi”). Este Cătălin-Hephaistos, cel care toarnă zeilor olimpieni certăreți, în cupe, apa Lethei (uitării), re-creând Armonia divină. Cătălin-Cătălina sunt cuplul edenic-divin: ei regresează temporal, dinspre anonimitatea a doi tineri singuri, spre anonimitatea originară, absolută, doi copii cu plete lungi, bălaie (sunt Gemenii Solari, feți cu stea în frunte, androginii-esență);

f) în cuplul doi tineri singuri (Adam și Eva) se face evidentă contaminarea Ei cu funcția hyperionică: Logosul-expresie (Ea trăiește criza de identitate și de reconversiune la esența originară: Eden, rude mari împărătești etc.) - Spirit. Funcția hyperionică este aceea de a re-uni oculul în nunta astrologico-alchimică, fața impasibilă (Spirit) cu fața expresivă (Logos): „O, lasă-mi capul meu pe sân [n.n.: coasta re-devine emisferă]/ Iubito, să se culce [n.n.: cap culcat pe sân înseamnă, simbolic, unire-nuntă a emis-sferelor, a culca marcând transcenderea]/ Sub raza ochiului senin/ Și negrită de dulce [n.n.: Logos-ul, prin regăsirea plenarității esențiale, devine ne-grai, lăsând prioritare razei-Spirit-Revelație și ochiului-sferă].../ căci ești iubirea mea dentăi/ Și visul meu din urmă ”: erosul celor doi are caracteristici divine: alfa și omega, situare sub semnul demoniacului fascinant și veșnic, nocturn și hipnotic-transcens (resurecțional: prin moartea inițiatcă-culcare);

g) Hyperion și-a regăsit esența pură neînjosită: ca Spirit activ, a recuperat sferile: edenică (a celor două emisfere căutătoare, prin regăsirea căroră Pământul re-transcende în Eden) și demoniacă (Sfera ante-proiectului Eden: e cuplul de forțe, latente la modul absolut: nemuritor-rece). De fapt, și-a recuperat Sinele Impasibil, căci cele două tipuri de sfere, Sfera Proiect și Sfera Ante-Proiect, sunt concentrice - și astfel, reîncep-eterna pace (I-102, Scrisoarea I);

h) mai mult, în ultima parte, reapare Luna („Răsare luna liniștit/ Și tremurând din apă ”), care o înlocuiește, la modul transcens-divin, pe prea frumoasa față (de fapt 1 - o repetă pe prea frumoasa față, în alt plan, 2 - desparte cercurile coaxiale ale spiralei, în două ranguri suprapuse și coaxiale, reciproc generatoare: rangul expresiv-Logos-Eden și rangul non-expresiv-spiritualizat-uranic). În felul acesta, traseul spiritual-

hyperionice trebuie să fie reluat la nesfârșit, pe căile inițiatice ale Logos-ului-Mythos (după finalul poemului, cuplul Luceafărul (Soarele Negru)-Luna va declanșa, din nou, Logos-ul pentru Mythos: „A fost odată ca-n povești./ A fost ca niciodată...”).

Problema pitagoreică¹ devine a tetraktis-ului, Spirit declanșator de Logos, respectiv-Logos trăind războiul neliniștii autorecuperării întru Spirit - și totul, desfășurat pe cele patru paliere ale divinității celor cinci numere

a) Unu-monada este originea, la care se revine și de la care pornește expresia (Logos)-lume: nediferențierea-nondivizarea „rude mari împărătești” (sinonimă cu nemuritor și rece, căci rude nu indică decât nondiferențierea, solidaritatea cu Nimicul-Impasibilitate Originară). „Rude mari împărătești” cuprinde, potențial și cinetic, diada (Luceafăr [Soare Negru]-Luna) - este punctul stabil al creației: în finalul poemului, se revine la uranicul luminos, Luceafăr (Soare Negru)-Lună, dar nu în regim de căutare-cale, ci de fixare alchimică: nu mai există nici o tensiune pe axa ce unește steaua neagră (Soare Negru) cu crângul-Eden (cerul-eternă pace, în care toate stelele-au pierit). Refuzul căderii din tot înaltul („Dar nu mai cade ca-n trecut/ În mări din tot înaltul”) este firesc: nu mai are unde să cadă, pentru că, în esență nu mai Există mări și înalt - ci tot înalt (și opusul, izotopic semantic, întru divin: prăpastie-genune-noian întins de ape): mare în mare, înalt în înalt - Spirit în Sine, Impasibil (Rece) și Atotcuprinzător-înglobator (Nemuritor).

A fi stabil (to menein) este, de fapt, calitatea zonei uranice de a re-deveni sinonimă cu Mythosul (Logosul-Tăcere);

b) doi-diada (dias) - numită astfel de la faptul de a trece dincolo (to dienei) este formată: 1 - prin desprinderea Sinelui de Sine, desprinderea din Monada-Spirit (rude mari împărătești) a nucleului de gâlceavă-Logos, prea frumoasa față, care amprentează haosul (căci haosul e Sinele desprins de Sine, deci haosul e starea de voință, de la începutul lumii) cu forme-despărțiri-limitări: bolți, fereastră, colț, corăbii-castel, cer-mare etc. (adică separare, convergență-divergență, înafară-înăuntru, mobil-stabil, sus-jos etc.); 2 - prin formarea cuplului doi tineri singuri (prin care se revine la starea de Proiect-Eden) s-a resacralizat-resfericizat ceea ce căzuse, ca disoluție, prin multiplicare infinită a formelor-Logos exprimat; 3- se trece dincolo, adică se prefigurează zona Noii Creații (cuplul hyperionizat doi copii cu plete lungi, bălaie,² și cuplul uranic, arhetipal,

1 Cf. E. Schuré, *Marii inițiați*, Universitaria, Buc., 1991, p.15: Teozofia antică profesată în India, în Egipt și în Grecia constituie o enciclopedie veritabilă, împărțită în general în patru categorii: 1- Teogonia sau știința principiilor absolute, identică cu știința Numerelor aplicată la univers sau matematicile sacre; 2- Cosmogonia, realizarea principiilor eterne în spațiu și timp sau involuția spiritului în materie; perioadele omenirii; 3- Psihologia; constituția umană; evoluția sufletului de-a lungul lanțurilor de existență;

2 Nu putem fi de acord cu afirmația Rosei del Conte, op. cit., p.85 copila în brațele vicleanului băiețandru: pereche destinată să se perpetueze în timp, într-un joc iluzoriu. Cei doi tineri singuri se retrag din succesiunea logicii umane, din temporalitatea istorică, prin ipostaza mitică doi copii cu plete lungi bălaie. Jocul nu este iluzoriu, ci are efect soteriologic.

Soare-Lună, comunică pe axa sacră, ce unește rangurile-cercuri ale spiralei demiurgice: cele două ranguri-cercuri se potențează reciproc, cuplul adamic-Logos exprimat, respectiv cuplul Soare-Lună, Spirit recuperat, genuin, dar se păstrează mereu, legătura cu starea de Monadă-Temelie;

c) triada (tria), numită așa prin analogie cu faptul de a fi de neînvinș și de neepuizat până la capăt (para to atreirés tis einai kai akatapónetos): Demiurgos-Spiritul Proiectant (monada rude mari împărătești) rămâne neatins, supraveghind și ocrotind, în proiectul divin, diada; de fapt, Demiurgos și Hyperion de confundă funcțional și esențial, căci (și) Hyperion creează premisele cuplului re-edenizant (lipsa de cer este tăcerea care naște Logos-diadă; de neînvinș este triada 2+1, Cătălin-Cătălina, susținuți-hiperionizați, în mod ocult, de Luceafărul-Tăcere-Spirit regăsit); de neînvinș este Logos-ul-diada proiectată, căci ea se alimentează, mereu, din nevăzut și tăcere (starea „Căci unde-ajunge nu-i hotar/ Nici ochi spre a cunoaște...”), din veghea Spiritului (eterna neliniște a Liniștii Eterne, eterna proiectare în Logos a Celui Retras din Proiect);

d) adevărul lui 2 (diada) de către trei (triada) se face prin intermediul stabilității nevăzute: cuplul nu poate fi co-axial, deci resacralizat, cu Hyperion, dacă Hyperion nu ar fi El Însuși, înafară de Sinele activ și înăuntrul Sinelui Absolut: Marele și Ocultul Proiectant-Arhitect, Demiurgos. În mod subtil, s-a ajuns la tetradă (două cupluri, unul vizibil și unul ocult, coaxiale): tetras-așezarea (hefrás), adică ceva stabil și persistent (hedraís kai mónimos); patrulaterul sacru, spirala ca patrulater sacru; dinamica spiralei sacre, în care diadele (se) nasc reciproc: stabilitatea se obține, paradoxal, prin veșnica revenire asupra Genezei;

e) devine, acum, clară intenția de a se ajunge la faptul de a fi cinci (pentas), care se spune de la unu (hén) și tot (pas) - deci, din unitate și tetradă: cele două diade (El-Ea, din cuplul „doi copii cu plete lungi, bălaie” + Soare Negru-Lună) sunt susținute, dar și energetizate, dintr-un suflu dinafară, nemanifestat - este sufletul unității, este pneuma divină: Monada-Demiurgos, sinele Suprem, care asigură coaxialitatea cosmogonică (și apocaliptică) a diadelor, a celor două cicluri (sfere).

Eminescu clădește o spirală a veșniciei, în care Spiritul și Logos-ul, indiferența și demiurgia, proiectul și realizarea, se neagă și se susțin reciproc. Există o

permanentă reluare a ciclului sacralizant, care unește Poezia-Logos cu Ritualul-Spirit: Luna apare la fiecare început și final de ciclu-sferă refăcută. Cele două componente depind una de cealaltă: Luceafărul este con-substanțial cu fata de împărat ca și cu Demiurgos - iar unul fără celălalt nu pot fi concepuți (în sens literal: nu pot apărea conceptual). Iar fără ei, ca diferențe și identități (simultan), sunt de neconceput puritatea, purificarea, apocatastaza, apocalipsul și refacerea Armoniei. Aceasta este starea de coaxialitate și energetizare reciprocă a Logos-ului (fenomenale) și Spiritului (esențial), în spirala veșnicie. O hierofanie (Soare Negru-Lună) și o hierogamie amânată pe spirala veșniciei.

*
* *

Alchimie, pitagoreism - dar Eminescu este, totuși, un creștin esoteric. Formula alchimică „Christus verrus luci ferrus/ Luciferus” intrigă, și ea. Nicolae Grigorescu îl pictează pe Christos, într-o mănăstire (Zamfira) - de două ori, astfel: pe un perete, tot anul chipul lui Crist este întunecat - iar pe peretele dimpotrivă, tot anul, chipul lui Christos este luminat. Oricine citește finalul poemului eminescian Luceafărul, se va întreba, în urma celor afirmate, mai sus, de noi: „Bine, bine - o fi cum zici - dar, dacă Luceafărul este divinitate împlinită, de ce nu-și dă seama și nu recunoaște divinitatea androgenică a celor două sfere re-unificate - și vorbește, de parcă el însuși îi socotește pe cei doi - niște netrebnci, cum chiar au fost, cum și sunt toate jumătățile ne-aflăte, nerevelate întru Eros-ul Divin Unificator - «chipuri de lut», în care n-a intrat Duhul Divin, Adevărul, Știința Sacră a Identității/ Identificării ?” Da... Și finalul, cu afirmația clară a demoniei: „Nemuritor și rece...”

Totdeauna va rămâne câte o taină a Luceafărului eminescian, oricâte hermeneutici se vor aplica și oricâți hermeneuți se vor apleca asupra textului. Noi voim doar a atrage atenția, pe linia hermeneutică, pe care am propus-o dintru început, asupra laturii profund creștine a Spiritului eminescian. În acest sens, să ne întoarcem la penultima parte, în care replica (în dialog ori monolog - puțin interesează, acum) a lui Demiurgos este extrem de interesantă. Practic, ce-i propune Demiurgos, lui Hyperion, ca echivalente cosmico-divine ale Eros-ului? El spune:

a) „Cere-mi cuvântul meu dentâi -/ Să-ți dau înțelepciune?” Eros-ul divin este, deci, echivalentul sophiei, sau a Eunoniei/ Gândirii gnozei valentinien -

care, la rândul lor, este echivalentul Logos-ului întemeietor-demiurgic - Logos-ul ioanic; „Sagesse”, din dreapta Arborelui Sefirotic al Cabaliștilor;

b) apoi, Demiurgos continuă: „Vrei să dau glas acelei guri/ Ca dup-a ei cântare/ Să se ia munții cu păduri/Și insulele-n mare?”. Deci, un al doilea echivalent cosmico-divin al Eros-ului divin este Forța Orfică - la rândul ei, echivalentă, și ea, cu Rânduiala-Ordonarea-Armonizarea Cosmică, numită, de Ioan Evanghelistul - Logos; deja, însă, se strecoară, insidios, semnificații paralele sau/ și complementare: Cântecul-Călăuză Cosmică a cui? - a munților și a insulelor: dublă direcționare - spre uranicul de sus și spre neptunicul de jos; nu era vorba, în primele apariții ale Luceafărului, despre părinți „de sus”, respectiv „de jos” (ad superos/ ad inferos)? Deci, dacă-i Dumnezeu, are ambele chipuri/orientări de esență și acțiune... Demonul este creația lui Dumnezeu - este cealaltă față a lui Dumnezeu: depinde de unde-l privești pe Demiurgos (și, deci, și pe Hyperion); ne așteptăm, în continuare, la dezvoltări ciudate (ale semanticii divine), în raport cu îngustimea minții noastre;

c) zice Demiurgos, unind două entități noetice, în aceeași strofă: „Vrei poate-n faptă să arăți/ Dreptate și tărie/? Ți-aș da pământul în bucăți/ Să-l faci împărăție.” Pe aripa stângă a Arborelui Sefirotic, figurează Rigueur/Justice, Fața Justițiară a lui Dumnezeu - echilibrată, pe aripa dreaptă, de Misericordie/Mila/Îndurarea Divină - Chipul Christos-ului-Dumnezeu. „Pământul în bucăți”... De ce „în bucăți”? Reordonarea, de tip orfic, a unui „puzzle” cosmic? Poate - căci „bucățile ar trebui re-instituite ca împărăție - adică, probabil, Noua Împărăție, cea vestită de Ioan-al-Apocalipsei... Noul Ierusalim. Oricum, se pare că este anunțată o transfigurare fundamentală;

d) „Îți dau catarg lângă catarg,/ Oștiri spre a străbate/ Pământu-n lung și marea-n larg./ Dar moartea nu se poate...” Însuși Eminescu pune-n text puncte de suspensie. Deci, Atenție!!! Este ceva esențial, prin care sensul morții este, ca și în Paradis, neutralizat - readus la futilitate/absurditate. Și se anunță serenissim-ul. Iată că „bucățile” pământului sunt, într-adevăr, re-organizate, adică re-semantizate cosmico-divin: pe de o parte, verticale adiționabile, „catarg lângă catarg” - pe de altă parte, „pământu-n lung și marea-n larg” (pământul devine doar o componentă a unui întreg/ corporalitate superior-divină: LUNGUL, respectiv LARGUL, alcătuiesc, prin reordonare de tip creștin, CRUCEA MÂNTUIRII. Dar, deocamdată, cea CULCATĂ - ORIZONTALIZATĂ. Și atunci, trebuie re-activate, într-o sinteză deplină, catargele mării/largului (desfacerea brațelor divin-mântuitoare!): catargele vor deveni, prin reorientarea spațial-cosmică, VERTICALA STRĂPUNGERII ÎNAPOI ÎN PARADIS. Elementul de unire și re-organizare semantică a: I-orizontalei teluric-neptunice și II-verticalei cu originea în HALELE SUBACVATICE (rădăcinile ascunse ale lumii, lumea în chipul ei esoteric!) - sunt „oștirile”. Ce oștiri poate da Dumnezeu? Evident, oștirile Sale specifice - oștirile/forțe luminoase (re-sacra-

lizatoare) ale celor nouă trepte/ierarhii cerești: Serafimii-Spiritele Luminii, Heruvimii-Spiritele Ordinii, Tronurile-Spiritele Voinței, Domniile- Spiritele Înțelepciunii, Puterile-Spiritele Mișcării, Stăpânirile-Spiritele Formei, Începuturile-Spiritele Personalității, Arhanghelii-Spiritele Fiilor Focului și Îngerii-Spiritele Fiilor Amurgului¹. CRUCEA COSMICĂ, deci, este vădită și sprijinită de întreaga splendoare divină - întru biruința Eros-ului, cu care TOTUL DIVIN este echivalent. Dar - cine se CRUCIFICĂ, se așează, efectiv, în mijlocul CRUCII, pentru martiriul mântuitor de lume/om?

Ar fi trebuit ca poemul, din punct de vedere filosofic, să se termine aici, căci, teoretic, Moartea a fost negată/învinsă. Dar Ortodoxia, întru care și-a crescut Spiritul - Poetul Românilor - nu acceptă doar teoria - ci trăirea efectivă. Deci, CRUCEA-SACRIFICIULUI trebuia transfigurată în trăire efectivă - chiar cu riscul (sau, mai ales, pentru cel mai edificator dintre riscurile divinității) asemănării cu CHIPUL UMAN - acel tragic și suprem omenesc, dezvăluitor al posteriorității divine: „Eli, Eli, lama sabachtani?”. Deci, tăcere! Pe CRUCEA AUTOSACRIFICIALĂ se așază, de bunăvoie - El!

Deci, pentru a acționa corect și integral soteriologic, Lucifer trebuie să fie, alchimic și creștinește - Christos!!! Adică, sacrificându-se TOTAL pe sine, să elibereze Lumea întru re-sfințire - întru Chipul Eros-ului Paradisiac - ANDROGINUL. În părțile incipiente ale procesului dezvăluirii eului luciferico-hyperionic, sacrificiul era, și el, formă schițată, incipientă: aruncarea în cercul-rotire - ca primă jertfă pentru Eros-agapé - temelia ființei cristice atemporale; căci se caută, prin aruncare, CENTRUL CERCULUI, spre Resurecția pe Axa-Arbore cosmic.

Deci, ce se va întâmpla, NECESAR, în final? Se aruncă, efectiv, pe sine - în Moartea-ca-Orbire: viziunea CHIPULUI-DE-LUT și a aberantului „cerc strâmt” (doar oricare cerc are, teoretic, 360 de grade - da, dar cercul lumii-lume e altceva, ÎN TRĂIRE EFECTIVĂ, decât CERCUL LUMII DIVINE...), pentru a oferi, spre Resurecție, ANDROGINUL SFÂNT. Adică, ipostaza imediat ulterioară celei numite „doi copii cu plete lungi, bălaie”). Pe CRUCEA celor patru personaje cosmice, din poemul Luceafărul, pentru a salva TREIMEA LUMINII (Demiurgos-Dumnezeul Dezvăluirii Creației, El și Ea, cele două emisfere androgenice - componenții Androgenului) - Hyperion se oferă Întunerului-Răcelii de fapt, LUMINA MISTICĂ/SOARELE NEGRU, al mitului și al alchimiștilor), devenind MEDIU ONTOLOGIC CONTRASTIV(fond întunecat, pe care se poate vedea clar LUMINA VICTORIEI TREIMII SFINTE) - pentru evidențierea ontologică și funcțională efectivă - a SFINTEI TREIMI A LUMINII - FOC ALB: Demiurgos + cele două Emisfere Androgenice (foștii Cătați-Căutați, întru reciprocitate, Cătălin-Cătălina - acum: „doi tineri singuri”, regresați sacral la „doi copii cu plete lungi, bălaie”... - spre a se împlini desăvârșit în Paradisul Androgenic).

1 A se vedea ierarhiile cerești atât la Dionisie Pseudo-Areopagitul, cât și la antroposoful Rudolf Steiner.

Sfericitatea eternă a geniului, Eminescu...

Magdalena ALBU

Rotunditatea intelectuală a unei nații, spațiile ei de circulație valorică intrinsecă se regăsesc zăbovind latent și predestinate, parcă, în „sâmburul” viu și fascinant al „coexistenței contrariilor” omului universal – Geniul. Pașii-definiție ai noțiunii, oricâți ai număra în șirul vremilor, se ating ca o curgere lină în geometria lor fixată, proiectând cu o spectaculozitate rar întâlnită dansul ziditor al expresiei înalte, desăvârșite, ce fluidizează unic și major eternal și absolutul din adevărul oricărei finite, precum va fi zis-o cel care, constrâns a se muta în Caesareea Palestinei în anul 231, închise ochii la puțin timp după prigoana anticreștină a împăratului Decius, în timpul căruia fusese încarcerat, exegetul creștin timpuriu, Origene.

Cum cerul își toarnă zilele și nopțile în albiile pietruite ale apelor sau cum astrele își lipesc luminile de colțurile singuratiche ale stâncilor, cu esențe peste vibrații și cu adânciri de sunete peste monotonii grave și-a umplut rosturile ființării sale pământeste una dintre perfectele întretăieri de rațiune și de sentiment ale spațialității românești și universal, „manieristul” romantic total, ca și Goethe, Eminescu.

Sentimentul degajat al opereii în sine implică un teritoriu prestabilit de universalii determinate, niște universalii care, dacă am putea considera așa, se adaugă unul altuia și se leagă atât de strâns, de intim, încât se naște impresia de poziționare a cititorului pe circumferința bine definită a sensibilităților profunde, a sensurilor și a trăirilor purificatoare, aflate laolaltă într-o stare de pendulare armonioasă între punctul paradisiacului oniric și cel ontic, al neliniștilor, al nimicniciei și al răzvrătirilor sociale sau pasionale de tot felul, încheindu-se totul, ca într-o temă, parcă, „specială și specifică”, cu momentul psihologic final: detașarea evidentă a creatorului, a omului față de realitatea fizică imediată, dar o realitate deloc oarecare, ci una mustind a falsitate și a relații de ordine haotice, pigmentate cu frânturi spelbe de logică sterilă și deformată și amestecate cu fardurile triviale ale intențiilor omenești mărginite și oculte.

Optica fundamentală a întregii opere eminesciene este de o structură arhitecturală a sophicului și a poeticului aparte. Ni se așează aici o deplină dezvoltare a sufletului lui Eminescu, el rămânând, până la urma, departe, în spatele unui timp adimensional, de unde trebuie să îl percepi mai mult decât ca pe o lume, trebuie să îl simți aïdoma unui spațiu închis, în

care irizațiile culturii românești și universale se regăsesc fibră cu fibră, punctiform, cu pulsații ritmice și ample, ce stilizează și impun, fiindcă, precum se adâncește în auz somnul copacilor din semințe, așa și conștiința Poetului se desfășoară pe sine în unicul sau templu existențial, care este Cuvântul. De fapt, conștiința se supune conștiinței; ea nu are nici în față, nici în spate un alt rang de raportare, ci se identifică permanent cu sine însăși și cu nimic altceva, exact ca în jocul adevărat al iubirii de tip absolut, unde cei doi îndrăgostiți se suprapun și se confundă unul cu celalalt, nedând voie niciunui intrus să amenințe echilibrul afectiv dăruit de divinitate.

Precizam în titlu despre sfericitatea eternă a geniului. Într-adevăr, orice zona sau segment am alege din scriitura creatorului, vom întâlni peste tot o suma infinit majorată prin alte și alte conotații interpretative, ce se vor adăugitoare întregului artistic, definind un spor de substanță asupra ideii fundamentale înrădăcinate universalității de către POET. Un exemplu de-acum bine conturat de specialist, timpul la Eminescu, poate fi îmbunătățit prin câteva caracteristici suplimentare. Este bine cunoscută în acest sens demonstrația Rosei del Conte privind ambivalența timpului psihologic. Totuși, se impune să adăugăm ilustrei teze a distinsei exegete o completare de continuitate, anume aceea că la Eminescu întâlnim o trivalență temporal, bazată pe relația de incluziune remarcabilă, scoborâtă de undeva din interogațiile pe care și le trezesc innurile vedice, mai precis cartea X din Rig Veda sau Imnul Creației:

© George Roca

„De la ce a venit acest univers, fie el creat sau necreat, o știe doar Acela care veghează asupra lui și n-o lție poate nici el?”. În afară de timpul contingentului relativ cu cele două fațete ale sale – timpul ca realitate foarte reală, cum a definit noțiunea Immanuel Kant, care se lasă parcurs de ființe, și timpul interior, cel distructiv, ce erodează făptura în întregul ei și îi anunța diabolic moartea, acest din urmă timp fiind definit de către Eminescu drept „viermele vremilor roade-n noi”, în afară de timpul sferic al vremurilor care „stau”, „vremuiesc”: „Natura n-are ieri și azi”, ea își mișcă circular astrele, ce pleacă dintr-un punct spre a ajunge într-un același punct, de fapt, ciclează etern către o devenire care nu există – și e această ciclicitate, ne întrebăm, arta Ziditorului sau blestemul Său?! -, lăsând la o parte, deci, aste două timpuri destinate materiei și imateriei la un loc – căci, după cum bine zice Aristotel: „Care e substanța imaterială în univers? Materia e răspunsul.” -, există o altă unitate de timp, complet atemporală în esența sa, și anume, Timpul de dincolo de timp, care le include peremptoriu pe celelalte sau, mai corect, care le generează, le dezghioacă din ființa sa absolută.

Timpul-netimp este „prins” cu riscuri enorme, riscul căderii proprii, oniric vorbind, și e limitat în durata de înșeși limitele personale ale individului, poetul în speță, pentru că rațiunea în urma căreia se produce căderea dureroasă a omului este aceea că absolutul Demiurg se automisterizează, se protejează, îndepărtând, astfel, printr-o puternică forță de repulsie orice limitat contingent care dorește să dețină cunoașterea și iubirea absolute, genuine (vezi *Sărmanul Dionis*). Căderea din Netimp în Timpul contingentului trebuie văzută ca o stare de întoarcere a individului către condiția sa anterioară „urcușului”, specifică.

Sentimentul apartenenței la timpul fiecăruia, deși Dumnezeu e-n toate și, deci, în fiecare e o părticică de Netimp, e strict. Putem observa, în contextul dat, ca exclusivitatea Absolutului nu ne aparține nouă, limitatului contingent în care se spulberă și timpul greu și, de multe ori, sumbru al istoriei, ci, ea sălășluiește undeva, în esența specifică a unicului Creator suprem, Dumnezeu. Aspirația Poetului către Timpul total, Netimpul, și încercarea de trecere oniric prin dogma sa – izvorul existenței tuturoră – dovedesc faptul că i „s-a îngăduit” acestuia așa ceva, de a parcurge, oarecum, sensul dorinței sale devenite obsesie, dezvoltând-o poetic întocmai ca pe o concluzie dezgolită total în miezul imaginii ei. Individualismul temporal eminescian este un individualism ce depășește zăgazarile telurice și intră în hiperspațiul fără limite al dumnezeirii, acolo unde poți privi din același punct înainte, înapoi și în prezent, totdeodată, fără a mai fi nevoit să suporti apăsarea referențialului spațio-temporal lumesc agresiv și limitat, ca singur vector de raportare a

materiei și a spiritului, îngemănate amândouă în strictetea uluitoare a ordinii prestabilite și văzute drept niște simple treceri de la o stare la alta la nivel de detaliu infinitezimal și, în același timp, ca sumă de astfel de treceri succesive la nivel de macrodimensiune sistemică.

La EMINESCU, arta ideii și a cuvântului, topite ambele cu vloga geniului universal, fac din el POETUL CIRCULAR al literaturii noastre, iar genialității sale îi conferă o eternitate sprijinită pe sfericitatea sa cantabilă. Creatorul de valori EMINESCU întotdeauna a vrut altceva, a dorit să spargă frontierele mentale interregnuri, interspații, interlumi și să stea alezat deasupra acestora în corabia unui Univers, care se desparte de toate ipotezele iluzorii ale umanului și își lasă, ca un închis deschis, legile sale la îndemâna oricărui estet supus și smerit al unei admirabile Limbi Românești coplesitor de profunde.

Gândirea eminesciană, fie că pleacă de la înobilatele zone ale literaturii la cele ale nu mai puțin interesantei filosofii, panoramate, din lipsa de timp fizic, nesistemic ori la cele ale traseelor istorice, politice, economice, științifice etc., gândirea eminesciană, deci, nu e una a abstractizărilor și a formelor apriorico-nesemnificative, pentru că ea se încheagă parte cu parte și se rânduiește crescător către ființarea eternizabilă în universul literaturii vremilor și a lumilor, propunând altceva, o operă ca un organism viu, vast și polisemantic, din care să se înfrupte cu o noblețe desăvârșită generațiile viitoare de români.

Nu poți vorbi despre EMINESCU la un anumit timp al gramaticii române. Și asta, deoarece mării scriitorii ies din timp. Nu și-l conțin. Când actele de cultură îmbracă puritatea sensului și a exprimării lor într-o dimensiune verticală infinită, atunci se întâmplă cum că spațiul și timpul unei nații se dilată progresiv până la limita superioară, născându-se acea stare de mit inclus unei atemporalități specifice, iar geniul doboară orice urmă de mizerie patologică declarată între zăgazarile perfecte ale unei limbi scrijelite dureros de abject de către torționarii scâlămbăiași și bolavi, martori absenți și înguști ai desfrâului din Infernul propriei lor treceri lumești.

„Ca o stea fixă, opera eminesciană luminează acum întregul cer al nației dându-i glorioasele ei raze, arătând participarea ei la algoritmurile geniilor universale”, scria, cu ani în urmă, unul dintre pilonii fundamentali ai eminescologiei românești, extraordinarul OM și caracter, care a semnat o pagină antologică în critica literară autohtonă, cea care a fost acad. prof. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, marea Doamnă a literelor și a rugăciunii sufletului omenesc.

EMINESCU – un spațiu de iubiri peste un spațiu de vieți, cu toată lumina unei tinereți eterne și prea nedrepte...

Cea mai frumoasă poveste de iubire a literaturii române

Elena BUICĂ
Toronto, Canada

Dacă vrei să scrii despre Veronica Micle, să îi citești poeziile sau corespondența, să ți-o imaginezi văzând-o cu ochii minții, nu poți s-o faci decât luând-o împreună cu Mihai Eminescu, căci dragostea ce i-a legat a creat și cele mai frumoase poezii de dragoste ale limbii noastre și cea mai frumoasă poveste de iubire a literaturii române. Gândind la frumoasa lor poveste de dragoste, cred că puține sunt femeile care să nu fi visat să fie iubite ca Veronica, și puțini bărbații care să nu fi visat să întâlnească iubirea întruchipată într-o femeie asemenea ei.

Iubirea dintre acest „înger blond”, Veronica și Eminescu a fost mare, adâncă, a învins totul și a reușit să existe dincolo de răutățile unor oameni care îi voiau despărțiți. Iubirea tuturor a fost eclipsată de acea mare iubire a unui „chip de înger drăgălaș”. Eminescu, poetul-om, a fost fascinat de frumusețea feminină a Veronicăi. Au fost și câteva „focuri de paie” stârnite de Cleopatra Lecca-Poenaru sau de Mite Kremnitz, dar chipul Veronicăi le-a șters repede urma. Fata ei, Virginia Gruber scria: „Mama a fost plină de viață, plină de farmec, frumoasă, doamnă perfectă și avea o voce superbă. În societatea aleasă pe care o vizita, din cauza acestor calități superioare, făcea umbră întotdeauna în jurul celorlalte femei”.

Nemuritoarea muză eminesciană s-a născut în Năsăudul ardelean în ziua de 22 aprilie 1850, în același an în care la Ipotești s-a născut „Lucefărul poeziei românești”, Mihai Eminescu. Tatăl Veronicăi, Ilie Câmpeanu, a fost un erou al luptelor conduse de Avram Iancu și a murit în urma rănilor căpătate în luptă. Mama, Ana, rămasă văduvă, s-a mutat cu cei doi copii la Tg. Neamț, apoi la Roman și, în sfârșit, la Iași. Veronica a primit la naștere numele mamei ei, Ana, dar ea și-a schimbat numele în cursul primar și astfel a devenit Veronica. A fost un copil crescut în răsfațul dragostei de mamă, deși au trăit înfruntând multe nevoi materiale. Ea a urmat școala primară și cursurile gimnaziale la Iași, la Școala Centrală, unde a fost bursieră. A fost o elevă excepțională, dând dovadă de o inteligență deosebită. A terminat școala în 1863 și pe certificatul ei de absolvire este trecut calificativul „eminentă”. La examenul final a asistat rectorul Universității din Iași, profesorul universitar Ștefan Micle, ardelean de origine. El a fost vrăjit de frumusețea, inocența și inteligența ei și, deși era mai în vârstă cu 30 de ani, a

cerut-o în căsătorie. La insistențele mamei sale, peste un an, frumoasa și tână Veronica, devine respectabila doamnă Micle, la numai 14 ani.

În tinerețea mea, am văzut-o pe Veronica cu ochii minții, în ziua cununiei, timp de patru ani, aproape zi de zi, de câte ori intram sau ieșeam pe poarta școlii ca profesoară, ori când îmi aruncam privirile pe fereastră. În fața școlii, pe acea străduță foarte strâmtă. În centrul orașului Cluj, se află bisericuța „Bob” pe al cărui gard din zid gros și purtând patina vremii, era o plăcuță comemorativă. Pe ea sta scris că la această biserică, Veronica și Ștefan Micle au fost cununați de preotul Ioan Pamfil, în data de 7 august 1864. Și de câte ori nu m-a purtat gândul pe firul vieții acestei femei cu un destin atât de deosebit, la tulburătoarea, fascinanta și scurta ei viață!

A fost o soție bună și o mamă iubitoare. Pe soțul ei nu l-a iubit, dar nici nu l-a urât sau detestat, ci l-a respectat și l-a prețuit ca om și ca intelectual. Fiicelor ei, Valeria și Virginia, le-a dat o educație aleasă și le-a crescut cu dragoste, așa cum fusese crescută și ea de mama ei. Valeria a fost solistă de operă și i se spunea „Privighetoarea Iașului”, iar Virginia a studiat științele. Amândouă au scris poezii.

Veronica disprețuia distracțiile ușoare și festivitățile, pe care le ocolea, cu toată poziția socială înaltă pe care o avea. Urmând sugestia lui Maiorescu că Veronica ar fi născută pentru a zăpăci destinele marilor bărbați, diferiți istorici literari, biografi și

publiciști, în cursa pentru spectaculos, au creat Veronicăi Micle efigia unei femei ușuratece, nestatornice și indiferentă la sentimentele înalte ale poetului. Realitatea a fost tocmai invers, dar clișeu impus de o societate nedreaptă, grăbită și superficială este greu de înlăturat cu toate dovezile incontestabile. Muza lui Eminescu nu a fost o femeie ușoară, nu era dornică de petreceri. Ea și-a jertfit toată tinerețea familiei și s-a preocupat atent de educația fiicelor ei. A făcut parte din societăți de caritate, iar în timpul războiului de independență, a fost soră de caritate voluntară.

Dragostea dintre ea și Eminescu a fost castă până la moartea lui Ștefan Micle (1879). Abia după moartea acestuia, după 7 ani de când s-au cunoscut, Eminescu i se adresează pe nume într-o scrisoare. Când i s-a permis, pe Eminescu l-a îngrijit cu multă devoțiune și a participat la suferința lui cu toată ființa ei. Pe Eminul ei, cum îi plăcea să îl alinte, l-a iubit cu o dragoste profundă. Oricâtă răutate ar nutri cineva, nu se poate să nu se lase cuprins de tonul ars de iubire care se desprinde din scrisorile ei și din poeziile pe care i le-a dedicat lui Eminescu, și în marea majoritate, îi sunt dedicate lui. Poeziile ei sunt un adevărat jurnal de iubire, trecând prin toată gama de sentimente. Dragostea ei a fost atât de mare, încât l-a urmat pe Eminescu și dincolo de pragul pământesc. A lăsat în urma ei două fete, pentru a-și împlini destinul de iubită, săvârșind „nunta în cer”, infinit mai durabilă decât căsătoria cu acte.

Pe Eminescu l-a cunoscut în martie 1872, la Viena, unde se afla pentru un tratament. Îl cunoștea doar după nume, numai după câteva poezii publicate. Tânăra Veronica, cu toate că era căsătorită, avea două fetițe, își respecta soțul, simțea că îi lipsește o atmosferă veselă și o iubire ideală învăluită în mister. Ea trăiește acum primii fiori ai dragostei și se comportă ca orice fată la vârsta ei. „Galopul biografiilor - cum zice Tia Șerbănescu - nu modifică vârstele organismului oricât le-ar brusca”. Legile firii nu țin cont de conveniențele sociale. Veronica se afla la prima ei iubire aproape adolescentină, și ca orice adolescent sau tânăr, ascultă această chemare, dincolo de orice rațiune. Cu un tact deosebit, ea va ști totuși, ca în același timp să își respecte soțul și familia, dar și să dea frâu liber unei iubiri romantice. Până la moartea soțului ei, iubirea lor a fost pură și neîntinată.

Între ea și Eminescu s-a născut o frumoasă idilă la Viena, care peste timp se va transforma în iubire profundă și va continua apoi cu mici întreruperi până la moarte, și chiar dincolo de granițele vieții, căci, cine știe dacă nu se continuă frumoasa lor iubire în alte zări, într-o altă dimensiune, dincolo de coloana infinitului, dincolo de răutățile celor care le-au stat împotrivă. Virginia, fiica Veronicăi, scria despre mama ei: „l-a iubit pe Eminescu cu o iubire nemărginită. Împrejurările și oamenii au făcut ca ei să nu fie uniți niciodată. Veronica a refuzat cererea în căsătorie a mai multor pretendenți, preferând să

rămână „muza unui geniu, decât soția unui prinț”, așa cum a afirmat ea.

Pe Veronica a atras-o nu gloria, ci talentul pe care l-a intuit cu o mare precizie, egală cu cea a lui Maiorescu. Cu toate că Eminescu publicase doar câteva poezii, intuiția perfectă a Veronicăi a făcut-o să înțeleagă din capul locului ce valoare au. Ea l-a numit pe Eminescu poetul-geniu, înaintea altora, cam în același timp cu Maiorescu, dar cu mai multă fervoare. Chiar numai pentru intuiția ei fără greș, ar trebui să îi recunoaștem inteligența și calitatea gustului artistic. Eminescu, îndrăgostindu-se de frumoasa, spirituală, cultivată Veronica, cea plină de mister și poezie, romantică și provocatoare, își va întrerupe studiile și se va întoarce la Iași ca să fie aproape de „dulcea minune”, „îngerul blond”. El îi dedică poezii eminente, iar ea îi dedică delicate versuri. O vizita în salonul ei de poezie sau se întâlneau sub teiul de la Copou. Când nu se puteau întâlni, comunicau prin scrisori. Ștefan Micle era îngăduitor cu această situație, având încredere în soția lui, accepta ca Veronica să fie muza unui poet de geniu, așa cum Laura a fost pentru Petrarca. Veronica și-a înțeles din capul locului menirea. Și-a asumat acest destin și apoi l-a desăvârșit în chipul cel mai fericit posibil. Câte femei ar fi făcut asta?

Eminescu și-a dat seama chiar de la început că Veronica întruchipează idealul feminin pe care l-a visat. El îi scria: „Adormind aseară cu gândul la tine și deșteptându-mă dimineața tot cu el, aș putea să îți scriu toată ziua fără să obosec, dacă cititul nu te-ar obosi pe tine. Nu știi de ce, orice lucru, chiar și acelea care nu au a face deloc cu tine, îmi aduc aminte de tine. Ce ai tu de împărțit cu teii, cu florile și frunzele de tei? Poate unde ești așa de dulce, ca mirosul frunzelor acestora. Și dacă se întâmplă pe tine să te văz,/ Desigur că la noapte un tei am să visez./ Și dacă se întâmplă să întâlnesc un tei,/ Desigur toată noaptea visez la ochii tăi”.

Veronica îi răspundea: „Îmbătățită de florile teiului, de vorbele ademenitoare și dulci, de tot ce ne înconjoară, acolo pe bancă la Copou, mă credeam lângă tine cea mai fericită femeie”. Eminescu o iubea cu patos, cu putere și cu sinceritate. „Mi-e dor de tine, moșule ce ești, femeie gentilă și dulce, inteligentă și radioasă, frumusețea frumuseților și floarea florilor”.

Eminescu se adresa iubitei cu apelative ca: „Scumpa mea amică, Dulcea mea doamnă, Măi îngerășule, Dulce și dragă Cuța, Draga mea copilă, Stimabilă doamnă și respectată mea amică, Doamna mea, Dulcea mea Veronică, Draga, dulcea și îngerășca mea Cuța, Momoți dragă, Draga mea Veronicuța, Draga mea Nicuța, Măi Momoțelule, Dragă și mititica mea Moți, Fetițule dragă, Dragul meu bobocel moțat, Măi ramură de liliac”. Veronica îi răspundea: „Mițule iubit și al meu scump și drăgalaș, Mițule, Băiet iubit și drăgalaș, Eminul meu, Eminescul meu iubit, Scumpul meu Eminescu”.

Când Ștefan Micle s-a stins din viață, a lăsat-o pe Veronica și pe cele două fetițe fără sprijin mate-

rial. Veronica i-a scris lui Eminescu: „Toți dușmanii or să se bucure de moartea lui Micle, crezând că această bucurie se reflectă și în sufletul meu. Dar nu. Sentimentul care mă călăuzește în acest moment este cu totul altul”.

Prima persoană care a aflat despre marea lor dragoste, a fost confidentul lui Eminescu, Titu Maiorescu. La început nu s-a opus. A considerat că fiecare poet trebuie să aibă muza lui. Mai târziu, când Eminescu și-a mărturisit intenția de a se căsători cu Veronica, Maiorescu s-a folosit de autoritatea lui opunându-se căsătoriei. Se temea că această împlinire îi va aduce fericirea supremă și atunci nu ar mai fi avut motiv „să plângă așa frumos”. Din dragostea lui pentru Veronica se „nășteau” poezii geniale pe care poetul le dedica muzei sale.

Într-o scrisoare din 1882, Eminescu îi scria: „Tu ai fost și ești viața mea, cu tine s-a început și s-a încheiat și dacă nu trăiesc pentru a gândi măcar la tine, nu am la ce trăi”. „Nu voi iubi niciodată altă femeie și tu rămâi în mintea mea și în sufletul meu ceea ce ai fost totdeauna: visul de aur al vieții mele, singura mea aspirație, și viața cu tine, singura mea speranță”. Eminescu o prezenta pe stradă amicilor lui drept logodnica sa.

Cercul „Junimea” s-a opus ostentativ. Maiorescu afirma că „nu merită această cinste”, deoarece ar fi o „ușuratică”. Pe deasupra este „o femeie fără avere”. Probabil Maiorescu nu i-a putut ierta Veronicăi faptul că la 14 ani, depusese mărturie împotriva lui într-un proces de moralitate. Eminescu și Veronica nu s-au căsătorit, deși erau legați printr-o puternică dragoste și o sumă de afinități. Neîmplinirea căsătoriei a adus după sine o mare tragedie. Moartea i-a răpit prematur.

Veronica i-a închinat și ea frumoase și delicate versuri adunate în volumul „Poezii” în 1887. Eminescu era încântat de acest volum. „Cartea ei e veșnic nouă pentru mine. Ce frumoase versuri întâlnești în cărticica asta”. Chiar dacă aceste poezii îi erau dedicate, Eminescu nu era omul care să facă concesii pe această linie, el era sincer în aceste aprecieri. Cele mai valoroase poezii oglindesc dragostea ei, ca un adevărat jurnal poetic de dragoste, cuprinzând toată gama de sentimente: bucurii, suferințe, momente pasionale, revolte, temeri, mărturisiri, împăcări. Versurile ei parcă stabilesc o complicitate cu cititorii. Au valoarea sincerității și a unei grații de necontestat: „De câte ori am tresărit/ La fiecă mișcare,/ Crezând că poate vei veni/ O, dulce alinare./ De câte ori am plâns/ Văzând că noaptea vine/ Și lampa singură s-a stins,/ Iubite, fără tine//” (*Lampa*).

Dacă nu ar fi avut decât meritul de a fi muza lui Eminescu, Veronica ar trebui veșnic venerată. Dar ea a fost mai mult decât atât, a fost un om minunat și o scriitoare cu mijloace de expresie delicate. Veronica este una dintre primele poete din literatura română. Tudor Vianu remarca cu obișnuitu-i discernământ: „Veronica Micle este primul poet eminescian, primul discipol al marelui poet, cu

versuri stilizate și tipizate în factură poetică a epocii, cu nimic mai prejos de cele ale tuturor poezilor care creaseră în aceeași vreme nivelul liric general”. N. Iorga a comparat-o cu „o eroină antică”, iar Duiliu Zamfirescu o considera „poeta unui cult”.

Volumul ce cuprinde corespondența dintre M. Eminescu și Veronica Micle și poartă titlul *Dulcea mea doamnă/ Eminul meu iubit*, cuprinde numeroase scrisori până acum necunoscute. Volumul acesta prezintă o spectaculoasă redimensionare a figurii Veronicăi Micle. Ni se dezvăluie o femeie superioară, inteligentă, cultivată, care l-a iubit și înțeles pe Eminescu.

Referindu-se la puternica personalitate a Veronicăi Micle, George Munteanu spune: „Veronica dispune de infinite resurse proprii sexului ei pentru a-l ține în neîntreruptă uimire și în pornirea de a o adora. Are directitate de caracter, fire deschisă, fermecător comunicativă, menită să surprindă agreabil-tiranic prin toate manifestările ei. Atâtea cuvinte și moduri întregi de exprimare, care în gura altei femei ar fi sunat trivial, la Veronica se salvează prin spontaneitate, firească, autenticitate a trăirii. Este o copleșitoare feminitate prototipică în scrisul și în felul ei de a fi, este acel «feminin», atât de admirat, de cântat și uneori blestemat de către bărbați. Veronica era deplin conștientă de toate acestea”.

Putea oare Eminescu să nu observe aceste valori feminine? Care altă femeie i-ar fi oferit mai mult și în așa fel ca să nu stârnească ironiile unui șir nesfârșit de critici? Cum trebuia să arate acea femeie? Veronica a fost prima și singura femeie care l-a iubit pe Eminescu.

Față de o fire atât de expansivă, temeinic ancorată în concret, ripostând cu măsuri adecvate la nedreptăți, jigniri, bârfe, Eminescu se simțea oscilatoriu, la polul celălalt. „Neavând curajul vieții, neavând o rază de senin în suflet, am îndrăznit cu toate astea a te iubi, am pus dorința de a fi a mea peste orice considerații și peste orice cuvinte de cruțare așa fi vrut”. Firea tonică a Veronicăi era binefăcătoare pentru Eminescu. „Eminescu al meu, singurul și unicul obiect al dragostei mele, singurul și unicul obiect al durerii și fericirii mele, dacă între tine și mine e dragoste, noi trebuie să binecuvântăm împreună ironia soartei. În mizeria asta a lumii trebuie să primim cu inimă bună o clipă de fericire pe care ne-o dă fatalitatea, cu toată ferocitatea ei răz-bunătoare”.

Tia Șebănescu a publicat un amplu eseu în *România liberă* în 1992 comentând cu multă competență și mult fler feminin aura personalității Veronicăi Micle așa cum se desprinde din corespondența lor. Printre altele, ne spune: „Și-a dozat foarte bine notele comportamentului. A știut să fie muza ideală: cochetă când trebuia, indiferentă când trebuia, fidelă mereu și infidelă din când în când, adică exact cât era necesar pentru ca această iubire să-și găsească mereu prospețimea, și ca poezia să înflorească pe soluri noi, copleșitoare când se cuvenea și, în fine, solidară și în moarte. Pentru o

femeie care se afla sub reflectoare ce-i cântăreau fiecare pas, s-a descurcat admirabil. A fost discretă și delicată și a știut să întrețină buna funcționare a discernământului, observând reaua credință. Iubirea lor s-a desfășurat vrând-nevrând la scenă deschisă, în care oricine se simțea îndreptățit să intervină”.

Veronica a cântat neconținut două arii simultan - cea a femeii egală în iubire cu bărbatul și cea a poetei subalterne mării poezii eminesciene: „Vârful nalt al piramidei, ochiul meu abia-l atinge./ Lângă-acest colos de piatră, vezi tu cât de mică sunt,/ Astfel tu-n a cărui minte universul se răsfrânge,/ Al tău geniu peste veacuri rămânea-va pe pământ./ Și doarești a mea iubire. Prin iubire pân-la tine/ Să ajung și a mea soartă azi de soarta ta s-o leg./ Cum să fac! Când eu micimea îmi cunosc atât de bine,/ Când mărețea ta ființă, poate nici nu o-nțeleg” (Lui Eminescu). Sunt versuri pline de adorație și de modestie, publicate în 28 august 1885. În această poezie, adevărat testament poetic, impresionează conștiința propriei micimi în fața genialității poetului iubit, dar mai ales faptul că nu s-a sfiit s-o arate. Când Eminescu se îmbolnăvește în 1883, Veronica spune: „Să pot întinde mâna, s-o pun pe fruntea ta,/ Încetul la o parte, suvițele le-aș da./ Senină să rămâie, curată ca un crin./ Icoană de iubire, la care mă închin”.

Scânteierile inteligenței și ale iubirii au făcut-o pe Veronica să prevadă totul. Încă de la 27 de ani, pe o fotografie dăruită lui Eminescu nota următoarea dedicație: „Sufletul meu și după moarte va căuta umbra poetului iubit”. În 1881 îi scria: „noi vom muri departe unul de altul, poate fără să ne plângem măcar unul pe altul”, apoi: „eu îți voi aduce ca jertfă viața mea” (1882).

Și Veronica și-a ținut jurământul de credință. Viața crudă și nemiloasă, a făcut ca Eminescu să fie smuls din brațele îngerului de pază. Murind, el a luat și viața Veronicăi cu sine, dăruindu-i nemurirea. La numai 50 de zile de la moartea lui Eminescu, la mănăstirea Văratec, Veronica își cheamă prietenii și le citește dintr-un jurnal pe care îl alcătuisese în ultimele zile, *Dragoste și Poezie*. Acolo a transcris poeziile pe care i le dedicase lui Eminescu și unele din cele care i-au fost dedicate ei, însoțindu-le cu comentarii. Și-a procurat arsenic de la farmacie și în timpul nopții, acesta i-a adus sfârșitul. Ea a săvârșit un gest ca în antichitatea greacă, așa cum a subliniat N. Iorga.

Și astfel, în curtea bisericii „Sfântul Ioan” din Văratec, își doarme somnul de veci cea mai frumoasă și mai cultă femeie a vremii ei, muza poetului-geniu, Mihai Eminescu, departe de mormântul acestuia pentru care și-a jertfit viața din iubire fără margini. Dar ei sunt legați pe vecie prin iubire, căci prin această dovadă supremă a Veronicăi, ea s-a legat de Eminescu și în cer. Iubirea lor va trăi veșnic

și pe pământ prin cei care se apropie cu dragoste și căldură de poeziile lor și citindu-le corespondența, pătrunzându-se de iubirea care i-a unit. Tragedia finalului vieții lor este copleșitoare: „Ce s-au ales din două vieți?/ O mână de cuvinte,/ Căror abia le-or da un preț/ Aducerile-aminte”.

Referindu-se la scurta ei viață, Tia Șerbănescu spune: „Te și întreb când a avut timp Veronica Micle în numai 39 de ani să fie o elevă strălucită, o voce căreia i s-a oferit angajamente într-o trupă de operă, martoră într-un proces ce i s-a intentat lui Maiorescu, o soție ireproșabilă - din punctul de vedere a lui Ștefan Micle - mamă a două fiice (cărora le-a dat o bună educație), soră de caritate voluntară în războiul de independență, poetă și traducătoare, o bună pianistă, o văduvă cu necazuri financiare și, mai presus de toate acestea, iubita pasionată și inspirată a lui Eminescu?”

Poezia lui Eminescu este imposibil de înțeles fără Veronica Micle. Iubirea pentru Veronica s-a transformat într-o notă muzicală nelipsită din tot ceea ce se înțelege prin poezie de iubire eminesciană. Astfel, ei au creat cea mai frumoasă poveste de iubire a literaturii române, trezind în sufletele cititorilor visul tainic de a întâlni o astfel de iubire.

Scrisoare către Eminescu (III)

Pr. Al. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Bădie Mihai,

Mult ai iubit tu Bucovina! Parcă dintre toate regiunile țării aceasta ți-a fost mai la suflet. Ai iubit-o ca pe un copil mai suferind, mai nedreptățit și mai batjocorit de vrăjmași. Ai strâns-o la sufletul tău mare, ai lăcrimat și ai mângâiat-o pe creștet, ca un părinte iubitor. Mai frumoși decât în alte părți erau pentru tine munții Bucovinei, văile cu flori, râurile și stâncile, apele și câmpiile. Când vorbeai de Bucovina, surâsul ți se împletea cu plânsul, cântul cu visul, gândurile tainice îți șopteau cu dor. Acolo te simțai și tu mai ocrotit, mai inspirat de muze, acolo îți puteai scrie versurile mai cu spor, acolo steaua ta lucea mai mândru. Acolo inima îți bătea mai tare, gândul ți se inflăcăra și colinda peste munți și codrii, peste dealuri și văi, mângâindu-le și spunându-le povești. Frumoasă era Bucovina, grădina fără pereche, colț de rai nepământean. De câte ori gândul îți era cuprins de dorul Bucovinei, pe cerul lui se-ngrămădeau nori de suspine!

Suspina, bădie, suspina pentru trecutul, pentru prezentul și pentru viitorul acestui plai binecuvântat de Dumnezeu. Suspina pentru oamenii acestor locuri, pentru limba și credința lor, pentru ființa lor națională. Trup din trupul țării, Bucovina a fost mereu monedă de schimb între coloși, pradă de război, loc de dureroase aduceri aminte. Acolo au fost nenumărate lupte, știute și neștiute, acolo a curs sânge, acolo s-au năruit speranțe, acolo au curs pâraie de lacrimi. Suspina, bădie, căci muzele îți șopteau câte ceva și de viitorul Bucovinei tale, de viitorul acestui copil mereu răpit de la sânul maicii sale. Mai mult ca oricând vorbim și noi de Bucovina. Vorbim în șoaptă, vorbim în slove, dar nu putem vorbi în tratate, în întâlniri diplomatice. Nu putem afirma în fața lumii că e copilul țării, că e copil răpit, că e copilul nostru. Altădată, buneii noștri erau nevoiți să dea tribut din copiii lor turcilor și tătarilor, ca să-și recâștige pacea și să poată crește în liniște pe ceilalți copii. Era prețul păcii, bădie! Fericiți făcătorii de pace, zice Iisus, căci aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema. În acest spirit am rupt și noi adesea de la sânul părinților pruncii, ca să ne câștigăm ori să ne cumpărăm pacea. Așa ne-a fost nouă dat. Poate Dumnezeu ne-a iubit mai mult, de aceea ne-a și bătut adesea. Am fost neam umilit de nenumărate ori, neam care a știut să rabde și să spere, care a știut să facă din răbdare o victorie. Cândva Avraam își ducea copilul jertfă, ca să-i dovedească lui Dumnezeu că-L iubește și că-L este credincios. Era cea mai grea și mai puternică dovadă. Nu cumva și Bucovina noastră este copilul ce trebuie să-l jertfim pentru a câștiga pacea, pentru a dovedi lui Dumnezeu că suntem vrednici fii ai Săi? Pe Avraam l-a oprit îngerul în momentul cel mai greu, la momentul când urma să împlânte cuțitul în propriul copil. Încercăm să sperăm și noi, bădie, că va face Dumnezeu minune și cu noi cei de azi și va zămisli condeiul, care va pecetlui soarta Bucovinei noastre. Poate s-o fi împlinit datoria, căci de atâtea veacuri am tot plătit la ea!

Oricare ar fi viitorul, bădie, fii încredințat că noi n-am uitat-o, că ne este la fel de dragă ca și ție. Fii încredințat că și noi așteptăm clipa cea mare și sfântă a istoriei lumii, când copilul acesta răpit de vrăjmași va reveni acasă. Îl așteptăm cu drag, îl așteptăm cu dor și sperăm că nu-i departe marea și sfânta întâlnire!

Așa-i că și tu mai speră, bădie?

Cu bine!

Eminescu și Maramureșul

Prof. Dr. Nuțu ROȘCA

Pe tema Eminescu și Maramureșul s-ar putea scrie un volum. Ne oprim aici, în câteva cuvinte, numai asupra unui erou din Maramureș, pe care l-a evocat Eminescu, și anume asupra lui Dragoș Vodă Descălecătorul.

Mihai Eminescu l-a avut în atenție pe întemeietorul domniilor moldovene în câteva scrieri. I-a consacrat poemul *Dragoș Vodă cel bătrân* și *Drama Bogdan-Dragoș*. În scrierea *O cestiune mai mult caracteristică*, poetul prezintă situația dificilă în care se afla Dragoș Vodă în Maramureș din cauza persecuțiilor străine, îl amintește într-o variantă a poemului *Scrisoarea III* și în alte scrieri, iar în poemul *Mii de stele... Dulce sară...* personajul principal este fata lui Dragoș Vodă, o „dulce zână din povești”. Mai amintim articolul *Înființarea unei mitropolii*.

Ca și Vasile Alecsandri, Eminescu s-a inspirat pentru poemul *Dragoș Vodă cel Bătrân* dintr-o baladă populară. În acest poem, Eminescu îl prezintă pe erou în toată măreția lui de domnitor, într-un sfat al țării, înconjurat de marii sfetnici și, printr-o licență poetică îl așează în cetatea Sucevei: „Dragoș Vodă cel Bătrân/ Pe Moldova e stăpân/ Și domnind cu toată slava/ Șade-n scaun la Suceava”.

Drama *Bogdan-Dragoș* are ca personaje mai mulți membri ai dinastiei Drăgoșeștilor: Dragul (Dragoș), voievod de țară din Maramureș, apoi Sas,

Balcu, Drag, Dragomir, Ștefan și alții. Din această dramă reproducem aici un fragment semnificativ privitor la voievodul Dragoș și la trecerea lui, cu mulțime de maramureșeni, în Moldova: „Din lungi cărări de codri, din munți cu vârful-n noui/ Ieșit-au Dragoș Vodă îmblânzitori de bouri;/ Mulțime curgătoare s-a fost întins pe vale/ Și buciumele sună și oile-s pe cale./ Nainte merg moșnegii cu pletele bogate/ Ținând toiage albe în mâinile uscate/ Astfel ieșeau tot rânduri venind din verzii ramuri/ Copii-ciobani de turme, moșnegi-păștori de neamuri/ Și au întins moșia spre răsărit și-amiază/ Prin unde marea sfarmă de țarm a ei talază; Au cucerit cu plugul, cu vârful dragii săbii;/ Pân la Cetatea Albă limanul de corăbii;/ Sute de ani stătut-au stăpâni până la Nistru/ Luptând cu răsăritul, cu cuibul cel sinistru/ Pe unde vin în roiuri în veci renăscătoare/ Limbi spurcate și rele, barbarele popoare,/ Sfărâmându-se la graniți de ziduri de cetate/ Stă neclintit Moldova țeșând la pânza vremii,/ Viteji îi erau fiii și purtătorii stemii;/ Cei dătători de lege ș-așezători de datini,/ Lumine din lumine, Mușatini din Mușatini/ Sunt vulturi ei din vulturi”.

Sub numele literar, Bogdan-Dragoș, dat de Eminescu, poetul îl amintește pe Dragoș Vodă în mai multe scrieri, printre care și într-o variantă a poemului *Scrisoarea III*. Aici Dragoș Vodă, Basarabii și Mușatinii sunt evocați drept întemeietori ai Țărilor Române: „Rămâne-n noapte sfântă în umbră Basarabii/ Din dulce neclintire, pană, să nu-i datini/ Începători de vremuri, purtând viteze săbii/ Și tu Bogdane-Dragoș și voi marilor Mușatini”.

În scrierea intitulată *O cestiune mai mult caracteristică*, Eminescu, ca și alți literați și istorici, arată că „papii Onorie, Grogorie IX, Inocențiu VI, Bonifaciu VIII, Benedict al XII-lea trimiteau scrisori peste scrisori regilor ungurești ca să convertească cu sila pe români la legea catolică și regii își dădeau în direcția aceasta silințe demne de o cauză mai bună, toate acestea fără nici un folos.

Lucrul ajunsese atât de departe, încât sub Ludovic cel Mare o parte a românilor din Maramureș se lehamitiseră cu totul de vexațiunile continue și, „conduși de Dragoș Vodă ieșiră din țară și fondară principatul Moldovei”.

Prin articolul *Înființarea unei mitropolii*, Eminescu spune că „o mare parte din românii din munții despre nord au părăsit, sub Dragoș Vodă, patria lor, a Maramureșului, pentru că un rege catolic voia să le impună confesiunea catolică”.

Și din aceste puține rânduri rezultă cât de profund a înțeles poetul Mihai Eminescu specificul Maramureșului.

Mihai Eminescu și biserica românească

„Biserica țării noastre este Biserica Ortodoxă, odorul cel mai scump al sufletului nostru”
(Eudoxiu de Hurmuzache)

Pr. Viorel THIRA

Moș Costache Crețu - omul de casă al familiei Eminescu - îi relatează lui Octav Minar în 1908: „Mama lui Eminescu era foarte evlavioasă. Că biserica de lemn din Ipotești a fost făcută la îndemnul ei. Așa că în fiecare zi se ducea să se roage. O făcuse în dosul conacului, pentru ca să fie în apropiere de dânsa. O înzestrăse cu icoane, sfeșnice și cărți cumpărate de bărbatul ei din Cernăuți și Blaj. Era nedespărțită de o carte mică, tipărită în rusește (în românește, cu litere chirilice - n.n.) pe care a rugat să i-o punem în sicriu când va muri, căci o are de la străbuni. Conașul Mihai îmi zicea că din cartea aceea cucoana îi tălmăcea viața și patimile Domnului și deseori plângea... era o femeie care avea în făptura ei ceva sfânt”. Iar Gheorghe Eminovici, tatăl poetului: „Avea glas dulce, muzical. Vorbea românește ca un cronicar. Religios din fire, totdeauna îl auzeau spunând: «Smerenie duhovnicească lui Dumnezeu și dragoste frățască oamenilor»”.

Raluca Eminovici, mama poetului

Aceste informații atât de prețioase le completează Ioan Slavici în 1924 mărturisind: „Eu crescusem în biserică, iar el (Eminescu) cunoștea la vârsta de douăzeci de ani nu numai învățăturile cuprinse în Evanghelii, ci și pe cele ale lui Platon, pe

ale lui Confucius, Zoroastru și Buda și punea religiozitatea, ori și care ar fi ea, mai presus de toate”.

După cum rezultă din cele de mai sus, religiozitatea lui Eminescu avea rădăcini trainice din familie, pe care apoi el le-a cultivat și amplificat. Dețin în această privință o amintire personală - foarte scumpă și dragă inimii mele - de la colonelul Gheorghe Eminescu, nepotul de frate al poetului de la fratele său Matei. Îi vizitam deseori în chiliuța sa din București, str. Laurențiu Claudian și mărturisesc cu mâna pe inimă că de fiecare dată cartea de rugăciuni era pe masă, iar candelulele de la icoanele ferecate în argint ale Mântuitorului și Maicii Domnului aruncau în încăperea o lumină palidă și dulce ca și în conacul de la Ipotești, sau în Mănăstirea Agafton, unde mama lui Eminescu avea două surori călugărițe. Odată, după ce mi-a răspuns la toate întrebările pe care i le-am pus, mi-a recitat sublima elegie „O, mamă, dulce mamă...”, - versuri închinare bunicii sale - și am călătorit cu gândul la Ipotești și am văzut salcâmi.

Într-un manuscris al lui Eminescu se găsește următoarea însemnare: „Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor, cum soarele soare un nour de aur din marea de amar”. Pentru a înțelege creștinismul lui Eminescu ne trebuie inimă creștinească în care să putem cuprinde razele iubirii sale calde pentru Dumnezeu Tatăl, Iisus Hristos și Maica Domnului.

În *Scrisoarea I*, Eminescu redă creația lumii întocmai ca în versetul biblic din *Cartea Facerii*: „La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă... Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns...” se pare că auzim cuvintele lui Ioan Evanghelistul din noaptea Sfințelor Paști: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul”. (Ev. Ioan 1,1). Aici Eminescu scoate în lumină adevărul biblic că Dumnezeu este creatorul și cauza existenței acestei lumi. Aceeași concepție o are Eminescu și despre creația omului. Amintesc două versuri din *Rugăciunea unui dac*: „Astfel numai, Părinte, eu pot să-ți mulțumesc/ Că tu mi-ai dat în lume norocul să trăiesc”.

Eminescu a fost mereu aproape de sufletul și inima neamului și i-a prețuit credința și datinile, cum zicea el: „ce ne lăsară din bătrâni, părinții din părinți”. Din acest izvor miraculos au izvorât pentru el raze de lumină care ard în veșnicie.

Poetul nu a putut concepe satul românesc fără clopot și fără biserică, acestea aveau pentru el un farmec și o încântare aparte. „Vin de la câmp; toaca răsună mai tare,/ Clopotul vechi umple cu glasul lui sara,/ Sufletul meu arde-n iubire ca para” (*Sara pe deal*).

Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, era mare înaintea lui Eminescu prin iubire și dăruire totală, la fel cu Fecioara Maria, căreia îi închină pioasă rugăciune: „Rugămu-te îndurărilor/ Luceafărului mărilor:/ Din valul ce ne bântuie,/ Înălță-ne, ne mântuie,/ Privirea adorată/ Asuprane coboară,/ O maică prea curată/ Și pururea Fecioară/ Marie”.

Marele învățat și creștin Simion Mehedinți a afirmat în *Creștinismul Românesc*: „Nu putem ghici îndestul cum se vor fi rugând alte neamuri. Dar suntem încredințați că Rugăciunea lui Eminescu va ajunge cu timpul să fie cunoscută și de alte nații și, poate, de întreaga creștinătate dacă un geniu muzical de felul lui Bach ori Beethoven îi va da o expresie potrivită cu armonia ei unică”. În acel moment, Simion Mehedinți nu știa că-i dăduse o înălțătoare melodie compozitorul bucovinean Eusebie Mandicevschi. Această melodie este măreață și înălțătoare ca și muzica lui Fr. Schubert din Ave Maria.

O altă rugăciune sublimă adresată Fecioarei Maria este următoarea: „Răsași asupra mea lumină lină/ Ca-n visul meu ceresc deodinioară,/ O, maică sfântă, pururea fecioară,/ În noaptea gândurilor mele vină .../ Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința,/ Și reparați din cerul tău de stele,/ Ca să te ador pe veci, Marie!” (*Sonet*). Și nu trebuie uitată, de asemenea, sublima metaforă din Luceafărul: „Și era una la părinți/ Și mândră-n toate cele,/ Cum e fecioara între sfinți/ Și luna între stele”.

Pentru Biserica strămoșească, Eminescu a avut un adevărat cult, oficiat la altarul sacru al divinității, cu tămâie din cădelnițe de aur. Pentru Eminescu, Biserica Ortodoxă a fost Biserica Neamului românesc din toate provinciile și toate etapele istorice. Această Biserică l-a botezat, l-a împărțit și l-a înmormântat, iar azi, ca întotdeauna, se roagă pentru sufletul său.

Eminescu a iubit mult Biserica Neamului, pentru trecutul ei istoric și cultural, cât și pentru datinile și obiceiurile ei, prin care ea a cultivat frumosul și a adus cerul pe pământ. El a iubit Biserica pentru clopotele din Noaptea Învierii, pentru toaca din nopțile cu lună, pentru icoane, pentru tămâie, pentru busuioc, pentru cântările din strane, pentru colinde și pentru bătrânele noastre cărți de slujbă: „Căci pe mucedele pagini stau domniile române,/ Scrise de mâna cea veche a-nvățaților mireni” (*Epigonii*). Și pentru câte nu a iubit-o, aproape că nu se poate exprima în cuvinte.

Cărțile noastre bătrâne sunt depozitul sacru al limbii românești din veacurile trecute. Dacă manuscrisul de la Ieud poate fi datat în veacul XIV, atunci manuscrisele și cărțile bisericești au o întindere peste vreme de peste șase secole. Aici a găsit Eminescu filonul aurifer, pe care apoi l-a prelucrat cu măiestrie de bijutier în scrierile sale. Mireasma graiului bătrânesc este unică și inimitabilă în timp și spațiu.

Lucian Blaga, într-un aforism, afirmă că toți românii care au trăit înainte de Eminescu au contribuit la opera lui, prin păstrarea graiului străbun. Sunt edificatoare în acest sens cuvintele lui Eminescu: „acestei Mitropolii a Moldovei și Sucevei se datorește introducerea limbii române în biserică și stat, ea este mama neamului românesc”.

Privind rostul Bisericii în trecutul românesc, Eminescu se întreabă: „n-a fost ea, care a apărut intactă creștinătatea față de agresiunea mahomedană, n-a fost ea, care-n persoana lui Varlaam Mitropolitul a făcut ca Duhul Sfânt să vorbească în limba neamului românesc, să redeie în graiul de miere al coborârilor armii române Sfânta Scriptură și percepțele Blândului Nazarinean?... Și nu mai arde candelă veșnică la capul bincredinciosului și de Hristos iubitorului Ștefan Voievod”.

Celor care luptau să introducă limba rusească în Biserica Basarabiei - ca un bun cunoscător al Sfințelor Scripturi, Eminescu le opune mărturia biblică de la Pogorârea Duhului Sfânt, când acesta dă Apostolilor darul de a vorbi în toate limbile pământului. Iată textul lui Eminescu: „Națiile care nu-l respectă ar trebui să șteargă din calendarul lor Sărbătoarea Coborârei Sfântului Duh asupra Apostolilor, care în frumoasa concepție a Noului Testament, pluti în limbi de foc asupra lor, arătând că în multe limbi vorbește Spiritul Sfânt al îngăduirii creștinești și al iubirii aproapelui”. Textele sunt sublime și nu au nevoie de comentariu.

În poezia *Învieria* găsim biserica noastră strămoșească, pe preotul bătrân citind și explicând Evanghelia: „C-un muc în mâini moșneagul cu barba ca zăpada, / Din cărți cu file unse norodul îl învăță.../ Un clocot de glasuri vui de bucurie ... / Colo-n altar se uită și preoți și popor,/ Cum din normânt răsare Cristos învingător”. Vedem noaptea sfântă de Paști cu toată tradiția neamului nostru la această măreață Sărbătoare.

Partea religioasă din opera lui Eminescu va rămâne și pentru generațiile viitoare drept candelă aprinsă la icoana Maicii Domnului și a Învierii lui Hristos. La Mănăstirea Neamtu se păstrează o carte în care se găsește o însemnare făcută de mâna preotului care l-a spovedit și împărțit pe Eminescu când era bolnav la această mănăstire. În această însemnare se spune că poetul și-a exprimat dorința să fie înmormântat la malul mării, la o mănăstire de maici, unde să asculte prin somnul cel de veci cum se cântă duios și lin la vecernie sublimul imn *Lumină lină*, dar n-a avut parte de această fericire și de câte altele n-a avut.

Eminescu este creatorul unui anume stil de gândire și simțire românească și mai mult decât atât, prin glasul lui, neamul și-a spus durerile seculare. Eminescu ni-i drag și sfânt tuturor. Nu este suflet de român la care să nu-i vibreze inima când îi aude numele. Eminescu a fost unul din cele mai splendide exemplare umane cunoscute vreodată, iar pentru români piscul cel mai înalt, până la care s-a putut ridica acest popor. Iată ce spunea Grigore Păucescu,

prietenul lui Eminescu de la *Timpul*: „Naționalitatea românească a găsit într-însul, nu un apărător, ci un apostol. Ideea conservării și dezvoltării neamului românesc ajunsese la el o religie ... Căci nimeni n-ar fi făcut pe Eminescu să susțină o idee care nu era a lui și când cineva îi făcea vreo observație, el răspundea cu semeție: «altul o să mă învețe pe mine cum să susțin interesele neamului meu?»”.

În sufletul lui Eminescu a sălășluit o iubire ca aceea despre care a spus învățătorul Lumii: „Nu este o dragoste mai mare decât să-și dea cineva viața pentru prietenii săi” (Ev. Ioan 15, 13). O iubire condensată ca un parfum uitat într-un flacon. El este o oglindă de cristal pur, în care se vede realitatea, în care se găsește elixirul vieții veșnice, în el se găsește adevărata frumusețe care nu trece niciodată.

Pentru noi, românii, nimic nu este mai frumos decât poeziile lui Eminescu, în ele ne regăsim de un veac și mai bine. Eminescu, în gloria lui eternă, stă la masa de aur a poezilor, cu Homer și Dante, Cu Goethe și Rimbaud, cu Baudelaire și Esenin, iar în biserică literelor românești în scaunul arhieresc. După ce trecerea poetului la cele eterne, mulți poeți români i-au cântat gloria, iar alții suferința. Sublimi sunt doi dintre ei, care au cântat durerile lui, și le-au exprimat prin metafore biblice și patristice de inegalabilă frumusețe. Radu Gyr: „Trist Iisus cu umbra de tămâie /

dăruind azur din mâini subțiri./ sfânt bătut, pe veacul tău în cuie./ scânteind, înalt, din răstigniri” și Tudor Arghezi: „Într-un fel Eminescu e sfântul prea curat al ghiersului românesc. Din tumultul dramatic al vieții lui s-a ales un Iisus... Slovele de față sunt o laudă de seară ca un acatist... N-am putea ști ce părere avea Eminescu despre Luceafărul lui. Luceafărul trebuie socotit însă că face parte din Sfințele Scripturi după Apocalips”.

Portretul lui Eminescu este o podoabă de mare preț pentru istorie și Biserica neamului nostru. Pentru mine, chipul lui este cea mai frumoasă imagine din trecutul nostru. Întotdeauna m-am uitat la el ca la Mântuitorul lumii. Inima și sufletul ne cer să ne întoarcem în permanență la el, el trebuie să fie dascălul nostru suprem. „Naționalismul nu e numai marea iubire pentru morții și pământul nostru, ci este mai ales setea de eternitate a României”.

Despre Eminescu, Mircea Eliade a spus că este, după Zamolxe, „cel mai de seamă om care s-a născut pe pământul țării noastre”, iar Emil Cioran se întreabă, gândind la Eminescu: „Ce a căutat pe aici acel pe care și un Buda ar fi gelos?” Ce am putea răspunde la această întrebare? Decât că Eminescu a apărut pe aceste plaiuri ca să arate lumii sufletul și inima acestui popor și glasul acestui pământ.

Eminescu, bibliotecar

profesor - bibliotecar **Diana IONESCU**

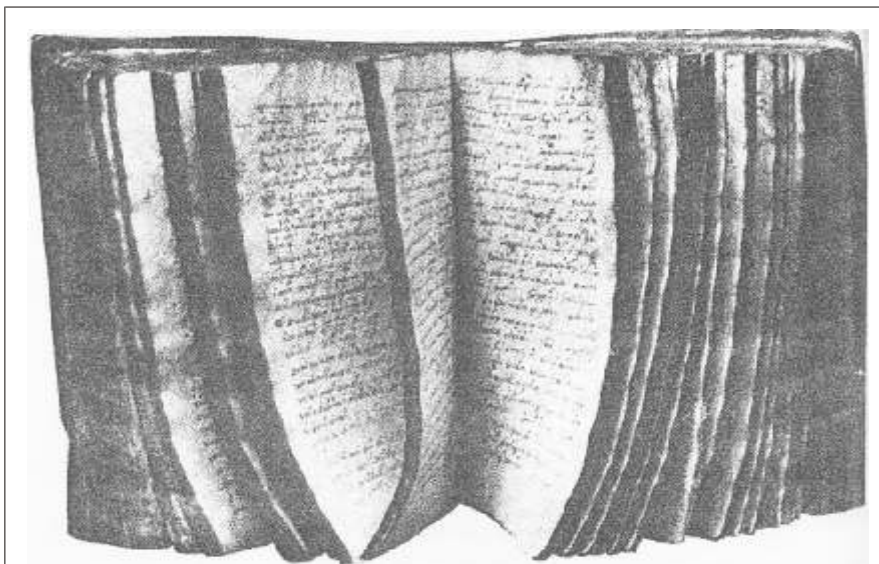
Zidirea bogată a geniului, înălțată pe stâlpii istoriei și culturii românești nu putea rodi atât de trainic, răscolitor și impunător în universalitatea sa, decât în conjuncturi propice. Și, unde putea Eminescu să-și desăvârșască geniul decât sub tutela spirituală a cărților? Lăsând la o parte forța de miracol a talentului, revărsată în toată ființa omului de geniu, momentul spiritual care îi poartă numele este conturat și definit de lumea cărților pe care acesta le-a citit. Spiritul său ales a rămas permanent în climatul purificator al ideilor mari, distilând după o formulă proprie tot ceea ce a produs veacul în care a trăit. Eminescu a fost un împătimit al lecturii. Cititul cărților a fost îndeletnicirea căreia i s-a dedicat cu cea mai multă uitare de sine.

Căminarul Gheorghe Eminovici avea o bibliotecă bogată și „prinsese gust la citit”. El cumpăra multe cărți, ca unul care conștientiza perfect că evoluția este strâns legată de cititul cărților. Dar pentru fiul său, Mihai, acest lucru devine o adâncă necesitate. El a fost un cercetător și colecționar pasionat; atât cât i-a permis bugetul personal. Mărturiile și

documentele ne arată că nesațul pentru citit și-l potolea împrumutând de la prietenii sau diverse biblioteci.

Contemporanii lui Eminescu, printre care și Teodor Stefanelli, vorbesc despre o bibliotecă personală pe care o îmbogățea mereu și o îngrijea cu drag. Întortocheatele drumuri ale vieții sale au determinat și pierderi. Și totuși, Eminescu nu și-a părăsit cărțile nici atunci când sănătatea sa se zdruncinase îngrijorător. Chiar în anii de după întâia criză, Eminescu simțea că sufletul său este acolo, într-o ladă sau două, pe care le cerea zadarnic, de la Botoșani, lui Maiorescu, pentru ca ele să rămână la acesta și după 1889. În 1902, când Maiorescu s-a hotărât „să le deschidă”, s-a aflat că una conținea manuscrise românești vechi, iar cealaltă caietele sale, pe care Biblioteca Academiei le-a legat în 44 de manuscrise. Manuscrise ce conțineau după Nicolae Iorga „cea mai vastă sinteză făcută de vreun suflet românesc”.

Vizitându-l în timp ce locuia la București pe strada Speranței, la Safta Muscălăgioaica, în vara anului 1884, colonelul Ionescu-Dobrogeanu își amintește că poetul avea încă multe cărți „așezate în

*Cronograf din secolul al XVII-lea care a aparținut poetului.
În el este menționată și legenda „Cum au căzut un luceafăr din ceriu”.*

vrafuri împrejurul a trei pereți”, pentru ca în toamna aceluiași an, la 20 octombrie, ajuns la Iași, Eminescu să-i scrie prietenului său Chibici-Râvneanul „De vreme ce rezidez la otel România (vechiul han al lui Bacalu) într-o hulubărie puțin recomandabilă din orice punct de vedere, e lesne de înțeles că nu am unde pune lucrurile, încât ar fi foarte bine dac-ai păstra tu încă câțva timp așa numita mea ladă deși presupun că acest lucru nu e tocmai plăcut. Sănătatea mea scârțâie într-una ca o moară de mult stricată, ba poate ireparabilă. Săptămâna aceasta am avut friguri și dureri de cap; cât despre picioare, ele sunt într-o stare de plâns, precum erau în București. O tristă iarnă mă așteaptă și o tristă viață. Te rog dar să iei tu lada de la Simțion, dacă nu mai e cu puțință să stea acolo până ce starea mea se va îndrepta, dacă e cu puțință să se îndrepte vre-odată”.

Împrejurările mai puțin cunoscute din ultimii trei ani a vieții poetului fac insuficiente știrile despre biblioteca sa. Din fericire, o bună parte din cărțile lui Eminescu au rămas pe mâini bune. Este vorba despre căpitanul Matei Eminescu, fratele poetului, care s-a îngrijit ca biblioteca lui Mihai, de a cărei valoare era perfect conștient, să ajungă în locuri pe măsură. Astfel, la 6 mai 1895, Matei trimite o scrisoare folcloristului Gh. Dem. Teodorescu, director al Fundației universitare, propunându-i achiziționarea mai multor titluri, din variate domenii, ce aparținuseră lui Mihai. Scrisoarea respectivă a fost trimisă bibliotecarului Universității spre rezolvarea problemei. Această scrisoare este foarte importantă, pentru că până la găsirea ei, biblioteca poetului părea definitiv răstăcută. Toți eminescologii erau de aceeași părere. Însuși G. Călinescu nota: „Un om cult nu este îndatorat să-și însemne ce citește și desigur că, dacă am avea vreo știre despre cărțile din biblioteca poetului care s-a mistuit, am fi altfel informați despre cultura lui” (*Cultura lui Eminescu*).

Prin urmare, Matei Eminescu a donat pres-

tigioasei instituții 400 de volume, o colecție ce cuprindea manuscrise românești, cărți românești, franțuzești și nemțești. Evenimentul n-a trecut neobservat de presa vremii: *L'indépendance roumaine* din 17 mai 1895 consemnează donația. Profesorul universitar Ioan Stoica de la Universitatea din București consideră fantezistă cifra de 400, deoarece donația a fost pregătită în două tranșe, iar cea de-a doua se pare că n-a avut loc. Prima donație a fost de numai 142 de volume. De altfel, din lista propusă de Matei, s-au respins 90 de volume, probabil titlurile respective figurând deja în biblioteca Fundației universitare. Poate că acesta este motivul pentru care cea de-a doua donație n-a ajuns la fundație.

Avem speranța că cercetătorul și scriitorul Ioan Stoica va continua această muncă nobilă de a găsi urmele bibliotecii lui Mihai Eminescu poate la biblioteca Academiei, ori la fosta Bibliotecă a Facultății de litere și filozofie ori la fosta Bibliotecă a Ateneului Român. Noi îi dorim succes.

Eminescu manifestă grijă și respect față de cărți încă de copil. La 15 ani, în toamna anului 1865, așa se reîntoarce la Cernăuți, fiind găzduit la profesorul său Aron Pumnul, ca îngrijitor al bibliotecii acestuia, de care este atras în mod deosebit.

Plăcerea de a lucra la bibliotecă este reală, căci nu numai venerația față de dascălul său l-a determinat la o muncă organizată în bibliotecă. Iată că îl găsim bibliotecar în aprilie 1871 la Viena. Cele două societăți studențești se unifică în „România Jună”, I. Slavici fiind ales președintele noii societăți, iar Eminescu – bibliotecar. Ca urmare a vicisitudinilor primului război mondial, nu mai dispunem nici de arhiva bibliotecii, nici de evidența fondului de cărți gospodărit de Eminescu.

În 1874 Titu Maiorescu îi cere poetului să-și dea doctoratul în filozofie, pentru a fi numit profesor universitar la Iași. În acest scop, Ministrul Învățământului Public îi trimite la Berlin 300 de taleri

pentru depunerea doctoratului la Jena. Călăuzit de mirajul investigațiilor istorice în fondurile arhivistice de peste hotare, Eminescu a dat altă întrebuințare bursei primite, care, cu toată încadrarea lui contabilicească, avea să furnizeze peste doi ani, adversarilor politici a lui Maiorescu acuzarea de „adevărată risipă în banii statului, dând cu împrumut”.

Așteptându-se la cele ce aveau să urmeze, poetul scrisese unui prieten ieșean, probabil Miron Pompiliu: „Caută-mi o ocupație la Iași – ea poate fi foarte modestă și neînsemnată, căci nu sunt pretențios și știu a trăi cu puțin”.

Pus în fața acestei situații fără echivoc, Maiorescu, trăind cu speranța că „doctorandul” de curând sosit își va încheia până la urmă studiile universitare, se gândi la soluția numirii lui Eminescu în postul de director al Bibliotecii Centrale din Iași, ocupat până atunci de Samson Botnărescu. Formalitățile numirii pe post nu au durat mult, dar au avut un caracter solemn și depunerea jurământului l-a impresionat pe Eminescu, iar ziua de 30 august 1874 a rămas ca foarte importantă și plină de grație față de Ștefan Micle.

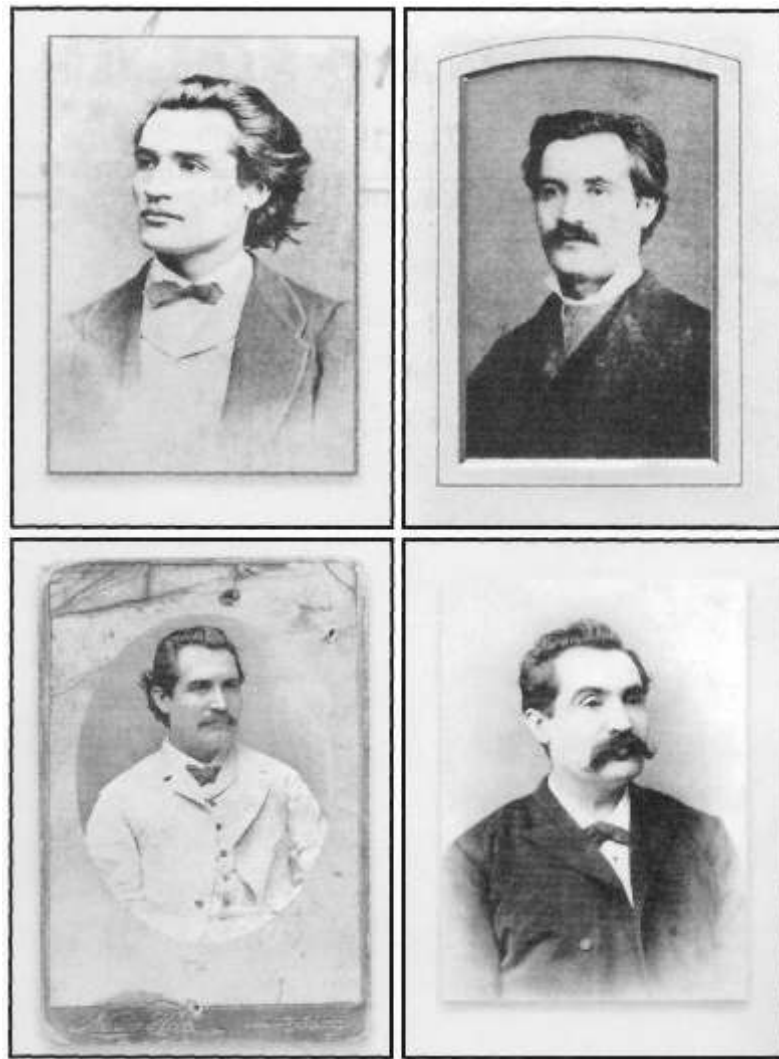
La 1 septembrie 1874 îl găsim deci, pe Eminescu, pentru a treia oară bibliotecar! Etapă scurtă, de un an, dar foarte bogată în acte decizionale de realizări, de creație poetică. Așa cum rezultă din corespondența cu organele ierarhice locale și cu Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dă dovadă de o matură concepție de organizare și de creare a fondului de carte existent, întregind colecțiile speciale de tipărituri vechi și de manuscrise populare cu achiziții menite să constituie un valoros tezaur, baza sigură pentru studierea sistematică a limbii, a trecutului și a culturii feudale la români.

Este singura perioadă de mulțumire deplină în trudnica-i viață, perioadă proprie creației artistice, în care optimismul lui romantic, robust și principală caracter definitiv poemelor: *Împărat și proletar și Făt-Frumos din tei*. Această activitate atât de plăcută lui Eminescu se încheie la 1 iulie 1875, când, în urma unui aranjament de culise între liberalii ieșeni în frunte cu Andrei Vizanti și organizația de centru a conservatorilor, fu trecut pe neașteptate revizor școlar în locul lui Anton Naum peste județele Iași și Vaslui. Încrăzător în onestitatea lui Dimitrie Petrino, deși îl știa dușman și adversar al „Junimii”, Eminescu predase conducerea bibliotecii destul de superficial, în procesul verbal din 2 iulie 1875 specificându-se patrimoniul în capitole mari și în cifre globale. De fapt așa preluase și el. Dar mașinațiunile liberalilor țineau să-l discrediteze și, de s-ar fi putut, chiar să-l aresteze.

Din iulie 1876, Eminescu polemiza cu Petrino în manuscrise. Când însă adversarul bucovinean moare în 1879, marele poet al neamului, ridicat pe colinele înălțimii morale, îi va scrie necrologul de cuviință cu demnul regret uman.

Peste ani, Eminescu revine ca angajat la biblioteca centrală din Iași ca subdirector/subbibliotecar în locul lui Al. Philippide dar, de această dată, desfășoară o activitate restrânsă, fără acte de dispoziție și lipsită de strălucirea realizărilor din trecut. Acest post îl deține din 24 septembrie 1884 până în 8 noiembrie 1886. E drept că boala îi dă târcoale, dar și dezamăgirile anterioare îi scad elanul în munca de bibliotecar, dar nu și în cea de poet și publicist. Noi, cei care lucrăm în slujba cărții, ne putem imagina ce serviciu ar fi putut să facă acest bibliofil înăscut culturii române dacă soarta l-ar fi păstrat în rolul în care a părut că vrea să-l aleagă în mai multe prilejuri: acela de bibliotecar.

Controverse în jurul unei fotografii

Prof. Ioana PETREUȘ

Sunt recunoscute până acum patru fotografii incontestabile ale lui Mihai Eminescu. Prima, făcută la Praga în 1869, în atelierul lui Jean Tomaș, înfățișând acea figură luciferiană care ne bucură privirea și sufletul. Cea de-a doua, realizată la București în 1878, în atelierul lui Franz Duschek. A treia datează din 1884 și fost realizată în atelierul lui Nestor Heck de la Iași. Cele două fotografii ne arată un bărbat maturizat înainte de vreme. Ce de-a patra o datorăm atelierului Jean Bieling din Botoșani din 1887. În această ultimă fotografie se poate vedea un bărbat îmbătrânit și împietrit în suferință, dar cu o rază de senin sub sprâncenele arcuite și privirea ridicată. Cele patru fotografii sunt greu asemănătoare între ele ca și cum ar reda patru persoane diferite, atât de puternică a fost arderea intelectuală. Este un caz mai rar de transfigurare a persoanei, specifică geniilor. În afara acestor fotografii mai există una, în paginile celebrei

Istoriei a literaturii române a lui George Călinescu, prezentând un tânăr în pantaloni cadrilați, cu frac și papion, rezemat de un scaun. Așa ni-l prezintă istoricul pe Eminescu la 16 ani. Octav Minar prezintă în filmul său documentar intitulat *Eminescu, Veronica, Creangă* cel puțin o fotografie controversată: căminarul Eminovici, stând pe scaun alături de un copil este una dintre ele. Multă vreme s-a crezut că acest copil este Mihai Eminescu, dar Corneliu Botez, în cartea sa *Omagiu lui Mihai Eminescu* (1900), a demontat aceste supoziții, el obținând mărturia lui Matei Eminescu, fratele longeviv al poetului, cu care a purtat corespondență, și care spunea că la Iași, la Otto Bielig, Gheorghe Eminovici s-a fotografiat cu el.

Luând în calcul fotografiile propuse de Călinescu și Octav Minar, în textul de față, vom discuta despre cea de-a șaptea fotografie, prezentă atât în filmul documentar cât și în albumul *Eminescu-Comemorativ*.

În numărul 42/2007 al revistei *România literară*, Oana Ilie, cercetătoare la Muzeul Național de Istorie a României, a semnalat existența în patrimoniul Muzeului a unei fotografii care este descrisă astfel: „Fotografie înfățișând pe Mihail Eminescu stând pe un scaun într-un parc, în mâna stângă rezemată pe genunchi ține un ziar”. Fotografia a fost achiziționată contra sumei de 10 lei de la Ion Petcu din București, în luna martie 1967, iar pe spatele fotografiei este scris cu creionul „Mihail Eminescu, bolnav, la Mănăstirea Neamțului, în aprilie 1887”. Gestul Oanei Ilie s-a dovedit a fi o provocare adresată eminescologilor, provocare care nu s-a lăsat așteptată. La întrebarea este sau nu Eminescu personajul din fotografie, un răspuns mai aplicat l-a dat istoricul literar Ion Buzași (*România literară*, nr. 44) care ne amintește că, în urmă cu mai bine de trei decenii, în revista *Manuscriptum* a mai fost o asemenea controversă în legătură cu fotografia Eminescu la 16 ani. La vremea respectivă, majoritatea participanților la dezbateri au arătat că este o eroare, tânărul din fotografie înfățișând probabil un actor din trupele de teatru cu care Eminescu a colindat țara. Distinsul profesor Ion Buzași spune că fotografia în discuție îi este cunoscută pentru că a fost publicată în albumul *Eminescu - Comemorativ*, alcătuit de Octav Minar (Iași, 1914) la împlinirea unui pătrar de veac de la moartea poetului. Fotografia din albumul lui Minar are următoarea explicație: „Ultima fotografie a lui Eminescu făcută la Mănăstirea Neamțului”. Semnul mare de incertitudine plutește și în jurul numelui lui Octav Minar (1886-1967) cel care a regizat, împreună cu directorul revistei *Cele Trei Crișuri* din Oradea, Alexandru Bacaloglu, primul film documentar din istoria cinematografului românesc, *Eminescu-Veronica-Creangă*, film prezentat pentru prima oară în 31 ianuarie 1915 la Ateneul Român.

Majoritatea istoricilor au avut mari rezerve față de aceste documente, multe dintre ele inedite, privind viața lui Mihai Eminescu, mai ales după ce s-a vehiculat ideea că Minar a încercat să se agațe cu orice preț de numele Eminescu, excelând în tot felul de plastografieri, lucruri și date inexacte. În *Enciclopedia României* se menționează că pentru documentarul amintit a cărui valoare este inestimabilă „s-au realizat filmări în vara anului 1914 la mănăstirile Agapia, Neamț și Văratec, la Ipotești, Iași, București, Humulești, Târgu Neamț, Dumbrăveni și în alte locuri...” Prin acest documentar, regizorul pune bazele mondiale ale docuramei, un gen de film inventat în mod oficial din 1942. A fost prima încercare de a ilustra, cu mijloacele specifice celei de-a șaptea arte, creația eminesciană.

Istoria literaturii consemnează prezența lui Eminescu în toamna anului 1886, la sanatoriul de pe lângă Mănăstirea Neamț. Aici l-au vizitat, pe lângă prieteni și admiratori, Creangă și Vlahuță care îl găsesc întărit sufletește și cu speranțe de mai bine dinspre sănătate. Ne-a rămas chiar o pagină de amintiri despre această perioadă care pot trimite și la

fotografia în discuție. „Timpul cât am stat cu dânsul la Neamț, vreo zece zile, ne duceam aproape în fiecare zi în pădurea din apropiere, tolănindu-ne pe iarbă și Eminescu cânta cântece eroice și de jele, cu o voce foarte frumoasă, așa că găseam o adevărată distracție în societatea lui” (V. Gheorghe Bojeicu, *La Neamț*, în vol. *Ei l-au văzut pe Eminescu*, Dacia, 1989). Urmând cronologia, de la Mănăstirea Neamț, Eminescu pleacă în primăvara anului 1887 la Botoșani, unde va sta cu sora sa Henrieta. Aici face Eminescu cea de-a patra fotografie dintre cele care nu au trezit îndoieli până acum și a fost reprodușă în volumul *Omagiu lui Eminescu* (București, 1909). Profesorul Ion Buzași are o poziție echivocă: „Fotografia înfățișează un om pe care suferința morală l-a marcat profund, dându-i o expresie gravă, mohorâtă [...] fizionomia este de o asemănare izbitoare cu cea din albumul lui Octav Minar, așa că s-ar putea ca această fotografie să fie autentică, după cum s-ar putea să fie tot o ajustare realizată de inventivul Octav Minar” (Ion Buzași, art. cit).

Profesorul Ștefan Cazimir intervine în dezbateri din jurul fotografiei pe un ton tranșant: „Ar-

Fotografia aparține patrimoniului Muzeului fotografiei. În registrul de inventar se menționează că a făcut parte din fondul fostului Muzeu de Istorie al P.C.R. și este descrisă astfel: Fotografie înfățișând pe Mihai Eminescu stând pe un scaun în parc; în mâna stângă rezemată pe genunchi ține un ziar. Dimensiuni: 13 cm x 10 cm. Fotografia a fost achiziționată, contra sumei de 10 lei, de la Ion Petcu din București, în luna martie 1967. Pe spatele fotografiei este scris cu creionul „Mihai Eminescu, bolnav la mănăstirea Neamțului în aprilie, anul 1887”. (România literară, nr. 42/2007)

ticalul lui Ion Buzași conține toate datele necesare pentru lămurirea chestiunii: fotografia a figurat în albumul *Eminescu-Comemorativ* editat de Octav Minar. Ceea ce surprinde în rândurile domnului Buzași, după recunoașterea «asemănării izbitoare» a fizionomiei poetului în cele două fotografii este folosirea dubitativelor «s-ar putea [...] s-ar putea» într-un caz care exclude orice dubiu. Octav Minar, a cărui reputație de falsificator este notorie, a decupat pur și simplu capul lui Eminescu din fotografia de la Botoșani și l-a lipit pe o poză ad-hoc a unui ins stând pe scaun cu un ziar în mâna stângă”. După ce profesorul Cazimir ne amintește că poza a făcut parte din fondul fostului Muzeu de Istorie al PCR, fiind achiziționată în anul 1967 contra sumei de 10 lei (muzeograful de atunci apreciind doar la această sumă valoarea „documentului”) vine cu aprecierea: „nu e nevoie de o perspicacitate specială spre a vedea că este exact același cap, începând cu linia părului, continuând cu ochii, cu nasul, cu urechea, cu mustățile, cu bărbia și sfârșind cu umbra proiectată asupra gâtului”.

Ne aflăm așadar în fața unei oferte, care este o posibilă fotografie a poetului, cu reacții suficient de sovăielnice. Parcă am fi preferat o poziție mai fermă

a eminescologilor în această privință. Se argumenta adesea ideea că opera și biografia poetului aduce, pentru fiecare generație, o viziune nouă cu elemente inedite chiar biografice. Înclinăm spre varianta istoricilor care lasă posibilități de a mai căuta pentru a aduce noi dovezi pentru fototeca Eminescu, dar și pentru biografia eminesciană. Cu o logică minimă am putea crede și în cinstea lui Octav Minar. Și apoi e greu de acceptat că la începutul secolului trecut erau puse la punct tehnicile subtile ale colajului.

Am adus în discuție fotografia propusă de cercetătoarea Oana Ilie ca o dovadă pentru a stârni posibile provocări în favoarea existenței unor documente eminesciene necunoscute încă. Sau chiar pentru a demonstra reputația de falsificator a lui Octav Minar ori de creator nedreptățit, el fiind și unul dintre cei mai entuziaști biografi ai Veronicăi Micle. În volumul *Mihai Eminescu, Probleme și analize filozofice* scria că „dacă nu ar exista cercetători, multe dintre frământările și creațiunile spiritului și geniului omenesc s-ar pierde odată cu timpul. Acești modești oameni de știință, iubind trecutul, îl cercetează, îl descoperă, legându-l cu prezentul...” Un lucru e cert: nu s-au epuizat toate argumentele.

Eminescu și gândirea indiană

Anca GOJA

La Editura Cununi de stele a apărut, de curând, cartea *Proza literară a lui Eminescu și gândirea indiană* de Amita Bhowse, cunoscută ca prima traducătoare a poetului în spațiul asiatic.

Născută la 9 februarie 1933 la Calcutta, în India, într-o familie cu intensă activitate culturală și științifică, Amita Bhowse a absolvit Facultatea de Chimie, Fizică, Matematică a Universității din Calcutta (1953), în 1959 ajungând pentru prima dată în România, unde soțul ei urma o specializare în geologia petrolului. Dorind să se apropie de mentalitatea și spiritualitatea poporului român, ea a urmat un curs de doi ani de limba și literatura română. Ulterior a publicat, în presa din India, numeroase articole despre cultura și literatura română, precum și traduceri; de asemenea, a susținut conferințe pe teme de convergență culturală indo-română.

În 1965 a absolvit Facultatea de Bengali-Engleză a Universității din Calcutta, iar în 1969 a publicat „Eminescu: Kavita” (Poezii), prima traducere a lui Eminescu în India și a doua în Asia. După ce în august 1971 participase la Congresul internațional al traducătorilor de la Neptun, în decembrie s-a înscris la doctorat, cu o bursă din partea guvernului român, la Facultatea de Limbă și Lite-

ratura Română din cadrul Universității București, alegând ca temă „Influența indiană asupra gândirii lui Eminescu” și având conducător științific pe prof. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Teza a fost publicată la Editura Junimea din Iași, sub titlul *Eminescu și India*, în 1978. În 1976 a fost cooptată în Colectivul Eminescu, format sub egida Muzeului Literaturii Române în scopul editării științifice a operei lui Eminescu; în această perioadă a elaborat studiul referitor la amprentele filosofiei indiene în proza literară eminesciană, care a fost inclus în volumul VII al *Operele*, editat la Editura Academiei în 1977. La 24 octombrie 1992, după o nouă vizită de documentare în India, poate și din cauza stresului provocat de problemele îndurate la Catedra de limbi orientale, unde i se interzisese să mai predea, Amita Bhowe s-a stins, în urma unei operații nereușite.

Studiul *Proza literară a lui Eminescu și gândirea indiană* poate fi socotit o continuare a tezei de doctorat publicate sub titlul *Eminescu și India* (lucrare apărută din nou, după 31 de ani, de data aceasta la Editura Cununi de stele) – carte de referință în domeniul eminescologiei. De altfel, despre amprentele filosofiei indiene în proza eminesciană, Amita Bhowe a scris, pe scurt, în finalul tezei de doctorat. Cartea, de dimensiuni reduse (111 pagini) dezvăluie sursele indiene ale ideilor eminesciene din scrierile: *Sărmanul Dionis*, *Cezara*, *La aniversară*, *Geniu pustiu*, *Avatarii faraonului Tla*, *Toma Nour în ghețurile siberiene*, *Archaeus*, *Povestea indică*. Bineînțeles, Amita Bhowe nu face abstracție de cercetările anterioare, comparând sursele depistate de ea în textele filosofice indiene cu sursele identificate de alți specialiști, pe care adesea îi combate, cu argumente. Deși sesizări ale unor influențe indiene în opera lui Eminescu au existat încă din 1889, opinia generală a cercetătorilor era că preocupările lui Eminescu pentru cultura indiană au fost sporadice: a fost pasionat de filosofia buddhistă, a citit piesa *Sakuntala* a lui Kalidasa și a asistat la unele cursuri de civilizație indiană ținute de Albrecht Weber în cadrul Universității din Berlin. Influențe indiene au fost depistate în câteva scrieri ale sale: *Epigonii* (1870), *Sărmanul Dionis* (1872), *Din Berlin la Potsdam* (cca 1873), *Dumnezeu și om* (cca 1873), *În căutarea Șeherezadei* (cca 1874), *Călin* (1876), *Eu nu cred nici în Iehova* (1876), *Icoană și privaz* (1876), *Bătrâni și tineri* (1877), *Povestea indică* (cca 1879), *Rugăciunea unui dac* (1879), *Scrisoarea I* (1881), *Lucașfărul* (1883), *Glossa* (1883), și *Kamadeva* (1887), ultima poezie tipărită în timpul vieții lui Eminescu.

Amita Bhowe vine, însă, și demonstrează faptul că preocupările poetului în domeniul literaturii indiene au fost constante, cunoștințele sale în această zonă au fost solide, iar reflectările culturii indiene în scrierile sale au fost mult mai numeroase decât se semnalase până atunci. Totodată, Amita Bhowe demontează credința că Eminescu a cunoscut

filosofia buddhistă prin intermediul operei lui Schopenhauer, opinând că filosoful german a fost doar un imbold pentru ca poetul român să studieze diverse sisteme indiene și textele lor fundamentale, prin traduceri, dar și în original, limba sanscrită nefiindu-i străină. Autoarea argumentează oglindirea, în diferite faze, a studiilor indianistice întreprinse de poet în operele sale, cronologic. Astfel, primele semne ale influenței indiene apar în scrierile din Viena, romanul *Geniu pustiu* și poezia *Venere și madonă* asemănându-se ca temă și structură cu *Sakuntala* a lui Kalidasa, piesă care se regăsește parțial și în poemul *Călin*.

Atitudinea afectivă față de natură, prezentă în scrieri ca *Cezara*, *Freamăt de codru* sau *Lacul*, denotă o apropiere de spiritul poeziei indiene. A doua etapă apare tot în epoca vieneză, când gândirea buddhistă își face apariția în viziunea eminesciană. Dacă inițial Eminescu se arată impresionat mai ales de idealismul social al lui Buddha, despre care ar fi putut citi în lucrările lui Burnouf și Weber (și reflectat în *Andrei Mureșanu*, *Împărat și proletar*, *Povestea indică*, *Paștele*), ulterior Eminescu a fost mai preocupat de etica și filosofia buddhistă (*Rugăciunea unui dac*, *Glossa*, *Odă în metru antic*). În paralel cu buddhismul, poetul s-a interesat și de așa-zisul sistem „ortodox” al filosofiei indiene, expus în texte precum *Bhagavad-gita*, *Upanișade* și *Manava-dharma-sastra* (cunoscută în Europa ca *Legile lui Manu*).

În lucrări ca *Sărmanul Dionis*, *Umbra mea*, *Avatarii faraonului Tla*, *Archaeus* și *Ta twam asi*, se regăsesc concepții indiene precum nemurirea sufletului, metempsihoza, omologarea dintre sufletul individual (atman) și cel universal (Brahman), raporturile dintre microtimp și macrotimp. În fine, conform informațiilor Amitei Bhowe, prin 1872 Eminescu începe să studieze *Vedele*, integrând geneza indiană (așa cum este ea redată în *Rgveda* și *Manava-dharma-sastra*) în viziunea eminesciană și exprimată în *Rugăciunea unui dac*, *Scrisoarea I* și *Lucașfărul*. Cultura vastă a lui Eminescu, din care cultura indiană formează doar o parte, a adus o imensă varietate de teme și o deosebită profunzime de gândiri în operele sale și l-a înălțat la rangul poezilor universali, l-a făcut un adevărat *kavi* (poet-înțelept în sanscrită), un poet-filosof care depășește orice limită de spațiu, de timp și de dogmă. Iar în cursul întregii perioade a acestei creații, temele gândirii indiene au rămas mereu prezente și fertile în imaginația artistică și în viziunea filosofică a poetului român. Ea s-a impregnat atât de mult în propria sa gândire, încât ni se pare că orice încercare de interpretare a filosofiei lui Eminescu ar rămâne incompletă fără să se refere la filosofia indiană, un important izvor al inspirației eminesciene”, concluzionează Amita Bhowe.

Spirit și Logos în poezia eminesciană

Ioan MICLĂU
Australia

Scriitor de mare sensibilitate și forță creatoare, un erudit al zilelor noastre, Adrian Botez reușește a se ridica deasupra valului spumos ce caracterizează azi literatura românească, încercând a-i da acesteia o mai luminată direcție cum ar fi curajul actului critic, înviorarea exprimării libere care să fie bazate pe o morală creștină desăvârșită. Om de o largă cultură, prin profesie dascăl și filosof al culturii române și universale, a mai fost dăruit, cred, de însăși Pronia Cerească din belșug cu harul poeziei și al înțelegerii artelor în general. Scriitor fecund, editează cu mult succes și prestigiu Revista *Contraatac* în cadrul Grupului Școlar „Gheorghe Balș” din orașul Adjud, cu sprijinul ARP (Asociația Română Pentru Patrimoniu) - București, fondată de venerabilul erudit român Artur Silvestri.

Prin însăși orientările pe care Adrian Botez le imprimă revistei, dovedesc cu prisosință propriile sale orientări. Revista se definește a fi una de educație, cultură și literatură, pentru elevi și profesori, îndreptată împotriva prostului-gust, imposturii și agresiunii imoral-antiartistice. Deci se adeverește înțelepciunea proverbului care glăsuie, cum, „prin conținutul unei reviste vom recunoaște și demnitatea editorului”.

Dar, activitatea literară, de studii în diverse domenii, istorice, politice, filosofice-religioase, ale unei critici literare demne și nepărtinitoare, sunt numai câteva din chemările sale înspre lumea unei culturi civilizate. Deține acel spirit de observare și pătrundere în profunzimea fenomenelor care îl înconjoară, cum s-ar zice, nu trece cu ochii închiși pe lângă efecte fără a-l interesa și cauze. Aduce soluții practice, bazate pe studii și cunoaștere. Deci nu întâmplător avea să apară acest studiu așezat în noua sa carte, *Spirit și Logos în poezia eminesciană*, despre care prinsei îndrăzneala de a scrie acum.

Primind cartea aceasta pe virtual, era limpede că unei asemenea dăruiri trebuia o confirmare imediată, așadar, i-am mulțumit cordial domnului Adrian Botez pentru carte. Și ce carte! Cititorul care o va savura cetind-o va înțelege imediat despre ceea ce scriu eu acum. Însăși sintagma „spirit și logos” creează o bună impresie, intuindu-se fenomenologia actului de logică universală existentă în poezia eminesciană. Mulți probabil folosind dicționarul obișnuit, (poate și din neînțelegerea etimologică mai extinsă) au să zică repede... aaa... logos = „cu-

vântare”, „conferință” etc., pe când profund și filosofic logos-ul are un sens de ordine, proprie deopotrivă cosmosului și gândirii omenești în formele cele mai superioare. Eminescu era omul genial care pe acest circuit cosmos-spirit omenesc prin poezia lui leagă omenirea de legități divine. Eminescu, devenea un Mesia al românilor, redând iubirea și dreptatea ca egalități divine ale vieții fiecăruia. Pentru aceasta a și ajuns răstignit ca un Hristos Iisus!

Cartea domnului Adrian Botez la care facem vorbire, tocmai această nouă viziune o pune în analiză, așezându-l pe genialul Eminescu în această nouă lumină, dar să folosim întocmai afirmațiile eminentului profesor din Adjud: „Noul unghi de abordare a hermeneuticii textului eminescian, pe care-l propune cartea mea: nu se mai pot rosti blasfemii, de către cineva, în legătura cu Eminescu... Despre Eminescu trebuie vorbit cu Biblia în mână – cu opera Lui-Eminescului citită integral – și în inimă cioplită, precum Coloana Infinitului!”

În cuprinsul celor 351 de pagini cât consistă cartea aceasta, cititorul va avea ocazia, mai bine zis fericirea să intre într-o lume densă, care începând din vremile istoriei literaturii antice și până în zorii modernismului și a prezentului, va ieși cu siguranță înnoit în felul de a percepe persoana universală a geniului culturii, literaturii și gândirii române, Mihai Eminescu.

Personalitate de o vastă cultură, Adrian Botez afirmă: „Este un cu totul alt mod de a-l aborda pe Eminescu, decât ați văzut până acum. Folosindu-se de o imensă bibliografie, autorul ne poartă pe la Teogonia lui Hesiod, luând chiar pe Eros drept motto, care „descătușând pe fiecare – și oameni și făpturi divine”, ne dă de înțeles, ne amintește de *Misterele nopții*, ale poetului unde, de asemenea, Eros este prezent ca o zeitățe mitică de o pozitivă reflecție. Ceea ce era și de așteptat, Adrian Botez ajunge pe culmea vremilor moderne ale lui Persepolis, care aduce în lumină unele neglijențe ale criticii române: „Întâi că nu ia seama la exemplele altor literaturi și mai vechi și mai așezate decât a noastră, unde cultul marilor creatori naționali, ba chiar universali, nu cunoaște răgaz și unde se poate vorbi de întregi biblioteci închinată nu numai marilor genii, dar și încă celor de al doilea raft. Și greșesc, după aceea, pentru că nu sunt încă pătrunși de vastitatea operei eminesciene și de culmile la care s-a ridicat în atât de scurta lui viață cel mai desă-

vârșit dintre creatorii noștri”. (Perpessicius, Cultul lui Eminescu, în vol. *Eminesciana*, Junimea, Iasi, 1983, p. 574)

Cartea Spirit și Logos în poezia eminesciană, apare ca un studiu extrem de binevenit zilelor de azi, o carte de profundă analiză, însuși autorul se vede constrâns a-și structura cartea în *11 Părți*, fiecare cu

subtitlurile aferente, astfel că o prea aprofundată prezentare la care mă angajai eu acum ar însemna o nouă carte, caz în care trebuie să recunosc, nu-s pornit deocamdată. Totuși, din respect pentru cititor, dar și pentru valoarea cărții, am dragul a constata: fericită ocazie de respect adus aniversării a 160 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu!

Eminescu în preocupările lui Constantin Mălinaș

Mic indice bibliografic - revista *Familia română*

Simona DUMUȚA

În anul 2005, ca urmare a activității sale și în semn de apreciere pentru contribuția adusă la dezvoltarea colecționării și documentologiei Eminescu, Constantin Mălinaș primește din partea Editurii Gee din Botoșani premiul, diploma și medalia „Teiul de Aur”.

În anul 2009 aceeași editură tipărește cartea *Eminescu nestins. Interviuuri cu conf. univ. dr. Constantin Mălinaș* de Elena Condeii, o primă carte dintr-o serie editorială dedicată celor distinși cu premiul amintit și „care trăiesc și scriu în tradiția de credință și gândire a lui Mihai Eminescu”, care „prin fapta lor culturală, istorică sau literară, practică un EMINESCU extins, un EMINESCU mereu viu, mereu productiv ca model și măsură! Un EMINESCU nestins!” după cum menționa în prefața cărții autoarea.

Manifestarea neobositei preocupări pentru subiectul Eminescu a domnului C. Mălinaș, s-a materializat în câteva volume precum: *Biblioteca edițiilor Eminescu: (1883-1986)*: Catalog, Oradea, 1986; *Eminescu în Ex libris*: Catalog, Oradea, 1989; *Eminescu - un secol în medalii*: Expoziție și catalog, Oradea, 1992; *Eminescu printre noi*: Album orădean, Oradea, 1995; *Personaje eminesciene*: Catalog de grafică, Oradea, 1996; *Eminescu și Oradea*: Studii de istorie literară pentru perioada 1866-1884 Oradea, 2000; *Iosif Vulcan și Mihai Eminescu (1866-1906)*: Album de expoziție, Oradea, 2006; *Eminescu în arta medaliei: 1871-1989*: Studiu, catalog și album, Botoșani, 2010, dar mai ales în zecile de articole publicate în diferite reviste.

Aceeași preocupare s-a reflectat și în revista pe care cu dăruire a condus-o vreme de câțiva ani și în paginile căreia au primit găzduire materialele despre Eminescu ale colaboratorilor. Astfel că în perioada apariției *Familiei române* la Oradea, între anii 1999 și 2006 sub redacția domniei sale, aproape în fiecare număr regăsim o informație, un articol, un poem, o ilustrație, o părțică de Eminescu.

În paginile celor 27 numere tipărite la Oradea, s-au publicat nu mai puțin de 55 de asemenea materiale, care s-au constituit în cele ce urmează într-un mic indice bibliografic.

*
**

1. *Simpozion Eminescu la Oradea*/ Constantin Mălinaș. An 1, nr. 1, iunie 1999, p. 2-10.

2. *Problema Basarabiei și Bucovinei în publicistica lui Mihai Eminescu*/ Nina Negru. An 1, nr. 1, iunie 1999, p. 11-13.

3. *La bustul Eminescu*/ Constantin Mălinaș. An 1, nr. 2, septembrie 1999, p. 25.

4. „Roma cea mică” și (anti)eminescianismul/ Mihai Cimpoi. An 1, nr. 2, septembrie 1999, p. 29-30.

5. *Două medalii Eminescu*/ Constantin Mălinaș. An 1, nr. 2, septembrie 1999, p. 44-46.

6. *Eminescu contestat la Cernăuți*/ Vasile Ilica. An 1, nr. 3, decembrie 1999, p.35-36.

7. *Protest*/ Redacția revistei „Familia română”. An 1, nr. 3, decembrie 1999, p. 46.

8. *Medalie Eminescu la Budapesta, 1947*/ Constantin Mălinaș. An 1, nr. 3, dec. 1999, p. 49.

9. *Eminescu, un mit al românilor*/ Eugen Simion. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 1-3.

10. *Eminescu [poem]*/ L. Mihalescu-Luchianiu. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 2.

11. *Manuscrisele lui Mihai Eminescu*/ Gabriel Ștrempel. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 4-6.

12. *Lumina dumnezeiască în Luceafărul*/ Constantin Miu. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 7.

13. *Eminescu împotriva poeziei*/ Gheorghe Jurma. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 8

14. *Festivalul Eminescu de la Oradea – la 70 de ani de debut*/ Mircea Popa. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 9-10.
15. *Eminescu în context comparativist maghiar*/ Mircea Popa. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 11-13.
16. *Cine l-a furat pe Eminescu? (Istoria tragică a bustului Poetului la Odesa)*/ Vadim Bacinschi. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 14.
17. *De „Bunavestire” la Oradea și Holod (I) (25-26 martie 2000)*. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 15-19.
18. *Ucenic la Eminescu*/ Dimitrie Vatamaniuc. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 30-31.
19. *Ucenicie eminesciană*/ Theodor Codreanu. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 31-32.
20. *Mircea Popa - Mihai Eminescu, contextul receptării*/ Rodica Marian. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 32-34.
21. *Gheorghe Șora și Iuhan Pușcă – Doi ardeleni despre Mihai Eminescu: Vasile Goldiș și Elie Miron Cristea. Opinii critice*/ Dan Lăzărescu. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 36.
22. *Medalii Eminescu – 2000*/ Constantin Mălinaș. An 2, nr. 1(4), martie 2000, p. 44-45.
23. *De „Bunavestire” la Oradea și Holod (II)*. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 10-31. În cadrul acestui amplu material sunt cuprinse:
- *Privilegiul Eminescu*/ Mircea Popa. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 17.
 - *Eminescu este o armă*/ Ștefan Broască. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 17-18.
 - *Scrisori false împotriva lui Eminescu*/ Vasile Ilica. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 18.
 - *Chestiunea israelită și Eminescu*/ Nina Negru. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 19-22.
 - *Muzeul Eminescu de la Cernăuți*/ Vasile Tărățeanu. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 22-24.
24. *Iarăși despre „Lăcrămioarele de la Cernăuți”, 1866*/ Ion Filipciuc. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 24-25.
25. *Un posibil izvor blăjean al poemului „Epigonii”*/ Ion Buzași. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 41.
26. *Eminescu peste ocean*/ Traian Trifu Căta. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 41.
27. *Pentru Mihai Eminescu*/ Liviu Papuc. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 42.
28. *Multe și mărunte*/ Leca Moraru. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 43.
29. *Iconografie*/ Dumitru Cosma. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 43.
30. *Fondul documentar Eminescu de la Oradea*/ D. Cosma. An 2, nr. 2(5), iunie 2000, p. 44-46.
31. *Eminescu sărbătorit de români la Viena*/ Adrian Abrudan. An 2, nr. 3-4(6-7), decembrie 2000, p. 34-35.
32. *După anul internațional Eminescu începe mileniul Eminescu*/ Constantin Mălinaș. An 3, nr. 1(8), martie 2001, p. 3-5.
33. *Bibliografie Mihai Eminescu 2000*/ Flavia Marinescu și Ecaterina Bartos. An 3, nr. 1(8), martie 2001, p. 6-11.
34. *Eminescu a revenit pentru totdeauna la Cernăuți*/ Ștefan Broască. An 3, nr. 1(8), martie, p. 12-13.
35. *Iar teii au plâns cu lacrimi de sânge...!*/ Mihai Prepelită. An 3, nr. 1(8), martie 2001, p. 13.
36. *Anul Eminescu 2000 în Bihor*/ Luminița Boroș. An 3, nr. 1(8), martie 2001, p. 14.
37. *Eminescu omagiat în Monaco*/ Elisabeta Pop. An 3, nr. 1(8), martie 2001, p. 15.
38. *Românii la Odesa*/ Vadim Bacinschi. An 3, nr. 1(8), martie 2001, p. 17-21.
39. *Eminescu și Iosif Vulcan – câteva aspecte din raporturile lor reciproce*/ Dimitrie Vatamaniuc. An 3, nr. 2(9), iunie 2001, p. 6-7.
40. *Simpozionul nostru: Mihai Eminescu și Iosif Vulcan (24-26 martie 2001)*. An 3, nr. 2(9), iunie 2001, p. 15-31 și An 3, nr. 3-4(10-11), decembrie 2001, p. 29-40.
41. *Eminescu - omagiat la Orăștie*/ Miron Simedrea. An 3, nr. 2(9), iunie 2001, p. 32.
42. *Eminescu și spiritualitatea românească de azi*/ Ioan Miclău. An 3, nr. 2(9), iunie 2001, p. 33-34.
43. *Drumurile lui Eminescu prin Bucovina*/ Gheorghe Haficiuc. An 3, nr. 3-4(10-11), decembrie 2001, p. 51-52.
44. *Și de la noi porni poetul...!*/ Maria Toacă. An 4, nr. 2(13), iunie 2002, p. 51-52.
45. *Lăcrămioarele învățăceilor... și Eminescu*/ Mihai Prepelită. An 4, nr. 3-4(14-15), decembrie 2002, p. 72.
46. *Cu Eminescu și Gojdu la Budapesta*/ Constantin Mălinaș. An 5, nr. 1(16), martie 2003, p. 2.
47. *La bustul Eminescu*/ Mircea Oprea. An 5, nr. 1(16), martie 2003, p. 3.
48. *Statuia Eminescu de la Cernăuți așteaptă placa de titlu de pe postament*/ Vasile Ilica. An 5, nr. 2(17), iunie 2003, p. 14-15.
49. *Povestea unui sigiliu*/ Ion C. Rogojanu. An 5, nr. 3-4(18-19), decembrie 2003.
50. *M. Eminescu la Odesa, 1886 – traduceri din A. S. Pușkin*/ Grațian Jucan. An 6, nr. 1-2(20-21), martie-iunie 2004, p. 77-80.
51. *Întoarcerea la manuscrise*/ Constantin Mălinaș. An 7, nr. 1-2(24-25), martie-iunie 2005, p. 1-7.
52. *Dor de Eminescu*/ Mihai Prepelită. An 7, nr. 1-2(24-25), martie-iunie 2005, p. 8.
53. *Eminescu peste ocean*/ Traian Trifu Căta. An 7, nr. 1-2(24-25), martie-iunie 2005, p. 33.
54. *Opera fluorescentă*/ Constantin Mălinaș. An 7, nr. 3-4(26-27), decembrie 2005, p. 9.
55. *Eminesciană [poem]*/ Mihai Prepelită. An 7, nr. 3-4(26-27), decembrie 2005, p. 9.

Mihai Eminescu în lume

- caleidoscop internautic -

„Eminescu ne reprezintă oriunde am fi...” (Mircea Eliade)

Casilda CIOLTEA

Expoziție numismatică dedicată comemorării lui Mihai Eminescu

În iunie 2009, la sala de expoziții „Constantin Brâncuși” a Palatului Parlamentului, a avut loc vernisajul expoziției intitulată „120 de ani de la trecerea în eternitate a Luceafărului poeziei românești - Mihai Eminescu”. Această expoziție comemorativă expune medalii, plachete și insigne realizate de-a lungul timpului, menite să păstreze vie în memoria sufletească a românilor, figura și creația de geniu a poetului nostru național Mihai Eminescu.

Printre documentele dedicate memoriei lui Eminescu, un loc de cinste îl ocupă medaliile, plachetele, insignele, monedele și bancnotele emise de-a lungul timpului, cu ocazia aniversării sau comemorării poetului și cu alte prilejuri. Societatea Numismatică Română, prin cele 24 de secții ale sale, și nu numai, a emis până în prezent peste 200 de medalii, plachete și insigne în memoria lui Eminescu, piese de serie și unicate. Literatura de specialitate despre medalistica Eminescu este bogată, din anul 1909 până în prezent fiind publicate 77 cărți, studii și articole de către autori consacrați.

de medalii Eminescu a Societății Numismatice Române, a fost expusă și o medalie pe care s-a reprodus pentru prima dată „Izvorul lui Mihai Eminescu” din Parcul Cișmigiu din București. Medalia a fost realizată de cunoscutul artist gravor Constantin Dumitrescu de la Monetăria Statului (numele apare scris de dimensiuni mici pe aversul medaliei în stânga). Medalia este din tombac, cu diametrul de 50 mm și grosimea de 4 mm. Autorul și finanțatorul medaliei este dl col. (r.) Ioan Dogaru din București, președintele de onoare al Grupării Colectărilor de Medalii a S.N.R.

Pentru stimularea celor mai valoroși colecționari și pentru munca științifică și publicistică, precum și pentru conservarea patrimoniului medalistic eminescian din Gruparea colecționarilor din București, s-a instituit și emis medalia cu efigia poetului premiul I-II-III – „Pana de aur a lui Mihai Eminescu”, proiectată și finanțată tot de col. (r.) Ioan Dogaru. În mai 2009, președintele de onoare al Grupării Colectărilor de Medalii a S.N.R. a înființat, la Cercul Militar Național, „Clubul Colectărilor de Medalii Eminescu”, care are menirea de a-i reuni pe toți colecționarii de medalii, plachete, insigne și alte documente dedicate de-a lungul timpului poetului și care sunt mândri de colecțiile lor, pe care le expun în cadrul diverselor expoziții.

http://www.epochtimes-romania.com/articles/2009/06/article_42033.html

Fundația Mihai Eminescu Trust

Sub patronajul Prințului Charles de Wales, al Ministrului Culturii, Cultelor, Patrimoniului Național, Theodor Paleologu și în parteneriat cu Academia de Studii Economice din București, Fundația Mihai Eminescu Trust a aniversat la 15.10.2009, 10 ani de activitate în România.

Activitățile Fundației Mihai Eminescu Trust au început în 1999 în cinci sate situate la 80 de kilometri de Brașov. Proiectele realizate în satele din Transilvania în decursul celor 10 ani de activitate arată că satele pot fi readuse la viață prin îmbinarea cu succes a păstrării patrimoniului și regenerării economice. Având ca prioritate inițială restaurarea vechilor fațade și acoperișuri, pentru a reda străzilor aspectul medieval și a stimula mândria

Eminescu - prima medalie

La expoziția organizată la 15 ianuarie 2008, cu prilejul zilei de naștere a poetului, la Centrul Militar Național, de către Gruparea colecționarilor

locuitorilor, Fundația susține, prin consultanță, sprijin financiar nerambursabil și împrumuturi, membrii comunităților locale în dezvoltarea unor noi surse de venituri și restaurarea caselor acestora folosind forța de muncă locală, tehnici și materiale de construcție tradiționale.

„Atât personal, cât și în calitate de Patron al Fundației Mihai Eminescu Trust, am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a sprijini remarcabila populație din Transilvania, cu tradițiile sale la fel de remarcabile și durabile și pentru a prezenta frumusețea acestora în întreaga lume. Mai rămân multe de făcut și am speranța că Fundația va continua încă multe decenii de acum încolo să susțină protejarea acestor comori unice” sunt cuvintele Prințului Charles de Wales, care exprima misiunea pe care Fundația și-a asumat-o și pe care va continua să o ducă spre îndeplinire.

<http://www.stiriong.ro/pagini/bilant-al-fundatiei-mihai-eminescu-trust.php>

Biblioteca „Mihai Eminescu” Cringila, Australia

Biblioteca „Mihai Eminescu” a fost declarată constituită la data de 25 Septembrie, 1996, cu programul de deschidere și servire a cititorilor începând cu dimineața zilei de 26, ceea ce corespundea festiv și cu istoricul eveniment (mai puțin cunoscut), Septembrie 1851, când Emigrația română adera la Comitetul european de la Londra, reprezentantul ei fiind, D. Brătianu. Deci, ideea unei unități a emigrației române are rădăcini istorice.

Biblioteca este o investiție privată a familiei Ioan și Florica MICLĂU, dar de serviciu public pentru comunitatea românească, pentru împrumut de cărți cititorilor români, cu deplină gratuitate pentru servicii. Începutul a fost modest, și numai din drag comunitar, pentru etnia română mai puțin numeroasă în zonă la acel timp, care să poată găsi undeva o carte românească pentru citit.

Treptat, biblioteca s-a îmbogățit prin noi cărți cumpărate de familia Miclău. Păstrăm pe agenda istoricului bibliotecii și ajutorul dat de familiile de români din Australia care au donat cărți, precum și a unor vizitatori români prin intermediul Ambasadei Române din Canberra. Biblioteci județene din România, respectiv Oradea-Bihor, Cluj-Napoca, chiar Arhivele naționale ale României, ne-au donat cărți de mare valoare cum sunt: *România - Evoluție în Timp și Spațiu*, *România în Documente și Album*. La timpul respectiv am mulțumit tuturor celor ce ne-au întins o mână de ajutor cu o carte românească, și le mulțumim și azi, în al 12-lea an de existență. Aprecierile cititorilor au fost întotdeauna publicate în filele Revistei „Iosif Vulcan”, apărută și aceasta în anii 1997, ca o necesitate și tocmai pe fundalul acestei biblioteci. Viitorul bibliotecii nu poate fi decât frumos, deoarece odată existentă, aceasta eventual își poate schimba adresa dar nu serviciile.

<http://ioanmiclau.wordpress.com/bibliotecarul-de-la-antipozi/about/>

Mihai Eminescu aniversat în Elveția

În 2010 se împlinesc zece ani de la amplasarea pe faleză lacului Lemman a bustului lui Mihai Eminescu, realizat de sculptorița Andreia Bove și donat orașului Vevey de Ambasada României la Berna. A devenit o tradiție ca, în fiecare an, în luna ianuarie, românii din Elveția să se reunească la Vevey pentru a marca ziua de naștere a poetului.

Programul manifestării debutează pe Quai Perdonnet, cu mesaje de salut adresate participanților, depunere de aranjamente florale și oficierea unui tedeum de preotul Adrian Diaconu din Geneva. Din partea autorităților locale, la manifestare va participa primarul orașului Vevey, domnul Laurent Ballif.

În acest an, românii din stânga Prutului vor fi, de asemenea, prezenți la manifestarea de la Vevey. Primăria din Vevey și Asociația moldo-română din Elveția „Mihai Eminescu” invită participanții, la un program la „Le Clabo” care va cuprinde, după alocațiunile oficiale, câteva momente artistice.

Sunt așteptați reprezentanți ai asociațiilor românești, reprezentanți diplomatici și cetățeni ai Republicii Moldova, un număr cât mai mare de participanți români și elvețieni pentru a marca, în acest fel, remarcabila contribuție românească la cultura elvețiană și europeană.

<http://www.casa-romanilor.ch/intalnirea-de-comemorare-poetului-mihai-eminescu-la-vevey-2010>

Asociația moldo-română „Mihai Eminescu” din Elveția

Promovează imaginea Moldovei și a României în Elveția.

<http://amresuisse.wordpress.com/about/>

Placă comemorativă Mihai Eminescu dezvelită la Viena

La 30 ianuarie 2009, la Viena a avut loc ceremonia dezvelirii plăcii comemorative aplicată pe clădirea în care a locuit marele poet în anul 1869. Lucrarea și aplicarea pe clădire a plăcii memoriale, au fost făcute de către Asociația „Unirea” din Viena, condusă de domniile Marius Lebădă și Dorel T. Usvad. „Este de apreciat acest gest minunat și de aceea am dorit să fac cunoscut acest lucru. Dacă cei care au putere financiară pentru sprijinirea desfășurării activităților culturale de acest gen în diaspora nu fac nimic în acest sens, este bine că se găsec oameni minunați, care se gândesc la concetățenii lor și vor ca numele acestora să nu fie date uitării”, ne-a mărturisit domnul Ioan Godja.

http://www.bibliotecamm.ro/pdf/fr_2009_2&3.pdf

Mihai Eminescu la Paris

În anul 1989, anul împlinirii centenarului morții lui Mihai Eminescu, la Paris, a avut loc dezvelirea și sfințirea statuii dedicată memoriei lui

Mihai Eminescu, realizată în bronz de sculptorul Ion Vlad. Un alt Eminescu, așa cum l-a văzut artistul: un trunchi de copac firav din care răsare luceafărul poeziei noastre, el însuși un trunchi de bronz cu privirea spre cer. Ține în mâini o carte în care poți citi primele versuri ale odei în metru antic; fiecare pagină, într-o altă limbă.

Monumentul este situat la intersecția străzilor Jean de Beauvais (în preajma Bisericii Române cu același nume) și rue des Ecoles (unde se află Recoratorul Sorbonei).

<http://miscarea.net/carpatii-eminescu.htm>

Poetul Mihail Eminescu comemorat la Apateu, Ungaria

În 15 ianuarie 2010, poetul național Mihai Eminescu a fost comemorat și în parohia Apateu, din cadrul Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria. Potrivit unei tradiții mai vechi, la data de 15 ianuarie, românii ortodocși din Apateu, dar și oaspeții din Ungaria și România se adună în fiecare an pentru a-l omagia. În urmă cu 11 ani, preotul paroh al Apateului, Prot. Origen Sabău, a adus și a montat în curtea casei parohiale din Apateu un bust în bronz al poetului, care străjuiește până astăzi, informează Biroul de Presă al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria.

http://www.basilica.ro/ro/diaspora_ortodoxa_romana/poetul_mihail_eminescu_comemorat_la_apateu_ungaria.html

Monumentul lui Mihai Eminescu la Rezina

În anul 1989, din inițiativa colectivului redacției ziarului „Farul Nistrean”, spitalului raional și școlii medii nr. 2 are loc adunarea mijloacelor bănești pentru a înălța în oraș un bust Marelui Mihai

Eminescu. Sculptorii D. Rusu și arhitectul Răzlog din Chișinău, meșterul petrar S. Lozan din Cosăuți lucrează paralel asupra bustului și a soclului. Astfel, cu eforturile rezinenilor, într-un an de zile inițiativa s-a materializat într-un original monument, care a fost instalat în centrul orașului.

Sursa: „Rezina. Schiță istorică” de Nicolae Proca, Olga Proca, Chișinău, 1999.

<http://wikimapia.org/11200038/ro/Monumentul-lui-Mihai-Eminescu-1850-1889>

Teatrul Național „Mihai Eminescu” la Chișinău

Primul teatru stabil de expresie română din Basarabia a luat ființă la 10 octombrie 1920 din inițiativa unui grup de fruntași ai vieții publice locale, în frunte cu Sergiu T. Nita, ministru al Basarabiei în guvernul României.

În anul 1994, teatrul devine Național „Mihai Eminescu”, titlu care onorează, dar și obligă. O nouă perioadă debutează, când trupa teatrului este revigorată cu forțe actoricești tinere, foștii absolvenți ai prestigioaselor școli de teatru din Moscova, Tbilisi, Iași, Chișinău.

Spectacolele Teatrului Național au cucerit simpatia publicului la prestigioase festivaluri: Festivalul „I.L.Caragiale” București, 1993; 1994; Festivalul Școlilor Europene de Teatru, Târgu Mureș, 1994; Festivalul de Comedie București, 1995; Festivalul „A.P.Cehov” Moscova, mai 1998 și multe altele.

<http://www.eminescu.md/istoric.html>

Mihai Eminescu la Comrat, alături de Pușkin

Executivul autonomiei găgăuze a adoptat o decizie care prevede înălțarea unui bust al poetului Mihai Eminescu la Comrat.

Bustul lui Mihai Eminescu va fi amplasat lângă cel al poetului rus Aleksandr Pușkin, pe Aleea Gloriei din centrul orașului Comrat, în fața Universității de Stat.

Și astfel un bust al lui Mihai Eminescu, marele simbol al românilor de pretutindeni se va afla la loc de cinste pe acest străvechi teritoriu românesc.

Înălțarea monumentului lui Eminescu este o acțiune care vine să consolideze prietenia de secole dintre găgăuzi și moldoveni, a apreciat guvernatorul autonomiei, Mihail Formuzal.

<http://www.azi.md/ro/story/7434>

<http://www.basarabeni.ro/stiri/interviu/bustul-lui-eminescu-in-comrat-1484/>

Eminescu - Place de la Roumanie – Montreal

Inaugurarea „Romanian Square/ Place de la Roumanie” într-un district central din Montreal, și dezvelirea statuii lui Mihai Eminescu în 19 septembrie 2004 a fost fără îndoială un eveniment de maximă importanță pentru România și poetul ei național.

Pedestalul este inscripționat cu un citat din *Odă în metru antic*, tradus în franceză.

Statuia însăși a fost subiectul unor discuții înfierbântate între românii canadieni, în lunile care au precedat evenimentul. S-ar fi vrut ca statuia să reprezinte imaginea din tinerețe a poetului. Faptul că Eminescu a murit într-un azil și fața care a inspirat statuia a fost copiată de pe masca mortuară nu a ajutat disputa.

Un moment special a fost când Michael Eminescu – stră-stră nepot al poetului, pe care domnul Sahlean (traducător al poetului în limba engleză) l-a adus din Nantucket, MA – a legat o fundă în „Teiul lui Eminescu”. O creangă din teiul original a fost altoită la un tei tânăr într-un laborator din Montreal, iar acesta a fost transplantat în piață înaintea evenimentului.

Pregătirile pentru inaugurare au fost conduse de Marc Marinescu, un român născut în Montreal, artist care a organizat și două expoziții pentru primărie. În piață, momentele dedicate exclusiv lui Eminescu au fost deschise de Iolanda Manolescu, traducătoare a poetului în franceză, urmată apoi de A.G. Sahlean care și-a adus contribuția recitind traducerea în engleză a Glossei.

<http://www.globalartsnpo.org/Pages/Eminescu.Place.Romanie.html>

Bust al lui Eminescu în Winsdor, Ontario

La 11 iunie 2006, a avut loc dezvelirea bustului lui Mihai Eminescu la Catedrala Ortodoxă „Sfântul Gheorghe” din Winsdor Ontario Canada.

Bustul poetului a fost executat de sculptorul român Aurel Contras, care a mai sculptat-o și pe Veronica Micle, dragostea și inspirația poetului.

Versiunea în limba engleză a poeziei „La steaua” tradusă de A.G. Sahlean, a fost inscripționată pe pedestal alături de original.

Lucrarea a fost oferită de d-l și d-na Herman Victorov „ca și un cadou comunității românești din

Windsor, cu exprimarea speranței că românii care trăiesc aici vor continua să păstreze și să prețuiască tradițiile spirituale ale poporului lor, fața Poetului pe pământ Canadian fiind un simbol viu al acestor tradiții.”

O slujbă de sfințire a fost ținută de arhiepiscopul Nicolaie Condrea și părintele Gheorghe Săndulescu. Coordonatorul și gazda evenimentului, Mihaela Ignat a făcut o frumoasă prezentare a proiectului și a generoasei inițiative a d-lui și d-nei Herman Victorov.

<http://www.globalartsnpo.org/Pages/Eminescu.Windsor.html>

Bust al poetului Mihai Eminescu, amplasat într-un parc din New York

Un bust din bronz al poetului Mihai Eminescu va fi amplasat într-un parc din New York, a declarat în toamna anului 2009 președintele Grupării Colectivărilor de Medalii și Insigne „Mihai Eminescu”, Mihai Costin.

„Este un proiect foarte îndrăzneț, dar și important pentru românii care trăiesc pe acele meleaguri, departe de țara natală”, a spus Mihai Costin. El a precizat că este vorba de un bust din ipsos, realizat în anul 1969, care a așteptat foarte mulți ani să fie turnat în bronz și să fie amplasat într-un loc public.

Președintele Societății Române Creștine „Dorul” din New York, Cristian Florin Pascu, a comandat turnarea, în bronz, a bustului și amplasarea lui într-un parc din New York.

Amplasarea bustului face parte dintr-o serie de activități dedicate comemorării a 120 de ani de la moartea poetului național Mihai Eminescu. Pe 3 iunie, la Palatul Parlamentului a fost vernisată o expoziție de medalii, plachete, insigne, carte veche, pictură și sculptură dedicate poetului național.

http://www.antena3.ro/stiri/cultura/un-bust-din-bronz-al-lui-mihai-eminescu-amplasat-intr-un-parc-american_80317.html

Eminescu și India

Muzeul Național al Literaturii Române din București a celebrat, în 13 și 14 ianuarie 2010, 160 de ani de la nașterea poetului Mihai Eminescu.

Pe 13 ianuarie a fost lansată o carte de referință dedicată marelui poet, *Eminescu și India*, de Amita Bhose, prezentată ca fiind „cea mai amplă și mai sistematică tratare a problemei relațiilor dintre gândirea indiană și opera lui Mihail Eminescu”, potrivit orientalistului Sergiu Al-George. Inițial teză de doctorat, susținută în 1975 sub conducerea profesorului doctor docent Zoe Dumitrescu-Buşulenga, cercetarea aduce autoarei renumele de „a fi unul dintre cei mai avizați cercetători ai istoriei pătrunderii culturii indiene în spațiul cultural european”, spune lingvistul George Munteanu.

Amita Bhose (Calcutta, 1933 - București, 1992) este prima traducătoare a lui Eminescu în spațiul asiatic, traducerile sale fiind realizate în ben-

gali. Dragostea pentru poezia lui Eminescu a determinat-o să se stabilească în România, unde a predat bengali, sanscrită și civilizație indiană la Universitatea București.

Academicienii Eugen Simion și Mihai Cimpoi s-au numărat printre cei care au participat la dezbateră „Este Eminescu poet național?”, care a avut loc pe 14 ianuarie. Aceștia li s-au alăturat, printre alții, criticii Daniel Cristea-Enache, Dimitrie Vatamaniuc, membru de onoare al Academiei Române, și arhiepiscopul Ioan Robu. În cadrul aceluiași eveniment a fost vernisată o expoziție de manuscrise și documente din arhiva muzeului și a fost prezentat documentarul *Eminescu, Veronica, Creanță*, realizat în 1914, de Casa de Filme Pathe.

În miezul omului

La 160 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu și 10 ani de la publicarea corespondenței inedite Mihai Eminescu - Veronica Micle în volumul *Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit*, Institutul Cultural Român din Viena a programat în 15 ianuarie 2010 o conferință-eveniment susținută de Christina Zarifopol-Illias (Indiana University, Bloomington). Volumul coordonat și îngrijit de ea ni-l prezintă pe ultimul mare poet romantic „într-o ipostază biografică, în hainele și în pielea lui, atingând cu mâinile și cu sufletul întreaga claviatură a iubirii” (Daniel Cristea-Enache).

Evenimentul readuce astfel în atenție tema împropătării discuției critice despre Eminescu pe o pistă nouă - pornind din teritoriul biografic - și cea a completării, actualizării portretului marelui poet în percepția publicului contemporan. Nu în cele din urmă, evenimentul reamintește că această extraordinară poveste de dragoste își are începutul la Viena, în anii de studenție ai poetului.

Conferința a fost însoțită de proiecția unor fragmente din schimbul epistolar în lectura unor tineri actori români, Christine Cizmaș și Ovidiu Mihăiță, membri ai ansamblului „Auăleu - teatru de garaj și curte”, din Timișoara. Pentru studenții prezenți, ICR Viena a pregătit exemplare gratuite ale volumelor *Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit* (Christina Zarifopol-Illias, Polirom 2000) și *Despre omul din scrisori. Mihai Eminescu* (Dan C. Mihăilescu, Humanitas, 2009).

De două ori Veneția

Institutul Român de Cultură și Cercetare U-

manistică din Veneția a organizat în acest an două manifestări dedicate lui Mihai Eminescu.

La aniversarea din acest an a zilei de naștere a Poetului Național, în Aula Magna a prestigiosului Ateneo Veneto, a avut loc pe 15 ianuarie, 2010 începând cu ora 19.00, o manifestare la care și-au dat concursul bursierii instituțiilor de cultură ale altor țări la Veneția, precum și colaboratori venețieni ai Institutului Român. Invitații au dat expresie originalității și muzicalității poeziei eminesciene, prin lectura și interpretarea unor traduceri ale acesteia în diverse limbi.

După doi ani de inventariere și catalogare cu metode moderne a bogatului fond de carte, pe 15 iunie 2010, la comemorarea Poetului Național, va fi deschisă oficial publicului, cu numele „Mihai Eminescu”, biblioteca Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția.

<http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/ziua-poetului-eminescu-160-de-ani-de-posteritate-5325546/>

50 de minute cu Eminescu la Televiziunea Turcă

Precedată de o publicitate de 3 zile, emisiunea „Mihai Eminescu - poetul legendar al României. 120 de ani de la moarte” a fost realizată și transmisă în direct pe 12 iulie 2009, de către Canalul ULUSAL TV, „singurul canal de literatură din Turcia”, la o oră de maximă audiență: duminică seara, între orele 20.10 și 21.00, avându-l drept realizator pe cunoscutul poet Huseyin Haydar și drept invitați pe scriitorul și traducătorul Ali Narcin, autorul recent apărutului volum *Eminescu - poetul legendar al versului românesc*, și pe prof. univ. dr. Mihai Maxim, directorul Institutului Cultural Român „Dimitrie Cantemir” din Istanbul, directorul Centrului de Studii Turce al Universității din București.

S-a discutat despre contextul istoric în care a trăit poetul național al românilor, despre revoluționarea limbii literare române de către Eminescu, despre perceperea în Turcia a operei „ultimului mare romantic al Europei”, despre similitudini cu creațiile marilor poeți turci Yunus Emre, Namık Kemal și chiar Nazım Hikmet, despre numele cu rezonanță turcă Emin-escu. În fine s-au citit în paralel, în română (Mihai Maxim) și turcă (Ali Narcin), versuri din creația eminesciană.

<http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/buletin-de-stiri-cum-a-ajuns-mihai-eminescu-pe-ecranul-turcia-4673069/>

CONSTANTIN MĂLIŢĂŞ - IN MEMORIAM

CONSTANTIN MĂLIŢĂŞ - biobibliografie selectivă -

Ana GRIGOR

REPERE BIOGRAFICE:

S-a născut la data de **21 mai 1943**, în oraşul **Buzău**, unde părinţii Dumitru şi Laura s-au refugiat temporar în urma Dictatului de la Viena.

S-a stins din viaţă miercuri, **24 februarie 2010**.

Studii:

1949-1956 - A urmat cursurile primare şi cele gimnaziale la Bistra (fost Spurcani), Almaşul Mare şi la Popeşti, judeţul Bihor;

1956-1960 - liceul la Colegiul Naţional „Samuil Vulcan” din Beiuş şi „Emanuil Gojdu” din Oradea;

A urmat cursurile Facultăţii de litere, specializarea limba şi literatura rusă - limba şi literatura română din cadrul Universităţii „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca, pe care absolvit-o în **1969**;

1978-1985 - specializare în domeniul biblioteconomiei;

1993 - specializare în educaţia adulţilor (Diploma Infocenter - Danemarca);

1999-2000 - Cursuri postuniversitare de „Biblioteconomie şi ştiinţa informării” la Universitatea Bucureşti;

2001 - obţine titlul de doctor în filologie, cu teza *Contribuţii la istoria iluminismului românesc din Transilvania: Viaţa şi opera filologică a lui Ioan Corneli 1762-1848*, la Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Activitate socio-profesională:

1963-1966 - bibliotecar la B.C.U. Cluj-Napoca, Filiala „Emil Racoviţă”;

1966-1971 - profesor la şcolile generale din Bogeşti, Ciutelec şi la liceul din Popeşti;

1971-1978 - director al Casei de cultură a sindicatelor din Oradea;

1978-1990 - bibliotecar la Biblioteca Judeţeană Bihor;

1990-1991 - ziarist la cotidianul „Crişana”, secţia culturală, unde a realizat pagina nouă: „Lumea creştină”;

1991-1995 - consilier cultural la Inspectoratul pentru cultură Bihor, sectorul bibliotecă - muzee - artă plastică;

1996-2006 - bibliotecar la Biblioteca Judeţeană „Gheorghe Şincai” Bihor;

1997-2006 - director al Bibliotecii Judeţene „Gheorghe Şincai” Bihor;

1998-2002 - lector universitar la Universitatea din Oradea, specialitatea biblioteconomie - bibliologie - bibliografie;

2001 (feb.-iun.) - consilier şef interimar şi primul director, care organizează noua Direcţie pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional al judeţului Bihor;

2002-2008 - conferenţiar universitar la Universitatea din Oradea, specialitatea biblioteconomie - teorii şi tehnici de catalogare - bibliologie - bibliografie;

2008- 2009 - Şef serviciu Biblioteca Universităţii din Oradea.

Afilieră profesională:

- Preşedinte al A.R.E.L. - Asociaţia Română pentru Ex libris, Oradea, afiliată internaţional la Federaţia de specialitate de la Londra;
- Secretar cultural al Fundaţiei de Prietenie Româno-Slovace, Oradea;
- Membru al S.N.R. - Societatea Numismatică Română;
- Membru al A.F.C.E.L. (L'Association Francaise pour la Connaissance de l'Ex Libris) – Nancy;
- Membru în Fundaţia Franco-Română, Oradea;
- Membru fondator al asociaţiei Gruparea colecţionarilor „Mihai Eminescu”, Botoşani;
- Membru al A.S.L.A. - Academia de Ştiinţe, Litere şi Arte, Oradea;
- Membru al Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România;
- Membru de onoare al Societăţii culturale-române „Familia” din Cringilla - Australia;
- Vicepreşedinte al Despărţământului Oradea al Astreii, (1997-2007);
- Vicepreşedinte al Fundaţiei culturale a Bibliotecii „Gheorghe Şincai” Oradea, (2000-2006);
- Membru al Biroului executiv al A.B.B.P.R. (1997-2007);
- Membru asociat al Comisiei Naţionale a Bibliotecilor din România;
- Membru în Comisia F.A.B.R. pentru colecţii speciale, conservare şi restaurare;
- Preşedintele Filialei Bihor a A.B.B.P.R. (1997-2007);

- Membru al Asociaţiei bibliotecarilor din învăţământ România;
- Consultant de specialitate în redacţia revistei „Biblioteca”;
- Membru în Colegiul de redacţie al revistei „Magazin bibliologic”, Chişinău;
- Redactor şef adjunct al revistei „Cele trei Crişuri”, Oradea, 1991-1993;
- Redactor şef al revistei „Povestea vorbei”, Oradea;
- Redactor al gazetei „De la lume adunate”, Oradea;
- Redactor şef al buletinului „Ex libris românesc”, Oradea;
- Director al revistei „Sănătatea cărţilor”, Oradea;
- Redactor şef al revistei „Familia română”, Oradea, 1999-2006.

Premii, distincţii şi decoraţii:

- 1971** – Premiul I şi titlul de laureat la Festivalul naţional de teatru pentru amatori „I.L. Caragiale”, Bucureşti (26 apr.);
- 1977** – Premiul pentru traduceri de poezie, Oradea;
- 1979** – Premiul revistei „Familia” pentru literatura de reportaj, Oradea (febr.);
- 1984** – Premiul revistei „Orizont” (Timişoara) pentru ciclul de poeme „Horea”, la concursul literar „Moştenirea lui Iosif Vulcan”, Oradea (1 nov.);
- 1990** – Premiul de istorie literară „M.G. Samarineanu”, acordat de revista „Familia”, pentru lucrarea „Biblioteca ediţiilor Eminescu româneşti şi străine : 1879-1989” (oct.);
 - Diploma „Centenar Ion Creangă” pentru catalogul dedicat lui Ion Creangă, Oradea (ian.);
- 1992** – Premiul pentru cercetare ştiinţifică al Inspectoratului pentru cultură Bihor - Oradea, pentru volumul „Eminescu – un secol în medalii 1889-1989” (10-17 iun.);
- 1995** – Medalia „Tudor Arghezi - 100 de ani de la începuturile literare”, sub semnul de preţuire a limbii româneşti, Lausanne - Oradea (16 dec.);
 - Medalia „Constelaţia Eminescu”, Bucureşti - Bălţi (15 iun.);
- 1996** – Medalia de argint „Slovenska Republika dakyie” [Republica Slovacă mulţumeşte], oferită de Fundaţia „Matica Slovenska”, Martin - Oradea;
 - Medalia comemorativă „Ion Creangă” a Universităţii Pedagogice din Chişinău (31 aug.);

- 1998** – Diploma de excelență a revistei „Biblioteca”, la semicentenarul acesteia (nov. 1998);
- 2000** – Premiul pentru carte - document al Salonului Internațional de carte, ediția a 8-a, de la Oradea, pentru lucrarea „Cu «Astra» în regiunea Odesa” (28 oct.);
- Diploma de fidelitate și devotament a Uniunii „Vatra Românească”, Filiala Bihor, la zece ani de la înființare (1 mart.);
 - Diploma „Eminesciana 2000” a Asociației Filateliștilor din Botoșani (21 ian.);
 - Diploma Consiliului local și Primăriei Oradea pentru deschiderea filialei „Decebal” a Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor (8 oct.);
- 2001** – Diploma de excelență a Universității „Vasile Goldiș”, din Arad;
- Diploma de merit oferită de Consiliul și Comitetul de organizare a Festivalului de folclor și muzică românească din Voivodina, Republica Serbia, Petrovăsâla, ediția 41-a;
- 2002** – Diploma „Bibliotecarul anului”, Oradea (5-6 dec.);
- Diploma de fidelitate pentru întreaga activitate în bibliotecă și biblioteconomie, Oradea (5-6 dec.);
 - Gramota [Diplomă de excelență] ca membru de onoare al Consiliului Uniunii „Dacia” al românilor din dreapta Tisei - Apșa de Jos (12 ian.);
 - Diploma de onoare „Uspenia - 450” - Botoșani (17 aug.);
 - Diploma jubiliară a S.N.R. Secția Botoșani, la 20 de ani de la înființare - Botoșani (7 dec.);
 - Medalia Consiliului Județean Botoșani, la zece ani de la constituire, în legătură cu formarea Cabinetului de medalistică de la Biblioteca județeană „Mihai Eminescu” din Botoșani, pe baza planurilor trimise de la Oradea;
- 2003** – Diploma „În semn de prețuire” dată de S.L.A. „Tibiscus” din Uzdin, Serbia, pentru „colaborarea prietenoasă și benefică întru slujirea limbii, spiritului și unirii cugetului românesc și pentru merite deosebite în promovarea ideilor umaniste și a culturii românești” (27 mart.);
- Diploma de investiție de „Cavaler al Bunei Speranțe”, la împlinirea vârstei de 60 de ani, oferită de colectivul Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor, Oradea (21 mai);
- 2004** – Premiul „Mihai Eminescu” la Festivalul Internațional de poezie „Mihai Eminescu Voievodul Poeziei Românești” - Târgoviște, ediția a 5-a, pentru întreaga activitate în slujba operei eminesciene;
- Medalia „Meritul cultural”, Clasa a III-a, categoria A - Literatură;
- 2005** – Premiul și medalia „Teiul de aur” - Botoșani, pentru volumul „Medalia ca document de bibliotecă”;
- 2006** – Diploma pentru nominalizarea la Premiul de literatură al Primăriei Oradea, cu cartea de proză „Cavalerul” și întreaga activitate a anului;
- Diploma Secției Botoșani a S.N.R. pentru contribuția deosebită la cercetarea și promovarea medalisticii eminesciene (15 iun.);
- 2007** – Diploma de excelență a Bibliotecii Naționale a României, București, acordată pentru sprijinirea proiectelor acestei instituții și în special pentru apărarea clădirii noi a B.N.R. în 2002 (14 dec.);
- Diploma de excelență a Asociației ASTRA, oferită de Despărțământul Iași al Astei, pentru merite deosebite în promovarea culturii scrise în spațiul românesc (16 dec.);
- 2008** – Diploma de excelență și premiu – la Conferința Națională a Asociației Bibliotecarilor din România (ABR) – Pitești, pentru „Activitate îndelungată în slujba bibliotecii și a profesiei de bibliotecar” (16-19 sept.);
- Diploma de fidelitate pentru profesia de bibliotecar, acordată de către Rectoratul Universității din Oradea (4 dec.).

În perioada 1978 - 2007 a participat cu lucrări personale la 116 sesiuni și simpozioane cu tematică bibliologică, biblioteconomică, literară și de istorie culturală. După Revoluția din Decembrie 1989 a luat parte la 18 sesiuni și simpozioane internaționale: Budapesta (1992), Gyula (1992, 1993, 1995, 1997, 2002, 2005), Chișinău (1994, 1996), Copenhaga (1993), Petersburg (1994), Torun - Varșovia (1995), Budapesta (1996), Paris (1998), Odesa (1999).

Expert pentru manuscrise, carte veche și bibliofilie, a publicat peste 160 de studii și referate de specialitate, în domeniul biblioteconomiei, bibliologiei, bibliofiliei, istoriei culturale și istoriei literare, în reviste și volume.

A publicat cinci volume de literatură – poezie și proză, a editat și prefațat peste treizeci de cărți de istorie, cultură și literatură, care privesc românii de pretutindeni, precum și integrarea Bihorului în valorile culturale naționale ale tuturor românilor.

BIBLIOGRAFIA OPEREI:

Volume:

Afinitatea lui Gheorghe Șincai față de Oradea : Gheorghe Șincai : biobibliografie : 1780-1979. Oradea : Biblioteca Județeană Bihor, 1979. 34 p.

Biblioteca edițiilor Eminescu : (1883 1986): Catalog. Oradea : Biblioteca Județeană Bihor, 1986. 12 p.

Scriitori, opere și personaje din literatura română în Ex libris : Catalog. Oradea : Biblioteca Județeană Bihor, 1986. 24 p.

Ediția a 2-a. 1988. 24 p.

Ediția a 4-a. 1991. 24p.

Eminescu în Ex libris : Catalog. Oradea : Biblioteca Județeană Bihor, 1989. 24 p.

Centenar Ion Creangă : 1889-1989 : Catalog de ediții și grafică. Oradea : Biblioteca Județeană Bihor, 1990. 64 p.

Eminescu - un secol în medalii : Expoziție și catalog de Constantin Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1992. 36 p.

Catalog de carte românească veche : [1643-1830]. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1993. 168 p. (Bibliotheca bibliologica, 1).

Traian Goga : 1917-1989 : Catalog de Constantin Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1993. 56 p.

„Biblioteca pentru toți” la centenar : 1895-1995. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor ; Editura Mihai Eminescu, 1995. 42 p.

Eminescu printre noi : Album orădean. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1995. 36 p. ; 12 f. il.

Tipografi, tipografii și edituri în Bihor : 1565-1948. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1995. 60 p. (Bibliotheca bibliologica, 2).

Personaje eminesciene : Catalog de grafică. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1996. 44 p. il.

Cu „Astra” în regiunea Odesa : iunie 1999. Oradea : Redacția revistei „Familia română” ; Asociația Culturală Română „Familia Eminescu”, 2000. 146 p.

Eminescu și Oradea : Studii de istorie literară pentru perioada 1866-1884. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2000. 64 p.

Oradea în plăci memoriale exterioare : Stu-

diu și album. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2002. 112 p.

Contribuții la istoria iluminismului românesc din Transilvania : Ioan Corneli (1762-1848). Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003. 316 p. : facs.

Bicentenarul Elegiei lui Gheorghe Șincai la Oradea 1804-2004. Oradea : Asociația Română pentru Ex libris ; Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2005. 80 p.

Cavalerul : Proză. Oradea : Arca, 2006. 158 p.

Iosif Vulcan și Mihai Eminescu (1866-1906) : Album de expoziție. Oradea : Asociația Română pentru Ex Libris, 2006. 70 pl.

Împrumutul de carte la Oradea prin 1784-1810. Oradea : Asociația Română pentru Ex Libris ; Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2006. 28 p. il.

Sfragistica de bibliotecă : Propunere de curs special. Oradea : Asociația română pentru Ex Libris, 2006. 120 p.

Medalia ca document de bibliotecă. Cluj-Napoca : Universitatea „Babeș-Bolyai” ; Oradea : Asociația Română pentru Ex Libris, 2007. 200 p. il. (Bibliotheca bibliologica, 30).

Scutierul : Proză : [Romanul unei biografii]. Oradea : Primus, 2007. 120 p.

Elegii din aer - în o suță de respirații pe secundă. Oradea : Primus, 2008. 112 p.

Din literatura veche a Bihorului : Studiu și editare de manuscris vechi în facsimil și transliterare. Oradea : Primus, 2009. 144 p. (Biblioteca scriitorilor bihoreni, 3).

Proza de transport : Schițe neîntrerupte. Oradea : Editura Primus, 2009. 120 p.

Eminescu în arta medaliei : 1871-1989 : Studiu, catalog și album. Botoșani : Gee, 2010. 144 p.

Volume în colaborare:

Caragiale-opera în ediții românești : (1887-1987) : Cercetare bibliografică. Oradea : Biblioteca Județeană Bihor, 1987. 24p. (Cu Elisabeta Pop).

Biblioteca edițiilor Eminescu românești și

străine : 1879-1989. Oradea : Biblioteca Județeană Bihor, 1989. 64 p. (Cu Liviu Papuc).

Biblioteca gimnaziului greco-catolic de băieți de la Beiuș 1828-1918 : Reconstituire documentară. Oradea : Logos, 2006. 302 p. (Cu Iudita Călușer).

Din arhiva unei familii de bibliotecari. Oradea : Primus, 2010. (Cu Elena Mălinaș).

Volume îngrijite, prefațate și/sau postfațate:

Armonii bihorene : Culegere de poezie din creația scriitorilor bihoreni din Cenaclurile „Iosif Vulcan” și „Ady Endre”. Antologie îngrijită de C. Mălinaș. Oradea : Consiliul județean al sindicatelor Bihor, 1977.

Alecsandri, Vasile. **Cântecul ginteii latine** : [Centenar 1890-1990]. Ediție plurilingvă îngrijită de Constantin Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1991.

Eminescu printre noi. Album redactat și îngrijit de Constantin Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1991.

Chira, Minerva. **Manual de târâre.** Ediție de C. Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1992.

Chira, Minerva. **Țara nimănu.** Ediție de C. Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1993.

Cornuțiu, Gavril. **Din grijile speranței.** Ed. de C. Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1993.

Miclău, Ioan. **Versuri de durere = Verses of**

pain. [Ediție îngrijită de Constantin Mălinaș]. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1993.

Drecin, Mihai. **Din viața și activitatea economistului profesor Victor Jinga** : Culegere de studii. Ed. C. Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1994.

Mălinaș, Ioan Marin. **Situația învățământului bisericesc al românilor 1740-1792.** Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1994.

Miclău, Ioan. **Cântarea primăverii = Spring song** : Poeme în ediție bilingvă. Prefață și ediție de C. Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1995.

Arghezi, Barutu T. **Înainte uitării.** Ediție de C. Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1996.

Arghezi, Barutu T. **Povestiri din Mărțișor.** [Ediție îngrijită de Constantin Mălinaș]. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1996.

Malița, Petru. **Folclor literar din Bihor: Strigături de joc.** [Redactor responsabil de carte: Constantin Mălinaș]. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1996.

Meciu, Dimitriu. **Poema munților Beiușului 1816.** Ediție de Constantin Mălinaș. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1996.

Mălinaș, Ioan Marin. **Bizanț, Roma, Viena și fenomenul uniatic.** [Responsabil de carte: Constantin Mălinaș]. Oradea ; Viena : Editura Mihai Eminescu, 1997.

Mălinaș, Ioan Marin. **La umbra Sarmisgetusei romane: Basilica din Densuș.** [Redactor resp. de carte: Constantin Mălinaș]. Oradea : Editura Mihai Eminescu, 1997.

Mălinaș, Ioan Marin. **Satul și biserica din Ciutelec Bihor:** file de monografie : teză de licență în teologie. [Ediție îngrijită de Constantin Mălinaș]. Oradea : Editura „Mihai Eminescu”, 1997.

Caraiman, Emilia ; Moisi, Viorica. **Catalogul cărții cu autograf.** Cuvânt înainte de Constantin Mălinaș. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 1998.

Munteanu, Ioan. **Proclamația de la Sarcău dată luni după Rusalii, 12 iunie 1848.** Reeditare și studiu bibliografic de Constantin Mălinaș. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 1998.

Bacinschi, Vadim. **Cântece pentru Basarabia** : [Simpozionul Internațional „De la Eminovici la Eminescu” : Ediția a treia 24-26 martie 2001, Oradea]. Ediție îngrijită și postfață de Constantin Mălinaș. Oradea ; Odesa : Asociația Culturală „Familia Română Eminescu”, 2001.

Vagonul „Basarabia”, rătăcit în stepa sudică : Publicistică, studii, proză artistică, poezie de autori din sudul Basarabiei (regiunea Odesa, Ucraina). Postfață de Constantin Mălinaș. Cluj-Napoca : Dacia, 2001.

Cartea bicentenarului „Emanuil Gojdu” : 1802 – 2002. Redactor coordonator Conf. univ. dr. Constantin Mălinaș. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003.

Davideanu, Ion. **Singura mea lunetă** : Ver-

suri. [Ediție și postfață de Constantin Mălinaș]. Oradea: Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003.

Cristea, George. **În căutarea centrului geografic al Europei**. [Ediție îngrijită și postfațată de conf. univ. dr. Constantin Mălinaș]. Oradea: Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2004.

Eminescu, Mihai. **Lucafărul = Evening Star**. [Ediție îngrijită de Constantin Mălinaș]. Oradea: Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, Editura Mihai Eminescu, 2004.

Miclău, Ioan. **Poezii alese**. [postfață de Constantin Mălinaș]. Craiova: Cuget Românesc, 2005.

Cojocar, Eufrosinia. **Exod**: Versuri. [Postfață de Constantin Mălinaș]. Oradea: Asociația Română pentru Ex Libris, 2006.

Ilica, Vasile. **Basarabia la întâlnire cu istoria : 1917-1918**: Evocarea evenimentelor revoluționare în preajma constituirii „Sfatului Țării” la Chișinău, la aniversarea a 90 de ani de la Unirea cu România – 27 martie 2008. Cu o prefață de Constantin Mălinaș: **Pentru iubirea adevărului istoric**. Oradea, 2008.

Ilica, Vasile. Bucovina pe calea reîntregirii : 1775-1918. Cu o prefață de Constantin Mălinaș: **O carte pentru tineret**. Cluj-Napoca: Editura Pro Vita, 2008.

Roca, George. **Evadare din spațiul virtual**: florilegiu de poezie. [Postfață de Constantin Mălinaș]. București: Editura Anamarol, 2009.

În volume:

Relief: [Poezie]. În **Atelier al cercurilor literare**: [Antologie din 22 de cenacluri literare]. Timișoara: Facla, 1977, p. 229.

O importantă tipăritură în revoluția de la 1848: Proclamația de la Sarcău, Bihor. În: **Biblioteca și cercetarea**. Vol. 4. Cluj-Napoca, 1980, p. 302-311. (Cu Iuditha Călușer).

Manuscrise vechi românești din Bihor. În: **Valori bibliofile din patrimoniul cultural național: cercetare și valorificare**. [Vol.] 2. București, 1983, p. 154-168.

Îndreptări și completări la bibliografia edițiilor Eminescu în limba română. În: **Eminescu: Sens, timp și devenire istorică**. Iași: Universitatea „Al. I. Cuza”, 1988, p. 1045-1056.

Din corespondența cu profesorul Dan Simonescu. În: **Centenar Dan Simonescu: Cartea și biblioteca: Contribuții la istoria culturii românești**. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2002, p. 190-195.

Bibliografia generală Emanuil Gojdu. În: **Cartea bicentenarului „Emanuil Gojdu”: 1802 – 2002**. Oradea: Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003, p. 17-34.

Cartea Eminescu: [poezie]. În: **Cupolă de veac**: Antologie de versuri dedicate Poetului Național Mihai Eminescu. Târgoviște: Editura Macarie, 2003, p. 167.

Cu Eminescu și Gojdu la Budapesta. În:

Cartea bicentenarului „Emanuil Gojdu”: 1802 – 2002. Oradea: Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003, p. 262.

Insula Eminescu: [poem]. În: **Cupolă de veac**: Antologie de versuri dedicate Poetului Național Mihai Eminescu. Târgoviște: Editura Macarie, 2003, p. 168; în: **Almanah Mihai Eminescu : 2004**. Târgoviște: Editura Macarie, 2004, p. 311.

*Memoria Eminescu locuiește pe insula Șerpilor
sufletul Eminescu luminează în acel far
privește de acolo toate vămile
nu se lasă aruncat în mare
de acolo scrie cu lumina de-a pururi
adevărul peste flamura Europei de chinovar.*

Steaua Eminescu: [poezie]. În: **Cupolă de veac**: Antologie de versuri dedicate Poetului Național Mihai Eminescu. Târgoviște: Editura Macarie, 2003, p. 167; în: **Almanah Mihai Eminescu : 2004**. Târgoviște: Editura Macarie, 2004, p. 307.

Eminescu și revista „Familia”. În: **Almanah Mihai Eminescu : 2004**. Târgoviște: Editura Macarie, 2004, p. 283-286.

Vizita în satul Glubocoe; Valul lui Traian [în regiunea Odesa]. În: **Pe valul împăratului Traian**: [Basarabia de jos - istorie și actualitate]. Antologie de Vadim Bacinschi. Cernăuți: Editura Zoloti Lytavry, 2005, p. 37-44.

Biblioteconomie din însemnări pe cărți și pe manuscrise vechi. În: **Gabriel Ștrempel la 80 de ani : ...o viață închinată cărții**. Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean, 2006, p. 425-447.

Două manuscrise vechi din Bihor după prototipuri de la Sibiu și Iași. În: **Lumina slovei scrise**. Vol. 3. Sibiu: Techno-Media, 2006, p. 16-27.

Contribuții la istoria presei scrise a românilor din jurul României. În: **Secvențe din istoria presei românești**. Cluj – Napoca: Tribuna, 2007, p. 355-367.

Un manuscris de la 1766 în Banat. În: **Istoricul Liviu Mărghitan la a 70-a aniversare**. Arad: Ramira, 2007, p. 177-187.

În periodice:

Setea: [analiza romanului lui Titus Popovici]. Familia, 6 (106), nr. 3 (55), mar. 1970, p. 11.

Întrebări și răspunsuri: [la festivalul de teatru scurt de la Oradea]. România literară, 11, nr. 10, 9 mar. 1978, p. 16.

Despre niște constructori de tractoare cu buletin de Oradea. Familia, 14, nr. 8 (156), aug. 1978, p. 9.

Bibliografie-antologie de manifeste literare [de Paul Magheru]. Familia, 14, nr. 9 (157), sep. 1978, p. 15.

Iancu, Domnul moșilor. Tribuna, 23, nr. 10, 8 mar. 1979, p. 7.

David Sava, Foc nestins: Copilăria și tinerețea lui Avram Iancu. Biblioteca, 2, nr. 3, mar. 1979, p. 203-204.

- Gheorghe Șincăi și Oradea** : [1796-1811]. Familia, 15, nr. 3, mar. 1979, p. 4.
- „Inima”, de Mircea Bradu** : cronică dramatică de spre spectacolul de la Teatrul de Stat din Oradea. Orizont (Timișoara), 18, nr. 580, 3 mai 1979, p. 6.
- Corida ; Dimineața ; Ipoteze** : [versuri]. Familia, 15, nr. 5, mai 1979, p. 5.
- Nu dușmanul luminii** : [versuri]. Tribuna, 23, nr. 1178, 19 iul. 1979, p. 4.
- Delavrancea în conștiința noastră**. Familia, 15, nr. 10, oct. 1979, p. 11.
- Trei piese de teatru despre Bălcescu**. Familia, 16, nr. 1 (174), ian. 1980, p. 12.
- Cartea românească veche în Dobrogea**. Familia, 16, nr. 3 (176), mar. 1980, p. 15.
- Relansarea bibliografiei românești scrise**. Familia, 16, nr. 5 (177), mai 1980, p. 15.
- Bicentenarul primei gramatici tipărite românești** : Elementa linguae daco-romanae sive valachicae. Biblioteca, nr. 2, iun. 1980, p. 40-41.
- O carte despre „dacism”** [de Ovidia Babu Buznea]. Tribuna, 24, nr. 12/28, 3 iul. 1980, p. 6-7.
- Fântâna** : [versuri]. Orizont (Timișoara), 34, nr. 21, aug. 1980, p. 6.
- Sadoveanu și Bihorul**. Familia, 16, nr. 10 (182), oct. 1980, p. 9.
- Însemnări patrimoniale pe „Îndreptarea legii”**. Biblioteca, nr. 3, 1980, p. 38-39.
- Poemul sentimentului de primăvară** : [versuri]. Familia, 17, nr. 4 (188), apr. 1981, p. 10.
- Despre bucurie** : [versuri]. Orizont (Timișoara), 32, nr. 18, 7 mai 1981, p. 5.
- Ioan Munteanu - activitatea literară** [1808-1860]. Orizont (Timișoara), 32, nr. 20, 21 mai 1981, p. 7.
- Biblioteca și cercetarea**. Familia, 17, nr. 5 (189), mai 1981, p. 15.
- Reeditarea primei gramatici moderne a limbii române de la 1828**. Familia, 17, nr. 5 (189), mai 1981, p. 10.
- Teresa Reiner ; Jocul florii de colț** : [Poeme]. Familia, 17, nr. 6 (190), iun. 1981, p. 15.
- Biblioteca liceului din Beiuș în 1848**. Biblioteca, nr. 4, 1981, p. 28-29.
- Arma semințelor** : [versuri]. Orizont (Timișoara), 33, nr. 35, 3 sep. 1982, p. 11.
- Diferențe proximale în structura Școlii Ardelene**. Steaua, 33, nr. 11, nov. 1982, p. 39-40.
- Carte și periodice în sprijinul Unirii**. Biblioteca, nr. 3-4, mar.-apr. 1983, p. 7-9.
- În pregătirea Unirii : autori și cărți din Bihor**. Familia, 19, nr. 11 (219), nov. 1983, p. 7.
- Alte cărți vechi românești de la Bălgrad în Bihor**. Acta Musei Apulensis : Arheologie, Istorie, Etnografie, vol. 21, 1983, p. 203-206.
- Valorificarea unei experiențe în materie de perfecționare profesională a bibliotecarilor**. Biblioteca, nr. 1, ian. 1984, p. 20.
- Însemnări pe marginea sesiunii de la Galați**. Biblioteca, nr. 3, sep. 1984, p. 28.
- Horea în dramaturgie**. Familia, 20, nr. 10, oct. 1984, p. 12.
- Autori și cărți preferate de tineri**. Biblioteca, nr. 4, dec. 1984, p. 11-12.
- Biblioteca iluministului Ioan Corneli (1762-1848)** : Pe urmele vechilor biblioteci. Biblioteca, nr. 1-2, 1985, p. 55-56.
- Când omul sfințește locul**. Biblioteca, nr. 1-2, 1985, p. 28.
- Ex librisuri beiușene**. Biblioteca, nr. 1-2, 1985, p. 29.
- „Zilele Bibliotecii Astra” Sibiu**. Biblioteca, nr. 1-2, 1985, p. 25.
- Ioan Slavici la Oradea**. Manuscriptum, 16, nr. 4, 1985, p. 151-152.
- O nouă calitate a cercetării bunurilor bibliofile de patrimoniu**. Biblioteca, nr. 2, iun. 1986, p. 14-17.
- Un loc pentru Ioan Alexi (1801-1863)**. Steaua, nr. 8, aug. 1986, p. 38.
- Ex libris-ul vechi românesc și formele diplomatice uzuale în documentele private**. Biblioteca, nr. 3, 1986, p. 29-31.
- Colaborarea prin cultură – poveste rară**. Flacăra, 36, nr. 4, 3 apr. 1987, p. 11.
- Boabe de grâu** : [indice bibliografic de Emil Pintea]. Familia, 23, nr. 4 (260), apr. 1987, p. 15.
- Oradea văzută de pictori**. Astra (Brașov), 17, nr. 4 (139); apr. 1987, p. 12.
- Primele consemnări de folclor în Banat**. Orizont (Timișoara), nr. 27, 3 iul. 1987, p. 2.
- Drumul spre Academia Română** : [Manuscrisul Vasile Mangra de la Oradea]. Familia, 23, nr. 10 (266), oct. 1987, p. 8-9.
- Documente bihorene: Proclamația de la Sarcău, din iunie 1848**. Familia, 24, nr. 6 (274), iun. 1988, p. II.
- Alte exemplare din Gramatica de la 1826 alui Ioan Alexi. Militantismul lor intertextual**. Acta Musei Apulensis : Arheologie, Istorie, Etnografie, Vol. 25, 1989, p. 385-394.
- Sankt Petersburg – note de bibliotecă**. Familia, nr. 7-8, iul.-aug. 1994, p. 117-121.
- Pentru Fundația sau Societatea Română de Ex libris**. Biblioteca, 6, nr. 3, mar. 1995, p. 85-86.
- Despre grafica mică de carte : „Personaje eminesciene în ex libris”**. Biblioteca, 8, nr. 3, mar. 1997, p. 87-89.
- Din istoriile și glumele luminate ale lui Ioan Alexi la 1826**. Familia, 34, nr. 4, apr. 1998, p. 51-53.
- Concurs de Ex Libris**. Biblioteca, 9, nr. 7, iul. 1998, p. 195.
- Apel la Bunavestire !** Biblioteca, 9, nr. 8, aug. 1998, p. 236-237.
- Un adevărat tezaur** [bibliografic]. Biblioteca, 9, nr. 11, nov. 1998, p. 325.
- Biblioteca „Mihai Eminescu” din Cringila, Australia**. Familia română, 1, nr. 1, iun. 1999, p. 16-17.
- Simpozionul Eminescu de la Oradea**. Familia română, 1, nr. 1, iun. 1999, p. 2.

Vitrăliul tuturor românilor. Familia română, 1, nr. 1, iun. 1999, p. 4-5.

Mediateca din Selestat. Biblioteca, 10, nr. 7, iul. 1999, p. 223-224.

Pe urmele lui Bălcescu la Seghedin. Cetatea culturală (Cluj-Napoca), 2, nr. 7, iul. 1999, p. 14.

Biblioteca „Mărţişor”: 1931-1937. Biblioteca, 10, nr. 9, sep. 1999, p. 31-33.

Cu „Astra” în regiunea Odesa. Familia română, 1, nr. 2, sep. 1999, p. 2-25.

Două medalii Eminescu. Familia română, 1, nr. 2, sep. 1999, p. 44-46.

Festivalul coral de la Coştei – Iugoslavia. Familia română, 1, nr. 3, dec. 1999, p. 21-24.

Medalie Eminescu la Budapesta, 1947. Familia română, 1, nr. 3, dec. 1999, p. 49.

Pelerinaj la Leta Mare. Familia română, 1, nr. 3, dec. 1999, p. 2.

Mihai Eminescu - Predebutul de la Oradea (1864). Familia, nr. 1, ian. 2000, p. 68-75.

De „Bunavestire” la Oradea și Holod (I) : (25-26 martie 2000). Familia română, 2, nr. 1 (4), mar. 2000, p. 15-17.

Medalii Eminescu 2000. Familia română, 2, nr. 1 (4), mar. 2000, p. 44.

Puntea sătmăreană. Familia română, 2, nr. 1 (4), mar. 2000, p. 20-22.

Apel pentru cărți, ziare și reviste. Familia română, 2, nr. 2 (5), iun. 2000, p. 44.

Fondul documentar Eminescu de la Oradea. Familia română, 2, nr. 2 (5), iun. 2000, p. 44-46.

Mihai Viteazul – personaj european. Familia română, 2, nr. 2 (5), iun. 2000, p. 1-2.

Ex libris modern în România. Biblioteca, 11, nr. 7-8, iul.-aug. 2000, p. 241-243.

Crucea lui Șerban Cantacuzino de la Viena, 1683. Familia română, 2, nr. 3-4 (6-7), dec. 2000, p. 21-22.

Vitrina cu cărți vieneze. Familia română, 2, nr. 3-4 (6-7), dec. 2000, p. 47-48.

Zăpada de la Alba Iulia : [versuri]. Familia română, 2, nr. 3-4 (6-7), dec. 2000, p. 2.

După Anul Internațional Eminescu începe mileniul Eminescu. Familia română, 3, nr. 1 (8), mar. 2001, p. 3-5.

Maramureșul nostru de dincoace și de dincolo. Familia română, 3, nr. 1 (8), mar. 2001, p. 28-29.

Correspondența „Iosif Vulcan”. Familia română, 3, nr. 2 (9), iun. 2001, p. 12.

Din luminosul ev mediu românesc. Familia română, 3, nr. 2 (9), iun. 2001, p. 49.

Două medalii de la Baia Mare. Familia română, 3, nr. 2 (9), iun. 2001, p. 12.

Modelul cultural Iosif Vulcan. Familia română, 3, nr. 2 (9), iun. 2001, p. 2-3.

La Mănăstirea Peri, din nordul Maramureșului istoric ; La Muzeul popular din Peri ; Pe locul Mănăstirii Peri. Familia română, 3, nr. 3-4 (10-11), sep.-dec. 2001, p. 4-17.

Presă românilor din dreapta Tisei ; Continuarea de la Oradea și voievozi. Familia română, 3, nr. 3-4 (10-11), sep.-dec. 2001, p. 26-28.

Funcțiile teritoriale ale bibliotecilor publice județene. Biblioteca, 53, nr. 10, oct. 2001, p. 300-302.

Am primit gazeta „Apșa”. Familia română, 4, nr. 1 (12), mar. 2002, p. 52.

Bicentenarul Emanuil Gojdu a început la Giula. Familia română, 4, nr. 1 (12), mar. 2002, p. 20-40.

Emanuil Gojdu – un român european (I-II-III). Familia română, 4, nr. 1 (12), mar. 2002, p. 22-40; 4, nr. 2 (13), iun. 2002, p. 10-13; 5, nr. 1 (16), mar. 2003, p. 4.

Reapare după 44 de ani [Vorba noastră] ; Publicația sectorului VII din Budapesta. Familia română, 4, nr. 1 (12), mar. 2002, p. 62-63.

Ex-librisurile ca documente de bibliotecă :

EPILOG

*Aceste elegii au venit din aer în mintea mea
Cu respirația greu le-am tras lângă mine,
Ele sunt blânde și au corpul de nea,
După cum a fost aerul în acel timp,
Sunt reci, sau sunt calde, sunt jucării stricate
În ele se ascunde Dumnezeu tot mai palid,
Stingher și cu chipul în rate.
Intră cu leziuni adânc în plămânul meu jeluit,
Strigă-mă Ioane,
Pansează-te degrabă cu un curcubeu,
Și pune-te pe spate sub telefonul lor urias
Ca niște membrane.*

EPILOG GEAMĂN

*Luați, mâncați,
Acesta e trupul meu transcris pe lemn,
Frângeți-l cu dinții,
Rupeți cu mintea din minereu,
Înțepați-l la subsioară, bateți-l cu spini,
Până se prefăce în suflet
Și se ridică, vă ridică cu mine pe cer,
În formă armonioasă de curcubeu.*

ALT EPILOG

*Ca un geam curat stau în parbriz,
Fără a mă decide dacă să trăiesc
Cu lumina scrisă – n dâre pe obraz,
Aș putea rămâne și așa, și aici,
Raze să mă rupă mari și multe mici,*

*Dar pășesc de foame zilnic înainte
Și mă înfig cu floarea gurii într-un arici
Țepos de cuvinte.*

Constantin Nicolae Mălinaș, *Elegii din aer - în o sută de respirații pe secundă*, Oradea, Ed. Primus, 2008

Propunere pentru descrierea uniformă I.S.B.D. Biblioteca, 13, nr. 6, iun. 2002, p. 175-178.

Simpozionul Gojdu - Oradea, 21 februarie (I). Familia română, 4, nr. 2 (13), iun. 2002, p. 22-23.

90 de ani de lectură publică la Oradea (1912-2002). Biblioteca Bucureștilor, 5, nr. 8, aug. 2002, p. 24-29; nr. 9, sep. 2002, p. 20-25; nr. 10, oct. 2002, p. 24-27.

Puntea conservării. Biblioteca, 13, nr. 10, oct. 2002, p. 290-291.

Prin Cimitirul Père-Lachaise din Paris. Cetea culturală (Cluj-Napoca), 5, nr. 11, nov. 2002, p. 10; 5, nr. 12, dec. 2002, p. 5; 6, nr. 1 (53), ian. 2003, p. 10; 6, nr. 2 (54), feb. 2003, p. 10; 6, nr. 3 (55), apr.-iun. 2003, p. 37-39.

Am primit la redacție. Ex libris românesc (Oradea), 7, nr. 11, dec. 2002, p. 11. 16-20.

Ex libris de Balajti Károly, A.R.E.L., Filiala Zalău. Ex libris românesc (Oradea), 7, nr. 11, dec. 2002, p. 11.

Formarea cataloagelor de Ex libris în bibliotecă. Ex libris românesc (Oradea), 7, nr. 11, dec. 2002, p. 1.

Placa memorială și Simpozionul Emanuil Gojdu, Budapesta, 26 octombrie 2002. Familia română, 4, nr. 3-4 (13-14), dec. 2002, p. 23-40.

Propunere pentru descrierea uniformă I.S.B.D. a Ex librisurilor ca documente de bibliotecă = Uniform bibliographical description (I.S.B.D.) for bookplates as library documents a proposition. Ex libris românesc (Oradea), 7, nr. 11, dec. 2002, p. 2-10.

Cu Eminescu și Gojdu la Budapesta. Familia română, 5, nr. 1 (16), mar. 2003, p. 2.

Din nou despre descrierea uniformă a ex librisurilor. Ex libris românesc (Oradea), 8, nr. 12, iun. 2003, p. 1.

Grafician și poet : [Constanța Abălașei Donosă de la Brăila]. Ex libris românesc (Oradea), 8, nr. 12, iun. 2003, p. 15.

Întâlnirea anuală a revistei „Familia română” de la Oradea. Familia română, 5, nr. 2 (17), iun. 2003, p. 2-4, 59.

Simbolurile alfanumerice ale tehnicilor pentru Ex libris. Ex libris românesc (Oradea), 8, nr. 12, iun. 2003, p. 17-19.

După bicentenerul Emanuil Gojdu. Familia română, 5, nr. 3-4 (18-19); dec. 2003, p. 70-71.

Rădăcini noi! Familia română, 5, nr. 3-4 (18-19); dec. 2003, p. 56.

Revista de francofonie română. Familia română, 5, nr. 3-4 (18-19); dec. 2003, p. 69.

Zece ani de cercetări la românii din Ungaria. Familia română, 5, nr. 3-4 (18-19); dec. 2003, p. 2-6.

Timpul reformei în bibliotecă. Magazin Bibliologic (Chișinău), nr. 1, 2003, p. 64-65.

Din efectele Legii bibliotecilor. Biblioteca, 15 (56), nr. 1, ian. 2004, p. 4-5.

Bicentenerul „Elegiei” lui Gheorghe Șin-

cai, Oradea 1804-2004. Familia română, 6, nr. 1-2 (20-21), mar.-iun. 2004, p. 15.

Floare de latinitate în Serbia. Familia română, 6, nr. 1-2 (20-21), mar.-iun. 2004, p. 68.

Gheorghe Șincai și Oradea. Familia română, 6, nr. 1-2 (20-21), mar.-iun. 2004, p. 5-9; Libraria (Tg. Mureș), 3, 2004, p. 146-156.

Reviste șincaiene. Familia română, 6, nr. 1-2 (20-21), mar.-iun. 2004, p. 54.

Un sfert de mileniu Șincai 1754-2004. Familia română, 6, nr. 1-2 (20-21), mar.-iun. 2004, p. 44-49.

Cartea – obiect. Biblioteca, 15 (56), nr. 10, oct. 2004, p. 316-317.

Descrierea uniformă I.S.B.D. a unui „Ex Libris” ca document de bibliotecă. Biblioteca, 15 (56), nr. 10, oct. 2004, p. 304-305.

Despre varietatea documentelor de bibliotecă și prelucrarea lor. Biblioteca, 15 (56), nr. 11-12, nov.-dec. 2004, p. 367-369.

Anuarul Șincai. Familia română, 6, nr. 3-4 (22-23), dec. 2004, p. 33, 37.

Calendarul cultural al bibliotecii. Familia română, 6, nr. 3-4 (22-23), dec. 2004, p. 1, 2.

Din calendarul Anului „Ștefan cel Mare – 500” (1504-2004). Familia română, 6, nr. 3-4 (22-23), dec. 2004, p. 20-25.

Din calendarul cultural 2005 (I-II). Familia română, 6, nr. 3-4 (22-23), dec. 2004, p. 68-69; 7, nr. 1-2 (24-25), mar.-iun. 2005, p. 40-41.

Reviste sosite la redacție. Familia română, 6, nr. 3-4 (22-23), dec. 2004, p. 70.

Ștefan cel Mare în mijlocul Transilvaniei. Familia română, 6, nr. 3-4 (22-23), dec. 2004, p. 18-19.

Dom’ Trăian. Familia română, 7, nr. 1-2 (24-25), mar.-iun. 2005, p. 20-21.

Întoarcerea la manuscrise. Familia română, 7, nr. 1-2 (24-25), mar.-iun. 2005, p. 1-6.

Gojdu în oglinda presei. Familia română, 7, nr. 3-4 (26-27), dec. 2005, p. 65.

Medaliile lui Nichita. Familia română, 7, nr. 3-4 (26-27), dec. 2005, p. 12.

Opera fluorescentă. Familia română, 7, nr. 3-4 (26-27), dec. 2005, p. 9.

Reinstalarea Monumentului Gojdu. Familia română, 7, nr. 3-4 (26-27), dec. 2005, p. 63-64.

Alcătuirea Calendarului cultural de bibliotecă. Biblioteca, 17 (58), nr. 1, ian. 2006, p. 11-12.

Reiterarea Testamentului lui Gojdu (1869). Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 5 (228), 3-9 feb. 2006, p. 13.

Mintea din urmă a lui Gojdu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 6 (229), 10-16 feb. 2006, p. 13.

Testamentul lui Gojdu, mai cunoscut și mai înțeles. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, Nr. 9 (232), 3-9 mar. 2006, p. 10.

Salutăm inițiativa luată prin numeroase biserici, prin școli, prin organizații nonguvernamentale de a aduna semnături pentru a reține Guvernul român de la făptuirea unei cedări regretabile, pe

care nici nu are dreptul să o facă, vom da aceste semnături pentru ca sufletul lui Emanuil Gojdu să se poată odihni în pace, văzând că urmașii săi, la care s-a gândit cu atâta credință și generozitate, i-au înțeles mesajul, sunt conștienți și îi respectă voința testamentară.

Alerta Gojdu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr.16 (239), 21-27 apr. 2006, p. 10.

Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor - Un an cu noi provocări (I-II). Biblioteca, 17 (58), nr. 4, apr. 2006, p. 105-107; nr. 6, iun. 2006, p. 171-173.

Dimineți cu poezia lui Adrian Păunescu. Flacăra lui Adrian Păunescu, 6, nr. 42 (265), 17-23 nov. 2006, p. 5.

Argumente și dovezi : Prin fax de la Oradea. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 44 (267), 1-7 dec. 2006, p. 6.

Împrumutul de carte la Oradea prin anii 1784-1810. Revista română de istorie a cărții, 3, nr. 3, 2006-4, nr. 4, 2007, p. 193-2002.

Un an cât un secol : Perenitatea lui Gojdu (1870-2007). Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 5 (276), 9-15 feb. 2007, p. 3.

Limba română prohibită în Ungaria. Revista română, 12, nr. 2 (48), iun. 2007, p. 29-30.

Racordarea la Blaj (I, III, IV, V, VI, VII). Cetatea culturală (Cluj-Napoca), 9, nr. 3, mar. 2008, p. 8-10; nr. 5, mai 2008, p. 8-9; nr. 6, iun. 2008, p. 20-24; nr. 7, iul. 2008, p. 9-11; nr. 8, aug. 2008, p. 15-19; nr. 9, sep. 2008, p. 34-39.

Proclamația de la Sarcău, 12 iunie 1848 (II). Cetatea culturală (Cluj-Napoca), 9, nr. 4, apr. 2008, p. 6-8.

Tiparul în pregătirea unirii din 1918. Familia română, 9, nr. 1 (28), apr. 2008, p. 31-35.

Frontierele spațiului românesc în context european. Familia română, 9, nr. 2-3 (29-30), sep. 2008, p. 50-54.

Preocupări academice la Oradea 1788-1806. Cetatea culturală (Cluj-Napoca), 9, nr. 10, oct. 2008, p. 17-23.

Bibliografia retrospectivă a României. România literară, 41, nr. 49, 12 dec. 2008, p. 20-21.

Reașezarea etapelor în Bibliografia retrospectivă a României. Familia română, 9, nr. 4 (31), dec. 2008, p. 63-67.

Omagiu lui Grigore Vieru. Familia română, 10, nr. 1 (32), apr. 2009, p. 22.

Poeme la lectura din cartea lui Grigore Vieru. Familia română, 10, nr. 1 (32), apr. 2009, p. 22.

Traduceri:

Balla István. **Generații.** Familia, 13, nr. 6, iun. 1977, p. 14.

Balla István. **Întoarcere acasă.** Familia, 13, nr. 11, nov. 1977, p. 15.

Farkas Antal. **Memento.** Familia, 13, nr. 11, nov. 1977, p. 15.

Gittai István. **Automutilare** 7, 8, 9. Familia, 16, nr. 3, mar. 1980, p. 14.

Hunyadi Mátyas. **Respingerea spațiului ; Sonet.** Familia, 16, nr. 3, mar. 1980, p. 14.

Körössi p. József. **Pe drum ; Impresie.** Familia, 16, nr. 3, mar. 1980, p. 14.

Pataki István. **Imponderabilă ; Timp răposat.** Familia, 16, nr. 3, mar. 1980, p. 14.

Horváth Imre. **Cuvânt frumos.** Familia, 17, nr. 4, apr. 1981, p. 7.

Horváth Imre. **Joc grav ; Capul sau scrisul ; Amintirile mele ; Cuvânt frumos ; Dans.** Familia, 17, nr. 11, nov. 1981, p. 6. (Cu Elena Mălinaș).

Recenzii:

[Taco, Cristina. Așezare de lucruri. București : Editura pentru Literatură, 1968]. Familia, 5 (105), nr. 1 (41), ian. 1969, p. 2.

[Berény, Maria. Viața și activitatea lui Emanuil Gojdu : 1802-1870. Gyula : Editura „Noi”, 2002]. În: Cartea bicentenarului „Emanuil Gojdu” : 1802 – 2002. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003, p. 156-160.

Emanuil Gojdu ca umanist : [Cherescu, Pavel. Un umanist român, marele mecenat Emanuil Gojdu (1802-1870). București : Intact, 2002]. Familia română, 5, nr. 1 (16), mar. 2003, p. 6-8; În: Cartea bicentenarului „Emanuil Gojdu” : 1802 – 2002. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003, p. 184-186.

Refacerea tabloului bursierilor Fundației Gojdu (1873-1919) : [Sigmirean, Cornel ; Pavel, Aurel. Fundația Gojdu 1871-2001. Târgu Mureș : Editura Universității „Petru Maior”, 2002]. Familia română, 5, nr. 1 (16), mar. 2003, p. 9-10; În: Cartea bicentenarului „Emanuil Gojdu” : 1802 – 2002. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003, p. 187-188.

Cartea unei vocații depline : [Poptămaș, Dimitrie. Philobiblon mureșean : O viață printre oameni și cărți. Târgu Mureș : Fundația culturală „Vasile Netea, 2003]. Familia română, 6, nr. 1-2 (20-21), mar.-iun. 2004, p. 92-93..

Două manuscrise inedite de Gheorghe Șincai (I-II) : [Gherman, Alin-Mihai. Literatura română din Transilvania între preiluminism și preromantism. Cluj-Napoca : Casa Cărții de Știință, 2004]. Familia română, 6, nr. 1-2 (20-21), mar.-iun. 2004, p. 62; nr. 3-4 (22-23), dec. 2004, p. 32-33.

Album de artă : [Theodorescu, Răzvan ; Solcanu, Ion ; Sinigalia, Terezia. Artă și civilizație în timpul lui Ștefan cel Mare. București : Ministerul culturii și Cultelor, 2004] ; **Album Rompres** : [Ctitorii sub semnul crucii : Ștefan cel Mare și Sfânt 1504 - 2004 = Foundations in the Name of the Holy Cross : St. Stephen the Great 1504 - 2004. București : Agenția Națională de Presă – Rompres, 2004]. Familia română, 6, nr. 3-4 (22-23), dec. 2004, p. 29.

Ecoul în medalistică : [Dogaru, Ioan. Ștefan

cel Mare și Sfânt în medalistica românească (1871-2004). Alexandria : Cartea Ortodoxă, 2004]. Familia română, 6, nr. 3-4 (22-23), dec. 2004, p. 28.

Pe valul Împăratului Traian : [Bacinschi, Vladimir. Basarabia de Jos: istorie și actualitate. Cernăuți : Zalati Lytavry, 2005]. Familia română, 7, nr. 3-4 (26-27), dec. 2005, p. 51.

Gojdu în oglinda presei : [Moștenirea Gojdu în oglinda presei române și maghiare (1995-2005) = Gozdsu öröksége a román és a magyar sajtó tükrében (1995-2005). Budapesta, 2005.]. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 4 (227), 27 ian.-2 feb. 2006, p. 9.

Interviuri (date și luate):

Brîndă, Nicolae. Întîlnire la Beiuș : Cu poetul Nicolae Brîndă. [Interviu realizat de C. Mălinaș]. Familia, 14, nr. 5 (153), mai 1978, p. 14.

Biblioteca – între deciziile locale și necesitățile dezvoltării moderne : Convorbire cu Constantin Mălinaș, directorul Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor. [Interviu realizat de Emil Vasilescu]. Biblioteca, 8, nr. 11-12, nov.-dec. 1997, p. 314-315.

Popon, Ioan. In memoriam Dr. Ioan Popon. [Interviu realizat de C. Mălinaș]. Familia română, 2, nr. 1 (4), mar. 2000, p. 11-13.

Maier, Radu Anton ; Iliescu, Vasile. Societatea „Apoziția” de la München. [Interviu realizat de C. Mălinaș]. Familia română, 2, nr. 3-4 (6-7), dec. 2000, p. 38-43.

Opriș, Gheorghe. Asociația social-culturală „George Coșbuc” a românilor din Transcarpatia. Familia română, 3, nr. 1 (8), mar. 2001, p. 30-33.

Moiș, Lidia. La Biserica Albă. Familia română, 3, nr. 3-4 (10-11), sep.-dec. 2001, p. 20-21.

Constantin Mălinaș, Ion M. Botoș, George Roca.
Baia Mare, octombrie 2009

„Drumul spre profesie trebuie găsit cât mai devreme” : Interviu cu lect. univ. dr. Constantin Mălinaș, director al Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor. [Interviu realizat de Maria Moldoveanu]. Biblioteca, 13, nr. 4-5, apr.-mai 2002, p. 122-124.

Lungu, Mircea Al. Călin. Refacerea Monumentului funerar [Emanuil Gojdu]. [Interviu realizat de Constantin Mălinaș]. Familia română, 4, nr. 3-4 (13-14), dec. 2002, p. 2-13; În: Cartea bicentenarului „Emanuil Gojdu” : 1802 – 2002. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003, p. 124-135.

Stanciu, Ioan Horea ; Popescu Aldo, Ovidiu. Refacerea Monumentului Gojdu la Oradea. [Interviu realizat de Constantin Mălinaș]. Familia română, 5, nr. 1 (16), mar. 2003, p. 11-21; În: Cartea bicentenarului „Emanuil Gojdu” : 1802 – 2002. Oradea : Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor, 2003, p. 171-181.

„Mormântul lui Gojdu are valoare de simbol pentru românii din Ungaria” : Interviu cu Constantin Mălinaș. [A consemnat Cătălin Fudulu]. Historia, 2, nr. 24, oct. 2003, p. 36-39, 41-42.

Glass, Ingo. Interviu cu Ingo Glass. Consemnare de Constantin Mălinaș. Familia română, 5, nr. 3-4 (18-19); dec. 2003, p. 59-60.

Dreptate pentru Gojdu. [Interviu de Iosif Popa]. Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 19, 13-19 mai 2005, p. 10.

Pentru un proces european Gojdu. [Interviu de Iosif Popa]. Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 28, 15-21 iul. 2005, p. 9.

Fundația Gojdu, furată de Ungaria. [Interviu de Iosif Popa]. Flacăra lui Adrian Păunescu, 5, nr. 47/48 (218/219), 25 nov.-8 dec. 2005, p. 20.

Românii din Ungaria se tem de scamatoria politică „Fundația Gojdu”. [Interviu de Iosif Popa]. Flacăra lui Adrian Păunescu, 7, nr. 11 (234), 17-23 mar. 2006, p. 7.

Dat afară de actuala Putere pentru că susține Moștenirea Gojdu. A consemnat Iosif Popa. Flacăra lui Adrian Păunescu, 6, nr. 41 (264), 10-16 nov. 2006, p. 8.

Gojdu susținut la Oradea. A consemnat Iosif Popa. Flacăra lui Adrian Păunescu, 6, nr. 42 (265), 17-23 nov. 2006, p. 3.

Cismaș, Ion. De la românii din Serbia (I). [Interviu realizat de Constantin Mălinaș]. Familia română, 10, nr. 1 (32), apr. 2009, p. 58-62.

Condrei, Elena. Eminescu nestins : Interviuri cu conf. univ. dr. Constantin Mălinaș. Botoșani : Gee, 2009. 316 p. il.

REFERINȚE CRITICE DESPRE AUTOR ȘI OPERĂ:

Volume:

Condrei, Elena. *Eminescu nestins* : Interviuri cu Conf. univ. dr. Constantin Mălinaș. Botoșani : Gee, 2009. 316 p. il.

Poezia și proza la mine au în comun cu celălalte, până acum văzute, locul pe care s-au cernut și au crescut, grădina, în care s-au răstăvit! Asta au comun, țărâna mea! Țin de diversitatea din grădină! Toate și-au tras seva din același pământ, binecuvântat de Dumnezeu prin botez cu numele meu!... Prin urmare, au în comun podiumul de pământ și tocul vegetal de scris, ochii inimii și degetele minții. În rest, nu au nimic comun, dar stau alături, trăiesc împreună în familia mea interioară! Ca florile și buruienile, ce în mod surprinzător ies din același pământ și se agață cu urechile lor de lumină!

În volume:

Petraș, Irina. *Ion Creangă-povestitorul.* Ediție revăzută și adăugită. București : Editura Didactică și Pedagogică, 1992, p. 94.

Ioachim Crăciun și bibliologia românească. Cluj-Napoca : Philobiblon, 1994, p. 109-110.

Murgescu, Costin. *Drumurile unității românești : Drumul oilor ; Drumurile negustorești.* București : Editura Enciclopedică, 1996, p. 8, 102.

Vasilescu, Emil. *Revista BIBLIOTECA : Studiu monografic.* București : Revista „Biblioteca”, 1998, p. 64, 66, 94.

Buluță, Gheorghe. *Scurtă istorie a bibliotecilor din România.* București : Editura enciclopedică, 2000, p. 227.

Cubleșan, Constantin. *Eminescu în oglinzile criticii.* Cluj-Napoca : Dacia, 2001, p. 30-33.

Cumpătescu, Andone. *Personalități ale Iașului în imagini medalistice.* Iași : Junimea, 2002, p. 114, 115, 215.

Fülöp Mária. *Județul Mureș în cărți = Maros megye a könyvekben : 1990 – 1999 : Bibliografie = Bibliográfia.* Târgu Mureș : Biblioteca Județeană Mureș, 2002, p. 9, 115.

Păcurariu, Mircea. *Dicționarul teologilor român.* Ediția a 2-a revăzută și întregită. București : Editura enciclopedică, 2002, p. 15, 127.

Vasilescu, Stelian. *Oameni din Bihor 1940-2000 : Dicționar sentimental.* Vol. 1. Oradea : Editura Iosif Vulcan, 2002, p. 360-367.

Cele mai vechi cărți populare în literatura română. Vol. 8: Cărți populare de prevestire. București: Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2003, p. 147.

Hangiu, Ioan. *Dicționarul presei literare românești 1790-2000.* Ediția a treia. București : Editura Institutului Cultural Român, 2004, p. 142, 275-276, 504, 707.

Bibliografia istorică a României. Vol. 10. București: Editura Academiei Române, 2005, p. 1072.

Cubleșan, Constantin. *Eminescu în privirile criticii.* Cluj-Napoca : Grinta, 2005, p. 121.

Repertoriul lucrărilor elaborate de bibliotecile din România. Vol. 1. București : ABIR, 2006, p. 29-43.

Hermeneutica Bibliothecaria : Antologie Philobiblon. [Vol.] 3. Cluj-Napoca : Presa Universitară Clujeană ; Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga”, 2007, p. 402-404.

Buluță, Gheorghe ; Petrescu, Victor. *Bibliologie românească : Idei, portrete, controverse.* Târgoviște : Editura Bibliotheca, 2008, p. 110-112.

În periodice:

Parasca, Crăciun. *Zilele teatrului de amatori : la Oradea și Zalău.* Familia, mar. 1976, p. 15.

Parasca, Crăciun. *Armonii bihorene.* Familia, 13, nr. 11, nov. 1977, p. 15.

Crișan, Teodor. *Prima biobibliografie Gheorghe Șincai, realizată de C. Mălinaș.* Crișana, 35, nr. 10214, 5 ian. 1980, p. 2.

Lucaci, Vasile. *Filobiblon : Revista dela Oradea.* Tribuna, 25, nr. 5 (1288), 29 ian. 1981, p. 8.

Barbu, Cornelia. *Popas de carte veche.* Flacăra, 30, nr. 33, 13 aug. 1981, p. 20.

Barbu, Cornelia. *Expoziție de documente și carte științifică-veche.* Flacăra, 30, nr. 38, 17 sep. 1981, p. 11.

Țepelea, Gabriel. *Momente, personalități și instituții bihorene înainte și după Unire.* România literară, 16, nr. 47, 24 nov. 1983, p. 2.

Vasilescu, Stelian. *Momente, instituții, personalități.* Familia, 19, nr. 11 (219), nov. 1983, p. 18.

Faur, Viorel. *Mărturii inedite ale unității noastre naționale.* Familia, 20, nr. 1 (221), ian. 1984, p. 4.

Parasca, Crăciun. *Cântare pentru oamenii de azi.* Familia, nr. 11, nov. 1984, p. 14.

Regneală, Mircea. *Tineretul și biblioteca.* Biblioteca, nr. 2, feb. 1986, p. 12-13.

Gherghinescu, Dorin. *Biblioteca edițiilor Eminescu.* Contemporanul, nr. 19, 8 mai 1987, p. 5.

Popa, Iulius. *Un catalog despre Luceafăr cât un secol în medalii.* Literatura și arta (Chișinău), 39, nr. 25, 17 iun. 1993, p. 7.

Moldovan, Ioan. *Oradea – autori și cărți.* Familia, 30, nr. 9, sep. 1994, p. 71.

Mareș, Radu. *Revista revistelor: Ex Libris românesc [în facsimil].* Tribuna, nr. 2147, 9-15 mar. 1995, p. 2.

Moldovan, Ioan. *Confederația Eminescu.* Familia, 31, nr. 4, apr. 1995, p. 71-72.

Mârza, Iacob. *Catalog de carte românească veche.* Revista istorică, 6, nr. 3-4, 1995, p. 435-436.

Vasilescu, Emil. *Un topos spiritual.* Biblioteca, nr. 11-12, nov.-dec. 1997, p. 312-313.

Sfârlea, Alexandru. *„Familia Română” an 1, nr. 1.* Crișana, 10, nr. 2545, 6 iul. 1999, p. 4.

Solonca, Georgeta. *Drum bun „Familia Română”*. Dimineața (București), 10, nr. 165, 3 aug. 1999, p. 2.

Vasilescu, Emil. *Familia română nr. 2/2001*. Biblioteca, 12 (53), nr.11, nov. 2001, p. 352.

Popa, Mircea. *Un nou dicționar regional*. Tribuna, 2, nr. 15, 16-30 apr. 2003, p. 4.

Milca, A. „*Familia română*” – o revistă pentru solidaritatea românilor de pretutindeni. Cronica Română, 11, nr. 3392, 11 mar. 2004, p. 7.

Vasilescu, Emil. *Familia română : nr. 3-4/2003*. Biblioteca, 15 (56), nr. 3, mar. 2004, p. 94.

Vasilescu, Emil. *Ioan Corneli în monografie*. Biblioteca, 15 (56), nr. 2, feb. 2004, p. 59-60.

Vasilescu, Emil. *Sănătatea cărților : nr. 2/2004*. Biblioteca, 15 (56), nr. 8, aug. 2004, p. 253.

Vasilescu, Emil. *Familia română nr. 3-4/2004*. Biblioteca, 16 (57), nr. 3, mar. 2005, p. 93.

Vasilescu, Emil. *Familia română nr. 1-2/2005*. Biblioteca, 16 (57), nr. 9, sep. 2005, p. 286.

Familia română ajunsă la al șaptelea an de apariție, reține atenția prin complexitatea tematicii cuprinsă în paginile sale și deopotrivă prin aria geografică a subiectelor propuse atenției publice, multe singulare în publicistica națională. (...) Autorul, conf. univ. dr. Constantin Mălinaș, realizează o cercetare atentă a istoricului acestor manuscrise [Eminescu], a studiilor asupra lor și a încercărilor de editare întreprinse de-a lungul anilor.

Vasilescu, Emil. *Familia română nr. 3-4/2005*. Biblioteca, 17 (58), nr. 3, mar. 2006, p. 93.

Brătcănu, Iosif. *Constantin Mălinaș pedepșit cu concedierea de la locul de muncă*. Flacăra lui Adrian Păunescu, nr. 22, 2 iun. 2006, p. 11.

Mănuță, Dan. *Ediții noi de poezie veche : Despre reeditarea Elegiei lui Gheorghe Șincai, 1804-2004*, Oradea, 2005. Convorbiri literare, nr. 8, aug. 2006, p. 62-64.

Buluță, Gheorghe. *Constantin Mălinaș – om al cărții și al bibliotecii*. Biblioteca, 17 (58), nr. 8-9, aug.-sep. 2006, p. 258-259.

Papuc, Liviu. *Cartea care urmează*. Revista română (Iași), 12, nr. 3, oct. 2006, p. 50.

Vasilescu, Emil. *O monografie insolită*. Biblioteca, 17 (58), nr. 10, oct. 2006, p. 298.

Vasilescu, Emil. *Elegia lui Gheorghe Șincai la bicentinar*. Biblioteca, 17 (58), nr. 12, dec. 2006, p. 346.

Constantin, Letiția. *Bibliotecile și cărturarilor lor*. Bibliopolis (București), 4, nr. 1-2, 2006, p. 34-35.

Popa, Iosif. *Cavalerul la Zalău*. Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 5, 9 feb. 2007, p. 10.

Manega, Miron. *Cărțile rare – un tezaur inestimabil la preț de maculatură*. Săptămâna Financiară, 3, nr. 98, 19 feb. 2007, p. 43.

Stoie, Nicolae. *Lumina și umbrele slovei scrise : Constantin Nicolae Mălinaș*. Astra (Brașov), 2, nr. 9, aug. 2007, p. 23.

Pașcu, Balaci. *De la liniștea cărților în tumultul agoriei*. Revista română (Iași), 13, nr. 3 (49), sep. 2007, p. 50.

Autorul nu rămâne indiferent nici la rușinoasa și dramatica realitate a bejeniei actuale a tinerilor români spre Spania, Italia și alte țări din Comunitatea Europeană, descriind în bucata „Satul de păsări” [din volumul „Cavalerul”] depopularea masivă a satelor românești, acestea rămânând doar sate cu bătrâni, care au și îngrijesc doar niște biete galițe, cu care se mută în tren și la oraș.

Șelaru, Vasile. *Pornind de la sfragistică spre o lume fără blazon, fără identitate*. Astra, 2, nr. 13, dec. 2007, p. 20.

Vasilescu, Emil. *Studiu bibliologic asupra medaliei*. Biblioteca, nr. 1, ian. 2008, p. 30.

Pârja, Gheorghe. „*Familia română*”, ca zestre. Graiul Maramureșului, 20, nr. 5453, 25 feb. 2008, p. 1.

Dulf, Oana. „*Familia română*” pornește la drum. Glasul Maramureșului, 12, nr. 3315, 3 mar. 2008, p. 3.

Negulici, Dorina. *O propunere binevenită*. Astra, 3, nr. 16, mar. 2008, p. 23.

Dulf, Oana. *Revista românilor de pretutindeni : S-a lansat „Familia română”*. Glasul Maramureșului, 12, nr. 3389, 31 mai 2008, p. 7.

Goja, Anca. „*Familia română*” - o revistă a românilor de pretutindeni. Graiul Maramureșului, 20, nr. 5534, 31 mai-1 iun. 2008, p. 5.

Cozmuța, Augustin. *Revista revistelor*. Nord Literar, 6, nr. 6 (61), iun. 2008, p. 15.

Dulf, Oana. *Revista românilor de pretutindeni : S-a lansat un nou număr al „Familiei române”*. Glasul Maramureșului, 12, nr. 3505, 14 oct. 2008, p. 14.

„*Familia română*” - o publicație de cultură și credință românească : *Revista revistelor culturale*. Informația zilei de Maramureș, 8, nr. 2153, 18-19 oct. 2008, p. 7.

ICONOGRAFIE:

Biblioteca, 13, nr. 4-5, apr.-mai 2002, p. 122.
Familia română, 4, nr. 2 (13), iun. 2002, p. 11.
Biblioteca, 17 (58), nr. 8-9, aug.-sep. 2006, p. 258.

Flacăra lui Adrian Păunescu, 6, nr. 41 (264), 10-16 nov. 2006, p. 8.

Flacăra lui Adrian Păunescu, 8, nr. 5 (276), 9-15 feb. 2007, p. 3.

Săptămâna Financiară, 3, nr. 98, 19 feb. 2007, p. 43.

În: Mălinaș, Constantin ; Mălinaș, Elena. *Din arhiva unei familii de bibliotecari*. Oradea : Primus, 2010, p. 2.

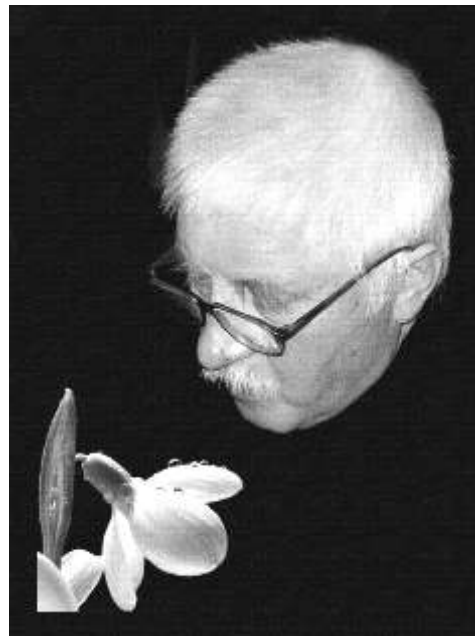
A plecat dintre noi un om de patrimoniu

Lucia OLARU NENATI
scriitoare, Botoșani

Deși mă așteptam să se întâmple, totuși vestea săvârșirii din viață a lui Constantin Mălinaș m-a luat prin surprindere, căci credeam că va mai fi încă timp pentru el să-și ia rămas bun de la noi toți, cei ce l-am cunoscut și prețuit. Dar n-a fost decât timpul de până atunci, timpul vieții lui pline în care, de fapt, a acumulat cu asupră de măsură motive de-a nu se pierde în uitare.

L-am cunoscut cu mulți ani în urmă, decenii, la niște sesiuni de comunicări dedicate lui Eminescu, prilej cu care ne-am identificat reciproc, remarcându-ne unul altuia comunicările și intrând în discuții avizate pe marginea lor. Am corespondat din când în când, ne-am citit unul altuia cărți și articole publicate în presă, consolidându-ne impresiile de început. A citit și ascultat cartea și caseta mea de reconstituire a universului muzical eminescian și a reacționat cu un entuziasm năvalnic trimițându-mi niște aprecieri care m-au emoționat și pe care apoi le-am inserat în edițiile următoare ale lucrării. I-am acordat cu sinceră bucurie recomandarea pentru intrarea în Uniunea Scriitorilor. Apoi am fost iar într-o relație de confrerie, dobândind fiecare Medalia Teiul de Aur, acordată de Editura Gea din Botoșani, condusă de jurnalista Elena Condrei care apoi a avut inițiativa de a edita niște cărți de prezentare monografică a personalităților premiate. Prima și singura carte apărută până acum în această serie, numită *Eminescu nestins*, are în centrul ei personalitatea lui Constantin Mălinaș. Am citit și prezentat această carte pe scena Teatrului Eminescu din Botoșani, unde el a fost prezent la *Zilele Eminescu* de anul trecut, când mi-a înmănat și mie o medalie Gojdu care-i poartă semnătura.

Apoi i-am prezentat cartea la Suceava, împreună cu editoarea, în lipsa lui, de astă dată, în cadrul unei manifestări organizate de scriitoarea și jurnalista Doina Cernica - și ea un om de 24 de carate culturale. Împrejurarea mi-a permis să pot întreprinde o evaluare de sinteză a regretatului Constantin Mălinaș și o situație a sa în context. Asta, deoarece cartea despre el mi-a produs revelația unei personalități din stirpea celor pe care le-am studiat în ultimii ani spre a le restitui profilul și activitatea în cartea *Arcade septentrionale* (Ed. Academiei Române 2007). Mă refer la performerii localismului creator, acea sintagmă acreditată în anii '30 de către profesorul Al. Dima și agreată mult de către Mircea Eliade și care are în vedere pe acei oameni „ai energiilor luminate” - cum îi numea unul dintre ei - care prin anvergura și dinamismul lor cultural și

creativ conferă locului unde trăiesc - fie acesta un colț de provincie neînsemnat - carate culturale și de prestigiu la nivel de metropole. Am scris în acea carte, dar am și rostit în diferite împrejurări, că asemenea oameni cum au fost cei de odinioară și cum a fost și Constantin Mălinaș (dar mai există încă și alții ai domii lor!), sunt purtători ai unor făclii luminoase - acele lampade traduse din antichitate, de fapt, niște reprezentanți ai spiritului academic în ținuturile lor, în sensul începuturilor culturale de odinioară, când dimensiunea filologică, de pildă, era foarte importantă pentru statutul identitar național.

Zeci de domenii științifice și creative: biblioteconomie, eminescologie, medalistică, ex libris, numismatică, eseistică, literatură, cercetare științifică, istorie literară și culturală, sute de titluri de cărți și articole, organizate deopotrivă într-o ordine farmaceutică, dar și scrise într-un un stil de o expresivitate aleasă și originală; numeroase implicări în cauze majore ale culturii și vieții naționale, precum cea a moștenirii Gojdu, scandalos exemplu de nedreptate flagrantă și laș acceptată de cei îndrituiți să apere interesele naționale; un doctorat susținut cu seriozitate și merit, curajul de-a lua atitudine chiar și atunci când faptul comporta riscuri personale, toate aceste lucruri pe care mi le-a revelat mai sistematic cartea pe care i-am prezentat-o, adunate laolaltă, îl desemnează pe cel plecat de curând dintre noi ca reprezentând exemplul unui om de patrimoniu. Căci

de ce ar exista monumente, clădiri, documente, cărți, tablouri etc de patrimoniu și n-ar putea fi admisă și existența unor oameni de patrimoniu, cei care creează, de fapt, toate acele lucruri inventariabile în zestrea unei națiuni? Oameni pentru care timpul viețuirii este sinonim cu timpul producerii de valori dănuitoare și, de aceea, atât de prețios.

În cartea cu pricina susțineam, la un moment dat că acei performeri ai localismului creator care au existat în multe colțuri de țară și care, în cazul în speță, au contribuit în nordul țării la consolidarea prin cultură a Marii Uniri de la 1918, adică la construirea identității noastre statale majore, dar care trăind în colțuri de țară neconsacrante, și-au jertfit notorietatea la care aveau dreptul prin valoarea și lucrarea lor meritorie, ar fi trebuit să devină, și de iure, membri ai Academiei Române, cum au și fost de facto, adică prin natura faptelor lor, instituindu-se la nivelul acestei instituții de excelență națională o secțiune dedicată acestor performeri ai localismului creator. Mențin ideea, care nici azi nu e caducă și care ar trebui aprofundată și aplicată în chip stimulatoriu, cu atât mai mult cu cât exemplul celor ce trăiesc la modul acesta al dăruirii culturale necondiționate pentru cauza binelui comun, fiind creatori de valori de patrimoniu în colțurile lor de țară, e tot mai rar, aproape pe cale de dispariție, înlocuiți fiind de indivizi al căror merit este doar acela de-a fi intrat la timp într-un partid (afacere, grupare, gașcă etc.) avantajos. De câte ori a putut fi văzut un om precum Mălinaș sau regretatul academician Constantin Ciopraga, sau doamna Zoe Dumitrescu Bușulenga sau atâția alți oameni ai spiritului înalt pe canalele mass-media, acelea care, singure, acordă azi certificate de valoare și instituie modele demne de urmat? Întrebarea este retorică, de vreme ce ecranele abundă de chipuri de cretinoizi neînstare să articuleze câteva fraze corecte, sau de silicoane cu ochi ori maneliști analfabeți, plini de aur și de vulgară suficiență, ale căror întâmplări de viață personală devin evenimente de importanță majoră care ne invită să participăm afectiv la cearta, împăcarea sau concediul perechii celebre a vreunui oarecare Minune cu Piranda lui la fel de minunată. Nu știu dacă Mălinaș a intrat până la urmă în Uniunea Scriitorilor ori dacă a primit acea îndemnizație de merit de care beneficiază destui dintre descurcările tuturor vremurilor, cei care au știut oricând să se „facă că lucrează”. Mai curând îmi vine să cred, însă, că nu reușit nici una nici alta, căci prea a fost mereu preocupat să realizeze lucruri de valoare și mai puțin de propria sa pro-pășire și imagine.

Am scris aceste rânduri cu un năduf pe care nici nu vreau să mi-l mai ascund cu decentă eleganță, căci mi se pare că deja e prea mult. Mă supără că numărul celor despre care am simțit că trebuie să scriu - cumva ostentativ compensatoriu față de puțina reacție a societății la dispariția lor spre a le marca plecarea în altă lume - este deja prea mare, încât aș putea deja să adun o carte de necrologuri. Îmi amintesc astfel de nostima întâmplare cu una

Nicolae NICOARĂ-HORIA

Mălin stins*...

*În lacrimă Poemul se-nveșmântă,
Și plâng acum la căpătâiul tău,
Prieten drag, FAMILIA ta sfântă
Cuprinsă-i toată în păreri de rău...*

*Te-ai dus Mălin, te așteptam la vară
Să înflorești din nou și să ne dai
Parfumul risipit cu drag în Țară,
În Țara-n care supărat erai...*

*Să te-ocrotească în văzduh Supremul,
Din truda ta durată pe pământ,
Tu iartă-mi dar neterminat poemul,
Dar nu mai am, eu nu mai am cuvânt...*

24/25 Februarie 2010, Arad

** În memoria colegului meu,
Bibliotecar Constantin Nicolae Mălinaș
(21 mai 1943 – 24 februarie 2010)*

dintre cunoștințele mele care și-a exprimat în chip candid dorința de-a pleca înaintea mea din lumea asta, doar ca să-i scriu eu necrologul!

Regăsind tonul grav, de la o vreme, am impresia că nu au dispărut dintre noi doar niște oameni, fie ei și de patrimoniu, cum am considerat că pot fi numiți, ci că, încet-încet, dispare o întreagă lume, aceea a nobleții și caracterului, a valorilor profunde, a vredniciei dublată de modestie, a umanismului înalt și frumos, lăsând în loc o altă lume cu mult mai puțin atrăgătoare, pe care nici nu mai trebuie să mă ostenesc s-o descriu, căci o vedem cu toții zi de zi, mai ales în programele televiziunilor noastre catastrofale, care pescuiesc cu disperare în curgerea vieții cotidiene și scot la lumină doar reziduurile mizerabile, spre a le prezenta și apoi a le transforma în normă de conduită. E nevoie să ținem piept acestei „alunecări de teren” și să acordăm mai multă atenție atât memoriei celor meritorii plecați dintre noi, cât și valoare timpului fertil al oamenilor de patrimoniu care încă mai dănuie și își continuă lucrarea creatoare. Acesta este dezideratul la umbra căruia am înșirat mai sus cuvintele de bun rămas la plecarea dintre noi a celui care a fost, la urma urmei, un savant enciclopedic care, viețuind la Oradea, ne-a oferit tuturor exemplul vieții sale laborioase și care ar fi putut și ar fi trebuit să fie membru al Academiei Române. Dacă în rai va fi existând, așa cum își imagina Borges, o mare și minunată bibliotecă, e sigur că laboriosul Mălinaș își va găsi curând de lucru și acolo.

Domnule Mălin... să-ți fie somnul lin!

Pașcu BALACI

avocat, membru al Uniunii Scriitorilor din România

Patria cărților ce se împuținează pe zi ce trece a mai pierdut un oștean credincios: pe Constantin Mălinaș, omul care credea neabătut, asemenea marilor renascentiști ai lumii, că „Litterae faciunt humaniores” (învațătura, cultura, ne face mai umani). Vestea despre moartea sa ne-a îndurerat profund și clopotele au răsunat în inimile noastre, aducându-ne aminte că suntem doar „o vânăre de vânt”.

L-am cunoscut pe „Mălinu” de pe vremea când era un simplu și meticulos bibliotecar la biblioteca „Gheorghe Șincai”, pe vremea când ne citeam creațiile la cenaclul instituției înainte de 1989. Anii au trecut, dar „Mălinu” a ținut drept drumul de la liniștea bibliotecii la tumultul politic al agorei. A fost director al prestigioasei instituții orădene, consilier local, editor (primul n.r.) al unei publicații deosebite de un profund patriotism „Familia română”, consacrată dialogului între românii „intra muros” și „extra muros”. A călătorit pentru documentare la românii din afara granițelor țării, de la Giula și Novi Sad la românii însingurați din Maramuresul istoric și chiar la acei din Crimeea, ca și cum ar fi vrut să-i stropească pe toți cu flacăra vie a unirii.

Doctor în filologie, iubitor de medalistica lui Eminescu, documentat luptător pentru recuperarea patrimoniului lui Emanuil Gojdu, Constantin Mălinaș ne-a uimit pe toți în ultima parte a vieții. A scris mult după moartea soției sale, ca într-un gest suprem

de recuperare a întregii sale vieți. Cărțile sale de poezie și de proză și le-a lansat cu lume multă și sufragii cinstite la Cenaclul Baroului Bihor. Ultima sa carte însă, intitulată „Proza de transport”, și-a lansat-o la Primaria din Marghita, alături de cei dragi lui, cei cunoscuți din copilărie și junețe.

Scriitorul s-a întors în chip simbolic spre izvoare și iată cum ultima sa carte a devenit o operă premonitoare, înainte de a fi o opera care să surprindă rătăcirile oralității urbane și stricării limbii române. Constantin Mălinaș a fost, în sensul nemțesc al cuvântului, „ein bucherwurm” (un șoarece de bibliotecă), dar în sensul bun al denotațiunii, un om care se retrage în himeră pentru a se întări pentru lupta cu realitatea de dincolo de zidurile reci ale bibliotecii. Ajuns în agora, Constantin Mălinaș a învins. A pășit pe calea regală de la admirarea cărții la facerea ei.

Ceea ce nu-i puțin lucru. Moartea lui este o pierdere grea pentru intelectualitatea din Oradea și Bihor, după cum va fi și o absență de neînlocuit pentru ședințele cenaclului nostru, unde a luat de atâtea ori cuvântul, fie în calitate de autor, fie în calitate de critic literar.

În semn de orăție funebră, chiar dacă tânăguirea noastră nu atinge dramatismul celor ale lui Bossuet, la căpătaul celui dispărut dintre noi, plângem cu acest sonet despre omul iubitor de carte aleasă și ziditoare de spirit și simțire:

Șpalturi sparte

*Din spuma cărei Mări, apari, Tu, Carte
Cu ochii grei de plumb, Tu, Făt Frumos
Plângând cu litere, pe Criș, în jos,
Văradiei cu șpalturile sparte.*

*De Tine, numai moartea mă desparte.
Tiparnița e un concert duios,
Ca mersul Domnului cel Viu, pe jos,
Muștrare blândă a Măicuței Arte.*

*Precum un panaceu mi-astâmperi chinul,
Mă faci mai tare și mai bun, mai drept,
Mă-mbeți în nopți târzii, mai rău ca vinul*

*Dar dup'-orgie, sunt mai înțelept,
Căci schimb într-un surâs candid, suspinul,
Ce mi se-implântă, deseori, în piept...*

Dumnezeu să te așeze la dreapta Sa, iubitor și slujitor al Cărții!

(Din partea Cenaclului literar „Barbu Ștefănescu Delavrancea” al Baroului Bihor)

CONSTANTIN MĂLIŢĂŞ - IN MEMORIAM

FAMILIA ROMÂNĂ

*Ex libris Constantin Malinaș,
autor D. Duinea, Colecția Bibliotecii
Centrale Universitare București*

„S-a dăruit meseriei de bibliotecar ca nimeni altul..”

Prof. univ. dr. Mircea REGNEALĂ
președinte ABR

A plecat dintre noi și Constantin Mălinaș, bibliotecar, bibliofil, director de reviste, profesor, animator cultural. A plecat cu acea modestie și delicatețe pe care i le cunoaștem de peste 30 de ani. S-a dăruit meseriei de bibliotecar ca nimeni altul, meserie pe care a înnoobilat-o prin marea sa dăruire. Biblioteconomia a pierdut pe unul din cei mai redevabili apărători ai cărții rare și bibliofile, ai manuscriselor vechi și incunabulelor, ai miniaturii și ex-librisurilor. A pierdut cultura română pe un veșnic apărător al românilor de dincolo de frontierele țării pe care i-a sprijinit prin carte, reuniuni și conferințe.

Ultima dată când l-am văzut a fost în septembrie anul trecut, la Conferința Națională ABR. Ca un semn de adâncă recunoștință, colegii l-au ales atunci președinte al Secțiunii Carte rară, manuscrise, dar nu a mai apucat să se bucure de această nouă poziție, în care putea să-și pună în practică multe din ideile sale, împărtășite cu acest prilej.

Ca un ultim gest de sprijin al profesiei este lucrarea „Biblioteconomie practică” pe care domnul Constantin Mălinaș o oferea asociației spre a fi publicată. Era cântecul său de lebadă și crezul său în profesia noastră.

Iată textul scrisorii prin care ni se comunica acest lucru, așa cum a redactat-o domnul Constantin Mălinaș la data de 23 noiembrie 2009:

Către

ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN ROMÂNIA

Domnului Președinte
Prof. univ. dr. Mircea REGNEALĂ

Vă cer permisiunea să folosesc împrejurarea că în plenul Conferinței de la Constanța, din luna septembrie trecut, când se discuta cartea Dv. de studii de biblioteconomie, foarte bună și utilă, ați avut bunăvoința de a-mi adresa public invitația să trimit o carte la Asociație, pentru eventuala publicare. De atunci am lucrat și acum vă pot oferi textul alăturat, pe CD, sub titlul BIBLIOTECONOMIE PRACTICĂ, privind istoricul și realitatea bibliotecilor, care este ilustrativ pentru lupta dusă de bibliotecari, pentru a ridica bibliotecile la misiunea

lor. Această luptă a fost peste tot și de aceea am socotit că asemenea documente, foarte perisabile, nu este bine să se piardă, ele conțin viața noastră și onorează profesia de bibliotecar. În această încordare am fost cuprins și eu și soția, formând o familie de bibliotecari timp de trei decenii. Împreună am trecut prin toate, bune și rele. Am datoriat față de ea, care m-a sprijinit neconștient, să o țin alături de mine. Fiind și eu bolnav, aș dori foarte mult să las acest mesaj pentru bibliotecarii mai tineri [sublinierea ne aparține].

Se vede din totul situația în societate a bibliotecii și caracterul ei luminat, în pofida vicisitudinilor și a nepăsării oficiale, se mai vede efortul bibliotecarilor mari și mici, de a scoate la liman și la misiune biblioteca, păzind-o cum au putut de deformarea ei, se vede preocuparea lor de a fi formatori în comunitate. Se vede cum s-au ferit pe cât a fost posibil de ideologizarea excesivă a bibliotecii.

Vă rog, Domnule Președinte, să binevoiți a vedea cele 342 de pagini de text, tras de mine în formatul A5, precum și proiectul de copertă, și să dispuneți cum veți considera mai bine. Eu sper în tipărire și sunt gata să achiziționez 80 de exemplare, pe lângă cele circa 20, care ar putea fi dreptul de autor. Deci, în total o sută de exemplare ar veni la Oradea. Pentru noi ar fi o mare onoare, dacă ați fi de acord să semnați o succintă Prefață de semnal a valorii documentare și ontologice a cărții, la pagina șase din față. Vă fac această propunere și rugăminte totodată.

Cu recunoștință!

Constantin Mălinaș, membru ABR

Oradea, 23 noiembrie 2009

Dumnezeu să-l așeze între cei dreپți.

S-a ridicat la cer

„Toți suntem nemuritori. Dar trebuie să murim întâi” (Mircea Eliade)

Gabriela PETCU

redactor „Curentul Internațional”

Octombrie 2009. Culorile de verde arămiu se revărsau în cel mai frumos tablou al naturii. Toamna respira mireme de gutui coapte și tufănele albe. Eram invitată de domnul George Roca la Oradea, pentru a participa la un eveniment în Tinca. Liceul „Nicolae Jiga” împlinea 10 ani de la botezul cu numele marelui om de suflet, prilej pentru o frumoasă manifestare. Au fost invitați speciali printre care și scriitorul Constantin Nicolae Mălinaș, pe care am avut bucuria să-l cunosc și să petrecem împreună, câteva ore minunate.

Îmi amintesc privirea aceea care pe moment, nu am înțeles-o... În ochii săi, jucau lumini și umbre... un fel de bucurie amestecată cu nostalgie, cu îndoială dar și cu oarecare consolare... cu întrebări și răspunsuri deopotrivă. Un zâmbet fragil se rispea printre cuvinte... însă cuvintele erau ferme. Așa sunt și acum, cuvinte scrise, rămase mărturie gândurilor și faptelor sale.

Întoarcerea de la Tinca spre Oradea, a fost o plăcere. Eram în mașină împreună cu scriitorul George Roca, cu profesorul Iosif Popa și cu cel care azi este la cer și căruia îi dedic un gând etern, Constantin Nicolae Mălinaș. Se făceau glume într-o atmosferă de veselie și încântare. Ziua era frumoasă, însoțită și colorată în toamnă ruginie. Uneori, îmi aruncam privirea în oglinda retrovizoare (eu con-

duceam) și reușeam să-i surprind, pentru o clipă, chipul radios care răzbătea dintre gândurile adunate prea multe și prea grele. Ajunși în Oradea, l-am lăsat acasă... După ce ne-am luat rămas bun și a coborât din mașină, George Roca mi-a șoptit „este tare bolnav...” Atunci, m-am întors brusc și am privit în urmă. L-am văzut... da, era acolo și ne făcea cu mâna... Am simțit atunci că nu îl voi mai vedea și am înțeles toate acele lumini și umbre din privirile lui. Îmi venea să plâng și nu știam atunci că va veni și timpul în care lacrima se înlocuiește cu amintirea, pentru că moartea nu este altceva decât o cale spre eternitate.

În ianuarie, am aflat că starea de sănătate s-a înrăutățit. Se afla la Cluj, la un centru de recuperare... Am îndrăznit să-l sun. Și mi-a răspuns. Glasul îi era stins, dar duos... și liniștit... se pregătea să meargă dincolo...

Azi, Constantin Nicolae Mălinaș este la cer. Dumnezeu i-a făcut loc printre îngeri iar noi, cei care l-am cunoscut, ne vom ruga pentru ca toate ce-au fost pe pământ să fie în iertare. Eu știu că acolo, unde se află acum, este bine. Din acest motiv, nu am să plâng, ci voi pune o mână pe piept, acolo unde sufletul pulsează iubire și îmi voi îndreptata privirea spre cer, acolo unde începe nemurirea.

Dumnezeu să-l odihnească!

Un intelectual de marcă al Bihorului

S-a stins din viață, după o lungă și necruțătoare boală, încă un intelectual de marcă al Bihorului, omul de cultură CONSTANTIN MĂLIŢĂŞ, personalitate proeminentă, care s-a distins în varii domenii ale vieții spirituale: animație culturală, educație, bibliofilie și biblioteconomie, istorie culturală, jurnalistică, poezie și proză. Și-a adăugat la acestea propria editură „Mihai Eminescu” și calitatea de fondator al unor reviste, mai mult sau mai puțin efemere, precum: *Povestea vorbeii*, *Confederația Eminescu* și *Familia română*.

Născut la 21 mai 1943, la Buzău, unde părinții

săi, Dumitru și Laura, s-au refugiat temporar în urma Dictatului de la Viena, și-a petrecut copilăria în satul Ciutelec, situat pe Valea Bistrei. A urmat școala primară în localitățile Bistra, Almașu Mare și Popești, frecventând apoi liceele: „Samuil Vulcan” din Beiuș și „Emanuil Gojdu” din Oradea. A absolvit Facultatea de Filologie din Cluj-Napoca, în anul 1967, după care a profesat la școlile din Bogei, Ciutelec și Liceul din Popești. Între anii 1971-1978, este directorul Casei de Cultură a Sindicatelor Oradea. Din anul 1978, lucrează ca bibliotecar (secția patrimoniu) la Biblioteca județeană Oradea, ca ziarist la redacția ziarului „Crișana”, consilier cultural

la Inspectoratul pentru Cultură Bihor, o scurtă perioadă fiind director interimar la aceeași instituție devenită Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național și, din anul 2001, până la pensionare, director al Bibliotecii „Gheorghe Șincai” Oradea. A obținut titlul de doctor în filologie cu teza „Contribuții la istoria iluminismului românesc din Transilvania: Viața și opera filologică a lui Ioan Corneli” și a fost lector universitar la Universitatea din Oradea pentru specialitatea biblioteconomie, bibliologie și istoria bibliotecilor. Opera sa este bogată și diversă, încât doar enumerarea succintă a titlurilor (cărți, cataloage, albume, articole) ar necesita zeci de pagini. Printre multe altele, cercetătorul avizat CONSTANTIN MĂLINAȘ și-a legat numele de personalități, evenimente, fenomene și instituții de referință în cultura română: Gheorghe Șincai, Ion Creangă, Vasile Alecsandri, pictorul Traian Goga, Emanuil Gojdu și Ioan Corneli; *Tipografi, tipografii și editori din Bihor (1565-1948)*; *Cartea românească veche (1643-1830)*; *Biblioteca pentru toți (1895-1995)* ș.a.

Unul dintre cele mai dragi subiecte ale celui dispărut dintre noi rămâne MIHAI EMINESCU,

dovadă fiind cărțile sau cataloagele: *Biblioteca edițiilor Eminescu, românești și străine (1879-1889)*; *Eminescu - un secol în medalii (1889-1989)*; *Eminescu și Oradea*. Nu întâmplător, anul trecut, în arealul natal al poetului, Botoșani, o editură i-a dedicat lui CONSTANTIN MĂLINAȘ volumul omagial *Eminescu nestins*.

CONSTANTIN MĂLINAȘ a fost un luptător pe toată durata vieții. Și-a prelungit existența mărturisind și scriind, până în ultimele clipe ale vieții. Stau mărturie, în acest sens, cărțile *Eminescu în arta medaliei* și *Dinastia unei familii de bibliotecari* pe care nu a ajuns să le prezinte personal publicului. Pentru activitatea sa deosebită a fost distins cu premii literare, medalii și diplome de merit, iar noi, colegi, prieteni și colaboratori, îi promitem o vie și eternă recunoștință.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

**Direcția Județeană pentru Cultură,
Culte și Patrimoniu Cultural Național Bihor**

Nectarul din suflet*

*Din lacrimi cristaline durute sub zăpezi
Un giuvaer de floare și-ascunde în petale
Întreaga-i proștețime, iubirea din amiezi
Și bucurie-ascunde, lumina din pocale.*

*Vestește primăvara minunea cea suavă
Și ochii ni-i încântă cu straiul alb și pur
Ridică gingaș capul și parcă zice-n slavă:
Nu-i vreme de tristețe, e bucurie-n jur!*

*Privesc spre ghiocelul ce mi-e atât de drag
Și-i sorb duios lumina ce-mprăștie în cale
Nectar din suflet tandru aștern tăcut în prag
Și-aștept din depărtare... chemarea vocii tale.*

*De-ai ști câtă iubire am adunat în suflet
Și câtă primăvară am strâns la pieptul meu*

*Câți ghioceli sădit-am și-al ramurilor scâncet
L-am ascultat cu jale ori l-am trăit mereu...*

*Ai alerga prin valuri, prin nori ți-ai face cale
Și lumea ai străbate-o, mi-ai căuta privirea
Nectarul meu din suflet s-ar scurge prin petale
De ghioceli, și-n șoapte ți-ar dăruii iubirea.*

*Te-mbracă-n primăvară, iubito, vino-n grabă
Adu-mi iubirea-n dar și liniștea-mi veghează
Un colier de vise ne-așteaptă, tu... te-ntreabă
De-s eu sau de nu-s eu, ce mai contează...*

*Și printre ramuri crude, privește-mi neputința
Eu voi pătrunde tainic pământul ce mustește,
În juru-mi totu'-nvie și-mbracă-n flori dorința
Dar astă primăvară... „Mălinul nu-nflorește...”*

Aș vrea să pot să spun mai mult însă mi-e peste vrere... L-am cunoscut atât de puțin pe-acest om dar m-a impresionat atât de mult... Când ne-am auzit prima și ultima oară la telefon, întrebându-l dacă pot a-i fi de folos cu ceva... mi-a răspuns cu o voce caldă și calmă: „Rugați-vă să-mi dea Dumnezeu doar un pic de sănătate... nu vreau mai mult...” deja ochii domniei sale nu mai deslușeau lumina... Însă LUMINA a rămas și va rămâne de-a pururi în sufletul celui ce-a fost scriitorul, prietenul și mai ales OMUL - CONSTANTIN NICOLAE MĂLINAȘ. A plecat grăbit alături de doamna sufletului său, doamna Elena, și-acum ne va veghea de-acolo de Sus... Odihnească-se-n pace!

Georgeta RESTEMAN

Rămas bun, Constantin Mălinaș!

Cu greu ne luăm rămas bun de la cel care a fost dr. Constantin Mălinaș, personalitate proeminentă și polivalentă a lumii biblioteconomice românești, fost director al Bibliotecii Județene Bihor, autor a numeroase lucrări științifice și literare, fondator de reviste și asociații culturale. Moștenirea sa este remarcabilă: o operă științifică solidă, cu mențiuni specială pentru domeniile catalogării și cărții vechi, dar și pentru istoria culturală, volume de poezie și proză și o activitate neobosită pe tărâmul culturii române, indiferent de spațiul geografic de manifestare.

Ne rămâne o listă impresionantă de lucrări și inițiative, dar și exemplul unui om care și-a înfruntat destinul cu mult curaj, care a luptat până în ultima clipă. Cu puțin înainte de moarte i-au apărut lucrările: *Eminescu în arta medaliei : 1871-1989*: Studiu, catalog și album, Botoșani, Gee, 2009 și *Din arhiva unei familii de bibliotecari*, Oradea, Primus,

2010, Constantin & Elena Mălinaș (soția decedată în anul 2007).

Ca om a fost apreciat și contestat, a avut parte de recunoaștere și de ingratitude, dar acestea sunt lucruri omenești, pe care timpul le cerne. Ceea ce rămâne este valoarea autentică.

Coincidența face ca în aceste zile de tristețe să apară numărul 4/2009 al revistei „Familia română” (director fondator Constantin Mălinaș, editată în 1999-2006 la Oradea, iar din 2008 până în prezent la Baia Mare, de către Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” și Asociația culturală „Familia română”), număr dedicat bibliotecilor românești din întreaga lume.

Bucuria apariției este umbrită de tristețea despărțirii, dar ce frumos rămas bun! O revistă care îmbină, iată, cele două mari pasiuni ale lui Constantin Mălinaș: *Familia română* și *Biblioteca*!

Dumnezeu să îl odihnească în pace!

Redacția revistei „Familia română”

CONSTANTIN MĂLINAȘ - IN MEMORIAM

FAMILIA ROMÂNĂ

În luna septembrie am participat la Conferința Națională ABR, la Constanța, unde a fost și domnul Constantin Mălinaș. A treia zi am avut o vizită de documentare la Balcic. În timp ce noi ieșeam agale, nemulțumiți că nu dispunem de mai mult timp, din vila Reginei Maria, domnul Mălinaș s-a dus pe faleză și ne privea de la distanță. Observându-l,

l-am strigat și i-am făcut o poză. Mi s-a părut o ipostază mai deosebită. Bineînțeles că i-am trimis-o la sosirea acasă, motiv pentru care s-a bucurat foarte mult și mi-a mulțumit, precizând „parcă ar fi un fel de adio”. Atunci nu am înțeles nimic. Azi, ni se relevă tuturor înțelesul.

Diana IONESCU

RESTITUIRI

Simpozionul „Ziaristica lui Eminescu” Oradea, 8-10 martie 1999

Conf. univ. dr. Constantin MĂLINAȘ

Putem întemeiat spune că ideea acestei reviste, deși mai veche în preocupările și vederile noastre, s-a cristalizat în zilele Simpozionului „Ziaristica lui Eminescu”, de la Oradea, din 8-10 martie a.c., prin care s-a încheiat ediția a șaptea a Programului de manifestări, numite spiritual „De la Eminovici la Eminescu”, în memoria debutului din 1866. Întâlnirile noastre și ale publicului cu delegațiile românilor din Cernăuți, Chișinău, Jula, Budapesta și Moscova au început din prima zi la sediul noii Academii orădene pentru științe, literatură și arte, avându-l drept gazdă și moderator pe excepționalul animator cultural conf. univ. dr. Ioan Țepelea, apoi au continuat după amiază la Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai”, unde același rol și l-a asumat prof. univ. dr. Valentin Chifor. Am regretat nesosirea fraților noștri din Iugoslavia, care ne-au încunoștiințat printr-un fax că nu pot veni din cauza stării de sănătate. După evenimentele ce în scurt timp au urmat în Iugoslavia, am înțeles despre ce putea fi vorba și i-am admirat, căci sănătatea țării este mai presus decât a persoanei. Dar i-am simțit alături de noi pe domni Vasile Barbu, redactor șef al revistei *Tibiscus* din Uzdin, Traian Trifu Căta, redactor șef al *Familiei* din Petrovăsâi și Pavel Filip,

redactor șef al gazetei *Cuvântul românesc torăcean*, din Torac. Au fost împreună cu noi, alături de numeroși intelectuali orădeni, poetul Vasile Tărățeanu, redactor șef la *Arcașul* și Ștefan Broască, redactor șef la *Plai românesc*, amândoi din Cernăuți, scriitorul Mihai Prepelită, ca reprezentant al românilor din Federația Rusă, Nina Negru, cercetător științific la Biblioteca Națională din Chișinău, apoi din Ungaria dr. Gheorghe Mihăiescu, directorul Editurii *Ethnycum* din Budapesta și doamna Cornelia Taga, consilier orășenesc la Giula. Până în ultimul moment am tot așteptat delegatul *Foii românești* de la Giula. Redăm în continuare principalele vorbiri din Simpozion, care totodată propun platforma publicației ce acuma își începe drumul și care putem cu îndreptățire spune că s-a născut implicit prin sprijinul acordat acestei acțiuni de către Consiliul Județean Bihor, Universitatea Oradea, Prefectura Bihor și Inspectoratul pentru Cultură al Județului Bihor, prin ilustrele personalități care se află în conducerea acestor instituții. Tuturor le adresăm calde mulțumiri. În numărul următor vom continua publicarea lucrărilor din Simpozion, deoarece au idei perene, care sunt vrednice de luat în seamă.

(*Familia română*, AN 1, Nr.1, pg.2)

Gheorghe Șincai și Oradea

Conf. univ. dr. Constantin MĂLINAȘ

Împlinirea, la 28 februarie 2004, a 250 de ani de la nașterea marelui Șincai ne dă prilejul să vedem iarăși drumurile sale prin centrele de idei și acțiune ale Școlii Ardelene, între care Oradea a ocupat un loc remarcabil, generator de conștiință românească în cadrul eclesiastic, de care biografia șincaiană este puternic legată. De altfel, tocmai acestea au fost temeliile care ne-au motivat să acționăm în 1990, pentru ca Biblioteca Județeană Bihor să-i primească numele, ca patron cultural, fapt cu care ne mândrim și pe care în fiecare an îl sărbătorim, în luna noiembrie, în memoria *Elegiei* sale, publicată în anul 1804 la Oradea și a scrisorii din 2 noiembrie 1811, prin care își lasă manuscrisele la Oradea, în grija Episcopului Samuil Vulcan.

Dar legăturile lui Gheorghe Șincai cu Oradea au fost mai multe decât aceste două, citate mai sus,

au fost mai de durată, ceea ce ne propunem să refacem și să dezvăluim în cele ce urmează.

Gheorghe Șincai a fost calificat de B.P. Hasdeu ca fiind „sublim Prometeu al neamului românesc”, deoarece și-a asumat „de bună voie furia unui martiriu de o viață întreagă, fiindcă îndrăznise nenorocitul a răpi pentru frații săi... fulgerul lui Joue: Istoria Românilor”, pe care a dorit și a reușit să o restituie poporului și cercetătorilor. Putem spune, ca ipoteză de lucru, că legăturile lui Gheorghe Șincai cu Oradea au fost activate, după 1794, de necazurile pe care acesta a început să le aibă la Blaj, din cauza conflictului cu episcopul greco-catolic Ioan Bob, când cronicarul a fost rău tratat și a simțit nevoia unui sprijin, găsind de bine să pornească spre Oradea, ca să ajungă la curtea episcopală a lui Ignatie Darabant, pe care-l cunoștea de amic, încă de la Blaj, și spera să fie ajutat, ca să-și recapete postul de director școlar, de pe care fusese alungat fără un temei intrinsec.

Bibliografia de până acum ne motivează să observăm chiar o afinitate a lui Gheorghe Şincai pentru Oradea și nu numai a lui, ci și a lui Samuil Micu, deoarece orașul se ridica treptat și ajunsese un loc luminat și atrăgător pentru cariera publică a unor cărturari de seama lor. Acest proces se cristalizează în veacul al XVIII-lea și își are începutul de pe la 1730, când sunt atestate primele școli, apoi se întărește sub episcopul Moise Dragoș (1775-1787), dar mai cu seamă sub păstorirea lui Ignatie Darabant (1788-1805), care a știut să fie acel Mecena, în preajma căruia corifeii Școlii Ardelene au roit și au găsit adăpost și o atmosferă propice ideilor și activității lor. Remarcabilă hotărârea lui Darabant, sau Dorobanțu, cum îl scria A. Papiu Ilarian, ca în școala de pe lângă reședință să se învețe în limba română și nu în limba germană atunci obligatorie. Ca și intensa corespondență cu fruntașii mișcării românești din imperiu, Oradea devenind centrul spre care se îndreptau speranțele românilor de sub coroana habsburgică, într-o vreme când Blajul era în scădere, din cauza episcopului Bob, ce nu folosea neamului. Acad. D. Prodan, refăcând procesul de formulare a „Supplexului...” la 1790-1791, spunea că „acțiunea se concentrează acum în jurul lui Ignatie Darabant, care e printre cei mai zeloși, la Oradea, mai prielnică acum decât Blajul episcopului Bob”. Iar Samuil Micu se adresa lui Darabant la 30 octombrie 1791, cerându-i să fie pentru români ca Moise, care să conducă poporul din robie la libertate: „Vestra III[us]t[r]as si quod potest agere pro sua nationae non intermittat, sit alter Moises qui populum suum educat de captivitate in libertatem”. Oradea la acei ani era totodată un centru de manifestare a intelectualilor maghiari, dintre care mai mulți împărțeau sau cel puțin discutau ideile revoluției franceze. În câteva linii, acesta este locul spre care se îndreaptă Șincai prima dată în 1796, după ce fusese destituit din demnitatea de director al școlilor, anchetat, închis și bătut în temniță la Aiud. Opțiunea lui pentru Oradea era deplin întemeiată deoarece, fiind, cum îl califică Mircea Tomuș „un ideolog al mișcării Supplexului...”, hrănindu-și ideile din bogata informație istorică despre români, culeasă din bibliotecile Romei și Vienei, venea la Darabant ca la un vechi protector al trimiterii la Roma și militant pentru cauza Supplexului...”. Gândul lui Șincai era să meargă la Viena, punându-și speranța într-o audiență, dar în curând va trebui să-și mute gândul de la dreptatea caezaro-crăiască. Darabant îl sprijină cu 20 de galbeni pentru drum. La întoarcere Șincai, dezamăgit și învins, se oprește iarăși la Oradea, întărindu-și prin erudiția sa prietenii printre intelectualii români și maghiari. Căutând o formă de viață demnă de sine, încearcă să obțină postul liber atunci de director al școlilor române din Bihor, fiind sprijinit de Ioan Corneli. Nu reușește, fiind preferat un anonim local și rătăcește un an prin Transilvania, rău tratat de autorități și desigur bine primit prin sate de învățătorii școlarizați de el la Blaj. În 1803 încheindu-se ciclul didactic de șase ani, asumat de

Șincai față de copiii Toma, Ioan și Gheorghe ai contelui Daniel Vass de Taga, timp în care, după cum spune, „nu puteam uita de istoria daco-romană sau valahică...”, istoricul își puna întrebarea revenirii în viața publică și se decide din nou pentru Oradea. Opțiunea aceasta într-un moment de răscruce, cu un nou comportament social, umil în aparență, dar de mare decizie și potențial interior, ni se pare cea mai grăitoare dovadă pentru specificul Orăzii, unde după eșuarea „Supplexului...” se făceau eforturi de supraviețuire în forme culturale moderate a mișcării de emancipare a românilor. Nu e lipsit de importanță că Episcopia din Oradea dispunea și de colonia română din Buda, mică dar puternică economic și avea tot acolo răspunderi și om pentru tipărirea cărților în limba română la tipografia regească a universității din capitala Ungariei: „unde se va stabili începând de atunci pentru o bucată de timp centrul cel mai activ al culturii românești din imperiu, prin ostenele fructuoase ale unor benedictini ai scrisului nostru...” La Oradea, cum spune A. Papiu Ilarian: „toți cu bucurie și cu inima deschisă îmbrățișară pre celebrimul Șincai”. Rămase trei luni în casa lui Darabant, stând zilnic la masa-i ospitalieră. Pe atunci Engel, rivalul lui de la Viena, pregătea istoria românilor, ceruse și primea documente despre români, de la Blaj și de la Oradea. Sub supravegherea lui Samuil Vulcan, aici se traducea „pe latinie” pentru Engel cronică lui Miron Costin, după cum va consemna Șincai însuși într-o digresiune la anul 1449 din *Hronica Românilor*. El constata cu bucurie că atât Samuil Vulcan, cât și George Farcaș, despre care spune „întotdeauna i-am găsit citind și scriind”, aveau gata pentru tipar o sumedenie de manuscrise în limba română, totalizând mai multe volume și care tipărite s-ar fi integrat în conceptul lui Ioan Bianu de bibliografie românească veche.

Dintre intelectualii locali s-a apropiat de slovacul Michael Tertina, erudit de formație clasică, prodirector al gimnaziului, unde preda arta poetică, posesor al unor titluri academice din Europa și adept a lui Bachus. Șincai îl vedea zilnic, purtau discuții si-i cerceta biblioteca, analizau cultura Europei și revoluția franceză. Tertina i-a dat să citească din opera poetică a lui Ladislau Nagy de Periceiu (Salaj) și apoi i-a mijlocit întâlnirea cu poetul maghiar de expresie latină, a cărui operă a stârnit admirația învățatului român. Stima devenind reciprocă, Ladislau Nagy i-a propus colaborarea la antologia de versuri omagiale, ce voia s-o editeze la Oradea.

Din această relație se va naște o importantă pagină de cultură comună română-maghiaro-slovacă. În volumul editat de Ladislau Nagy în 1804, sub titlul *Orodias*, lui Șincai i se tipărește *Elegia...*, de 91 de stihuri latine, însoțită de note explicative și care de fapt este o autobiografie în care autorul își desenează drumul vieții, idealurile, dar și piedicile de care s-a izbit. Deși avea ca model elegiile exaltate ale lui Tertina și Ladislau Nagy, Șincai dă dovadă de măsură în evaluarea realizărilor sale de până acum, e reținut în aprecieri, nu amintește numele inamicilor,

având în autoanaliză o distanțare care, ferindu-l de noi neplăceri, să-i permită să comunice adevărul. *Elegia...* cu notele ei este fundamentală pentru cercetător și a fost intens folosită, începând cu T. Ci-pariu, care, inițial, se pare că nu a înțeles importanța ei, dar a revenit ulterior, și până în zilele noastre. În *Elegie...* Oradea e numită de autor „dulcea lui mamă, lăcașul de Muze” sau „cetatea cu învățăturile în floare, care, prielnică, sprijinitori îmi nutrea o mulțime”. Istoricul prescrie cu insistență „pe ocrotitorii mei de acolo... cărora cinste le-am dat în casa prietenă mie”.

La Oradea, în 1803, spune Șincai, „pe la mulți... am fost eu atunci, pe care/ Mi s-a întâmplat să-i cunosc din popor sau din nobilime/ Mulți doar acolo-s în floare, nu numai prin steme de nobili”. Am citat din traducerea făcută de Teodor A. Naum, Nestorul latiniștilor români și publicată în 1940 în revista *Gând românesc*. Cu o scrisoare de recomandare din partea lui Tertina, dezvăluită în 1927 de A. Veress, Șincai sosește la Buda în noiembrie 1803 și va rămâne acolo mai mulți ani fecunzi, câștigând bune relații cu istoricii celebri ai Ungariei, Stefanus Katona și mai ales Kovachich Marton Gyorgy, lângă care a lucrat intens și fără salariu, îngrijindu-se ca un director de Muzeul Juridic Diplomatic Istoric și având acces în colecțiile de documente și manuscrise ale Bibliotecii Universității și ale Bibliotecii Naționale „Szecsenyi”, înființată în 1802 și condusă de orădeanul Miller J. Ferdinand. În toți acești ani, Șincai a fost ajutat bănește de Darabant și Ioan Corneli, cu cel din urmă purtând o îndelungată corespondență. Sprijinul prietenilor orădeni a fost important și pentru dobândirea și păstrarea postului de corector al cărții românești la tipografia universității, ceea ce i-a asigurat o stare financiară mai favorabilă preocupărilor sale. Datorăm lui A. Veress o prețioasă informație, despre programul zilnic de lucru al lui Șincai, culeasă din scrisoarea către Corneli, datată la 31 iulie 1804: „Trăind numai din corectură, aceleia la zi dacă-i jertfesc mai mult de două ore, tot restul timpului îl consacru națiunii, deoarece în locuința mea din cetate la Wiener Thor mă scol dis-de-diminează la ora 4, mă așez la masă, corectez, scriu sau citesc până la opt și jumătate, atunci merg la Pesta și la ora nouă intru în vreo bibliotecă. Acolo până la douăsprezece citesc și mai ales manuscrise la care foarte greu am avut acces, apoi mă reîntorc în cetate să iau masa, isprăvind pe la ora două masa. O jumătate de oră o dau destinderii sufletești, plimbându-mă cu unii și cu alții, la două și jumătate mă duc din nou la Pesta și de la trei la șase sunt din nou în bibliotecă, după masă reîntors la Buda peste o jumătate [de oră] mă apuc iar de lucru, până la opt, dar asta nu totdeauna, căci adeseori fac vizite, uneori eu sunt vizitat, iar la opt seara, după alergătură, merg și mănânc și beau, dacă am ce, în sfârșit la ora zece vin la culcare. Martori despre aceasta invoc Buda și Pesta, căci sunt cunoscut la foarte mulți, mai ales învățați”.

Respectarea acestui orar cerea un organism de

fier, cu resurse ieșite din comun și o pasiune îndârjită pentru istoria românilor pe care, după cum scria lui Corneli, „o completez aproape în fiecare zi și o voi completa până la vârf, dacă voi trăi, căci am un câmp foarte îmbelșugat”. Deoarece nu ne-am propus să arătăm cum Șincai a refăcut handicapul istoriografiei românești, legând-o la pulsul istoriografiei arhivistice europene, dând un material despre români cum va mai aduna numai Xenopol în istoria sa publicată după 1888, ne vom rezuma în a arăta că a patra venire a lui Șincai la Oradea se produce în anul 1811, probabil în februarie. Istoricul va rămâne aproape un an în preajma noului episcop Samuil Vulcan, lucrând intens la „Hronica”. În 2 noiembrie 1811, îi comunică în scris: „După ce cu multă osteneală am alcătuit cronica daco-romanilor, până la timpul împărătesei Maria Tereza, socot că înainte de toate nu am altceva de făcut, decât să rog cu umilință pe Ilustratea Voastră ca pentru revizuirea ei să binevoiască a numi grațios pe cine va voi...”. Nu se putea ironie mai mare! În acest text se cuvine să vedem că nu un revizor aștepta istoricul, ci sprijin editorial. Este astfel limpede că opera sa de temelie a terminat-o la Oradea și aici a supus-o voinței lui Samuil Vulcan, noul Mecena și vechi amic, de a cărui bunăvoință își lega, desigur, speranțele tipăririi ei. Că Șincai a intenționat și a sperat să tipărească *Hronica* la Oradea, unde atunci funcționau două tipografii, o probează faptul că depune personal manuscrisul la cenzura de aici și obține la 6 martie 1812 (6 mai, ap. M. Tomuș), aprobarea cenzorului Anton Szerdahelui, dar nu găsește editor care să achite costurile. Episcopul Samuil Vulcan a ezitat să plătească editarea cronicii, motivând prin cheltuielile mari, cu ridicarea bisericii catedrale „Sfântul Nicolaie”, care i s-a părut mai importantă.

Potrivit dorinței testamentare, exprimate încă în 1808, când era băntuit de nesiguranță în viitor, Șincai lasă manuscrisele sale lui Samuil Vulcan, „cu condiția să continue lucrarea.” Ceea ce nu s-a întâmplat. Terminând-o, apoi, el însuși, tot aici, face o copie cu care umblă în desagă prin Transilvania, căutând editor și avizul cenzurii, cel de la Oradea fiindu-i contestat la Alba-Iulia și Cluj. Din acești ani se știu puține date despre el, mai mult a înflorit legenda. A cincea venire la Oradea și ultima, se produce în 1812, vara sau toamna. A sosit pe jos, cu toiagul în mână și desagii în spinare, plin de mahnire: „Samuile, să mă primești iar în curte-ți, nu pre nimicu, dar voiu să-ți fac o copie din Chronica pentru că mă vei ține”. A stat câtva, făcând parțial copia și a plecat, pierzându-i-se urma. S-a știut de moartea sa abia în 1866, din *Gazeta Concordia* nr. 51 (514), unde se publica o matricolă ce-i arăta sfârșitul în anul 1816 la Siena (lângă Kosice, în Slovacia), unde nu i s-a putut identifica mormântul.

Manuscrisele i-au rămas Oradiei și au proliferat în copii, cunoscând și o circulație demnă de atenție către București și Iași, de unde manuscrisele s-au întors înapoi la Oradea, în a doua jumătate a veacului al XIX-lea. De pe o copie a învățat istorie

M. Kogălniceanu, iar Eminescu a făcut însemnări pe una din primele ediții parțiale, ale unei copii ajunse la Iași. Duse la Cluj-Napoca după al doilea război mondial, manuscrisele se află la Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” și au stat la baza ediției științifice a operelor lui Șincai, începută de Florea Fugaru în 1967 și ajunse la volumul patru. Precum stau și la baza altor ediții și editări științifice din ultimele decenii.

Credem că mulțimea datelor extrase din istoriografia problemei, probează nu numai biografic, dar și ideatic, legătura dintre Șincai și Oradea, în special partea a doua a vieții lui, decisivă în for-

marea și terminarea „Hronicii”, care se poate socoti ca fiind cu adevărat catedrala istoriografică a românilor, pe care Samuil Vulcan nu a văzut-o! În ea a găsit ilustrul învățat oaza de liniște și prietenie, din care se fortifica, chiar dacă nu cu toate speranțele îndeplinite. Orădenii i-au păstrat manuscrisele peste un secol și jumătate, și i-au cultivat memoria în numeroase manifestări de conștiință publică, la care adăugăm și pe cele din acest timp aniversar.

(Din arhiva Bibliotecii „Mihai Eminescu”-Australia - prin bunăvoința Dlui Ioan MICLĂU)

Colecția de medalii „Constantin Mălinaș”

Simona DUMUȚA

Într-un spațiu special din cadrul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare, și-a găsit locul o colecție deosebită de medalii: Colecția „Constantin Mălinaș”. Inaugurarea acesteia s-a făcut la începutul lunii iunie a anului trecut, odată cu deschiderea lucrărilor Conferinței româno-americane organizate de bibliotecă în acea perioadă și beneficiind de prezența a numeroși invitați.

Achiziționată de la cel al cărui nume îl poartă, și care a fost un cunosător și un mare pasionat al acestui domeniu, colecția constituie un prim pas în conturarea unui viitor cabinet de medalistică în bibliotecă. Ea numără peste o sută de piese, unele dintre ele unicat, altele lucrate manual, realizate din cupru, bronz, aluminiu, tombac, nichel și purtând semnătura unor renumiți artiști gravori cum sunt: Constantin Dumitrescu, Maximilian Fetița, Nestor Culluri, Semion Odainic, Gheorghe Adoc și Vasile Gabor.

Ideea organizării unui spațiu dedicat medaliilor în bibliotecă nu este nouă, există și „a existat o îndelungată tradiție de colecționare a medaliilor în bibliotecă, în lume și în România”¹. În țara noastră, totuși, colecționarea medaliilor de către bibliotecă a fost vreme de aproape cincizeci de ani practic anulată, din cauza percepției, eronate de altfel, a medalisticii ca fiind similară cu numismatica², lăsându-se colecționarea medaliilor în seama muzeelor.

Inițiativa de a crea un spațiu dedicat medaliilor la biblioteca băimăreană nu poate fi decât benefică pentru iubitorii și cunoscătorii medalisticii din Maramureș sau de oriunde. Mai mult, este cât se poate de naturală și de firească această idee dacă ne

gândim că la Baia Mare, încă din secolul al XIV-lea, exista o vestită monetărie, una dintre „cele mai vechi monetării din Transilvania”³, care „în 1411 este atestată documentar, fiind amintită textual”⁴ într-o scrisoare a regelui Sigismund și care, pe lângă monedele necesare regatului, a bătut și medalii. De numele orașului nostru se leagă și apariția primei medalii românești, o medalie omagială, bătută în aur, pentru Mihai Viteazul, în anul 1600.

Amenajată într-un cadru adecvat, *Salonul artelor*, expoziția este structurată pe secțiuni: medalii omagiale, medalii realizate la aniversarea unor personalități, la aniversarea atestării documentare a unor localități, la aniversarea unor evenimente istorice ori aniversarea unor instituții importante (universități, școli, muzee).

Marelui poet național Mihai Eminescu îi este consacrată o întreagă secțiune, având în vedere numărul mare de medalii dedicate lui, cu diferite ocazii, atât în România, cât și în Republica Moldova, Ungaria, Rusia sau chiar în Letonia.

Pe lângă aceste medalii deosebite, expoziția are în componență mulaje de ghips, platouri din porțelan și ceramică, din același registru omagial ori aniversar, precum și o colecție cuprinzând peste 30 de titluri de cărți de specialitate din domeniul numismaticii și medalisticii.

Un îndrumar valoros în prelucrarea biblioteconomică a acestei colecții ne este lucrarea conf. univ. dr. Constantin Mălinaș, *Medalia ca document de bibliotecă* (Oradea, 2004, reeditată în 2007), lucrare distinsă cu Premiul și medalia „Teiul de aur” la Botoșani, în anul 2005.

1 Constantin Mălinaș – *Medalia ca document de bibliotecă*, Oradea, 2007, p. 10.

2 idem

3 Gheorghe Csoma – *Baia Mare 670*, Ed. Helvetica Press, Baia Mare, 1999, vol. 1, p. 216.

4 idem

FILE DE ISTORIE

Napoléon III et la Roumanie

„Le ressort d'un peuple, c'est l'ambition.” („Puterea unui popor este ambiția.”)
(Charles de Gaulle)

Dr. Mirel GIURGIU

1. Un cunoscut istoric francez, domnul Alain Decaux, se adresa într-o emisiune televizată publicului punându-i o întrebare la care tot el răspundea cu multă convingere: „Voulez vous des roumains...? — Alors lisez l'histoire”. „Vreți români...? — Atunci citiți istoria”. Când va fi tradusă în românește, lucrarea istoricilor francezi Abel Douay și Gerard Hertault intitulată *Napoléon III et la Roumanie*, întrebarea și răspunsul domnului Decaux vor căpăta o nouă confirmare. Am constatat acest lucru citind volumul apărut în anul 2009 la Paris editat de „Nouveau Monde” Editions / Fondation Napoleon - ce îngemănează deopotrivă harul literar al povestirii cu documentația riguroasă, din izvoare istorice dintre cele mai autorizate în cadrul istoriografiei românești și franceze.

De la început m-a impresionat arta prin care autorii încearcă să-l introducă pe cititorul de limba franceză în atmosfera istorică specifică timpului și locului geografic asupra căruia se apleacă cu răbdare și talent pentru a reliefa cât mai veridic starea „Provinciilor Românești de la Dunăre”. Să precizăm că perioada de care se ocupă cei doi autori francezi este cuprinsă între sfârșitul secolului al XVIII-lea și al celui de-al XIX-lea veac al istoriei Principatelor Române, Moldova și Muntenia. Ei se arată surprinși să constate pe de o parte înapoierea economică și politico-administrativă a Țărilor Române, pe de alta faptul curios pentru dânsii că deși în aceste provincii dunărene, ca și în Transilvania, majoritatea popoului vorbește aceeași limbă, se bucură de o cultură comună - un trecut istoric le apropie - nu se putea vorbi la acea dată de România - fiindcă pe harta

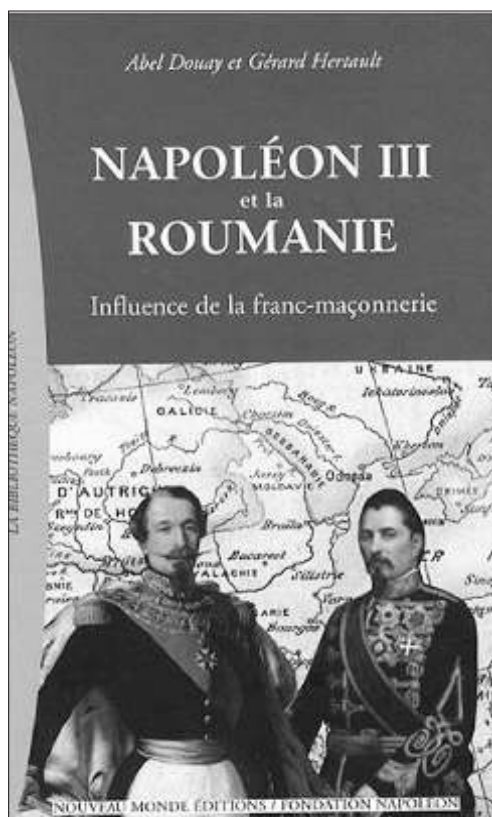
Europei această țară nu figura, spre deosebire de Polonia, care deși fusese împărțită între ruși - și prusaci - era cunoscută în istorie ca un stat unitar.

O explicație oferită de istoricii mai sus amintiți o constituie faptul că Transilvania-Moldova și Muntenia erau oprimate de către cele trei mari imperii care erau cel Habsburgic, cel Rusesc și cel Otoman - cele două Principate de la Dunăre fiind supuse „Sublimei Porți” denumire adesea folosită în epocă la adresa Turciei de către istoriografii din Apus.

2. La început de secol al XIX-lea, la Paris erau deja tineri români - fii de boieri munteni și moldoveni, care fie că studiau la mari licee, fie că urmau cursuri de drept, istorie, filosofie și medicină la celebra Universitate Sorbona sau la alte școli înalte din „Orașul lumină”.

În afara studiilor de specialitate, aceștia participau la conferințe și dezbateri pe teme politico-sociale, bucurându-se de minunatul privilegiu de a-i asculta și cunoaște pe Thiers, Edgar Quinet, Lamartine și alți corifei ai culturii franceze a vremii... Pentru viitorul Țărilor Române, va fi extrem de important

accesul pe care viitoarele elite academice îl vor avea la ideile democratice ale timpului - idei cu care se vor întoarce acasă, încercând să le traducă în fapte pe pământul românesc. Autorii îl menționează pe Ion Ghika - cel care în anul 1844 pune bazele „Societății Literare” - asociație pentru progresul literaturii române în cadrul căreia aveau loc și diferite dezbateri de ordin politic și chiar acțiuni conspirative... Membrii acestei asociații vor deveni curând figuri proeminente ale revoluției de la 1848 din

Principatele Române: Nicolae Bălcescu, Ion Ghika, A. T. Laurian, Ion Voinescu II, D. Brătianu, C. A. Rosetti, Cezar Bolliac, Ștefan C. Golescu și alții.

Curând acțiunile lor vor fi cunoscute la Paris: „Nu exista o zi, scria Nicolae Bălcescu lui Ion Ghika la 3 februarie 1847, fără ca să nu găsim ceva în gazete în ceea ce ne privește”. După părerea istoricilor Hertault și Douay – „suflul patriotic al românilor se propaga cu scopul de a crea o uniune a tot ceea ce este românesc”.

În anul de grație 1848, prințul Louis Napoleon Bonaparte a fost ales președinte al celei de-a doua Republici Franceze - eveniment care va avea o mare importanță pentru multe popoare din Europa între care și poporul român. După expresia lui Alexandre Walewski - vărul prințului președinte nou ales - Franța a stat la originea „Primăverii popoarelor” - unele situate la răsărit, altele la nord sau la sudul bătrânului continent. Istoricii francezi mai sus amintiți remarcă rolul jucat de Rusia în Țările Române după tratatul de la Adrianopol din 1826 - când prin intermediul „Regulamentelor Organice” vor reuși să controleze viața politică din Principate pe pământul cărora aveau loc adesea invazii și conflicte militare dese și devastatoare. Neînțelegerile dintre Austria, Rusia și Turcia continuau tradiția războaielor austro-ruso-turce din secolul al XVIII-lea. Rusia se proclama „țară protectoare” a creștinilor ortodocși din Imperiul Otoman care la acea vreme cuprindea și Palestina. Austria era tot mai interesată de comerțul de la gurile Dunării - iar Turcia era țara suzerană, controlând Moldova și Muntenia politic și administrativ. Starea de tensiune dintre puterile europene de la Răsărit și din Apus creștea. La 2 decembrie 1851 Ludovic Napoleon - (fiul fratelui lui Napoleon I-Louis și al lui Hortense -fiica Josephinei) - nepotul de frate al lui Napoleon I, se proclama Împarat al Francezilor sub numele de Napoleon III - urcându-se pe tronul celui de-al II-lea Imperiu al Franței. Acest eveniment va influența curând soarta Franței și a Europei pe fondul neînțelegerilor dintre Turcia și Rusia în privința creștinilor din Imperiul Otoman. Turcii vor scoate primii sabia din teacă pentru a-și distruge inamicii - provocând astfel așa numitul „Război al Crimeii” început în vara anului 1853. Acest război devenise inevitabil după ce la masa tratativelor, unde stăteau Anglia și Franța, de o parte, și Rusia, de cealaltă - nu se ajunsese la nici un rezultat mulțumitor pentru vreuna din părți. Rusia invadase Principatele Române - le ocupase militar și nu avea de gând deloc să se retragă, fapt care înfurie pe francezi în primul rând și apoi pe englezii foarte interesați de comerțul pe Dunăre și de echilibrul european la care dintotdeauna țineau foarte mult...

3. După cum se știe, „Războiul Crimeii” s-a soldat cu victoria alianței dintre Anglia-Franța și Turcia în dauna Rusiei, care în urma congresului de Pace de la Paris (25 februarie - 30 martie 1856) - a fost silită să renunțe la „Protectoratul” său asupra „Principatelor Române” - fiind obligată în același

timp să permită libera circulație fluvială pe Dunăre și să accepte statutul de neutralitate al Mării Negre. Bineînțeles că Rusia, în acest context, nu mai putea emite nici un fel de pretenție - pretext în a-i proteja în vreun fel pe creștinii din Imperiul Otoman. Odată cu urcarea pe tron al lui Napoleon III, istoria consemnează nașterea „Principiului Naționalităților” în Europa. Ideile conforme cu acest principiu sunt expresia viziunii istorice a împăratului - ele fac grandiozitatea personalității lui Ludovic Napoleon - care, dacă nu a fost un strateg militar de talia celebrului său unchi Napoleon I, a fost un mare om de stat - pe care pe nedrept Victor Hugo, supărat pe el din motive ce aveau mai mult un caracter personal, l-a numit „Napoleon cel mic”. Pentru noi, românii, el a fost și rămâne Napoleon cel Mare - fără nici o exagerare și lăsând la o parte oximoronul - cel mic e totuși mare - avem motive destule să ne aplecăm asupra personalității sale, încercând să cunoaștem și să înțelegem esența epocii sale. Această epocă este cea care coincide cu apariția pe harta Europei a României, odată cu crearea statului român modern. Românii devin o națiune, luând-o înaintea italienilor, care se vor unifica la 1867 în urma binecunoscutului „Risorgimento”. Rămânem mai departe în compania autorilor de carte istorică Douay și Hertault ca să înțelegem mai bine în ce a constat „Principiul Naționalităților”, care ne privește direct și pe noi, românii. Potrivit reflecțiilor și formulărilor împăratului - adevărat crez politic al acestuia - popoarele Europei, indiferent de mărimea sau de așezarea lor geografică, trebuiau să aibă acces la libertate, la independență și la emancipare națională. Acest „Credo” odată tradus în faptă - era menit să asigure progresul și prosperitatea unor popoare asuprite crunt până atunci...

Având mereu grijă de a apăra interesele Franței în fața celorlalte puteri europene (a se vedea Austria, Prusia și Rusia) - dorința monarhului de la Paris era să reazeze țara Hexagonului în cadrul frontierelor ei naturale. Prin victoria cucerită cu mari sacrificii în urma Războiului Crimeii, el reușește să repare prestigiul și onoarea al Franței după înfrângerea unchiului său la Waterloo, în același timp să favorizeze Unirea Principatelor Române (Conferința de la Paris din 19 August 1858 fiind considerată ca un preludeu al Unirii de la 1859) și să dărâme construcția politică a cancelarului austriac Metternich - numită Congresul de la Viena - rămasă în picioare din 1815. În felul acesta, Franța recuperează locul de onoare pe care-l merita în Europa și în lume.

4. Un mare om politic se caracterizează prin aceea că nu se mulțumește doar să emită idei, să formuleze principii și să țină discursuri - ci se încapățânează să-și traducă gândirile și planurile în fapte...

Așa a fost cazul cu Ludovic Napoleon, care a creat o comisie prezidată de Charles de Talleyrand (strănepot al celebrului ministru de externe al lui Napoleon I) pe care o instalează la București cu scopul de a da o nouă organizare politico-admi-

nistrativă în Principate - ignorând participarea ru-sească și Regulamentele Organice... Intuiția împă-ratului și a apropiaților lui era că trebuie acționat rapid pentru a instala o regentă după destituirea caimacamilor - domnitori numiți de Poarta Oto-mană.

Studentii români, întorși de la Paris cu vederi unioniste, vor fi încurajați în demersurile lor de către consulii Franței la Iași și București - Victor Place și Louis Beclard. Astfel, sub influența diplomaților francezi și a tinerilor noștri veniți de la Paris, se va crea, pe fondul unei dorințe generale existente în cele două țări române, o puternică mișcare unionistă.

5. Întrevederea de la Osborne dintre împăratul francezilor Ludovic Napoleon și regina Victoria a Angliei a marcat istoria Unirii Principatelor mult mai mult decât se amintește îndeobște. De altfel, puțini istorici au cercetat documentele spre a scoate la lumină însemnătatea ei. Dintre acei puțini și rari istorici fac parte cei doi autori de care ne ocupăm în acest text-recenzie a unei cărți de excepție. Ni se amintește faptul că, la 6 august 1857, cuplul imperial francez întâlnește pe insula Wight familia regală engleză, care-și petrecea acolo vacanța. Acțiunea fulger a împăratului și toate întrevederile avute cu regina Victoria a Angliei erau motivate de tertipurile la care a recurs caimacumul Vogoride pentru a falsifica alegerile pentru divanul ad-hoc din Moldova. Între altele, Vogoride amenințase și arestase parte dintre opozanți, participanți la alegeri. Având în vedere aceste stări de lucruri, la care se adăugau și fraudele electorale din Muntenia, francezii cer organizarea unor noi alegeri pentru desemnarea marilor electori, care la rândul lor, să aleagă cele două divane ad-hoc, în măsură să pună bazele unei noi constituții în Principate...

Să menționăm că până la această istorică întâlnire de la Osborne - Anglia vroia să mențină statu quo la Dunăre, preocupată fiind de a menține des invocatul „echilibru în regiune”.. Ca și Austria, Rusia și Turcia, diplomația britanică nu vedea cu ochi buni o viitoare unire care să ducă la formarea unui stat mai mare, care chipurile ar fi putut răsturna echilibrul de forțe în spațiul moldo-valah.

Fin diplomat, având relații foarte bune cu regina Victoria, Napoleon al III-lea obține la Osborne sprijinul britanicilor de a face presiuni asupra Turciei în vederea anulării alegerilor frauduloase ce avuseseră loc în cele două Țări Române..

S-a făcut, în felul acesta, un important pas înainte către mult dorita Unire, chiar dacă Anglia rămânea deocamdată favorabilă separării Moldovei de Muntenia.

Dacă faptele istorice care au dus la alegerea colonelului A. I. Cuza ca domnitor, mai întâi în Moldova și apoi în Muntenia, precum și cele care au favorizat și împlinit Unirea Principatelor Române la 1859, sunt în general cunoscute, nu același lucru se poate spune despre detaliile care țin de acțiunile

diplomaților francezi Victor Place la Iași și Louis Beclard la București.

Acești consulii ai Franței își informau în fiecare zi împăratul despre stările de fapt din Principate. În același timp, mențineau legătura permanentă cu excelența sa domnul Thouvenel, ambasadorul imperial acreditat la Constantinopol.

După alegerea surprinzătoare a lui Cuza ca domn în Moldova - potrivit expresiei consulului francez de la Iași, „la surprise fut totale” – „surpriza fusese totală” - noul domnitor trebuia ales și-n Muntenia, pentru ca Unirea dorită de români și de francezi să se poată înfăptui. Lucrurile nu erau nici pe departe atât de simple cât pot părea astăzi.

6. În Muntenia existau multe rețineri și multe rezerve din partea electoratului în privința unirii cu Moldova, ca și în ceea ce-l privește pe domnul Cuza, care la acea vreme era cvasinecunoscut populației.

Atunci s-au pus de acord cei doi diplomați francezi cu tânărul deputat român Vasile Boerescu - avocat cu studii la Paris, care avea să devină un foarte apreciat jurist și om de stat sub domnia lui Cuza.

Merită să cităm discursul lui Boerescu pentru arta oratoriei și a puterii sale de persuasiune asupra ascultătorilor munteni, așa cum ne este el redat în carte: „Să considerăm puținii ani pe care noi toți îi avem de trăit și să visăm la urmașii noștri care vor culege roadele dăruirii noastre pentru cauza Unirii. Fiind de acord cu principiul uniunii, noi suntem legați de omul care personifică acest principiu - Alexandru Ioan Cuza, Domnul Moldovei. Să ne unim în jurul acestui nume, iar amintirea noastră va fi binecuvântată și din acest moment ne vom bucura

de opera noastră...” În cuvinte deosebit de emoționante, care merită citite și recitate, consulul Beclard relatează contelui Walewski, ministrul de externe al Franței, entuziasmul mulțimilor după acest discurs al lui Boerescu: strigătul „Trăiască Vodă Cuza” se răspândi ca o flacără vie dincolo de zidurile sălii în care se ținuse adunarea, cuprinzând mulțimea de afară, care inițial venise să asiste la o manifestare improvizată.

În acea zi de 5 februarie 1859 - după opinia istoricilor francezi Abel Douay și Gerard Hertault - s-a născut România; ea avea drept naș pe Napoleon III și drept soră mai mare Franța...

Pagini admirabile și pline de inedit descriu asemănările izbitoare dintre A. I. Cuza și Napoleon al III-lea, din lectura cărora cititorul avizat își dă seama că apropierile dintre cei doi oameni de stat nu sunt deloc forțate de dragul unor pretenții stilistice ale autorilor acestei lucrări. De altfel, asemănările, mai mult resimțite în cotidianul lor, decât conștientizate de o mare parte a compatrioților noștri, i-au făcut pe români să se apropie cu sufletul și cu mintea de Franța, de cultura și de istoria ei... Mulți vor deveni francofilii și apoi francofoni, tocmai din cauza înțelegerii și acceptării evenimentelor istorice epocale care au dus la apariția statului român modern. Ni se reamintește, în paginile asupra cărora ne oprim acum, faptul că nepotul lui Napoleon I a fost cel care în anul 1861 a obținut din partea marilor puteri (Austria - Rusia - Prusia - Anglia - Turcia) - recunoașterea oficială a Unirii Moldovei cu Țara Românească din punct de vedere politic și administrativ. Tot cu sprijinul monarhului francez, la 5 februarie 1862, parlamentul unic având sediul la București a hotărât ca denumirea oficială a țării să fie ROMÂNIA; această țară, a noastră, în temeiul aceleiași hotărâri, va avea capitala la BUCUREȘTI.

Din cercetarea detaliată a bogatei corespondențe dintre domnitorul român (francofon cu studii la Paris) și împăratul francez, rezultă că la momentul la care au fost aleși, și unul și altul, erau puțin

cunoscuți electoratului, victoria lor în alegeri constituind o veritabilă surpriză pentru acesta...

Amândoi au avut de luptat pe plan intern cu opozanți foarte puternici; amândoi au dus o politică internă considerată de autori ca fiind „de avangardă” pentru acele timpuri: în Franța, acordarea pentru prima oară în istoria acestei țări a dreptului la grevă, în același timp cu interzicerea folosirii copiilor ca mână de lucru în industrie..

7. În România, Cuza hotărăște secularizarea averilor mănăstirești și repartizarea unei părți a acestor averi claselor sociale defavorizate. La acestea se adaugă împrăștierea țăranilor prin legea promulgată la 26 august 1864 atât în Moldova, cât și în Muntenia. Aceste legi - înaintemergătoare momentului istoric, nu puteau fi adoptate decât cu ajutorul poporului...

Așa stând lucrurile, atât Cuza, cât și Napoleon III recurge la plebiscit...

După modelul francez, A. I. Cuza promovează egalitatea obligativității cetățenilor în fața impozitelor, desființează privilegiile, reorganizează ministerele... învățământul public devine gratuit și obligatoriu... înființează o Universitate la Iași...

Cei doi autori scot în evidență ajutorul prețios al Franței acordat României pe diferite planuri și la diferite nivele.

Consulul francez la Iași - Victor Place - scria fratelui său în mai 1861: „Totul se va face, se va organiza cu sprijinul oamenilor noștri, limbii noastre. Sper să reușesc să introduc alături de codurile noastre, sistemul nostru monetar, de asemenea sistemul nostru de măsuri și greutate și în felul acesta voi reuși să organizez în părțile astea o mică Franță.”

Ca și Napoleon III, Vodă Cuza recurge la o lovitură de stat pentru a-și impune reformele adversarilor politici - îndeosebi liberalilor.

Asta s-a întâmplat la 14 Mai 1864. Domnitorul român face apel la plebiscit pentru a-și legitima puterea la o săptămână după lovitură de stat; el

*Theodor Aman -
Proclamarea Unirii;
Muzeul Național de Istorie
a României*

va obține 682.621 voci în favoarea sa și 1.307 voci contra...

Atât Cuza cât și Napoleon III își vor sfârși viața obosiți și bolnavi în exil fiind - Cuza la Heidelberg, Ludovic Napoleon la Londra.

Amândoi au murit în același an: Napoleon al III-lea la data de 9 ianuarie 1873, A. I. Cuza la 15 mai a aceluiași an 1873.

8. Abdicarea lui Cuza a rămas un fapt pe cât de nedrept, pe atât de puțin elucidat. El a întins o mână acestui neam și acestei țări - o mână care i-a fost retezată înainte ca el să apuce să și-o retragă... o mână cu care a dat celor mulți, o mână cu care a semnat legi în folosul țării și al unui popor care nu a încetat niciodată să-l iubească ca pe nimeni altul până la el...

Din cele scrise de istoricii francezi reiese rolul nefast al francmasoneriei în ceea ce privește domnia lui Cuza și abdicarea lui forțată. Cu atât mai absurdă această abdicare, cu cât Domnitorul român nu se crampona de putere și afirmase în mai multe rânduri că dorește să renunțe la tron în favoarea unui principe străin de neamul românesc și de țară. Scrisese acest lucru negru pe alb împăratului Napoleon al III-lea.

Potrivit istoricilor, autorii acestei apariții editoriale care îmbogățește istoriografia românească și pe cea franceză -cu referire la domnia lui Napoleon III și relațiile Franței cu Țările Române de-a lungul unei perioade însumând ceva mai mult decât un secol de prefaceri extraordinare de o parte și de alta - Cuza ar fi căzut în dizgrația francmasonilor membri unor loji foarte puternice între care „L'Etoile du Danube” – „Steaua Dunării” și „Les Sages d’He-

liopolis” – „Înțelepții din Heliopolis”. Mulți dintre membrii acestor societăți secrete erau fii de mari boieri sau înșiși boieri, mari proprietari de pământ și de numeroase alte bunuri.

Reformele lui Cuza îi deranjau - politica lui de emancipare a maselor le convenea tot atât de puțin cât exproprierea la care au fost siliți...

În noaptea de 22 spre 23 ianuarie a anului 1866, Mălinescu, ofițer de gardă, împreună cu căpitani Pilat Costiescu și Lipoianu, primii trei membri ai lojii francmasonice „Les Sages d’Heliopolis”, îl treziră pe Vodă Cuza din somn pe la 4 dimineața, după care l-au silit să abdice și să semneze un document prin care ceda puterea în favoarea unei locotenente domnești...

Iată textul abdicării: „Noi, Alexandru Ioan I, în conformitate cu dorința întregii națiuni și cu angajamentul luat în momentul urcării pe tron, noi dăm frâiele guvernului în mâinile unei locotenente domnești și ale unui ministru ales de popor...”

Domnul a semnat fără să ezite o clipă și nu a opus nici o rezistență celor de față. Apoi a ieșit printr-o portiță dosnică a palatului și, urcându-se într-o trăsură condusă de un prieten de-al lui Constantin Rosetti, plecă pentru totdeauna...

Sic transit gloria mundi...

Cred că pentru orice român de bun simț, textul abdicării Domnului A. I. Cuza frizează ridicolul prin conținut și formă. „Dorința întregii națiuni” care la acea oră matinală dormea neștiutoare de toate aceste aranjamente ticăloase, era cu totul alta... Dar cei sus puși nu mai aveau răbdare s-o asculte...

Jurnal de front

O întâmplare din război, rămasă neuitării (I)

Col. (r) Ioan ROMANIUC

La vârsta celor 86 de ani trecuți, îmi trec prin minte diferite amintiri din anii copilăriei, dar și cele din perioada cea mai tristă a vieții mele, perioada anilor de front din al doilea război mondial, atât din prima parte de pe frontul din Răsărit în anii 1942-1944, cât și cea din partea a doua pe frontul din Apus 1944-1945, până la terminarea conflagrației de la 9 Mai 1945. Prin urmare, încerc acum, la această vârstă, să-mi răscolesc memoria și să las urmașilor o parte din cele mai multe întâmplări care mi-au marcat viața pentru totdeauna. Nu pot să dau uitării acele triste mo-

mente: teama de moarte, frigul sau căldurile greu de suportat, foamea și setea, greutatea materială de luptă transportată în spate zeci de kilometri pe zi și pe timp de noapte și uneori clipe de emoții.

Am fost încorporat militar la data de 22 februarie 1942 – adică cu 57 de ani în urmă – și repartizat regimentului 29 infanterie din orașul Drohoi. După primele trei luni de instrucție, am fost detașat la compania de comandă aparținând diviziei a 8-a din orașul Cernăuți. La început am urmat un curs de specializare în tehnica auto-moto pe mașini militare de război, devenind tehnician și conducător

auto. Cursurile le-am urmat în localitatea Sadagura, cartier al orașului Cernăuți. Comandantul școlii era căpitanul Vulpe, profesor principal lt. inginer Ionescu, venit de la marele stat major al armatei din București. După campania de front din anul 1943 cu unitatea din care făceam parte pe frontul din Răsărit, ne-am reîntors în țară, având ca scop refacerea unității militare. Aceasta s-a întâmplat în luna noiembrie 1943. Nu a durat prea mult acest timp de refacere pentru că la scurt timp – în decembrie 1943 și ianuarie 1944, divizia a înființat la iușeală un batalion de luptă și de poliție militară, format din ostași ai diferitelor subunități. În acest batalion am fost captat și eu împreună cu cinci camarazi în aceeași calificare militară cu a mea, este vorba – în măsura cât memoria mă ajută – de Cataramă, Constantinescu, Asurdoaie, Cărăbuș și Prelipcianu. Scopul și misiunea batalionului nou înființat erau de-a face ordine pe frontul din Ucraina, mai precis de-a stăvili invazia grupurilor de partizani sovietici care atacau prin surprindere trupele armatei române ce se aflau în retragere spre râul Nistru, spre patrie.

Nu pot uita și îmi amintesc cu multă tristețe de acele locuri de luptă ale batalionului cu partizanii pe o zonă îndepărtată peste râul Nistru, mai precis între orașul Moghilev și valea râului Bug. Pe acele meleaguri au căzut la datorie mulți camarazi în timp ce își îndeplineau datoria față de țară. La începutul lunii martie 1944, la batalion a sosit un ordin ca noi, cei șase camarazi ai companiei de comandă, să ne

prezentăm de urgență la cartierul diviziei din Cernăuți. Pentru deplasarea noastră până la trecerea Nistrului, de unde trebuia să luăm trenul spre destinație, distanța era mare, peste o sută de kilometri, fără tren sau alte mijloace de transport. Până la principalul drum care venea dinspre orașul Kiev spre orașul Moghilev, distanța era de 20 de kilometri. O situație critică se ivea în calea noastră, pericolul de-a nu cădea victimele partizanilor care mișunau peste tot, dar mai ales pe la grajdurile colhozurilor. La plecarea de la batalion, locotenentul Apostol, comandantul companiei ne-a pus la dispoziție o patrulă din mai mulți militari, care ne-au însoțit pe o distanță de vreo zece kilometri, patrula s-a reîntors la unitate, iar noi am continuat drumul spre destinație. Când ziua a luat sfârșit, întunericul apăruse, iar noi nu cunoșteam zona și drumurile care să ne poată înlesni ajungerea la șoseaua principală dintre orașul Kiev și Moghilev; am început să ne îngrijorăm, unii ziceau să rămânem peste noapte în vreun sat, alții spuneau că e mai bine să călătorim, nu era recomandat nici într-un fel și nici nu ne trecea prin cap cum să procedăm într-o situație atât de neplăcută. Până la urmă, ne-am hotărât să rămânem peste noapte la un canton silvic, pe care îl observasem izolat de sate și în acea direcție ne-am deplasat. Am fost primiți și găzduiți într-o cameră unde ne asiguram – prin rotație – paza împotriva partizanilor, unii patrulau în jurul clădirii, unii ne odihneam îmbrăcați și cu armele încărcate.

În zorii zilei, cam pe la ora 5, a intrat un camarad din cei de pază și, speriat, ne-a trezit anunțându-ne că în apropierea cantonului un avion inamic a parașutat la sol un individ. La această știre, am părăsit camera de odihnă și cu pași înceți, fără zgomot, ne-am apropiat de pădure și am observat, într-o poiană apropiată, unde se mai aflau pâlcuri de zăpadă netopită, cum un individ își adună parașuta; l-am somat și avertizat să nu folosească arma, pentru că pădurea este înconjurată de armată pentru a menține ordinea și să se predea. Prin urmare, parașutistul s-a predat, noi l-am dezarmat și ne-am continuat deplasarea cu prizonier cu tot. Din mers ne puneam întrebarea ce să facem cu individul care ne era prizonier: unii ziceau să-l predăm trupelor germane care aveau la Moghilev lagăr pentru prizonieri, un alt camarad a zis încet că ar fi mai bine să-l achităm pentru că partizanii la fel procedează cu ostașii români. Prizonierul cunoștea puțin limba română și auzind discuția despre el ne ruga să nu-l achităm și nici trupelor fasciste germane să nu-l predăm, pentru că și în acel loc germanii îi vor lua viața. Nu l-am împușcat, nici nu l-am predat trupelor germane, am aruncat într-un iaz cu apă adâncă arma și muniția pe care i-o sechestrasem și când ne-am apropiat de drumul principal – pe care îl căutam – am pus prizonierul în libertate. La această măsură am aderat pentru că nu ne era la îndemână să-l ducem după noi

Soldați români în Basarabia, 1941

până la divizie. Am judecat că dacă l-am achita ar fi fost un act în afara legilor de război. După ce am ajuns la șoseaua principală, am solicitat unor formațiuni ale armatei germane care circulau cu mijloace auto să ne transporte până la Nistru, dar ne-au refuzat categoric, făcându-ne dezertori. Am reușit, totuși, să ne deplasăm cu o unitate română de artilerie. După coborârea din camioane și când ne îndreptam spre podul peste care trebuia să trecem în țară, acesta a explodat și a fost distrus în câteva secunde. Unii ne spuneau că ar fi fost aruncat în aer de către partizanii sovietici, alții spuneau că l-ar fi distrus trupele germane.

Indiferent cum s-au petrecut evenimentele, noi trebuia să ajungem la Cernăuți. Pentru trecerea râului Nistru, era o problemă dificilă, mai ales în acele zile apa râului crescuse foarte mult ca urmare a topirii zăpezilor. Totuși, cu mult curaj și cu ajutorul Atotputernicului, am reușit să trecem râul – așa cum au procedat și alți camarazi – pe sloiurile mari de gheață, având asupra noastră bețe lungi de sprijin. Ajunși pe teritoriul patriei, am luat primul tren cu direcția orașului Cernăuți. Am sosit la cartierul diviziei a 8-a, de unde am primit misiunea de a ne prezenta în orașul Turnu Severin și din portul dunărean să preluăm un lot de mașini grele de război sosite din Germania. Ne-am deplasat la locul destinat, am preluat lotul de camioane și am plecat cu acestea pe frontul din Moldova, unde se aflau trupele diviziei a 8-a în zona Pașcani – Baia.

Cu acest episod din anii de război mă voi opri, dar voi continua să povestesc o întâmplare plină de emoții și care are legătură cu tot ce-am scris pe această coală de hârtie, întâmplare după 12 ani de la terminarea războiului.

În primăvara anului 1957, am fost numit să fac parte dintr-o delegație de ofițeri români, care aveau scopul de a depune coroane de flori la monumentele eroilor români și sovietici căzuți în lupte pentru eliberarea teritoriilor patriei din orașul Beiuș, regiunea Crișana. La depunerea de coroane s-au prezentat și alte delegații din instituții, întreprinderi, sindicate și alte formațiuni. Printre acestea se afla și o delegație compusă din ingineri și tehnicieni sovietici, veniți din orașul Ștei, unde lucrau la întreprinderea româno-sovietică numită „Kvarțit”, având preocuparea cu extracția și prelucrarea parțială a producției de uraniu.

După depunerea coroanelor de flori la monumente, toate delegațiile au fost invitate la sediul Comitetului raional al P.M.R. Aici am fost serviți cu mici gustări și câte un păhărel sau două de țuică. Voi încerca să redau numele ofițerilor români din delegație – în măsura în care memoria mă ajută – lt. col.

Turcu, maior Ungureanu, cpt. Ivan, cpt. Popișteanu și alții, tot grupul ne aflam într-un alt colț al încăperii unde discutam diverse probleme. În acest timp, se prezintă un cetățean din delegația sovietică, ne urează sănătate și mulți ani – vorbea și limba română – afirmând, printre altele, că el iubește foarte mult militarii armatei române; un ofițer din grupul nostru i-a replicat sovieticului că și noi iubim armata sovietică. Oaspetele nostru ne-a privit cu un gest foarte serios, explicând să înțelegem că vorbele lui nu sunt menite a ne face un simplu compliment ci cu totul altceva, amintește că viața lui a fost salvată de la moarte de un grup de militari români pe frontul din Ucraina în primăvara anului 1944, ne-a mai amintit că el a fost lansat cu parașuta dintr-un avion sovietic pentru a lua legătura cu partizanii din acea zonă, dar a fost capturat de un grup de militari români care puteau să-l împuște sau să-l predea unui lagăr de prizonieri al armatei germane. Mai spune că nu a fost persecutat și i s-a dat libertatea de-a pleca teafăr. La cele spuse de inginerul rus, mi-am amintit imediat de situația prin care am trecut în drumul meu spre Cernăuți și tot în primăvara anului 1944 i-am pus întrebarea oaspetelui nostru dacă nu poartă numele de Lazarov – acest nume mi-a rămas în memorie de la data întâmplării evenimentului; sovieticul tresare, mă privește atent și îmi răspunde că nu se numește Lazarov, dar insistă să-i spun de unde știu eu de acest nume. I-am răspuns că așa, dintr-o simplă curiozitate; rusul se apropie de mine și zice cu voce apăsată: „da, pe front mă chema Lazarov” și insistă din nou să-i explic de unde știu eu de acest nume. Cu emoție i-am spus că acest nume îl știu tocmai de la el de la data capturării, amintindu-i de poiana cu pâlcuri de zăpadă, despre cum i-am aruncat arma și muniția în lacul cu apă. În acea clipă, cetățeanul sovietic se apropie de mine, a lăcrimat ca un copil, și-a încrucișat mâinile ca la rugăciune, m-a strâns în brațe, m-a sărutat pe față și de emoție nu mai avea cuvinte să vorbească. Lt. col. Turcu, din delegația militară română, a zis printre altele: „Mare-i Doamne lumea și totuși e mică”. Emoția ne-a cuprins pe toți din grup și nu numai pe noi cei doi din cazul întâmplării.

Am dorit să las scrise aceste rânduri, cu scopul de-a se înțelege că anumite clipe, anumite frânturi rămase în memorie, merită a fi destăinuite verbal, dar și așternute pe hârtie fără pretenția de-a fi redată în mod literar.

În încheiere, aș dori să apelez cu toată sinceritatea la foștii mei camarazi din grupul cu pricina – dacă se mai află în viață – să-și amintească de acel eveniment și al primăverii anului 1944 și să completeze și cu alte clipe din episod.

CUNUNA DE AUR A ROMÂNIEI

ROMÂNII DIN VECINĂTATEA IMEDIATĂ - O inițiativă a Institutului „Frații Golescu”

Ținutul Herța

15-28 februarie 2010 • Expoziție foto VASILE BĂCU
• Muzeul Țăranului Român, București

În Ținutul Herța, plasa Herța din fostul județ Dorohoi, viața curgea molcom, între zilnici treburi gospodărești și îndeletnicirile agricole. Nu se întâmpla mare lucru, iar evenimentele, din fericire, ocoleau ținutul. Pictorul Arthur Verona (1868-1946) care a trăit și a creat în târgul Herței îi spunea, tandru, „raiul meu”.

Aici se născuse, pe 1 martie 1788, Gheorghe Asachi, chiar de „ziua Sfintei Dochii, humonima cu Dachia sau Dacia”, cum zicea el. Un eveniment trebuie să fi fost prezența în 1808 a mitropolitului Moldovei, venit să sfințească biserica „Sf. Spiridon”. Reclădită din zid, biserica domnească ridicată din lemn la 1756 a fost declarată în 1894 catedrala ortodoxă românească. Herțenii nu erau însă indiferenți la nevoile țării, de vreme ce în 1877 au sprijinit, așa cum au putut, efortul de război, lucrând 112 fălci și 36 prăjini de pământ în folosul celor 87 de familii de rezerviști din ținut. Tot atunci, satele Movila și Marmornița au dat oștirii 28 de cămăși, 15 șervete și 125 coți de pânză.

După anexarea unei părți a Moldovei de către Austria, localități din fostul Ținut al Cernăuților rămase după 1775 în hotarele Moldovei continuă să figureze administrativ sub aceeași denumire, pentru ca după 1789 să primească denumirea de Ținutul Herța. În 1939 Herța avea încă peste 92% populație românească (potrivit Anuarului statistic al României.)

Ținutul nu a făcut parte din înțelegerea sovieto-germană cunoscută drept „Pactul Ribbentrop-Molotov” și nu este menționat în Nota ultimativă a sovieticilor din 26-27 iunie 1940. Și atunci, cum a ajuns Herța în componența U.R.S.S. și acum a Ucrainei?

În dimineața zilei de 29 iunie 1940, tancurile armatei roșii ocupă prin surprindere Herța. Căpitanul Ion Boros, Bateria 5 a Regimentului 16 Artilerie, încearcă să le oprească înaintarea, argumentând că zona nu fusese cedată prin convenție. Este mitraliat, împreună cu sublocotenentul (r.) Alexandru Dragomir și soldatul Iancu Solomon. Dragomir, rănit grav la picioare, ar fi putut fi salvat, dar sovieticii i-au interzis medicului român să-l panseze. Moare, peste o jumătate de oră, din cauza hemoragiei. Sovieticii trec cu tancurile peste tunurile românilor, dar la 11 km. de Herța, în punctul numit Stejarul Scorbuos îi așteptau trupe ale Regimentului de Artilerie Bacău. Comandantul regimentului,

colonelul Bota, ordonă foc de avertisment. Surprinse de hotărârea românilor, trupele bolșevice se opresc și declară că „au greșit”. Greșeala a rămas. (Pe data de 28 iunie 1940 regele Carol al II-lea notase în Jurnal: „...după cum m-am așteptat, U.R.S.S. nici nu vrea să stea de vorbă pe chestiunea Herța”. „Eliberatorii” încep încă din 16 iulie 1940 arestările și deportările. (Printre cei deportați este și Avasiloaie Ilie, de 3 ani, din satul Hreatca...)

Pe data de 7 august 1940, Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S. împarte teritoriul R.S.S. Ucrainiene în 23 de regiuni, formându-se și regiunea Cernăuți, incluzând marea majoritate a așezărilor din plasa Herța a fostului județ Dorohoi.

Începând din vara anului 1944, după cea de-a doua „eliberare” sovietică, românii din Ținutul Herța sunt abandonați terorii roșii, martirizați prin întemnițare, tortură, gulaguri, „deschiaburiri”, înfometare dirijată, deportări. Geografia genocidului cuprinde lagărele de muncă de pe țărmurile Mării Albe, regiunea lacului Onega, minele de cărbune din Donbas, coloniile de muncă silnică din Karelia, Siberia. Puțini supraviețuiesc; și mai puțini revin acasă.

Satul Frunză este șters de pe fața pământului prin bombardare. Satul Tanțeni este depopulat, locuitorii săi fiind deportați într-o regiune sudică a Ucrainei. (Există supraviețuitori care s-au întors la baștină.)

Pe data de 7 septembrie 1946, Prezidiul Sovietului Suprem al R.S.S. Ucrainiene adoptă „Decretul cu privire la păstrarea (sic!) denumirilor isto-

rice”. Denumirile așezărilor, nume păstrate vreme de veacuri, sunt schimbate. Satul Culiceni, de exemplu, sat atestat documentar încă din 1575, devine prin aplicarea decretului: Kulikivka. Pe data de 1 decembrie 1946, în conformitate cu împărțirea teritorial administrativă a R.S.S. Ucrainiene, Ținutul Herța devine raionul Herța, cu 24 de soviete sătești.

Bustul lui Asachi este distrus, dar reapare, împreună cu o placă memorială pe peretele bibliotecii raionale, cinstindu-l pe (o superba expresie a „internaționalismului” oniric...) „scriitorul român și moldovean care a militat pentru prietenia între popoarele rus și ucrainian”. Ave...

În Herța trăiesc cca. 32.000 români în sate compacte (există un singur sat ucrainean). Ziarul „Gazeta de Herța” se tipărește în limba română. Orchestra populară „Plaiul Herței” funcționează în cadrul Casei de Cultură Herța. Corul de copii „Osana” activează la biserica „Sf. Spiridon”.

VASILE BÂCU s-a născut în satul Oprișeni, Hliboca, regiunea Cernăuți. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității Cernăuți (limba și literatura română) și Facultatea de Drept a Institutului Bucovinean. A lucrat în redacția ziarului „Zorile Bucovinei” (redactor și fotoreporter). Redactor șef al „Gazetei de Herța” (din anul 1995) și editor de carte românească.

Vasile Bâcu este președinte interimar al „Societății pentru cultura românească Mihai Eminescu” Cernăuți.

„Ținutul Herța... Această palmă de pământ cu dealuri, livezi și codri seculari a dat neamului românesc nume de referință: „deschizătorul de drumuri” Gheorghe Asachi, „cel mai învățat dintre români” Vasile Bogrea, pictorii familiei Verona... Tăvălugul istoriei nu l-a cruțat. Dezmățul sovietic, dez-

naționalizarea, deportările în Siberia și alte locuri de nepătruns ale Rusiei, colectivizarea...

În spatele fiecărui cuvânt enumerat în fraza anterioară se ascunde necazul și lacrimile românilor băștinași, vinovați fără de vină, care au suferit pe pielea lor evenimentele de tristă pomină.

Totuși, acest ținut este binecuvântat de Bunul Dumnezeu! Prin munca și răbdarea lor, oamenii și-au păstrat limba maternă, portul, datinile și obiceiurile. În fiecare an în satele noastre se ridică case noi, adunând mijloace, mână de la mână, creștinii edifică biserici, paraclise. Tinere generații de cântăreți, meșteri, poeți, profesori mențin nestinsă făclia iubirii de neam, apar ziare, se editează cărți. Iar aceasta înseamnă că avem un viitor. Și mă bucură faptul că am putut și eu cât de cât contribui la descătușarea acestui izvor de apă vie. Chiar și prin aceste modeste imagini”.

Invitații vernisajului au fost prof. dr. doc. Ion Gherman (președinte, Societatea Culturală Ținutul Herța) și Gheorghe Marina (coordonator, Clubul Maramureșenilor din Dreapta Tisei).

Institutul „Frații Goleșcu” este organizație neguvernamentală, dedicată relațiilor cu românii din străinătate. Organizează concursul „Ars adolescentina”, în colaborare cu Radio Moldova, Chișinău (9 ediții); premianții primesc o „călătorie în țară”, adică aici, în țara noastră și a lor. Spectacolul de colinde „Noi umblăm și colindăm” în Slatina, în dreapta Tisei, în colaborare cu Clubul maramureșenilor din dreapta Tisei (9 ediții). Dăm o mână de ajutor la înălțarea bisericii „Sf. Apostoli Petru și Pavel” din Hagi Curda, Sudul Bugeacului. Și alte multe și mărunte.

Parteneri media: Romanian Global News, basarabeni.ro, Familia română.

În Topcina-Ucraina

O sută de copii s-au bătut în Transcarpatia pentru Eminescu!

Florentin NĂSUI

La finele săptămânii trecute (n.n. - ianuarie 2010), m-am aflat din nou în Ucraina, în dreapta Tisei, invitat la Topcina, la concursul literar „Mihai Eminescu”- Ediția a IV-a, organizat de Uniunea Regională a românilor din Transcarpatia „Dacia”, Primăria Topcina și Școala medie de gradul 1-2 din localitate. (La primele ediții a contribuit și Secția Regională de Învățământ a Administrației raionale Teceu).

Într-o autentică zi de iarnă, cu zăpadă de 20 de

centimetri și Soare blând am văzut, după foarte mulți ani în România, sănii trase de cai. Localnicii își transportau gunoiul de grajd pe dealuri și aduceau de pe dealuri clăile de fân pentru animale. Era ca-n poveștile din copilărie, când și în România se trăia frumos la țară.

Din Apșa de Jos, am părăsit drumul național și am luat-o șerpuiind prin marea comună românească, spre Strâmtura, iar apoi, după un kilometru străbătut printre vilele înalte, cu 15-20 de sobe (camere), am cotit-o la dreapta spre Topcina, care, până

în 1990 era cătun al Apșei de Jos. Din 1991, Topcina a căpătat rangul de comună.

Pr. Gheorghe Ofrim a venit în 1994 la Topcina, localitatea în care s-au născut strămoși săi. Abia atunci s-a pus piatra de temelie pentru zidirea Bisericii ortodoxe, lângă țintirim, sus, pe un deluț mândruț, de unde vezi o parte din întinsa comună. Biserica a fost pictată în 1996 de artiști de la Ternopol. Sunt peste 100 de familii ortodoxe restul fiind neo-protestanți sau fără nici o religie. Sub cele 640 de fumuri, trăiesc 2450 locuitori, care au în băătăură 2.500 de oi, 400 de vaci și autoturisme aproape la fiecare casă. Unii au chiar două.

Topcina se întinde pe 10 kilometri de-a lungul și 5 de-a latul, pe 1840 hectare, pe o fâșie de pământ între pâriurile Tetiș și Toporuț la poalele dealului Topcina, așezat între Strâmtura, Apșa de Jos și 3 sate ucrainene. Locuitorii cresc animale, valorifică fructele din livezi sau se duc la lucru în Rusia (Siberia) ori în UE. Sus pe dealuri, s-au mai păstrat casele vechi din lemn, realizate în stil maramureșean. În comună ființează un ambulatoriu al Spitalului Republican, o fabrică de teglă (cărămidă) 10 unități comerciale, un restaurant. Școala din centru are 270 de elevi. Mai este o școală în cătunul Peștere, sat cu 47 de fumuri. Natalitatea este ușor pozitivă. Anual se oficiază în medie 15 botejuni și 5 înmormântări. La slujbele săptămânale vin 70-100 de credincioși. Distanțele sunt mari, totuși. Alături de români, în comună trăiesc și trei familii de ucraineni.

Concursul literar a fost precedat de un parastas ridicat în Biserică în memoria poetului Mihai Eminescu de către preotul paroh Ofrim și pr. Vasile Luțai din Vișeu de Sus.

La școala medie, circa 300 de elevi, profesori, părinți și invitați așteptau cu nerăbdare deschiderea manifestărilor dedicate lui Mihai Eminescu. În mulțime am zărit doamne și domnișoare „îmblănite”. Dacă pe vremuri, la noi se purtau ursoane, aici am remarcat atracția pentru „nurcoane”, adică pentru blănurile de nurcă, prețaluite la circa două mii de dolari bucata.

La concurs s-au prezentat peste o sută de elevi din 12 școli românești din raioanele Teceu și Rahău, printre care amintim localitățile Apșa de Jos, Apșa de Mijloc, Slatina, Strâmtura, Plăiuț, Topcina, Căr-

bunești, Bouțu Mic, Bouțu Mare, Valu Malului, Dobric. Cei din Biserica Albă au lipsit!

Participanții au primit salutul gazdelor și oaspeților: primarul Mihai Dan, prof. Rodica Camerzan, directoarea Școlii, preotul Gheorghe Ofrim, istoricul Ion Huzău directorii școlilor din Cărbunești, Bouțul Mic, Bouțul Mare, Nuțu Pipceac, din Plăiuț, prof. Mariana Borca, Slatina, Georgeta Marina și Angela Dan de la TV Ujgorod, primarul Petrovei, ing. Ioan Petrovai, directorul Muzeului Maramureșului din Sighetu Marmatei, dr. Mihai Dăncuș, prof. dr. Ion Petrovai, președintele Cenaclului „Eminescu” din Petrova, lector univ. dr. Ilie Gherheș, prof. drd. Dorel Todea (Radio Sighet) pr. Vasile Luțai (care a reamintit că școala a apărut în biserică, iar că Eminescu, din punct de vedere cultural, este un Sfânt), conf. univ. dr. Delia Suiogan, Baia Mare, prof. Natalia Lazăr, Negrești-Oaș. L-am lăsat la urmă pe dr. Ion M. Botoș, președintele „Dacia”, inițiatorul și organizatorul principal al acestor 4 ediții ale concursului, pentru că totul începe și se sfârșește cu domnia sa, care o are mereu de-a dreapta pe soția Ileana.

S-a vorbit despre Eminescu și am asistat la un spectacol - concurs de aproape 4 ore: recitări, interpretări de cântece, doine, romanețe, montaje literar-artistice.

Copiii au purtat costume naționale sau uniforme școlare.

Donații de carte au făcut: Consulatul General al României la Cernăuți, Primăria Sighet, Muzeul Maramureșului, Gazeta de Maramureș, prietenii din Suceava și Negrești.

S-au depus flori la bustul lui Eminescu din Biserica Albă, la 25 km distanță.

Pentru cea mai bună prestație artistică, juriul concursului a acordat marele premiu elevei Mariana Bezak, Slatina. Tot pe podium s-au urcat elevele: Livia Vlad (Apșa de Jos, locul I- solist vocal), Andreea Alb (Slatina, locul I- recitatori, a prezentat „Luceafărul” integral), Maria Șiman (Apșa de Jos, locul I - recitatori). Juriul a fost prezidat de directoarea școlii și a avut în componență 4 dascăli din Ucraina și 4 din România. Fiecare școală participantă a primit Mențiuni speciale. Elevii au primit cadouri și o gustare. Invitații au tras concluzii în Școală, dar și la Ceainăria din localitate.

Excelența sa Tatiana Popa, consul general al României la Cernăuți, a transmis două Diplome de Merit primarului Mihai Dan și directoarei Școlii din Topcina, Rodica Camerzan. Ele au fost înmânate de președintele Ion M. Botoș.

Dr. Delia Suiogan, Baia Mare: „Copiii mi-au transmis o emoție extraordinară. Am recitat cu ei, am cântat cu ei. M-am recunoscut în ei ca român. Felicit copiii, dar și profesorii, fără de care nici un tânăr nu poate merge mi departe”.

Dr. Ion Petrovai, Petrova: „Pentru mine a fost o adevărată sărbătoare, precum a fost și aceea de anul trecut, de la Apșa de Jos. Am observat și un progres organizatoric, în cadrul concursului decantându-se valori. Au apărut concurenții care s-au impus prin calitățile artistice și interpretative. Pe viitor, manifestarea trebuie structurată pe secțiunile: creație omagială Eminescu, recitări și interpretare muzicală. Până la viitoarea ediție a concursului, am propus să-i invităm în spațiul nostru pe profesorii de română din cele 13 școli românești implicate, unde, printr-un dialog profesional, să-i convingem în a găsi diverse formule prin care să câștige real «creșterea limbii românești și a patriei cinstire», ca o datorie pentru noi, toți!”

Pr. Vasile Luțai, Vișeu „Am sentimentul că m-am întors la străbunii mei, contemporanii noștri pe care îi regăsesc trăind prin limba frumoasă română, care se perpetuează și aici, la câțiva kilometri de malul drept al Tisei. Mă bucur că românii din Ucraina nu au uitat de marele Eminescu, nu au uitat de cele sfinte. Tradițiile și obiceiurile străbune sunt vii. Acești români maramureșeni din dreapta Tisei sunt oameni adevărați, care nu au uitat triada antică: Bine, Adevăr și Frumos, pe care o promovează pentru folosul sufletesc și spiritual. Copiii m-au emoționat până la lacrimi. Au fost minunați. Am văzut cum trăiesc versurile pe care le recită. M-a impresionat puritatea lor și m-am bucurat să văd că 37 dintre cei peste o sută de concurenți au primit premii și mențiuni”.

Pr. Gheorghe Ofrim, Topcina: „Ne-am adunat să-l sărbătorim pe Eminescu, poetul românilor de pretutindeni. Cum o lumânare luminează în întuneric, așa este Eminescu, pentru noi românii. Dar știm că lumânarea se stinge iute, iar Eminescu rămâne veșnic viu în graiul nostru românesc!”

(Graiul Maramureșului, 3 februarie 2010)

Minoritățile naționale din Ucraina cer școli cu predare în limba maternă

În 3 martie 2010, la Ministerul Învățământului și științei de la Kiev a avut loc prima ședință a unui Consiliu Consultativ format din reprezentanții asociațiilor minorităților naționale din Ucraina, care va avea în vizorul său situația învățământului în școlile cu limba de predare a minorităților și predarea limbilor lor în școli și în cadrul centrelor culturale și de studiu ale acestora.

Din partea UI „Comunitatea Românească din Ucraina”, în Consiliu va activa secretarul responsabil - dna Aurica Bojescu, care la această primă ședință a fost aleasă, prin vot, vicepreședinte pe direcția școlilor cu limba de predare română, maghiară, polonă ș.a. Pentru cele cu limba rusă de predare, vicepreședinte va fi Vladimir Corsacov – redactorul revistei *Cuvântul rusesc în școlile din Ucraina*, tătarii din Crimeea au vicepreședinte pe dna Cojemetova, iar președinte al Consiliului a devenit Arcadii Monastârschii – reprezentantul evreilor.

În anul 2009, ungurii din Ucraina au reușit să obțină la Universitatea Națională de la Ujgorod o facultate cu mai multe specializări pentru școlile maghiare din regiunea Transcarpatia. E rândul românilor, să obțină dreptul de a studia în limba maternă.

Catedra de limbă și literatură română din Seghedin/Szeged la 60 de ani

Prof. univ. dr. Cornel MUNTEANU

Comunitatea românilor din Ungaria a beneficiat în anul 1949 de două evenimente majore pentru evoluția de după război a acesteia, în special, în zona învățământului în limba română: mai întâi, era anul deschiderii liceului cu limba de predare română din Gyula/ Jula, cu prima generație de elevi ai comunității, apoi, la Budapesta, se inaugura prima formă de școală superioară în limba română, pentru formarea cadrelor din școlile românești. Astfel, Catedra de limba și literatura română, din actuala structură, Universitatea din Seghedin, Școala Superioară Pedagogică Juhasz Gyula, își trage originile din instituția pornită acum 60 de ani în Capitală.

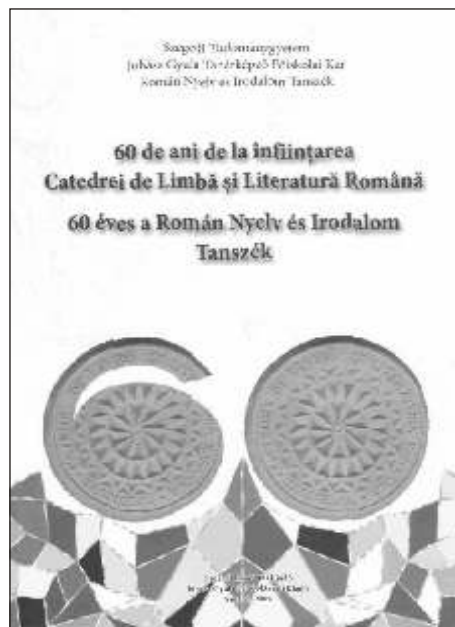
Ultimul șef al catedrei, 2003-2009, prof. dr. Ana Hoțopan a avut inițiativa potrivită de a marca acest moment aniversar, în anul 2009, prin editarea unui volum complex care să marcheze atât o istorie internă a catedrei, dar și să releveze partea de contribuție a acesteia la îmbogățirea patrimoniului identitar al intelectualității românești din Ungaria. Volumul bilingv *60 de ani de la înființarea catedrei de Limbă și literatură română/60 éves a Román Nyelv és Irodalom Tanszék*, apărut sub egida instituției, la editura Universității din Szeged/Seghedin, JGYF Kiadó, 2009, a fost gândit de coordonatoarea lui, Ana Hoțopan, pe formula unui mozaic de secvențe, din care cititorul și istoricul documentarist poate extrage datele necesare unui studiu mai aprofundat al fenomenului. Cele șapte capitole ale publicației recurg la criteriul eterogenității, capabil să acopere o vastă arie de preocupări și aspecte ale catedrei, de la istorie la amintiri, de la prezentarea membrilor catedrei la evocări ale acestora despre destinul care i-a legat de soarta catedrei. Volumul se deschide cu un omagiu adus profesorului Mihai Cozma (1938-2009), unul din mentorii acestei școli încă din faza de început a instituției, după revenirea acesteia în 1955 la Seghedin. Ana Hoțopan scrie emoționant, cu veșnică îndatorare și recunoștință într-un portret-necrolog

de profund atașament la valorile libertății pe care le-a promovat profesorul Cozma (Búcsú Kozma Tánár Úrtól). Mai tânărul membru al catedrei, profesorul Weber Petru face un excurs în istoria catedrei, de la momentul 1949, când începeau cursurile școlii superioare Apáczai Csere János la Budapesta, trecând prin anul 1955 când școala se mută la Seghedin și când începe practic destinul școlii superioare, cu primii dascăli ai ei, Pállfy Endre, primul șef al catedrei din perioada budapestană, apoi noii

memברי de la momentul seghedian, Múcsi Ferencné (Sasi Erzsebet), Vilmos Vanca, al doilea șef al catedrei, Csanádi Károly, și Gh. Meszáros. Sub șefia lui Vanca (1969-1980) catedra își îmbogățește zestrea profesorilor prin achiziția proaspeților absolvenți ai Universității ELTE din Budapesta, Mihai Cozma, pe zona lingvisticii, și Gheorghe Petrușan în zona literaturii. Acesta din urmă este și cel de-al patrulea șef de catedră, până în anul 2002, și cunoscut autor de manuale pentru liceu. Acești ultimi profesori au fost și cei mai activi intelectuali ai comunității, rolul lor formator în pregătirea cadrelor românești din comunitate fiind esențial, dar și implicarea lor și a catedrei în probleme

identitare ale comunității, presă, reprezentare, manuale și programe școlare. Trecerea lui Petru Cămpian pe la catedră, ca asistent, și cooptarea Anei Hoțopan, deschisă și spre actul cultural, a îmbunătățit activitatea didactică și pedagogică a membrilor ei. Atent și bine informat, Weber Petru realizează un documentar corect articulat și argumentat în toate structurile sale, inclusiv prin contribuția lectorilor veniți din România (Gavril Scridon, Vasile Voia, Elena Muntean, George Irimiaș, Ștefan Gencăraș, Maria Gavra).

De mare valoare documentară și un fel de oglindă a produselor intelectuale pe care le-a dat școala superioară din Seghedin este capitolul cheie al volumului: lista studenților care au urmat cursurile de limba română. Istoricul școlii inventariază aici nume de autoritate pentru comunitatea românilor din Ungaria, care au trecut pe la școala de

pe malul Tisei, de la dascăli azi în pensie (Cioca Teodor, Elena Maghiar, Petrujan Gheorghe, Gheorghe Martin) la oameni de cultură, artiști, jurnaliști (Alexandru Hoțopan, Ștefan Oroian, Gh. Marc, Ștefan Crâsta, Tiberiu Boca, Eva Iova). Prezentarea, în CV-uri actualizate, ale membrilor actuali ai catedrei (Ana Hoțopan, Mihaela Bucin, Weber Peter, Ștefan Gencărău, Maria Gavra) completează imaginea-efigie a emblemei pe care și-a construit-o cu râvnă și vocație catedra din Seghedin.

De mare forță persuasivă este capitolul cu interviuri realizate de Ștefan Gencărău cu Gh. Petrușan, Mihai Cozma cu Dumitra Csicso Nelli, Maria Gavra cu Ana Hoțopan, Ofelia Ichim cu Mihaela Bucin. Paleta dialogurilor de aici acoperă un larg evantai de probleme, îndeosebi cele legate de identitatea românilor din Ungaria, în probleme de limbă, școală, biserică, cultură tradițională. Plăcerea dialogurilor, sinceritatea pusă în acest joc intelectual recompun pentru cititor însemnele unei catedre activ-participative pentru destinul comunității. Completând acest tablou al cadrelor didactice implicate, secvența imediat următoare recuperează chipuri ale foștilor absolvenți, cu aprecieri și contribuții ale acestora pentru evoluția la standarde calitative superioare ale prestației de profesori (Petru Popuța - profesor și autor, Mihai Cozma - profesor și autor de manuale, Ilie Ivănuș - profesor și scriitor, Gh.

Mesaroș - profesor și ziarist, Mihai Boca, Ioan Ruja, Al. Hoțopan - ziarist și folclorist, Gh. Marc - profesor, Elena Csobai - muzeograf, Ion Budai - director de școală, Ștefan Oroian - profesor și artist plastic, Eva Cozma Frătean - profesoară și interpret muzică populară, Petru Cămpian - jurnalist radio. Parte din aceștia se regăsesc și în capitolul de amintiri legate de anii de școală de la Seghedin (Ioan Hoțopan, Mihai Ruja, Ioan Papp, Mihai Cerhati, Ana Secan Navratil, Maria Roxin, Beata Condoroș).

Volumul se încheie cu istoricul catedrei în imagini foto de arhivă din momentele importante ale istoricului catedrei, cu personaje în diverse situații și scene de viață.

Gestul Anei Hoțopan de recuperare a anilor de bune practici pedagogice, intelectuale și umane, ale catedrei de română din Seghedin ni se pare de bun augur și de bună credință. Volumul aniversar este mai mult decât o carte de istorie umană și profesională, o carte de vizită pentru meritele și contribuția inestimabile ale acestei instituții de românită din spațiul învățământului minoritar din Ungaria. Răzbat în paginile acestei cărți nostalgii, împliniri, entuziasme ale profesorilor și absolvenților, care se regăsesc astfel, la modul simbolic, în aceeași casă a ființei românești, îndemn la neuitare și respect pentru acest cămin protector al limbii și culturii românești.

Literatura românilor din Ungaria

Antoaneta TURDA

„Din punct de vedere moral, am vrut să-i aduc acasă pe români...” declara, miercuri, 13 ianuarie 2010, prof. univ. dr. Cornel Munteanu, la lansarea volumului *Literatura românilor din Ungaria*, apărut la sfârșitul anului trecut la Cluj-Napoca, la Editura Casa Cărții de Știință. Confesiunea autorului, deși făcută la sfârșitul manifestării a fost, desigur, dincolo de încărcătura sa emoțională, cheia care deschide labirintul explicativ al motivației apariției acestei cărți care șochează de la primul impact al cititorului cu ea, întrucât oricine își poate da seama de cantitatea uriașă de muncă ce se ascunde în spatele ei.

Apărută la o editură de prestigiu, cartea vine în peisajul cultural românesc acoperind un gol al cercetării literare, domeniu în care profesorul băimărean a excelat în ultimii douăzeci de ani. Afirm aceasta cu gândul atât la activitatea sa didactică din cadrul Universității de Nord din Baia Mare, unde ține splendidul și curajosul curs despre Eminescu, cât și la volumele publicate de-a lungul timpului: *Marin Preda, Fascinația iubirii* (1996), *Romulus Guga, Polifonia unei voci* (1998), *Pamfletul ca discurs literar* (1999), *Laurențiu Fulga* (2001), *Lecturi neconvenționale* (2003), *Românii din Ungaria, I. Presa* (2006).

Temerar și tenace în munca sa chiar dacă uneori, cu siguranță, și-a asumat conștient riscul unei anumite singurătăți, întrucât, atât în critica despre Eminescu cât și în celelalte volume, adoptă o atitudine critică proprie, neatașându-se vreunei direcții critice, singurul său criteriu de analiză al operelor literare fiind cel propriu, dar care a acumulat, în timp, idei de vârf din toate direcțiile criticii românești, Cornel

Munteanu își asumă și de această dată un mare risc: acela de a aborda o literatură atât de puțin cunoscută încât poate stârni incomoda întrebare: Care este valoarea adevărată a acestei literaturi? Întrebare la care autorul, prin cartea sa, dă o multitudine de răspunsuri, toate clădite, așa cum remarca lect. univ. dr. Crina Bud, în construcția impecabilă a cărții care prezintă o literatură a însingurării, a complexului minoritar și a idealului național, cu rare aspecte luminoase ce ar putea alunga acea melancolie nostalgică ce plutește peste această literatură.

Clasându-se, așa cum a precizat decanul Facultății de Litere, prof. univ. dr. Petru Dunca, printre intelectualii care au evocat spațiul românesc de pretutindeni, universitarul băimărean aduce în fața cititorului o demonstrație detaliată a ceea ce reprezintă românii din Ungaria, tratați atât din punct de vedere al diasporei române, cât și din cel minoritar și toate conflictele și complexe identitare provocate de cele două stări de fapt. Pentru a fi cât mai clar în acest sens, autorul adună o cantitate impresionantă de materiale referitoare la literatura românilor din Ungaria ce se încadrează în reperul cronologic cuprins în intervalul de timp dintre anii 1950-2008, perioadă considerată ca una de noviciat pentru spiritualitatea românilor din această țară, noviciat care a început cu anul 1947 odată cu înființarea Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria și cu inaugurarea primelor forme de învățământ de stat în limbile minoritarilor. Insistând asupra acestui aspect, al începutului, autorul urmărește îndeaproape primii pași, firavi, e adevărat, ai scriitorilor români din Ungaria, formați, în general, la școlile superioare românești din Budapesta și Seghedin, autori ce dau, de-a lungul timpului, o literatură puțin cunoscută și poate, cel puțin la prima vedere, o literatură ce poate părea a avea mai puține valențe artistice. Totuși ea este valoroasă prin imaginea complexă nu doar a românilor aflați pe acest teritoriu, ci și a unui amalgam minoritar, amestec care are puternice conotații de ordin psiho-social pe care Cornel Munteanu le surprinde cu ochiul unui fin psiholog care s-a apropiat de aceste comunități cu multă atenție, înfrun-

Cornel Munteanu

tând serioase reticente generate de spaima acestor minoritari care au trăit în Ungaria comunistă și apoi în cea democratică fără a se simți de fapt niciodată „acasă”.

Analiza detaliată a fenomenului literar românesc de pe teritoriul Ungariei îl obligă pe Cornel Munteanu să se oprească cu atenție la toate etapele derulate în acest sens, obligație pe care și-o asumă cu multă responsabilitate în toate demonstrațiile pe care le face pentru a dovedi efortul intelectualilor români din țara vecină. Mă refer aici, în mod special, la prezentarea exhaustivă a etapelor dezvoltării acestei literaturi care este simbolică pentru una dintre cele 13 minorități ale Ungariei, și la menționarea momentelor celor mai importante cum ar fi apariția unor reviste precum: *Libertatea noastră*, *Foaia noastră*, *Conviețuirea* sau publicarea unor lucrări de referință cum e cea a lui Gheorghe Santău: *Cercetări istorice pentru folosul românilor din Ungaria* sau comparatiste, dintre care se evidențiază cea a lui Ioan Popon: *Analogia tipologică în poezia lui Vajda János*, toate aceste elemente oferind cărții acea valoare documentară care, în momentul de față, conferă volumului statutul de premieră în domeniu, fiind astfel o provocare pentru cititorul pasionat de literatură.

„Istoria nu numai informează, istoria poate și să formeze”

Ion IACHIM

Eu am scris vreo 30 de cărți, majoritatea sunt cărți de proză și am păcătuțit, și mai păcătuiesc rar, scriind și câte o poezie, chiar și de dragoste. Și, uite, deodată s-au adunat câteva texte pe care vroiam să le editez și mi-a venit o idee, pe care a susținut-o Vasile Șoimaru. Eu i-am scris poezie, el mi-a dat fotografie, sigur, nu degeaba, și am făcut o cărțuție cu text, cu fotografie care se numește *Ascult cum înflorește inul*.

În primul rând sunt poezii de dragoste, dar și câteva patriotice. Ei, Șoimaru a vrut, mi-a zis așa, parcă în treacăt, dar foarte insistent: scrie și o poezie despre Cornova, despre satul nostru de baștină. Scriu poezii puține, nu zic, sunt bune dar nu pot să scriu la comandă. M-apuc să fac versuri de tipul: încotro-va..., în Cornova..., undeva... e o absurditate, asta o fac scriitorii mai răi decât mine. Trece un timp, cartea era gata să apară, poezia cu Cornova nu vine, nu era timpul. Și la un moment dat într-o frumoasă zi, era o secetă mare în Chișinău și în Basarabia a început să plouă. Era o ploaie atât de frumoasă, atât de dumnezeiască și-a venit clipa cea de vrajă când se naște poezia. Și e ultima aici, am pus-o în carte, altfel nu puteam. Și numai o mică explicație: Vasile a zis că satul Cornova a avut un foarte mare cărturar, preotul Paul Mihail. Gimnaziul din satul Cornova se numește „Paul Mihail”. A fost un istoric deosebit și un teolog. A făcut foarte multe cărți de teologie. Și-acum poezia: „Și va să zică eram împărat,/ Și-ntr-o zi m-am dus la vânătoare/ M-am rătăcit și-am colindat/ Prin codrii deși, prin ponoare/ Până-am găsit țara mea de copil./ Țesută din alb și vernil./ Am intrat la mama în ogradă/ Hipnotizat de miros de prăsadă/ Am zărit gleznele mamei prin troscot și nalbă/ Iar peste ciohârle, coșcodani și poiana/ Barba lui Dumezeu mare și albă/ Revărsată peste sat în șuvoaie/ Barba lui Dumnezeu cea de ploaie./ Și pentru că Dumnezeu era blând și răbdător/ M-am cățărât pe barba lui până la nori./ Și chiar dacă-am să ajung la soare/ Dar am revenit pe pământ/ Căci de jos m-a chemat/ Miros de vârzare din cireșe amare./ Seara țărani cu călcâi crăpate/ Se-torceau de la prășit, de la coasă/ Și huma de la ei din călcâie/ Mi-rosea a sfântă tămâie./ Țara mea de copil era împotmolită/ În flori de caupsacă vara/ Balansam mereu între august și aprilie/ Satul și țara./ N-am mai vrut să fiu împărat/ Și

Dumnezeu s-a îndurat/ De azi înainte rămâi copil/ În Cornova lui Paul Mihail. (*Poveste*)

Am câteva cărți la care țin foarte mult, nu știu dacă le numesc în ordinea cronologică sau a plăcerii. Am un roman care se numește *Decameron basarabean sau Dumnezeu i-a dat omului pușca*. Este un roman vechi în care vorbesc despre basarabeni ce au luptat în al doilea război mondial, fiind înrolați în armata română.

Mi-a servit drept prototip tatăl meu, care a fost ostaș de gardă la palatul regelui la Sinaia și după aceea a luptat vreo trei ani la frontul de răsărit încercuit la Prut pe ... Chișinău, dus în Siberia. Spre fericirea mea s-a reîntors, s-a căsătorit târziu dar a reușit să facă patru copii. Și în același timp mi-a mărturisit foarte multe lucruri, la început așa, un pic mai cu reticență pentru că dacă se spuneau prea multe în timpurile acelea sovietice riscai să nu termini facultatea sau să nu absolvi.

Am mai scris un roman care se numește *Cu jărăticul pe buze*. Este un roman despre Ion Creangă, este un roman, beletristică. Mai am cărți pentru copii: *Amintiri... Ban* la care țin foarte mult și de fiecare dată mă rog cum este și firesc unui autor când îi apare cartea se bucură pentru că este rezultatul muncii sale.

O istorie a expansiunilor rusești

Cartea despre care am să vă zic câteva cuvinte *O istorie a expansiunilor rusești* este la ediția a III-a. Ediția a I-a a fost la Chișinău, ediția a II-a la Iași și ediția a III-a de asemenea în Republica Chișinău. Este o carte pe care n-aș fi vrut s-o scriu. Este o carte care trebuia să mă găsească fără timp pentru a o scrie. N-aș fi vrut să mi se creeze ocazia, imboldul de a o scrie. Dar, fiindcă sunt din 1812 până în prezent, suntem și sunt ocupat în permanență de frații de la răsărit, am decis să scriu această carte. Dacă se duceau acolo, știu eu, la Marea Baltică, unde se duceau ei, nu mă interfluiera, dar ei se comportă extraordinar în calitatea lor de ocupanți care n-au simțul măsurii nici cât e negru sub unghie. Cartea am făcut-o studiind tancul, de la mai multe chestiuni. Chiar au fost și chestii de ceartă pentru că am și prieteni care sunt ruși și eu n-am nimica cu rușii, mai ales cu cei din Rusia, eu am ce am cu expansionismul rusesc, cu imperialismul rusesc care dănuie

până astăzi. Am avut fel de fel de discuții, mă rog, au fost de felul acesta, Ștefan cel Mare al vostru a fost un om foarte sângeros, tăia... nu știu ce mai făcea acolo. Uită că a fost evul mediu, uită că treaba asta a fost respectată în toate țările, când te curățai de dușmani, mai ales când se făcea în numele unui ideal care se numește centralizarea puterii de stat.

Eu nu sunt istoric, dar pornind de la aceste gălceve, întreb dacă s-au scris atâtea istorii, de ce nu așa face și eu sau altcineva o altă istorie. 80% din informații sunt din surse rusești. Le-am preluat păstrând datele obiective. Am citit foarte mult pentru a scrie o carte de 200 de pagini, cred că am citit vreo 20.000 de pagini, n-am pus la socoteală. Am citit cele 12 istorii ale lui Karamzin, sigur, ceea ce m-a interesat și în felul acesta am venit cu date despre felul de a fi al rușilor, de a ocupa, de a se extinde peste alte popoare și de a le subjugă în definitiv. Aici în carte revolta, sarcasmul uneori și fraza colbură, cum se zice la noi la Moldova, îmi aparține. Dar m-am străduit să fiu obiectiv, chiar tratându-mi dușmanii pentru că îmi sunt dușmani, dar m-am străduit să fiu obiectiv, adică să nu exagerez de o parte și de alta. Am să vă spun câteva lucruri. Când am făcut ediția a III-a, mi-a nimerit în mână o carte care se numește (în limba rusă) „.....” (*O sută de ruși celebri*). Doamnelor și domnilor m-am uitat și am numărat: 80% ba poate un pic mai mult sunt ocupanți, din cei care au mers cu armatele, sunt generali, mareșali, jidovi, dar au pornit de la originile lor până în prezent. Și asta vorbește despre caracterul unui popor. Da, erau și scriitorii Tolstoi, Pușkin și Maya... dar aceștia sunt personalități, aceștia sunt unitați. Mai departe, m-a durut și mă doare foarte tare atitudinea aceea de batjocură care o au frații așa zis „mai mari” în raport cu noi, cu băștinașii. Ne consideră și acum că suntem un... chiar și dacă suntem români ei se încapățânează să ne zică doar moldoveni, ne consideră ceva de mâna a treia, a patra. Cu această ocazie am să vă zic o întâmplare cu un foarte mare savant de pe la noi, de pe timpuri, Vasile Coroban. A făcut școala românească, era matematician de profesie, dar ulterior a devenit critic literar și istoric al literaturii, unul dintre cei mai faimoși, unul dintre cei mai mari. Se duce Coroban la o întrunire a savanților din domeniul limbilor neolatine la Moscova și, după ce se termină întrunirea în cauză, merg la un banchet savanții. Au băut câte-o sticlă, două de Coca Cola după care se mai ridică un savant rus cu paharul de vin în mână și zice: „...” („Trăiască marele popor rus!”). E adevărat că poporul rus este mare și ca întindere și ca geografie, are și somități. Beau, mai trece un timp, nu prea aveau fantezie. Altul se ridică și zice iar „...” („Trăiască marele popor rus!”). Coroban bea la rând cu savanții. Se ridică ucraineanul „...” („Ucraina-i mare și are și ea personalități. Beau și pentru...” Vin mai era. Se ridică Coroban. Era foarte mucalit moșul ăsta și zice: „...” („Trăiască marele popor moldovenesc!”). Ei, atunci nu putea să zică Uniunea Sovietică venită de la Chișinău, poporul român, vă dați seama. Savanților chiar dacă le era poftă de vin se opresc la jumătate de drum să ciocnească paharele și

„Oriunde românii au căzut sub stăpânirea directă ori indirectă a slavilor, dezvoltarea lor firească s-a curmat prin mijloace silnice. Un stat român înconjurat de state slave poate să fie pentru vrăjmașii poporului român o iluziune plăcută; pentru români însă el este o nenorocire, care ne prevestește un nou șir de lupte, o nenorocire, pentru care nu ne mângâie decât conștiința trăinicieii poporului român și nădejdea de izbândă.”

(Mihai Eminescu, *România în luptă cu panslavismul*, *Timpul*, iunie 1878)

așteaptă o explicație de la Coroban. De ce este mare popor, poporul moldovenesc?

Coroban zice: „...” („Numiți un erou al războiului civil”), și cu acești eroi ai războiului civil erau împănate manualele din istorie de pe timpuri. Și unul sare cu gura și zice: Kotovski. „Da, e al nostru, e moldovean”; altul: Iachim, „da, e de la noi de la Moldova”; „Lazo, e fecior de boier moldovean... e de la noi de la Moldova”. Zice Coroban ca o concluzie: „Așadar dragi prieteni: Trăiască marele popor moldovenesc!”. Au ciocnit. Astfel de bancuri sunt create ca o reacție la ce se mai face și astăzi din Moldova.

Am să închei aici, vă mai spun doar două cuvinte. Nefiind specialist în istorie, am considerat că fiind o datorie de a mea patriotică să fac această carte și să le deschid ochii acelor români, basarabeni, moldoveni care încă mai sunt filoruși până în unghii. Am scris-o știind că istoria nu numai informează, dar istoria poate și să formeze și, ceea ce-i mai strașnic, să deformeze și mulți dintre compatrioții mei de la Chișinău au conștiința națională deformată. Acceptă și până astăzi că rusul este eliberator pe când adevărul este că e ocupant, acceptă și până astăzi că este doar moldovean și nici în rușii capului nu vrea să fie român deci, acestea fiind spuse închei și, mă rog, dacă va fi cazul să răspund la anumite întrebări vă răspund cu cea mai mare plăcere. Dacă veți dori să o procurați am să fac și eu un rod de carte, am să dăruiesc pentru bibliotecă. V-aș dăruia la fiecare câte 10, câte 20 și la prieteni dar problema e tot aceeași care v-a pus-o și Vasile Șoimaru.

Înainte de a edita ediția a III-a, m-am dus la o editură, o cunosc foarte bine pe șefa editurii, îi spun, îi prezint manuscrisul și o rog: tipărește-mi, te rog, această carte la tipografia centrală (avem o mare tipografie în Chișinău). Vine după un timp și spune: „Nu pot tipări la tipografia centrală”. Noi n-avem cenzură, chipurile. Zic: „Dar de ce nu poți s-o tipărești la tipografia centrală?” „Fiindcă directorul de la tipografia centrală a refuzat zicând că nu vrea să aibă de furcă cu conducerea de la Chișinău”. Și am fost nevoit s-o tipăresc la o altă tipografie, dar asta contează de-acum mai puțin. Vă mulțumesc!

ROMÂNI ÎN LUME

România pe pământ canadian

La Câmpul Românesc de la Hamilton

Corneliu FLOREA

Winnipeg, Canada

De când am aflat de CÂMPUL ROMÂNESC de la Hamilton – Ontario am dorit să merg să-l văd, să fiu și eu acolo într-una din acele săptămâni de întrunire a românilor de pretutindeni, la dăruirea lor pentru identitatea și cultura românească, pentru propășirea idealurilor românești. La început, ani de zile, nu mi-am putut permite material o asemenea dorință, mulțumindu-mă să citesc cu deosebit interes *Cuvântul românesc* – cea mai bună publicație românească anticomunistă din deceniile opt și nouă ale secolului XX. Pentru că, atât Câmpul Românesc cât și *Cuvântul Românesc* au fost rodul dăruirii patriotice a legionarilor scăpați de prigoana din România și pe care propaganda comunistă și antiromânească le-a etichetat defăimător drept focare revanșarde legionare - neținând cont de drepturile înscrise în United Nations Universal Declaration of Human Rights aprobată în 1948 - iar cei ce se apropiau de ele erau clasificați de comuniști drept legionari, dușmani ai clasei muncitoare și ai cuceririlor revoluționare. Efectul acestei propagande comuniste nu a fost cel scontat, a fost invers, de bumerang, fiindcă în decursul anilor la Câmpul Românesc și *Cuvântul Românesc* au venit și colaborat patrioți români din toate categoriile social politice, de toate vârstele și profesiile, prezentând cu aplomb și discernământ realitatea nefastă a dictaturii comuniste, demonstrând continuu că nu este vorba de nici o cucerire revoluționară, ci de o dictatură comunistă impusă prin forța tancurilor de la Răsărit. La publicația *Cuvântul Românesc* am fost acceptat să colaborez, absolut voluntar și autonom, între 1981 și 1987, dar nici măcar în acei ani nu am participat la săptămânile culturale de la Câmpul Românesc.

Acum a venit momentul împlinirii acestui pelerinaj la locurile unde flacăra culturii românești și a luptei anticomuniste a fost aprinsă și purtată de sute și mii de români din Nord America începând din 1951, când au cumpărat Câmpul Românesc și, prin forțe proprii, au început să-l amenajeze iar din 1977 au inițiat și editat, tot prin forțe proprii, *Cuvântul Românesc* publicație fără echivalent prin clarviziune și curajul patriotic. Ce m-a pornit în acest pelerinaj, în iulie 2009, nu este invitația în sine, au mai fost și în trecut, ci poetul și scriitorul Alexandru

Poarta cu dor

Tomescu, față de care am o deosebită considerație din simpatie personală și multe motive obiective. Din Winnipeg-ul preeriei canadiene până la Câmpul Românesc – Hamilton sunt peste 2.300 km pe care m-am hotărât să-i parcurg la volan (draivuindu-i cum am zice în romglenză, atât de la modă în România de azi) alegând traseul printre și peste Marile Lacuri nord-americane. Astfel, din provincia canadiană Manitoba am trecut în partea de nord a statului american Minnesota, până la Marele Lac Superior, la Duluth. Aici, peste un golf al marelui lac, am trecut în statul Wisconsin iar drumul, la început, m-a purtat de-a lungul malului Lacului Superior, apoi pe lângă Lacul Michigan până la strâmtoarea dintre Lacul Michigan și Lacul Huron, pe care am trecut-o pe cel mai mare și majestuos pod suspendat nord american. Peninsula Michigan de jos am străbătut-o pe o excepțională autostradă spre sud până la Port Huron, unde se află o altă strâmtoare a Marilor Lacuri, cea dintre Lacul Huron și Lacul Erie. Aici, americanii și canadienii au ridicat un impresionant pod metalic să le unească țărilor. Trecându-l, am intrat în provincia canadiană Ontario, de unde mi-a mai rămas doar o aruncătură de băț până la Câmpul Românesc! Nu puteam să nu fac această paranteză de traseu, de o vastă și unică frumusețe continentală cu lacuri cât niște mări, o adevărată nemărginire naturală dătătoare de uimire și bucurie călătorilor, prin care trecând ne dăm seama și cât de mici și

efemeri suntem, dar, curios, în același timp putem realiza că suntem înzestrați cu puterea de absorbție și perceperea spirituală, intelectuală a nemărginirii...

CÂMPUL ROMÂNESC se află undeva în mijlocul peninsulei provinciei Ontario, în plină natură, departe de autostrăzile dintre marile orașe. E un spațiu de 25 de hectare, la intrarea căruia, pe o tablă cu tricolor românesc, scrie Romanian Park și de unde începe un drum străjuit de copaci. Apoi, pe stânga, se deschide un parc unde se află o troiță românească înconjurată de busturile unor mari personalități culturale românești ce au trăit și creat românește în exil. Urmează o arie de picnic sub copaci bătrâni și Centrul Cultural „Nae Ionescu”, spațios și frumos pavozat interior, având o bibliotecă ticsită, o cameră cu specific românesc și alte, multe dependențe necesare. De la Centrul Cultural se coboară la un mic râu lenș peste care o punte urcă la Capela Ortodoxă cu Clopotniță. Pe o latură a câmpului există multe case de vacanță pe fundație sau pe roți, fiecare cu o grădină oglindind personalitatea stăpânului ei. Este încă mult spațiu ce așteaptă să fie folosit și amenajat. Totul mi s-a părut cunoscut, împlinit, românește la care aș mai fi adăugat un catarg cu un tricolor românesc, fiindcă în Nord America fiecare e liber să-și ridice steagul națiunii sale pe proprietățile ce îi aparțin. A se vedea și la alți nord americani.

Dintre gazde, de la început, am dat mâna cu domnul George Balașu și doamna Lena, promotori ai acestei așezări, apoi m-am îmbrățișat de bucuria întâlnirii cu Alexandru Tomescu, cel care a întâmpinat și tratat cu ospitalitate românească pe toți oaspeții veniți din Canada și Statele Unite. Preotul Dumitru Ichim, o binecunoscută personalitate româ-

nească din Canada, cu mult har creștinesc a oficiat utrenia și vecernia, iar ospătarea noastră o datorăm Doamnelor Câmpului Românesc, cărora le suntem mult recunoscători.

În cele trei zile cât mi-am permis să stau, fiind supusul timpului meu, am participat la conferințele și discuțiile ce se țineau după cină și, de obicei, durau până după miezul nopții. Pentru mine au fost trei zile deosebit de valoroase, cunoscând români de la care am aflat și învățat multe.

Prima seară la care am participat a fost cu adevărat o manifestare de cultură românească prin conferința domnului Sandu Sindile care a făcut o reușită paralelă între viața și opera lui Nicolae Grigorescu cu a unui pictor canadian, Homer Watson, ilustrată cu reproduceri din operele celor doi. A fost și o seară de poezie românească, în care două cenacluri, cel din Kitchener numit „Muntele Măslinilor” și cel din Toronto „Nicăpetre” s-au întrecut, captivând auditoriul cu versurile lor. Pentru mine, netrecând pragul cenaclurilor și desprins de poezie de mulți ani, a fost o mare revelație, descoperind diferența dintre a citi poezia și de a o asculta recitată de poetul ei. Pe hârtie poate apărea palidă, recitată este însuflețită, vie, pătrunde și te emoționează. Domnul Dumitru P. Popescu, editorul publicației *Observer* din Toronto, a prezentat o interesantă expoziție de vechi publicații și cărți românești, aducându-ne aminte de truda înaintașilor noștri ce au contribuit, cu sufletul și mintea la cultura românească. În seara următoare audiența a ascultat cu pioșenie prezentarea profesorului basarabeian Iacob Cazacu-Istrate despre Basarabia. [...]

De la Timișoara, Gerhard Binder, publicist și redactor la radio, într-o foarte aleasă limbă literară românească, a prezentat, în stil nemțesc, sistematizat, „România anilor 2008-2009”. Un tablou trist, cât peretele centrului cultural în care ne aflăm. L-am ascultat măhnit, fiindcă avea dreptate. A stăruit asupra confuziei, intenționat întreținute în străinătate, dintre romi și români, între comportamentul romilor din mijlocul nostru, în spațiul nostru mioritic, dacic din care nu vedea soluția de ieșire fiindcă suntem îngrediți de sârma ghimpată a *political correctness*-ului. Starea de fapt, ideea și consecințele irită pe toți românii, fiind un nod gordian pus în fața noastră pe care nu putem să-l desfacem. M-am trezit că iau cuvântul și, plecând de la faptul că nodul gordian nu se desface ci se taie, am propus nici mai mult nici mai puțin decât să ne întoarcem la vechea denumire de daci ai

Săptămâna Culturală a Câmpului Românesc, Hamilton, Canada, 2009: scriitorul Corneliu Florea (Dr. Dumitru Padeanu), Winnipeg, Alexandru Tomescu, jurnalistul Grigore L. Culian, New York, pr. dr. Dumitru Ichim și Ion Vasilescu, Kitchener

Daciei lui Burebista și Decebal și să-i lăsăm pe rromi-Romei să se numească cum vor, dacă asta cred ei că le schimbă apucăturile. Am crezut ca voi fi repezit ca protocronist legându-mă de „Bădița Traian care a venit să ne încrucșișeze cu legiunile lui, să formăm un nou popor, neolatin, mai deștept și mai frumos decât dacii, dar nu chiar cât sunt ei rromanii din Rroma”. Când colo, ce să vezi, celor de față le-a surâs ideea și cu surâsul vom rămâne, fiindcă de la idee la un puternic curent de opinie ca să ducă la faptă este o cale atât de lungă la români, că mii de ani vor trebui de-or mai avea!

În cea de-a treia zi, la masa de prânz s-a produs un mic, foarte mic incident de opinii. Domnul profesor dr. Claude G. Matasa, o binecunoscută și apreciată personalitate din exilul românesc (azi numit „diaspora” de unii, termen neacceptat de alții) și, mai recent, consul onorific al românilor din Florida, s-a ridicat de la masă și, cu gravitatea-i cunoscută, a spus că va da citire scrisorii adresată de Ion Mihai Pacepa, Asociației Culturale Române din Hamilton. Am rămas perplex, și nu numai eu, alții nedumeriți și uimiți, iar unii indiferenți. De unde până unde, și, mai ales, de ce în AD 2009 generalul de securitate Pacepa își trimite solul prieteniei cu daruri verbale, lingușitoare la Câmpul Românesc unde se aflau și foști deținuți politici de pe vremea când Pacepa era unealta de nădejde a dictaturii comuniste? De ce nu le-a trimis scrisori de apreciere și sprijin acestor deținuți politici atunci când erau în închisorile comuniste, nu acum? Nu e greu de intuit, de descifrat, intenția și impactul compromiterii acestei redute anticomuniste de către un trădător al României, numai că e nevoie de o mică dezbateră argumentată.

Întâi, pentru cei ce își ridică sprânceana când alții susțin că Pacepa este un trădător al României, un fals anticomunist, îi poftesc pe cei ce ridică sprâncenele să-și amintească dacă după fuga lui Pacepa instituțiile și întreprinderile la care erau angajați au rămas fără securiști și informatorii care ne supravegheau și terorizau psihic cu urmărirea, amenințările și dosarele lor? NU, nici vorbă, acel segment intern al securității a ramas neștirbit, Pacepa a distrus sistemul de informație, spionaj și contraspionaj exterior al României, segment pe care îl au toate țările lumii, indiferent de regimul politic, segment foarte important pentru siguranța fiecărui stat. Acest segment, foarte greu de format și menținut, Pacepa l-a pus pe tava străinilor, lăsând România descoperită pentru un moment, moment de care au profitat din plin serviciile de informații, spionaj și contraspionaj străine în țara noastră. (Același lucru l-a făcut și Iliescu cu Roman în Decembrie 1989, ca la trei luni să fim șocați de evenimentele de la Târgu Mureș!). Al doilea, nu scoateți din ecuație faptul că generalul de securitate Pacepa a fost sluga umilă și profitoare a familiei Ceaușescu timp de 15 ani. După anumite date și argumente susținute de fosta securitate Pacepa era deja urmărit pentru neloialitate profesională și parvenire materială de pe urma academicienei (a se citi cartea colonelului de securitate Ion Mânzat). Pacepa nu-și poate șterge trecutul de slugă a tiraniei comuniste și de trădător de țară, prin deconspirarea serviciilor de informații ale României, cu scrisori de genul celei citite de consulul onorific al românilor din Florida. Ascultați un pasaj din scrisoarea lui: „Dragi prieteni, permiteți-mi să mă asociez, prin intermediul fostului meu coleg de facultate, dr. Claude Matasa, celor ce vă adresează

Jean Țăranu și Câmpul românesc din Val David

În localitatea Val David s-au pus bazele unui spațiu spiritual alternativ, unde se ajunge parcurgând strada Predeal-Trudeau, trecând peste Podul Românilor și intrând pe sub Poarta cu Dor. „Câmpul Românesc” este o frumoasă poiană de două hectare cumpărată în 1970 de Jean Țăranu împreună cu Vasile Posteucă și Alexandru Fonta și donată comunității românești pentru desfășurarea activităților sociale, culturale și comunitare. Ulterior, zona a fost asanată, amenajată și dotată cu câteva construcții menite să îi facă pe români să se simtă „acasă”: o cabană-muzeu, o estradă, o capelă, o troiță de închinare și o poartă maramureșeană.

Ion Țăranu a fost unul dintre fondatorii Asociației Românilor din Canada, născut în România în 1921 și decedat în Canada pe 25 martie 2009. Doctorul Ion Țăranu, Jean pentru prieteni și canadieni, a fost nu numai un animator și un ctitor, ci și un păstrător al spiritualității și istoriei românilor de îndepărtatele meleaguri canadiene. A deținut, între altele, funcția de președinte al Consiliului Consultativ al Etniilor din Québec și al Federației Grupărilor Etnice din Québec. Este autorul unei istorii a românilor din această țară de peste Atlantic și a primit mai multe distincții, ordine și premii. Undeva la nord de Montreal, în pitoreasca regiune montană Laurentides, există o „mică Românie” creată din dor de țară de câțiva români canadieni. Pentru detalii: <http://www.arcanada.org/romana/parcularc.html>

calde felicitări cu prilejul celei de a 51 aniversări, și să-mi alătur umila recunoștință pentru contribuția Asociației dumneavoastră la eliberarea țării. Când se va scrie istoria adevărată a României, ea va consemna că rachetele ce au distrus tirania Ceaușescu au fost lansate de asociațiile emigrației române din

Occident și de postul de Radio Europa Liberă”. Ni s-a făcut greață de acest cabotin în total declin intelectual, caracter nu a avut niciodată, care ne-a stricat masa de prânz „cu rachetele lui” iar eu m-am revoltat pe mesagerul lui și m-am hotărât să scriu un pamflet separat cu dovezi și argumente despre perfidia trădătorului Pacea.

Seara a continuat cu o interesantă prezentare de diapozitive din Cambogia și Vietnam comentate de prof. dr. Claude G. Matasa. A urmat un alt profesor, un cercetător istoric, Paul Leu, venit de la Seattle, care a prezentat martirul unui preot ortodox. A impresionat când din sală a luat cuvântul un fost deținut politic care a împărțit închisoarea și lagărul cu preotul martir. Amintirea l-a emoționat, ne-a emoționat. După această serie de profesori a urmat un inginer, domnul Petre Albușescu, care, cu farmec deosebit, a delectat audiența ținând o prelegere despre oamenii de știință români recunoscuți pe plan mondial, lăsând în concluzie ideea că luând în considerare toți parametrii, națiunea română, deși mică în comparație cu multe altele, a dat mai mulți și mari oameni de știință și cultură în secolul XX decât alte națiuni mai numeroase, cu învățământ universitar mai vechi și dezvoltat decât al nostru.

Mi-a părut rău că a trebuit să plec fără să ascult conferința profesorului Dr. Nicolae Dima din Arizona despre „România și Omenirea în secolul XXI” fiind convins că va lansa idei interesante, critice ce vor fi aprins dezbătute căci, după cât îl cunosc Nicolae Dima este un maestru în a stârni dezbateri interesante. În aceeași măsură regret că nu îl pot asculta nici pe ziaristul Grigore Culian, care editează cu profesionalitate *New York Magazine*, un săptămânal românesc apreciat. Îl simpatizez și mai mult acum după recentele dezvoltări și acuzații întemeiate aduse conducerii Institutului Cultural Roman din NY. Exemplul său de argument, verticalitate și curaj ar trebui să fie luat de mulți din mass-media română, fiindcă asta rămâne. Restul nu e nici apă de ploaie...

Am plecat pe drumul de întoarcere în preerie burdușit de impresii, idei, oameni cu faptele și comportamentul lor și pe parcursul a sutelor și sutelor de kilometri, printre Marile Lacuri Nord Americane, le-am tot măcinat. Mă bucur că am fost și eu acolo; una este a auzi indirect și a-ți imagina, altceva a vedea și a lua parte direct. Mulțumesc tuturor de primire și ospitalitate, îi apreciez pentru sufletul și munca depusă, fiindcă au făcut mult și încă mai sunt de făcut, menționând în acest caz pe energeticul domn Dumitru Răchitan. Toți merită respectul și recunoștința participanților. Cât privește gazda mea, Mihai Mincu, ce se recomandă cioplitor în piatră, fiind însă un adevărat sculptor, sunt convins că în timp va îmbogăți zestrea Câmpului Românesc lăsată de Nicăpetre. Părintele Dumitru Ichim renovează Capela cu Clopotniță, iar scriitorul Alexandru Tomescu ce are în grijă vasta bibliotecă va scrie o

Corneliu Florea (pe numele său adevărat Dumitru Pădeanu) este scriitor român din Canada. S-a născut la Timișoara în 1939 și, din 1963 a practicat medicina până în 1980, când, a plecat din România. Pentru că nu i-a fost recunoscută experiența medicală de 17 ani sau valoarea diplomei de medic, a luat totul de la început și a redevenit medic pe pământ canadian. În ceea ce privește pasiunea pentru cuvântul rostit, scriitorul mărturisește: „Am început să scriu când am scăpat de comunism. Atunci am devenit liber și extrinsec, înrolându-mă voluntar, absolut voluntar și fără interese personale, în campania anticomunistă pe care am început-o în 1980, din Lagărul de la Traiskirchen – Austria. Nu am scris nimic în România. Am început să scriu și să public în străinătate. Scriu și public numai pentru cititorii de Limbă Română. Nu scriu din inspirație sau talent, scriu din nemulțumire și revoltă. Nu scriu frumos, dar scriu liber!”

Eseist de factură polemică, promotor cultural și editor, memorialist este autorul mai multor cărți reprezentative: *Jurnal de lagăr liber*, *Jurnal pe frunze de arțar*, *Coloana Infinită și totemurile canadiene*, *Semnăle semenilor mei*, *Vremuri anti-românești*, *Jurnalul unui medic*, *Patibularul Patapievici*.

istorie adevărată despre Câmpul Românesc și Oamenii Lui.

Îmi pare rău până la mâhnire că, dintr-o sută de mii de români ce locuiesc în apropierea Câmpului Românesc – Toronto, Hamilton, Kitchener, Windsor – au venit atât de puțini. O sută de mii de români nu au putut umple o sală de 300 de locuri! E neliniștitor. Un conațional încerca o explicație metaforică: „Românii noului val de emigranți și-au lăsat rădăcinile românești în primul aeroport, ei au plecat numai după bani!”. Chiar toți, toți? Nu pot să cred, nu se poate! E drept, generația noastră a venit pentru libertate, dar nu există libertate fără bani, așa cum banii nu pot ține loc de rădăcini, de neam. Oare să fie românii cel mai ușor de globalizat?! De ce nu așteaptă, să ia exemplul americanilor, al rușilor, chinezilor sau chiar pe al evreilor!

Am rămas surprins că Ambasada Română din Ottawa condusă de o poetă, Elena Ștefoi, nu a vrut să ne onoreze cel puțin cu niște versuri în recitare personală, cred că meritam și noi, românii de rând. De asemenea, tânărul consilier cultural al ambasadei, Eugen Predatu, putea să treacă măcar cu niște pliante turistice din România. Absența Consulatului Român din Toronto este de înțeles; sunt doar trei și *very*

busy-busy! Totuși, încercați dragi tovarăși și prieteni, priviți cum încearcă și Pacea să se alăture acum la vremea senilității sale, aflând că la Câmpul Românesc nu se poartă cămașa verde, nici cea roșie, ci a fost și a rămas doar o rampă de lansare a rachetelor împotriva comunismului și antiromânismului.

Un simțământ de regret am că elevii și studenții români au fost așa de puțin vizibili, dar dintre ei, unul, Justinian Ichim un autentic Che Guevara românesc, ne-a vorbit liber, în ton revoluționar, despre noul capitalism american ce are drept slogan „get rich or die trying!”. Cam numai atât să fi rămas din mândra și democrata societate nord americană? Să mai privim! Apoi, tânărul Justinian Ichim a vorbit despre globalizare în care omenirea va fi uniformizată, sugerând să rezistăm depersonalizării prin cultura noastră națională! Frumos. Ar fi bine, folositor ca acestea să fie percepute și înțelese și de așa-zișii atașați culturali de prin ambasadele române, de boierii minții ai Bucureștiului, de mass media din România (Nu așteptăm percepere și înțelegere de la ICR-urile lui HRP, el/ele având alte misiuni, după cum s-a văzut recent și la NYC).

LA REVEDERE CÂMP ROMÂNESC!

„Femeie, ia-o spre vest”

Monica Ligia CORLEANCA

La îndemnul unui prieten, erudit și pretențios, am cerut doamnei Ioana Geier, autoarea cărții menționate mai sus, să mi-o trimită pentru lectură; m-a intrigat titlul cărții care ascundea ceva cu care mă puteam asocia fiindcă și eu o luasem cât mai departe spre vest pentru a mă salva de „fericirea” anilor 1980 din România. „Nu am citit așa o carte în viața mea”, îmi spusese amicul care m-a îndemnat la lectura ei, „trebuie să o ai” și mi-a dat adresa de internet a autoarei. I-am scris doamnei Geier solicitându-i cartea și am primit-o destul de repede, deși dânsa locuiește acum în Germania. Tocmai mă luptasem cu o carte a Hertei Muller, recenta laureată a premiului Nobel, care nu m-a entuziasmat de loc și am fost curioasă să văd ce poate scrie despre păsurile noastre o altă româncă plecată din țară.

Cărțulia, aparent mică, dar foarte densă în conținut, m-a cucerit imediat și pe măsură ce citeam am simțit cum rupe din mine fășii, bucăți-amintiri și din viața mea, din viața noastră, a celor trăiți în România abuzului, controlului, foamei și dezumanizării la care am fost supuși noi, oamenii cinstiți, care am refuzat să ne aliniem comunismului, care

am refuzat să fim unelte de lucru ale securității, numai ca să trăim ceva mai bine. Cartea mă răscolea pe măsură ce-i întorceam paginile. Nu, nu este o carte cu iz politic, cum s-au mai scris multe, ci o confesiune, un strigăt al unui om adevărat care te implică și doare adânc fiindcă autoarea folosește un condei foarte fin în a-și ironiza propriul destin. Femeie fragilă prin natura ei, a devenit puternică în luarea deciziilor ca și a propriului destin în brațe, atunci când a împins-o disperarea.

Pe țesătura transparentă a tragediei noastre din timpul comunismului care ne-a distrus fundația și valorile culturale, viața Ioanei Geier se desfășoară urmărită de nenoroc, dar cu un destin asemănător cu al multor femei sperate care nu au mai găsit altă soluție de viață decât evadarea din sistem printr-o căsătorie cu un străin. Disperarea a împins-o să caute cu orice preț o plecare peste hotare, pentru a-și salva copiii pentru care tații lor nu făcuseră nimic, iar ea delicată și nobilă s-a umilit până la pământ făcând tot felul de munci grele numai pentru a supraviețui.

Confesiunea a ajutat-o la spălarea durerilor acumulate și a eliberat-o de memoria experiențelor

trecutului amar; aflându-se în Germania își filmează viața ca pe un ecran, privește la florile de pe terasă, privește la satul în care s-a instalat, privește la soțul-neamț (băiatul unor crescători de vite), străin de sufletul și obiceiurile ei, comparând ce are acum, cu ce a lăsat dincolo, acasă. Imagini din cele două lumi în care a trăit se întrepătrund cu detalii descrise cu o măiestrie de dantelăreasă iscusită care expune modele vii pe masa celor care vor să le vadă. „Habar nu are ea cât de mult te poate modela o viață plină de lipsuri”, gândește autoarea după ce cumnata răutăcioasă o folosește la cele mai josnice munci prin casă. „Coordonatele sunt altele, aici este un alt standard de viață”, ne spune la pagina 17. Grija pentru copiii ei, devotamentul cu care s-a dăruit misiunii grele de părinte singur, obligația de a face ceva și pentru mama ei, deși nu fusese prea răsfățată în casa părinților, poverile pe care este în stare să le mai ducă în spate după înstrăinare, ne sunt spovedite cu o crudă sinceritate, iar din femeia gingașă și lovită de soartă, se ridică crescând un om puternic, gata să spintece valuri cumplite pe care le învinge cu o forță de uriaș. Este ceea ce face obida din omul obișnuit, așa cum ne spune Zen că numai cine a fost sfârtecat de viață până aproape de a fi răpus și mai găsește forța să se ridice, acela este adevăratul câștigător al vieții.

Ioana Geier este un asemenea model feminin de forță, dar și mare sensibilitate pe care o ocrotește cu grijă, ascunzând-o sub o mantie de oțel ce și-a construit-o cu grijă. Acolo și-a păstrat iubirea de țară cu amintirile parfumate ale tradițiilor poporului din care a plecat, acolo și-a clădit un mic altar de închinăciune când n-a mai putut suporta înstrăinarea și reacțiile dure ale familiei soțului - neamț. „Să plec, da, uneori am fost la un pas de a face asta. Mi-ar fi lipsit, poate, chiar păsările acelea negre cu pătrate de culoare alb pe piept și aripi [...] mai sunt atâtea locuri unde mâinile mele vor să pipăie, să curețe, să desăvârșescă noi forme. Forme și cadre în care să-mi agăț în pornirile mele plantele, și visele, și speranța”. Aceste ultime vorbe le-am simțit până la lacrimi! La pagina 28 spune: „Aceasta este viața mea, viața mea reală. Neamțul ăsta și-a calculat bine avantajele mariajului cu o româncă, acum sunt convinsă. Și eu le-am calculat pe ale mele, multe au fost doar iluzii. Doamna Președinte Băsescu, fă ceva bun cu țara noastră, fă-i pe toți din Universul ăsta să ne respecte! Neamțul ăsta grozav n-o să-și mai care în roabă prea mult lemnele cu mine, sunt sigură!”. Acesta a fost strigătul femeii rănite în adâncul ființei sale, care a acceptat o căsătorie convențională pentru a scăpa de suferințele trăite în țară, sperând că va putea face mai mult pentru copiii ei. Și acest lucru se petrecea cam prin anul 2004, deci cu mult după zisa revoluție când nimic nu s-a schimbat în România.

Exodul românilor după anul 1990 a avut loc în masă, fiecare plecând unde s-a nimerit în căutarea altei vieți, mai omenești. Mizeria materială duce im-

plicit la mizerie morală, iar românii au trăit numai în sărăcie, foame și frică de la anul 1944 până în prezent. Printre amintirile ei am mai găsit descrise și alte destine aventuroase ale unor românce plecate în căutarea norocului. La un moment dat, aflându-se cu neamțul ei în țară își spune sieși, cu tristețe: „Am să vă duc dorul. Vouă frunzelor, când verzi, când negre. Ție, firicel de apă lunecând peste pietrele mici, multicolore. Te-ai lovit de pereții gri și treci mai departe. Eu simt durerea; în sufletul meu rămân traumele... Iartă-mă Românie! Te-am descoperit prea târziu!”. Mai departe, o frază meditativă: „E un risc pe care fiecare și-l asumă când vrea o schimbare radicală în viața sa. Trebuie să fii însă și realist, să-ți cunoști limitele. Cu cât iluziile sunt mai mari, cu atât și șocul poate fi, la un moment dat”.

Mărturisirile Ioanei Gaier reverberază în sufețele noastre deșțarate și ne regăsim în fiecare vorbă rostită de autoare cu pasiune și har de poet. După ce am terminat lectura, m-a urmărit multă vreme, ca o umbră, ceea ce citisem. Îndemn pe orice român să citească această carte (femeile, mai ales) care tulbură mai mult decât unele volume prezentate cu căldură de critici consacrați exagerându-le valoarea cu scopul „de a fi vândute bine”. Vă asigur că nu veți regreta. Profund impresionată și recunoscătoare autoarei pentru amabilitatea de a mă face părtaşă la viața ei, am parcurs alături de dânsa unele evenimente din propria-mi viață, ca și a generației mele de victime ale unui sistem care a distrus o națiune prin propagarea falselor valori, a minciunii și neîncrederii. I-am adresat autoarei sincere felicitări pentru paginile scrise cu pasiune și scânteie literară, fiind convinsă că va veni reveni cu alte cărți în întâmpinarea românilor din diasporă.

(*Curentul internațional*, 12 martie 2010)

Asociația Culturală „Alexandru Ioan Cuza” din Heidelberg

Mirel GIURGIU
Frankenthal, Germania

*Pentru sufletul românesc,
Unirea Principatelor marchează la anul
1859 un moment indestructibil din viața
neamului nostru. Înălțată la rang de
sărbătoare de importanță națională,
având mare încărcătură afectivă,
Unirea este percepută ca atare la scara
întregii români, fie că este vorba de cei
din afară, fie ca este vorba de cei aflați
înăuntrul fruntariilor țării noastre.*

În fiecare an, la 24 ianuarie, membrii Asociației Culturale „A. I. Cuza” din Heidelberg, se întâlnesc la biserică, unde părintele Viorel Mehedintiu oficiază o slujbă de pomenire închinată memoriei celui care a fost întâiul Domn al Principatelor Unite, Moldova și Țara Românească, Alexandru Ioan Cuza (20 martie 1820, Huși? Bârlad? - 15 mai 1873, Heidelberg).

Anul acesta, am asistat împreună cu enoriașii parohiei Bisericii Ortodoxe Române din Heidelberg, la slujba de pomenire ținută de I. P. S. Serafim, Mitropolitul Europei Centrale și de Răsărit, împreună cu preotul Ioan Popescu.

Am avut oaspeți pe stră-strănepotul domnitorului, care poartă ca nume acea triadă iubită de români, Alexandru Ioan Cuza, precum și pe domnul Consul general al României la Strasbourg – Excelența sa, domnul Marcel Alexandru. Întâlnirea cu distincții oaspeți a conferit o aură în plus festivităților închinată prea iubitului nostru domn, care a trecut la cele veșnice la Heidelberg. Asistența îl omagiază de fiecare dată pe Vodă Cuza ca pe unul de-al propriei lor familii – peste veacuri românii resimt nevoia de a depune în fața altarului, într-o procesiune unică, floarea rară a recunoștinței pentru înțelepciunea cu care a împărțit dreptatea gândindu-se la cei mulți, în cei 7 ani de domnie în Principate, care după Unire, purtau numele de România.

Faptele domnitorului nu se uită, ele sunt evocate pe scurt atât în cadrul religios, cât și în cel laic. Ca și în alți ani, după slujba de parastas, ne-am îndreptat către sediul bibliotecii orașenești din Heidelberg, unde consulul general al României, domnul Marcel Alexandru a ținut o conferință însoțită de diapozitive, conferință în care s-a oprit asupra unor momente importante ale relațiilor franco-române

dominate de figurile monarhilor vizionari care au fost Napoleon al III-lea, Împăratul francezilor și A. I. Cuza, Domnitorul Principatelor Române. Conclucrarea dintre cei doi, a dus la apariția pe harta Europei, a unui nou stat unitar național care a căpătat numele de România.

Alocuțiunea diplomatului român s-a bucurat de mult succes din partea unui public activ și atent, din rândul căruia nu au lipsit câțiva studenți și doctoranzi români de la Universitatea din Heidelberg.

Conferința a fost urmată de dezbateri, întrebări puse vorbitorului și de discuții între participanți. Acestea au avut darul să scoată la iveală noi amănunte din viața lui Cuza Vodă, descoperite în cărți și documente mai noi sau mai vechi, după cum acestea au ajuns să fie puse în lumină de mintea iscoditoare a cercetătorilor pasionați de istoria veacului al XIX-lea. Anul acesta, bucuria lecturii unui volum cuprinzând scrisori din perioada exilului Principelui Cuza o datorăm unor tineri doctoranzi ieșeni, aflați la studii la celebra Universitate din Heidelberg. Volumul cuprinde textele a 48 scrisori, adresate de Cuza Voda unor apropiați ai săi, între care poetul Vasile Alecsandri, cumnatul său Ior-

dache Lambrino, magistratul Petru Grădișteanu și alții. Câteva scrisori sunt adresate regelui Carol I. Cu altă ocazie ne vom opri îndelung asupra țesăturii epistolare deosebit de interesante, înmănunchiate în volum de către doamna Virginia Isac, cu sprijinul editurii Junimea din Iași.

De partea cealaltă a Rhinului, în Alsacia, membrii A. C. A. R. (Asociația Culturală a Românilor

Alsacieni), avându-l ca președinte fondator pe domnul Gabriel Penciu, comemorează Ziua Unirii de la 24 ianuarie chiar de la întemeierea asociației, cu mai bine de 15 ani în urmă.

Peste veacuri, dincolo de frontierele țării, întâiul Domn al României, continuă să-i adune pe români întru împlinirea idealului de unire, între toți acei care se recheamă de la valorile limbii și culturii noastre.

Cartea cu mesaje

Mesaje transmise la Radio BBC și Radio Europa Liberă de Iosif Țon
- Un apel la recâștigarea identității naționale -

Octavian CURPAȘ
Phoenix, Arizona, SUA

Mesaje transmise la Radio BBC și Radio Europa Liberă, volumul semnat de Iosif Țon, adună o serie de apeluri calde, pline de sensibilitate umană și compasiune, rostite la aceste posturi de radio în perioada de maximă glorie a comunismului, de în-suși autorul cărții.

Trimițându-ne adevărate „mesaje de dincolo” prin intermediul posturilor de radio BBC și Europa Liberă, Iosif Țon a contribuit într-un mod hotărât la căderea de mai târziu a comunismului, pregătindu-ne pentru timpul de libertate ce a urmat. Mărturia acelor vremuri nu trebuie să piară și nici ceea ce s-a spus, fapt pentru care nu putem decât să consemnăm cu bucurie o carte cum este „Mesaje transmise la Radio BBC și Radio Europa Liberă”.

Mesaje din lumea liberă

Însă cine își mai aduce aminte în clipa de față, de acele vremuri când mulți dintre noi stăteam în fața aparatului de radio, ascultând cu teamă și plini de curiozitate, postul de radio „Europa liberă”? Era ca și cum preț de câteva ore am fi evadat din România, dintr-un loc devenit un lagăr de prizonieri în mâna comuniștilor. Sau cine își mai amintește de semnalul de identificare inconfundabil al postului de radio BBC, în limba română? Ascultând emisiunile difuzate prin intermediul BBC, de la Londra, aveam ocazia să gândim că există un „dincolo” de realitatea cenușie a epocii de aur.

Toate acestea s-au transformat în amintiri pline de farmec, dar și de nostalgie, amintiri din vremuri când puteam auzi glasul celor care ne vorbeau din lumea liberă, în genul lui Max Bănuș, Dumitru Stăni-

șoară, Nestor Rateș, Neculai Constantin Munteanu, precum și Iosif Țon.

Românii – o națiune cu principii

Prin mesajele sale, Iosif Țon a dorit ca românii să nu dea uitării calitățile deosebite care îi distingeau ca națiune și popor, înainte de venirea comuniștilor, exprimate prin „bunătate, omenie, demnitate, amabilitate, cinste, dreptate și adevăr.” Emisiunile radiofonice realizate de către Iosif Țon au avut ca scop să remodeleze gândirea ascultătorilor din România, în vederea dezvoltării acelor trăsături de caracter care au fost reprimite în mod sistematic de regimul comunist. Astfel, dragostea de adevăr, curajul și bunătatea, alături de acceptarea de sine, recunoștința și loialitatea, precum și atenția acordată problemelor altora, omenia și mărinimia au fost amplu ilustrate în apelurile transmise către țară. Era ca și cum semințele adevărului ar fi fost aruncate cu speranță în ogorul românesc, cu credința că ele vor rodi, în cele din urmă.

„România are nevoie de vizionari și de eroi”

„În jurul celui ce cădea în dizgrația partidului și a securității se făcea un gol imens. Toți cei ce i se arătasera a-i fi prieteni căutau să-l evite, nici măcar nu-i mai zâmbeau, pentru a nu fi văzuți fraternizând cu un dușman de clasă. Atunci s-a ucis în mulți români floarea aleasă a credințioșiei față de un frate, față de un prieten. Loialitatea până la capăt și mai ales, când prietenul sau cei dragi ai lui sunt în necaz și au nevoie de ajutorul tău, iată o trăsătură de caracter pe care ar trebui să o recultivăm, să o reintroducem în structura alcătuirii noastre lăuntrice.”

În consecință, era necesară refacerea națiunii, a societății românești, care să fie, astfel, eliberată de comunism, de teroare și de cultul personalității. Numai așa, oamenii puteau să își învingă frica de a fi ei înșiși și să renunțe la măștile impuse de sistem. „România are nevoie de vizionari și de eroi... În felul acesta, națiunea română va reînvia, va renaște, se va reface și va intra într-o epocă de lumină și de bogăție spirituală...”

„Adevărata libertate”

Mesajele de la Radio BBC au fost într-un mod admirabil completate de cele de la Radio Europa Liberă, oferindu-ne ocazia să înțelegem că ne putem elibera de frică, un slujitor credincios al sistemului totalitar. „Adevărata libertate este o libertate launtrică, o libertate a spiritului. Această libertate este condiționată de Adevăr. Spiritul nu poate fi liber dacă este dominat de minciună. Spiritul este eliberat numai prin Adevăr. Deschide-ți spiritul față de Adevăr. Lumina Adevărului va arunca din tine întunericul minciunii și dintr-o dată, vei fi liber. Pri-

mește lumina Adevărului, căci primești libertatea și din clipa când primești Adevărul, încrede-te în el și mergi înainte descătușat și liber.”

Apeluri patriotice

În mod deosebit, Iosif Țon a făcut un apel special pentru oprirea planului de demolare a satelor. De asemenea, el a dedicat o serie de prezentări aniversare la trei sute de ani de la tipărirea Bibliei în limba română. Pe măsură ce comunismul se apropia de sfârșit, mai multe mesaje au fost adresate cu privire la schimbările ce aveau loc în răsăritul Europei. Putem spune că mesajele pe care Iosif Țon le-a citit la postul de radio Europa Liberă, au avut ca scop renașterea spirituală a neamului românesc.

La 20 de ani de la Revoluție și de la ultimul mesaj adresat de Iosif Țon la Radio Europa Liberă, consemnat în acest volum, ne putem pune, pe drept, întrebarea dacă am reușit sau nu să ne eliberăm de acel sistem totalitar, nemilos și aducător de rău. Însă indiferent de situație, aceste mesaje rămân de actualitate.

Concurs internațional de poezie pentru românii din întreaga lume

Revista de informație și cultură româno-canadiano-americană Starpress a lansat, începând cu 1 februarie 2010, cea de-a doua ediție a Concursului Internațional de poezie pentru românii din întreaga lume. Prima ediție, care a avut loc din 2008, s-a bucurat de un real succes, reușind să descopere talente ascunse și să reunească iubitorii de frumos de pretutindeni.

Concursul internațional de poezie „STARPRESS” 2010 pentru românii din întreaga lume este organizat de publicația internațională online starpress www.valceaturism.ro (e-mail: star_ligya@yahoo.com), (Revista românilor de pretutindeni), în parteneriat cu Radio România Internațional, TVRM România, publicația „Candela” – Canada în colaborare cu: Agenția de presă a românilor de pretutindeni – Romanian Global News și redacția RGN Press (www.rgnpress.ro), Agenția de presă Așii români (www.asiromani.com), cu sprijinul a numeroși scriitori români din diaspora.

Concursul internațional de poezie se desfășoară în perioada 1 februarie 2010-1 iunie 2010. Poeziile pentru concurs vor fi trimise până la data de 31 mai 2010 pe adresele: star_ligya@yahoo.com; poetgfilip@yahoo.ca; sun_andrada@yahoo.com; free3ymher@yahoo.ca

Comitetul de selecție va delibera până la 15 iunie 2010. La finele lunii iunie vor fi anunțați câștigătorii, iar versurile premiate vor fi publicate.

La concurs se poate participa cu maxim 10 poezii (indiferent de tematică).

Concurenții vor prezenta alături de poezii, un C.V. și o fotografie.

Concursul Internațional de Poezie pentru românii de pretutindeni își propune descoperirea și promovarea creatorilor de poezie autentică în limba română, tineri și adulți, începători și profesioniști, al celui mai bun debut în volum, a celor mai buni poeți consacrați, a celei mai bune antologii, ale celor mai bune versuri, care, dintr-un motiv sau altul, nu s-au putut publica într-un volum.

Artefactele și Simbolistica de Premiere, de inspirație istorică din antichitatea greco-romană, sunt oferite de «AGORA ROMAGNA LATINA» – Canada, Societate pentru Istorie, Cultură și Latinitate, prin grija domnului Daniel Constantin Manolescu, promotor și tribun al sus-numitei societăți.

Premiile constau în sejururi pentru câte două persoane, la finele lunii august și începutul lunii septembrie, pe litoralul românesc și în renumite stațiuni montane.

Prima editură dedicată promovării culturii române din Spania NIRAM ART EDITORIAL

În 10 Martie 2010, a avut loc la Centrul Cultural al Armatei - Cazinou Militar din Madrid, lansarea volumului *Pentagono* (*Pentagon*), de Héctor Martínez Sanz, o viziune spaniolă asupra marilor români Constantin Brancuși, Mircea Eliade, Eugen Ionesco, Emil M. Cioran și Tristan Tzara, prima carte publicată de Editura Niram Art. La eveniment au participat peste 300 de persoane. Printre invitații de onoare s-au numărat ambasadorul României la Madrid, Excelența Sa doamna Maria Ligor și fostul ministru spaniol al Culturii, Cesar Antonio Molina.

Editura Niram Art a fost înființată la sfârșitul anului trecut, la Madrid, de artistul plastic Romeo Niram, în cadrul unui proiect amplu, care are ca scop abordarea și integrarea culturii și artei românești în Spania. „Am înființat această editură, deoarece am vrut să promovez arta și cultura română dintr-o nouă perspectivă”, a declarat Romeo Niram. Editura Niram Art a inițiat un plan editorial, care cuprinde o colecție de volume despre personalități românești, semnate de autori spanioli. *Pentagon* este prima carte din această colecție.

Inițiativa artistului român s-a bucurat de mare succes în rândul personalităților atât din domeniul cultural, cât și din cel politic din Spania și din România. Javier Fernández-Lasquetty y Blanc, ministrului Imigrației și Cooperării din cadrul Guvernului autonom al Comunității Madrid a declarat că această manieră de atragere a publicului din Spania către cultura românească este unică și originală. „Sunt sigur că Editura Niram Art își va îndeplini cu succes obiectivul de a promova arta și cultura română. Spania este o țară în care trăiesc foarte mulți români. Inițiativa lui Romeo Niram este magnifică, deoarece ajută nu numai la promovarea culturii române în Spania, ci și la integrarea românilor care locuiesc aici”, a declarat Javier Fernández - Lasquetty y Blanc. „Din câte știu, aceasta este singura editură din Spania, înființată de un străin pentru promovarea culturii țării din care provine. Îl felicit pe Romeo Niram pentru strategia pe care a adoptat-o pentru a îndeplini acest obiectiv și felicit și România pentru că are astfel de cetățeni”, a declarat fostul ministru spaniol al Culturii, Cesar Antonio Molina.

„Arta și cultura română au devenit tot mai cunoscute în Spania, în ultima perioadă. Din punctul

meu de vedere, acest lucru se datorează în mare măsură artistului român Romeo Niram, a declarat generalul șef al Gărzii Reales Tercios Spania, Manuel Fuentes Cabrera.

Pentagonul, omagiul adus de un spaniol culturii române

Hector Martinez Sanz prezintă o viziune inedită despre operele și viețile a cinci mari personalități ale artei și culturii universale, care s-au născut în România: Constantin Brâncuși, Mircea Eliade, Eugen Ionesco, Emil M. Cioran și Tristan Tzara. Cartea este inedită, deoarece capitolele se leagă între ele, astfel încât dacă cineva ar lua o foaie de hârtie și ar desena un punct care să simbolizeze fiecare dintre personalitățile despre care se vorbește în carte și apoi le-ar uni prin linii, în funcție de ordinea capitolelor, ar obține imaginea unui pentagon.

Autorul cărții *Pentagono*, Héctor Martínez Sanz a fost distins cu premiul AMICUS ROMANIAE, pentru aportul constant pe care l-a adus promovării culturii și artei române în Spania. Prin acordarea acestui premiu, echipa ICR Madrid a dorit să își exprime recunoștința pentru modul în care a fost susținută pe parcursul activității sale la Madrid.

Trofeul AMICUS ROMANIAE a fost creat de artistul plastic român Bogdan Ater, care a realizat, anul trecut, o operă de artă pentru prinții de Asturias, Don Felipe și Doña Letizia, moștenitorii coroanei regale a Spaniei. Trofeul, sculptat în piatră și marmură, are dimensiunea de 37 de centimetri și are inscripția AMICUS ROMANIAE. „Bogdan Ater este un mare artist. Ambasada României la Madrid a urmărit activitatea lui, atât cea artistică cât și cea de promovare a culturii române în Spania. Este o bucurie să avem pe teritoriul Spaniei astfel de cetățeni care reprezintă România”, a declarat Excelența Sa, ambasadorul Maria Ligor.

(Text și foto: Defeses Fine Arts)

Evenimente la Montreal

Otilia-Sorina TUNARU

Corul Românesc «Muza» va participa la Festivalul MONDIAL CHORAL

Corul românesc „LA MUSE” (MUZA) din Montreal a susținut în 4 Aprilie 2010, la Biserica Ortodoxă Înălțarea Domnului, un recital de colinde pascale cu ocazia Sfințelor Sărbători de Paști

În următoarea perioadă, corul „La Muse” va participa la diferite evenimente, printre care Festivalul MONDIAL CHORAL LAVAL în iunie 2010.

Festivalul canadian MONDIAL CHORAL din localitatea Laval reprezintă un amplu rendez-vous internațional al muzicii corale, fiind cel mai important eveniment de acest gen de pe continentul american. Zeci de mii de coriști, sute de mii de spectatori, sute de spectacole, zece zile de glorie muzicală! Ediția din acest an se va desfășura în perioada 17-27 iunie 2010. (www.youtube.com/MAVAMontreal)

Corul La Muse-Muza a fost selecționat pentru a participa la această a patra ediție, unde va interpreta piese românești. Numele corului se inspiră din titlul revistei de muzică „Muza română”, fondată în 1888 de către compozitorul Iacob Mureșianu (1857-1917). În această revistă a apărut, orchestrat de Iacob Mureșianu în tempo de marș, *Deșteaptă-te Române!*, Imnul de la 1848, scris de unchiul său Andrei Mureșianu. Iacob Mureșianu, la vârsta de 6 ani (1863), i-a cântat la pian, la cererea acestuia, grav bolnav la pat, inspiratul său *Răsunet*, Imnul nostru național de azi. Orchestrarea piesei a făcut-o

peste ani. *Deșteaptă-te Române!* devine în mod oficial imnul național al României din anul 1990. Pentru o vreme, a fost de asemenea imnul național al Republicii Democratice Moldovenești (1917 - 1918) și al Republicii Moldova (1991 - 1994).

Aliona Munteanu și Teatrul de Păpuși din Montreal

În 27 martie a avut loc Spectacolul inaugural al teatrului de păpuși *Les marionnettes*, la Centrul sociocomunitar 6767 Côte - des - Neiges, în cadrul activităților Asociației

Culturale Române din Montreal. Compania de teatru va prezenta spectacole în limba română, franceză și engleză, pentru toți copiii veseli, dar și pentru părinții lor.

Aliona Munteanu aparține tinerei generații de creatori care deține talente ieșite din comun ce așteaptă să fie valorificate. Actriță de teatru și cinema, dansatoare și coregrafă, marionetistă, autoare și interpretează de muzică pop, animatoare de emisiuni TV, fotomodel - iată multiplele fațete ale talentului său debordant. Stabilită mai întâi la Toronto, Aliona și-a găsit un drum al afirmării la Montréal, unde își continuă proiectele cu multă dăruire și abnegație.

Artistă polivalentă cu mult simț al umorului, Aliona s-a dedicat în mod constant proiectelor pentru copii. În România a muncit benevol ani de-a rândul pentru a organiza ateliere de marionete în orfelinătele Robin Hood și Mușchetarii din București. La Montréal a animat numeroase ateliere de dans, confecționare de marionete și teatru pentru cei mici. Face parte de asemeni din colectivul artistic care organizează spectacolul de anvergură „Trăiască vacanța/ Vive les vacances”; anul acesta, cea de-a treia ediție va avea loc duminică, 6 iunie la Montréal.

Vă invităm să cunoașteți profilul muzical al Alionei: www.myspace.com/alionamunteanu.

Alte informații sunt disponibile pe blogul personal: <http://alionamunteanu.blogspot.com/>

La Muse

Conferința Turnătorilor de Clopote

Corina ȘANDOR-MARTIN

În fiecare an, managerii marilor turnătorii de clopote se întâlnesc pentru un schimb de experiență profesională și pentru dezbaterile problemelor care apar în acest domeniu, de la un an la altul, pentru cunoașterea reciprocă a membrilor asociației la ei acasă, cunoașterea culturii și a tradițiilor fiecărei țări, dar și a legislațiilor în vigoare în acest domeniu. Municipiul Baia Mare a fost anul trecut, pentru prima dată, gazdă pentru cea de-a 31-a Conferință anuală a Turnătorilor de Clopote din Europa și Rusia. Au participat cele mai renumite turnătorii de

clopote din Cehia, Anglia, Germania, Norvegia, Rusia, Austria, Spania, Elveția, Olanda, România. Președintele Asociației Turnătorilor de Clopote din Europa și Rusia se schimbă în fiecare an și are ca responsabilitate organizarea Conferinței anuale. În anul 2009, președintele acestei Asociații a fost **Radu Blotor** – manager SC B&L Construct SRL, Turnătorii Blotor din Satulung, județul Maramureș, care, din 2005, a intrat în galeria celor mai importanți turnători de clopote din Europa.

Despre ce s-a discutat la Conferință, despre secretul unui clopot bun și despre afacerea cu clopote am stat de vorbă cu domnul Radu Blotor. Radu Blotor are 32 de ani, este căsătorit, are doi copii și este pasionat, pe lângă clopote, de vânătoare, drumeții și off road și este colecționar de cuțite de vânătoare.

— De unde ideea și cum ați pornit afacerea cu clopote?

— Eram pasionat de turnătorie, iar după revenirea din armată, dorind să-mi deschid propria afacere, am inițiat, într-o cămăruță, o turnătorie de aluminiu. Vizitând alte turnătorii, pentru a mai afla unele secrete ale meseriei, am văzut că unele dintre ele turnau clopote. Nu cunoșteam nimic din tehnologia turnării clopotelor, dar o anumită parte a studiilor mele erau în domeniul muzicii, iar clopotele fiind instrumente muzicale reușeam să sesizez că nu se încadrau în această categorie. Din acest motiv m-am hotărât să-mi deschid o turnătorie de clopote, cu gândul de a fi pe primul loc în țară.

Pornind de la această dorință, am început să caut specialiști în domeniu, dar din păcate în țară nu am găsit nici sprijin și nici specialiști. Am căutat pe internet și am aflat că turnătorii Pyatkov & Co din Rusia e numărul unu în lume. I-am contactat și dânsii au fost bucuroși să ne ajute cu toate informațiile pentru a învăța arta turnării clopotelor ortodoxe.

— Știi că faceți parte din galeria celor mai mari producători de clopote din Europa și Rusia. Cum a marcat acest contact afacerea dumneavoastră?

— După momentul întâlnirii și a specializării în Rusia, am revenit în țară și am început să turnăm noile clopote după noua tehnologie învățată. Răspunsul pieței a fost unul foarte pozitiv. În anul 2005 am primit o invitație din partea Asociației Turnătorilor de Clopote din Europa și Rusia să particip la Congresul Anual organizat de această Asociație. Reprezentanții acesteia au considerat turnătorii noastră ca fiind cea mai performantă din România în ceea ce privește producția de clopote. Visul meu era aproape împlinit.

— Unde și cum v-ați perfecționat, profesional vorbind?

— La Congresul din 2005 am întâlnit cei mai mari turnători de clopote din Europa și Rusia. Mi-am dorit să învăț mai multe despre clopote, sisteme de tragere și acordarea lor, așa că am participat la câteva specializări la firma Rincker din Sinn, Germania, cu activitate în turnarea clopotelor din 1590 și de asemenea în Olanda la Asten, la turnătorii Eisjabouts, cu tradiție din anul 1820, fiind cea mai mare turnătorie de clopote din Europa. Am mai primit ajutor din partea turnătoriei John Taylor din Anglia, turnătorie

care anul trecut a fost vizitată de Regina Elisabeta a Marii Britanii.

— *Spuneți-ne care este secretul unui clopot bun și cum vă merg afacerile în acești ani de criză?*

Secretul turnării unui clopot bun constă în primul rând în proiectarea șablonului, turnarea de calitate și acordarea după turnare. Clopotele noastre „cheamă la biserică” peste tot în țară, începând de la Palatul Prezidențial Cotroceni și continuând cu Catedrala Târgoviștei, Mănăstirea Putna, Mănăstirea Radu Vodă, Biserica Nașterii Maicii Domnului din Drumul Taberei București, Mănăstirea Curtea de Argeș, Catedrala Topoloveni, Catedrala Gura Humorului etc. Cei care doresc să ne contacteze o pot face la adresa clopotebltor@yahoo.com

În ceea ce privește soarta clopotelor în vreme de criză, aș putea spune că a scăzut frecvența turnărilor pentru clopotele de peste o tonă. Dar dacă produsul care îl scoți pe piață este unul de calitate, se va vinde cu siguranță, indiferent dacă este criză economică sau nu.

— *Ce s-a discutat la Conferința anuală care a avut loc la Baia Mare?*

— În cadrul Conferinței anuale s-a discutat despre realizările fiecărei turnătorii pe parcursul anului trecut, problemele apărute, noutăți în domeniu, un studiu de piață și viitorul clopotelor pe plan mondial.

Fotografii: Corina Șandor-Martin

Mihai Matei Nistor: „Încolo și încioace”

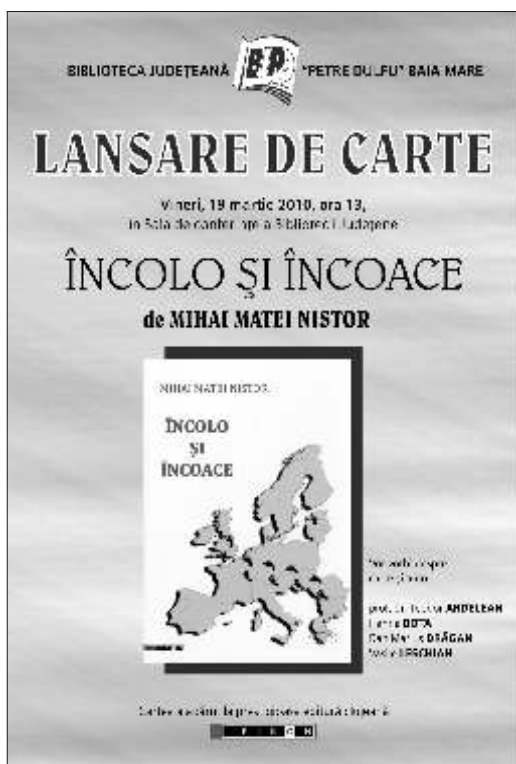
Vasile LESCHIAN

În data de 19 martie 2010, la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare a avut loc lansarea cărții „Încolo și încioace” de Mihai Matei Nistor, al doilea volum al băimăreanului stabilit în Anglia, după „Viața în fugă” (2008).

Cuvintele mele sunt primul impuls, dacă doriți, la o lectură atentă și cu multă subliniere aș spune și adnotare, un defect al meu probabil, dar am socotit-o ca pe o carte a mea, fără îngăduința autorului și cu adnotările de rigoare, de pace. De o viață am vorbit și, uneori, am și scris despre autori, despre cărți, despre autori pe care nu i-am cunoscut personal. E vorba de o suită de scriitori marcați și marcați ai literaturii române. Defecțiunea mea e aceea că mă simt tot timpul dascăl. I-am cunoscut în schimb, prin lectură, prin parcurgerea operei. Nici pe Mihai Matei Nistor nu l-am cunoscut până astăzi. Pot spune și argumenta însă după lectura, parcurgerea acestei cărți, cât și a cărții de debut că este un scriitor. Un scriitor în plină

căutare de sine, în căutarea unei identități aparte. E un român prin naștere și european sau universal prin vocație. Probabil nu s-a gândit la acest fapt când a pășit dincolo. Hălăduind încolo, în lumea largă într-un dor de ducă al căutării și cunoașterii de sine, a deschis avid ochii spre lume, mirându-se, comparând și învățând. Fiind în alt spațiu geografic, cu alte încărcături spirituale, a știut să observe, să mediteze, să decanteze și să se obiectiveze față de aceste lucruri. Apoi și-a întors privirile încioace - ca să fie în tonul titlului cărții - spre locurile natale și în clipele de singurătate a simțit nevoia destăinuirii. Rezultatul, printre multe altele, cred și aceste proze, aceste două cărți, cea de debut și cea *Încioace și încolo*.

Cred că scrisul pentru domnul Nistor este o evadare din banalul cotidian, uneori stresant, o evadare dintr-un „eu” în lume, o eliberare cu o reîntoarcere obsedantă spre sine în raport cu lumea de „încolo și încioace”. Pe fundalul experienței proprii, dar și din lecturile livești, din cultura asimilată calitativ, aș spune, autorul însuflețește o lume în mișcare, surprinde destine umane, întâmplări aparent banale, comune. E un foarte bun observator,

cum s-a mai spus aici, uneori cu o acuitate aș spune de seismograf, pentru că nimic nu-i scapă din peisajul natural sau, mai ales, uman din jur și apoi are știința analizei rapide, a decantării lucide, iar rezultatul se traduce în crâmpie de viață exemplară.

Cartea aceasta și cea de debut pulsează de viață. Ca o inimă, bătând hai să spunem „încoace și încolo” - să fac abuz de trimiterea la titlu. E un observator neutru în aparență, dar în carte se transpune, e și erou, e în termeni estetici vorbind un autor omniscient și omniprezent laudabil pentru un scriitor al timpului modern. De ce? E o carte scrisă modern, dintr-o pornire interioară atentă la ceea ce s-a scris până acum, pentru că din lectură și acumularea culturii am dedus acest lucru și are ambiția și știința de a nu repeta ce s-a scris și mai ales nu ce s-a scris, ci cum s-a scris. Pentru că, la urma urmei, nu conținutul lucrurilor, întâmplărilor e acel ceva ce dă savoare lecturii, ci felul cum scrii, forma. Am învățat lucrul acesta și teoretic tot de la Cluj. E vorba de cursurile de „Vladistică” dacă mă pot exprima așa, ale domnului Vlad. Deci, spun laudabil, de ce? Modern, pentru că e printre puținii de la noi care au optat, la noi și dincolo, pentru proza scurtă mulată pe o legătură mai aproape de cititor, de sufletul lui decât marile romane. Mulată, dacă vreți, pe cerințele scriitorului de astăzi, mulată pe nevoia aceasta de a fi în pas și cu *prandiumul academicum* al lecturii în contextul fugii spre nu știu unde al generației de astăzi, al omenirii în general. Dar acest lucru este mulat și pe nevoia noastră, de a face multe lucruri în ziua de azi, dar a nu renunța la lectură, pentru cei care sunt interesați. În timp ce citeam cartea, stăteam și mă întrebam, referitor la ideile anterioare, cine îl mai citește astăzi pe Mihail Sadoveanu cu șase, șapte, opt sute de pagini în *Frații Jderi* ș.a.m.d. E greu, doar cei care au nevoie de a face expozeu pe mar-

ginea asta. Sau cine mai citește romane apărute în România și ca să nu fiu vag, romane care au apărut și în Maramureș, scriitori sunt foarte mulți, mai buni sau mai puțin, istoria literară îi va consemna sau îi va arunca știți dumneavoastră unde, când scriu trilogii, 600 de pagini pline de greșeli și de exprimări să spun neliterare, ca să nu spun mai mult.

Proza scurtă este mai ușor de citit deci accesibilă în orice spațiu geografic dar știm și știu din lecturi că modelul acesta l-au introdus cu mult timp în urmă americanii, l-au preluat europenii, se citește în aerogări, se citește în navetă ș.a.m.d. din o așteptare, să spunem, împlinită și retrasă din tumultul cotidian. Proza scurtă ca cea de față e un foarte bun exercițiu pentru roman. S-a spus aici, și unii au extrapolat puțin, după părerea mea, că povestirile din această carte ar fi romane. Nu sunt adeptul catalogării acestei scriituri ca roman pentru că definiția, și nu vreau să fac teorie, romanului în accepțiunea clasică și modernă chiar e mult mai pretențioasă. Sunt niște povestiri bine scrise, uneori cu nuanțe și trimiteri la povestirea în ramă, povestire în povestire și dacă vreți un argument, aș zice, intervențiile pe care le face autorul în povestirea întâmplărilor de la Paris, pe Champs-Élysées în revolta suburbiilor împotriva frustrărilor lor, tinerii de la a doua, a treia generație, stabiliți în Franța și acolo exact în toiul lucrurilor, în dramatismul pe care îl surprinde extraordinar face o pauză și descrie cum l-a întâlnit pe un prieten. Aici se vede vână de scriitor, știință, dacă vreți, de a orândui lucrurile, a crea suspans, a crea ceea ce noi numim cârligul și pentru cititor în cel mai prozaic caz dar pline de semnificații și profunzimi. Sunt crâmpie de viață exemplară, mici bijuterii, mai ales cele din volumul de debut mie mi-au plăcut foarte mult prin concizia lor, prin stilul direct, clar, precis, anticalofil, prin finețea lucrurilor redade care, culmea, se regăsesc aici în aceeași măsură, dar acum amplificate cu o aureolă în plus. Spuneam că sunt mici bijuterii, un mozaic de perle și pietre semiprețioase prinse într-o ghirlandă ce o putem atârna de sărbători la gâtul femeii frumoase, în cazul de față al literaturii de bună factură estetică și de calitate.

Prozele din volumul *Încolo și încoace* sunt mai deschise spre viitorul roman cu o mai mare nevoie simțită de autor de respirație în redarea lucrurilor. Prozele, povestirile din ambele volume dar din cel de față, în primul rând, pot fi considerate până la un punct note de călătorie. Dar ar fi o prea limitată apreciere. De ce? Pentru că, pentru autor, călătoria în spațiul exterior e doar un pretext, după părerea mea, e doar fundalul pe care își dezvăluie eul, trăirile. Dincolo de asta, suntem atrași pe nesimțite într-o călătorie interioară mult mai fascinantă și mai interesantă, incitantă. Într-un stil limpede, cu o frază bine structurată, clară, neobositoare, autorul te face să descoperi odată cu periplusul eroilor lui o lume dinamică, într-o permanentă mișcare, „încoace și încolo” în care pulsează viața cu lumini și umbre, cu dureri și uitări și cu multe, multe altele.

Ce ne mai atrage atenția? E căutarea unor

trasee noi, atât în spațiul, să spunem, natural, dar mai ales în cel spiritual. Căutarea ineditului, oriunde pășește, a exoticii chiar, a cărărilor labirintice precum aș spune în *Fluturele*, ultima proză. Apropo, s-au exprimat opțiuni. Mulți, chiar și cei de față și eu o voi face dincolo de *Rădașca*, numărul 7, mie mi-a plăcut enorm de mult *Fluturele* ca sens al gingășiei, libertății individului de-a fi într-o altă lume. O retragere, o libertate câștigată de autor ca atunci când vrea să facă o călătorie din Anglia în Europa, rotește degetul și unde-l pune pe harta Europei acolo se va duce. Sigur, s-a nimerit să fie Italia, Veneția etc. sunt trasee oricum alese. Totul, sau aproape totul, dintr-o întâmplare banală pentru autor, devine prilej de meditație când serioasă, când ironică, până la o revoltă bine temperată. Meditația se transpune apoi în filosofare asupra vieții cu amănunte și cu anumite concluzii nebănuite, cu o puternică tentă personală a raportului lui cu lumea de acolo, cu lumea de aici, dar mai ales cu sinele.

Meditația, filosofarea sunt formulate în fraze gnomice uneori exemplare, izvorâte adesea din înțelepciunea populară. Exemplu - povestirea Doina din volumul 1: „Să-l vindece pe cel bun de rău, pe cel rău de prea bine, să-l ajute pe cel fără’ de noroc și să-l liniștească pe cel cu prea mult”. O altă calitate a prozelor: umorul, ironia fină, comicul bine dozat până la ilaritate, prezente mai peste tot în paginile cărții. Umorul nu-l părăsește și pe eroi nu-i părăsește chiar în situații disperate ca cea în care eroul se trezește fără un ban, cu contul (s-a pomenit aici cardul) blocat pe deasupra și „șutit” de portofel de către „brunetelul” român pripășit în Italia, dar - ironia sorții - dincolo de impulsul inițial de a-i da undeva să facă un pas înainte, îl iartă conform principiului enunțat de tânăr că el de la un conațional nu fură. Peste tot aproape eroul principal, un autor reflexiv, am văzut, sau în pielea altor personaje chiar întâlnește, fără să caute, români. Români ai zilelor noastre, în căutarea unui trai mai bun în Occident. E cazul să amintesc aici pe „măturătorul lumii” și pe mulți alții.

Alte caracteristici ale scriitorului: dinamismul până la dramatism dus, foarte multă știință și dozaj. Foarte bine surprins și redat în *Pâine acră*

spre exemplu, în care a pomenit de evenimentele din Paris. Pagini de duioșie și melancolie am întâlnit ca „În podul soacrei” în Slovenia; pagini de beatitudine, de satisfacție și mici crâmpie de fericire cauzate de întâlniri neașteptate cu prieteni de naționalități diverse, udate din plin cu bere. O altă calitate a scriiturii: utilizarea, creionarea cu știință modernă a portretului. Nu un portret exterior al cuiva, ci un portret interior deosebit de sugestiv, cu doza mare de umor, cu comparații inedite în text, fie că e vorba de portret, fie de alte situații. Iată: „M-am așezat pe valiza mea numită drăgăstos *animalul* care arăta ca un boxer la sfârșitul carierei”, în *Domnul Mihalcea* sau „Hotelul meu, o clădire modernă și insipidă, aproape de centru, asemănătoare cu umorul lui Arnold Schwarzenegger și cu șarmul lui Traian Băsescu” sau „comportamentul lui, cochetăria cocoșului ajuns la vârsta la care este mai important ca cineva să-i admire penele decât să-i solicite să facă ouă”.

Dacă veți citi literatură clasică, chiar literatura zilelor noastre, mă feresc să-i spun modernă pentru că mulți paștisează tipul de a scrie la trecut. A scrie cum s-a scris e revolut prin definiție și aș spune: nu te mai bagă nimeni în seamă. Trebuie să cauți noul. Aici am simțit la domnul Nistor ceea ce-am simțit la lectura unei alte cărți pe care am prezentat-o aici, la Biblioteca Județeană și anume „Regele cu pene”; ambii autori sunt cunosători ai limbii engleze, unul profesor de engleză, despre care vorbeam anterior, și unul un foarte bun mânător al cuvintelor în limba engleză și deopotrivă în limba română, domnul Nistor. Ambii se pare că au un secret al lor, nu știu de unde vine, poate ne lămurește dânsul, izvodit poate din lecturile, scriitura actuală în Europa și în lume, noi suntem mai puțin în contact cu scriitura contemporană, cu autorii contemporani, cu noile tendințe în abordarea în stil a realității, comparații, metafore cu totul inedite. Acestea dau șarm lecturii și satisfacție cititorului literar de astăzi și de mâine.

Aș încheia spunând că prozele din volumul de-aici sunt atât de dense încât răspund, se potrivesc dictonului latin „Non multa sed multum.”

Felicitări domnule Nistor, aștept cu sufletul deschis viitoarele dumneavoastră cuvinte în cărți.

Revista presei: mass-media despre români

decembrie 2009 – martie 2010

Selecție realizată de:

Lavinia ARDELEAN și Simona DUMUȚA

Toți maramureșenii, reprezentați în reședința Voievodatului / Ilie Dobran

Graiul Maramureșului, 2 decembrie 2009, www.graiul.ro

Mi-a fost dat să retrăiesc un moment de aleasă simțire, întâmpinându-i pe podul istoric Slatina – Sighet pe delegații români din dreapta Tisei, invitați la Sighetu Marmăției, la Ziua Națională a României. Pe puntea frăției i-am îmbrățișat pe primarul Slatinei, ing. Gheorghe Uhali, pe președintele Asociației românilor din Transcarpatia „Ioan Mihalyi de Apșa”, dr. Vasile Iovdi, pe prof. Mihai Tocar, președintele Asociației „Speranța”, dr. Mihai Lumei, pe frații Ioan și Gheorghe Bococi, pe Dănuț Motârcă și, nu în ultimul rând, pe Vasile Ona Jotu, care, în 1989, a arborat pentru prima dată Tricolorul românesc pe clădirea primăriei din Slatina (Solotvino-Ucraina). Vasile Ona Jotu, purtătorul Tricolorului românesc, același din 1990, datorit de Gheorghe Mihai Bârlea în 1990, steag cu care, în repetate rânduri a fost la Alba Iulia. Cel mai interesant pelerinaj, cea mai interesantă călătorie la Alba Iulia, a fost în 2003, când 9 delegați din dreapta Tisei au refăcut cu căruța drumul străbunilor lor, după 85 de ani. Atunci, Jotu și ai lui, îmbrăcați în gube, cioareci, cușme și opinci, au trecut podul istoric pentru prima dată cu un vehicul, căruța trasă de cai.

Delegația din Transcarpatia, la care s-au adăugat și alte personalități, a participat la ceremonialul religios oficiat la Statuia Ostașului Român, unde veteranul de război Vasile Batin și primarul Eugenia Godja au vorbit despre marea aniversare. Au fost depuse coroane de flori la monument și în cimitirele municipiului, unde își dorm somnul de veci mari artizani ai Unirii, oameni politici, cărturari, istorici și prelați din toate timpurile.

Albumul „Biserici de lemn din Maramureș”, inclus în expoziția dedicată României, deschisă începând de astăzi în capitala Spaniei

Infomm, 4 decembrie 2009, www.infomm.ro

Lansare. Albumul „Biserici de lemn din Maramureș”, editat de Editura Artec Impresiones din Segovia (Spania), apărut în acest an printr-o subvenție a Institutului Cultural Român, este prezentat începând din această seară în cadrul expoziției „Patrimoniul UNESCO al României” din Madrid (Spania). Albumul, al cărui text

aparține fostului ambasador al României la Vatican și fost consilier prezidențial la Departamentul pentru Relația cu Autoritățile Publice și Societatea Civilă, Teodor Baconski, a fost inclus în expoziția de la standul României, din cadrul Târgului INTEGRA 2009 (4-8 decembrie).

Români, instructori de polițiști în Haiti / Valeria Cupa

Adevărul, 6 decembrie 2009, www.adevarul.es

Zeci de polițiști români sunt trimiși, anual, în misiuni de consiliere a polițiilor locale din Afganistan, Kosovo, Congo, Timor sau Haiti. Iuliana Boancă și Lucian Grăjdeanu, doi dintre polițiștii care au fost delegați în Haiti, au povestit pentru „Adevărul” experiența inedită pe care au trăit-o în statul din America Centrală. Ministerul de Interne a premiat 37 de ofițeri care și-au încheiat cu succes misiunile din teatrele de operații din Africa, Asia, America Centrală și Europa de Est. Printre ei se numără și doi ofițeri care au fost delegați în Haiti, stat insular în Marea Caraibelor. Iuliana Boancă și Lucian Grăjdeanu au vorbit despre greutățile pe care le-au întâmpinat, dar și despre reușitele pe care le-au avut acolo, departe de țară și de familie.

Irina Pană, profesoară de dans de la Milano / Simona Topciu

Adevărul, 6 decembrie 2009, www.adevarul.es

Românca a refuzat o ofertă de la Teatro della Scala pentru a-și deschide propria școală de dans. Ea a rămas în Italia din dragoste pentru un italian cunoscut în timpul unui turneu. Irina Pană (40 ani, originară din București) este în Italia din decembrie 1991. A absolvit Liceul de Artă „George Enescu”, din București, profilul coregrafie. Și-a luat diploma de profesor de balet la Școala de la Scala. Fostă balerină a Teatrului Oleg Danovski din Constanța, este în prezent directorul școlii de dans din Busto Garolfo (Milano). Irina se afla în 1991 în turneu cu Teatrul Danovski și așa l-a cunoscut pe fostul soț, un italian, astfel că a hotărât să rămână în Italia. În 2002 și-a luat diploma ca profesoară de balet la Școala Teatrului Scala și i s-a propus să predea acolo. Propunerea a coincis însă cu divorțul de primul soț. Nu numai că a refuzat propunerea de la Scala, dar a încetat și colaborarea cu vechea școală, unde lucra ca profesor de când venise în Italia. „Mi se părea dificil să-mi organizez

eu viața, alături de fiica mea, cu atât mai puțin să organizez viața altora”, spune Irina.

Un român, al doilea om în statul austriac / Carmen Avram

Ziarul financiar, 12 decembrie 2009, www.zf.ro

Fermecător, talentat, ambițios, controversat. E portretul unuia dintre cei mai faimoși români din lume: Ioan Holender, directorul Operei din Viena. Un om destul de realist cât să recunoască faptul că nu e destul de bun ca bariton. Dar și suficient de puternic încât să facă la Opera vieneză schimbări pe care nu le-ar fi îndrăznit niciun austriac. Numele lui Ioan Holender impune atât de mult respect, încât doar auzindu-l îți vine să-ți scoți pălăria. Vi-l prezentăm pe omul-orchestra. Sau, mai precis, pe omul care face muzică la Viena de aproape două decenii. Unii spun ca e arogant. Alții - că are un șarm copleșitor. Unii ca e zgârcit, alții - că le-a dat vienezilor mai mult decât și-ar fi putut imagina. Mulți se tem de el. Și mai mulți îl respectă. Între el și austrieci e o relație complicată, care arată cât de fină e limita dintre antipatie și admirație. Dar el se recomandă simplu: Ioan Holender, român din Timișoara și, cu voia tuturor guvernelor din Austria ultimelor două decenii, director al Operei din Viena. Sau, după standardele locale, al doilea om în stat.

O noua biserică ortodoxă română în Italia

Romanian Global News, 4 ianuarie 2010, www.rgnpress.ro

Localitatea italiană Modica, este începând cu 25 decembrie, locul în care credincioșii români se pot ruga și într-o nouă biserică ortodoxă română, transmite Romanian Global News, care citează Romen in Italia. Potrivit ScicliNews, aceasta este cea de-a patra parohie ortodoxă română din Sicilia. Biserica îl va avea ca pastor pe părintele Nicolae, hirotonit recent în biserica San Giorgio dei Genovesi, din Palermo, de către PS Siluan Șpan, ierarhul Episcopiei Ortodoxe Române în Italia. Părintele paroh Nicolae va avea sub oblăduire și credincioși din Noto și Ragusa. Sediul temporar al bisericii va fi parohia Sf. Augustin, pusă la dispoziție de don Michele Fidone.

Teodor Ardelean vrea să înființeze alte două biblioteci în Diaspora / Grigore Ciascai

Informația zilei, 4 ianuarie 2010, www.informatia-zilei.ro

Inițiativa Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” de a dona mii de volume de carte românească în comunitățile care s-au încheșat în diferite colțuri ale Europei, a fost preluată și de alte instituții culturale din țară. Cererea este foarte mare, parohiile românești din Diaspora sunt cele mai interesate de înființarea unor centre culturale unde cei plecați de acasă să poată împrumuta și citi cărți în limba natală. Dr. Teodor Ardelean, directorul bibliotecii județene, a declarat că anul acesta are în vedere înființarea unei biblioteci în Glasgow (Scoția) și a alteia în Italia, într-un orașel în care trăiește o mare comunitate de români, în special de maramureșeni. Pentru aceste două proiecte, directorul Ardelean susține ca ar avea nevoie de 100.000 lei, pe care îi va solicita Consiliului

Județean. De asemenea, nu va neglija nici popularizarea acțiunilor de donații de carte de către populație, o bună parte dintre acestea vor ajunge în bibliotecile românești din străinătate.

Arhitectul român Dan Hanganu a primit Ordinul Canadei

Romanian Global News, 6 ianuarie 2010, www.rgnpress.ro

Guvernatoarea Generală a Canadei, Michaëlle Jean, a acordat Ordinul Canadei pe anul 2009, unui număr de 57 de personalități canadiene printre care și arhitectului montreal de origine română Dan Hanganu, transmite Ambasada României de la Ottawa preluată de Romanian Global News. Între personalitățile recompensate, se află și arhitectul canadian de origine română Dan S. Hanganu, profesor universitar de arhitectură la Universitatea McGill (din 1976) și la Université de Montreal (din 1992). Domnul profesor Dan Hanganu este membru al Ordinului Național al provinciei Quebec, Doctor Honoris Causa în arhitectură al Universității Laval și Doctor Honoris Causa în arhitectură al Universității București iar, în aprilie 2008, i-a fost conferită medalia de aur a Institutului Regal de Arhitectură din Canada, atât pentru activitatea sa personală, cât și pentru cea academică.

Bădia din Las Vegas / Alex Dima

Ziarul financiar, 8 ianuarie 2010, www.zf.ro

În România era artist, bine plătit, bine plasat pe scara socială și fericit, cu o familie frumoasă. Nu a mai suportat însă comunismul, și a fugit. A traversat Dunărea într-o iarnă grea, a fost împușcat, dar a scăpat și a ajuns în America. După 25 de ani, încă mai este considerat trădător de țară și nu are cetățenie română. A rămas însă un român cu suflet de țăran, cântă la fluier în deșertul Californiei și trage cu pistolul în orice mișcă. Aceasta este povestea celui poreclit, în Las Vegas, Bădia. Pe cealaltă față a pământului, așa cum îi place să spună, într-un orașel de lângă Los Angeles, un român cântă prietenilor de jale. Se numește Ion Petrinca, slobod la gură și cu suflet de țăran. Toată lumea îi spune Bădia. Povestea lui Ion Petrinca pare desprinsă dintr-un film american, doar că acțiunea se întâmplă, în mare parte, în România condusă de Nicolae Ceaușescu. La începutul anilor 80, Ion Petrinca era dansator de primă mână în România.

Basarabeni de pretutindeni cer introducerea limbii române în Constituție

Romanian Global News, 10 ianuarie 2010, www.rgnpress.ro

Cei peste 900 de semnatori ai petiției „Un clic pentru Limba Română în Constituția RM” așteaptă măsuri legislative și practice concrete de la factorii de decizie din Basarabia: președinte, prim-ministru, Academia de Științe și Comisia pentru reforma constituțională, după ce vineri, 8 ianuarie, au fost expediate conducătorilor țării scrisorile cu lista semnatarilor petiției și cu doleanțele acestora, transmite Romanian Global News, care citează Rombel.

**Orfan român, cu handicap,
bursier la Oxford
/ Silvana Pătrășcanu**

Evenimentul zilei, 10 ianuarie 2010, www.evz.ro

Un orfan român în vârstă de 18 ani, născut fără antebrațe, adoptat în 1992 de o familie britanică după ce ambii lui părinți au decedat, a primit o bursă din partea Universității Oxford, unde va putea să studieze două dintre materiile sale favorite - filosofia și teologia, informează dailymail.co.uk. Soții Doreen și Ken Munn, din localitatea Whittington, comitatul Worcester, l-au adoptat pe Cornel Hrisca-Munn, în prezent în vârstă de 18 ani, în anul 1992. Născut fără antebrațe, Cornel a primit o bursă din partea Keble College din Oxford, unde va studia, din toamnă, filosofia și teologia, materiile lui favorite.

Pasionat de muzică, Cornel a reușit să depășească multe piedici și s-a situat pe locul al doilea la un concurs național pentru toboșari, organizat în Marea Britanie în 2007. El a primit premiul Pride of Britain, în 2004, pentru acțiunile sale caritabile și a înființat fundația The Cornel Trust, în 2005, cu scopul de a-i ajuta și pe alți copii din România născuți cu astfel de handicapuri fizice.

**Un român, „stăpânul” inelelor care
prelungesc viața / Ana Zidărescu**

Evenimentul zilei, 10 ianuarie 2010, www.evz.ro

Chirurgul Octavian Bud oferă pacienților din Germania o șansă la o viață sănătoasă. Specializat în chirurgie metabolică, este adeptul intervențiilor chirurgicale cât mai puțin invazive și a perfecționat, în acest sens, propriile tehnici. Procedurile prin care, printre altele, implantează inele gastrice, pacienților obezi lipsiți de alte alternative pentru a avea o viață mai sănătoasă, sunt într-o continuă perfecționare, iar experimentele sale reușite l-au adus în atenție presei germane. Șef al departamentului de chirurgie la Centrul de tratament al obezității din Regensburg, un oraș în landul Bavaria, din sud-estul Germaniei, doctorul Octavian Bud consideră intervențiile laparoscopice viitorul în medicina chirurgicală abdominală.

**Deputatul Buciuta vrea Consulat românesc la
Ujgorod / Grigore Ciascai**

Informația-zilei, 10 ianuarie 2010, www.informația-zilei.ro

Deputatul maramureșean Ștefan Buciuta, reprezentantul ucrainenilor, a declarat că în discuțiile pe marginea Bugetului de Stat pe 2010 din Comisia pentru politică externă, a fost abordată problema deschiderii unui birou consular românesc la Ujgorod, în Ucraina. Teodor Baconschi, ministrul de externe, a confirmat faptul că există intenția aceasta din partea României, dar Ucraina este cea care decide. Înființarea acestui birou este cerută atât de cei peste 30.000 de români care trăiesc în această zonă din Ucraina (care trebuie să facă sute de kilometri până la Consulatul din Cernăuți), dar și de etnicii ucraineni din România care au neamuri dincolo de Tisa. Dacă Ucraina își va da acceptul, există toate șansele ca proiectul deputatului Buciuta să se materializeze în scurt timp.

**Lansare de carte. „Literatura românilor din
Ungaria (1950 – 2008)”, tribut adus diasporei
/ Simina Simion**

Infomm, 13 ianuarie 2010, www.infomm.ro

Solicitând ajutor, românii autohtoni din Ungaria luptă să își recupereze propriul lor trecut, revendicându-și apartenența și identitatea românească. Conservarea identității este problema cu care se confruntă românii din comunitățile din Ungaria. Dedicată creației semenilor noștri din Ungaria, cartea „Literatura românilor din Ungaria (1950 – 2008)”, a scriitorului și profesorului Cornel Munteanu, vine ca un punct de susținere pentru conservarea literaturii românești din Ungaria, dar și ca un mod de informare pentru cei dintre granițele țării. Având o experiență de viață de zece ani în țara vecină, situația românilor din comunitățile românești din Ungaria a reprezentat pentru Cornel Munteanu un punct de interes. Acest fapt a dus și la scoaterea pe piața literară a celor două cărți, rezultatul unei munci masive de documentare. „Cu ciclul acesta cred că mi-am făcut datoria față de românii noștri din Ungaria. I-am adus acasă și sper că acest lucru va fi un semnal pentru Guvernul român, pentru a-i sprijini mai puternic în toate acțiunile lor de păstrare a identității”, a declarat autorul Cornel Munteanu.

**Cărți în limba română la Biblioteca din
localitatea italiană Buggiano**

Romanian Global News, 19 ianuarie 2010, www.rgnpress.ro

Biblioteca din localitatea italiană Buggiano și-a lărgit aria de servicii, inaugurând o secție în limba maternă, care propune texte (în mod special literare) în limbile engleză, franceză, germană, spaniolă și în limbile celor mai reprezentative comunități etnice din Italia, limbile albaneză, română, arabă, rusă și bulgară, transmite Romanian Global News, care citează Romen in Italia. Această secție a fost pusă în practică pentru a satisface exigențele celor care doresc să se apropie de edițiile originale ale celor mai importante opere și pentru a le oferi imigranților din Buggiano ocazia de a lua contact cu propria lor cultură de origine. Secția s-a deschis sâmbătă, 16 ianuarie, cu un laborator de lectură intitulat: „Povestiri, legende din toată lumea: întâlniri cu lectura albaneză, română și rusă pentru copii de la 6 la 13 ani”.

**Biblioteca publică locală din Sydney îi
așteaptă pe românii din New South Wales**

Romanian Global News, 19 ianuarie 2010, www.rgnpress.ro

Biblioteca publică New South Wales din Sydney îi așteaptă pe românii care locuiesc în acest stat australian să beneficieze de serviciile gratuite pe care le oferă, transmite Romanian Global News, care citează Consulatul General al României la Sydney. Publicul care va trece pragul acestei biblioteci va găsi cărți cu diferite subiecte: artă, sport, știință și multe altele, literatură beletristică, precum: romane și povestiri cu aventuri, reviste, ziare, DVD-uri și CD-uri, cărți pentru copii, cărți și alte resurse de învățare a limbii engleze, acces la internet, cărți pentru adulți și copii în alte limbi străine, spații unde

se poate studia sau de relaxare. Biblioteca de Stat Publică din NSW oferă cărți scrise în peste 40 de limbi străine ce pot fi împrumutate prin serviciile bibliotecilor publice locale. În caz că biblioteca locală nu are cărți scrise în limba dorită, cititorul poate cere bibliotecarului să le solicite de la Biblioteca de Stat Publică. Acesta e un serviciu gratuit. La biblioteca locală se pot găsi: persoane care pot ajuta publicul, chiar dacă nu vorbesc limba lui, o varietate de servicii și activități potrivite tuturor vârstelor.

O româncă îndulcește Hollywood-ul

Evenimentul zilei, 27 ianuarie 2010, www.evz.ro

Trufe, caramelle și zeci de alte produse de cofetărie sunt pregătite, zilnic, de Theodora Niță, cea care conduce mica afacere de succes de la Hollywood, Chocobakery & Cafe. În urmă cu cinci ani, când româncă a preluat afacerea, magazinul nu oferea clienților iubitori de dulciuri decât o gamă mică de produse. Theodora „Dora” Niță și-a propus o schimbare pentru cafeneaua deschisă, inițial, în 1993. Astfel, afacerea a evoluat, iar ideea româncei a fost una de succes. În cafenea se poate servi micul dejun, prânzul și cina, iar în fiecare seară se ascultă muzică live, uneori și românească. Atenția pentru arta locală se vede și din decorațiunile pe care aceasta le-a ales, pereții fiind acoperiți cu tablouri semnate de diferiți artiști din zonă.

Basarabienii vor trece si ei de la „î” la „â” și de la „sînt” la „sunt”

Romanian Global News, 2 februarie 2010, www.rgnpress.ro

Zilele acestea, în cadrul unei conferințe de presă, Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei a făcut public proiectul de decizie al Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică (CSSDT) al AȘM cu privire la aplicarea în Republica Moldova a normelor ortografice ale limbii române, inclusiv scrierea lui „î”, din „a” și forma „sunt” în grafia limbii române, transmite Timpul.md preluat de Romanian Global News. Autorii proiectului pornesc de la recunoașterea identității limbii de stat din R. Moldova cu limba română. În acest sens, ei recomandă aplicarea în RM a Prevederilor Hotărârii Adunării Generale a Academiei Române din 17 februarie 1993 privind revenirea la „â”, și „sunt”, în conformitate cu Regulile „Sextil Pușcariu” pentru scrierea literelor „â”, și „î” în grafia limbii române, publicate în „Monitorul Oficial” (România) nr. 59 din 22 martie 1993.

Un nou site dedicat promovării României, lansat de un grup de români din Marea Britanie

Romanian Global News, 9 februarie 2010, www.rgnpress.ro

Un grup de români din Marea Britanie a lansat luni, 8 februarie, portalul www.visiting-romania.com, portal menit să promoveze România și evenimentele cu adevărat importante care au loc aici, transmite Romanian Global News, care citează Schimb de Cărți. Echipa din spatele acestui site lucrează de zor la indexul de festivaluri și ar avea nevoie de ajutorul românilor care pot fi utili la acest subiect. Pentru a vedea despre ce e vorba

se poate accesa <http://www.visiting-romania.com/arts-culture-tradition/festivals.html>. Sunt binevenite orice comentarii, propuneri și festivaluri care ar merita incluse. Cei care vor să contribuie la www.visiting-romania.com, pot să lase un mesaj la adresa de e-mail diana@visiting-romania.com.

Vizita PS Petru Gherghel la comunitatea românilor catolici din Budapesta

Catholica, 9 februarie 2010, www.catholica.ro

În zilele de 6 și 7 februarie 2010, comunitatea românilor catolici care lucrează în Ungaria l-a avut în mijlocul ei pe Preasfințitul Petru Gherghel, Episcop de Iași, însoțit de pr. Mihai Budău și de pr. Florin Spătariu, aflăm de pe ercis.ro. Episcopul de Iași a răspuns invitației Cardinalului de Budapesta, Excelența sa primat al Ungariei Peter Erdo. Programul vizitei a început sâmbătă seara, la reședința Cardinalului, unde la cină au fost prezenți și cei doi preoți care studiază și lucrează în pastorație, ajutând două parohii din Budapesta și se ocupă de credincioșii români care lucrează în Budapesta și împrejurimi. A doua zi, la ora 10, s-a concelebrat o Sfântă Liturghie în biserica Sfânta Ana, care a fost și punctul culminant al acestei vizite. La această Liturghie, pe lângă Cardinal, Episcop și preoții însoțitori, au fost invitați și preoții născuți în Moldova și încardinați în Dieceza de Budapesta. Au mai participat Irina Comaroschi, ambasadoarea României la Budapesta, Albert Robu, atașatul de presă pe lângă Ambasada României, Nagy Gabor Tamas, primarul sectorului 1, și un număr mare de credincioși români și maghiari. La începutul Liturghiei, Cardinalul a scos în evidență cât de important este schimbul de valori culturale între națiunile catolice, mai ales între țările vecine. A mulțumit Episcopului pentru cei doi preoți care temporar ajută în Dieceza de Estergom-Budapesta. Pr. Andrei Varga a transmis un cuvânt de bun venit tuturor celor prezenți la Sfânta Liturghie. Preasfințitul Petru, în timpul prediciei, a scos în evidență situația emigrantului: duce cu el o valoare (tradiție și cultură) și, lucrând, primește ceea ce este necesar pentru viața de toate zilele.

Românul care „se bate” cu rușii în Germania

Evenimentul zilei, 13 februarie 2010, www.evz.ro

În data de 21 martie 2010, minoritarii din Nürnberg (Ausländer, Aussiedler și Eingebürgerte) își vor putea alege reprezentanții în Primărie. Românii, sașii și șvabii au un candidat unic, pe Berthold Staicu. În ideea de a veni în sprijinul acestor comunități, primăria a luat decizia de a avea, pentru prima oară, un astfel de reprezentant. Scopul acestei funcții este de a realiza un dialog mai bun între autorități și străinii care au ales să locuiască în această regiune din Germania, în sprijinul unei integrări mai rapide în societate. La acest scrutin candidează, pe cele șase locuri disponibile, 16 persoane, majoritatea ruși, printre care și românul. Născut în iulie 1972, în Vurpăr, județul Sibiu, Berthold Staicu este singurul candidat din partea comunității de români. În Nürnberg sunt, oficial, peste 30.000 de vorbitori de limba română. Crescut într-o familie de sași din Transilvania,

Staicu a studiat în România și Germania. La începutul anilor '90, a decis să se stabilească în Germania. Chiar dacă trăiește în Nürnberg de aproape 20 de ani, Staicu a păstrat un strâns contact cu România, sprijinind prin diverse inițiative cultura românească în străinătate.

În ajunul căderii sale, Voronin plănuia combaterea românismului / Răzvan Ciubotaru

Cotidianul, 24 februarie 2010, www.cotidianul.ro

Un document desecretizat recent arată cum comuniștii de la Chișinău pregăteau combaterea „ideologiei antistatale a românismului” chiar în ajunul debarcării președintelui Voronin. Victor Stepaniuc, promotor al tezei moldovenismului, propunea momirea mai multor intelectuali pentru susținerea acestei cauze. Acum Stepaniuc este deputat al Partidului Moldova Unită, un refugiu al dezertorilor din Partidul Comuniștilor „În scopul combaterii ideologiei antistatale a românismului care a pătruns în ultimii 20 de ani în cultură, știință, învățământ este deosebit de important să consolidăm forțele intelectuale prostatale, care pot duce lupta ideologică cult, competent și combativ”, se arată într-o scrisoare adresată de Stepaniuc președintelui Voronin pe 28 aprilie 2009, după violențele postelectorale de la începutul aceleiași luni. Stepaniuc se arată nemulțumit că doar 65-70% din profesorii de istorie din Republica Moldova folosesc noile manuale elaborate de guvernul comunist și că “o problemă arhicomplicată este predarea istoriei în instituțiile superioare de învățământ”. Stepaniuc îi scrie lui Voronin că 70% din profesorii facultăților de istorie sunt adepți ai istoriei românilor și că doar 3-4 istorici au susținut teza moldovenismului „în anul aniversării a 650 de ani ai statului moldovenesc”. „Dacă unii dintre ei s-au supărat că n-au fost promovați în funcții, este stringent necesar să-i consolidăm și să-i mobilizăm la lucru. Propun să pregătim un forum cu istorici și specialiști în limba și literatura moldovenească, adepți ai statalității moldovenești pentru a aborda problemele combaterii românismului în societatea moldovenească”, îi sugerează Stepaniuc lui Voronin.

Romaniabread: Brutăria românească de lângă Vancouver / Mihaela Matachita

Jurnalul Național, 25 februarie 2010, www.jurnalul.ro

Lângă Vancouver, la vreo 15 minute de Aeroportul Richmond din Columbia Britanică, se află Steveston Village, o așezare de pescari, în care călătorul înfometat nu se așteaptă să găsească ceva deosebit în afară de pește. Totuși, în locul eternelor gogoși ori hamburgeri, o firmă la intrarea unui magazin anunță: Pâine de țară românească. În vitrină, se lăfăie niște pâini mari și lungi. Despre brutăria lui Nick Constantin a relatat miercuri cotidianul american USA Today. Locul nu arată ca magazinele obișnuite de peste ocean, aici nu sunt covrigi „bagel”, pateuri, gogoși americane (donut/doughnut) ori fursecuri și nici unt, gem sau cafea. Doar pâine. În prăvălia sa, care are o fațadă mare din lemn natur, Nick face de toate: este proprietar, brutar, personal de servire și vânzător. Dar mai mult ca toate, el e stăpânul marelui

cuptor pe lemne aflat în partea din spate a prăvăliei. Aici coace niște pâini mari de un kilogram, de culoare auriu închis și care amintesc de vremuri apuse. Prețul: 10 dolari canadieni bucata. Singura concesie pe care Nick a făcut-o gusturilor moderne este mini-pâinea de un sfert de kilogram, pe care o vinde la prețul de 5 dolari canadieni. Brutarul recunoaște că ar putea adăuga mai multă diversitate, să aducă poate niște mese și un aparat de cafea. Probabil să facă și pizza, că doar a avut pizzerie, în cuptorul său de cărămidă. Dar lui îi place să facă pâine, pâine pe vatră. „Lumea spune fie că am o adevărată pasiune pentru a face asta, fie că sunt puțin cam nebun”, i-a spus Nick reporterului de la USA Today.

Românii din Bulgaria i-au cerut lui Emil Boc învățământ și mass-media în limba română

Romanian Global News, 28 februarie 2010, www.rgnpress.ro

Primul-ministru Emil Boc a avut, la Sofia, o întâlnire la cel mai înalt nivel cu românii din Bulgaria. Evenimentul a fost găzduit de Ambasada României la Sofia și au participat peste 100 de reprezentanți ai comunității românești din Sofia, Vidin, Ruse și Silistra, transmite Romanian Global News. Din delegația condusă de șeful Guvernului au mai făcut parte: Adrian Videanu, Ministrul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, Teodor Baconschi, Ministrul Afacerilor Externe, Elena Udrea, Ministrul Dezvoltării și Turismului, Radu Berceanu, Ministrul Transporturilor și Eugen Tomac, Secretar de stat pentru românii de pretutindeni. Reprezentanții comunității românești i-au prezentat Primului-ministru problemele cu care se confruntă românii din statul vecin, primând lipsa instituțiilor de învățământ, în condițiile în care există localități în care populația vorbitoare de limba română locuiește compact. De asemenea, Ivo Gheorghev, președintele Uniunii Etnicilor Români din Bulgaria a solicitat sprijin pentru funcționarea Centrului Cultural Român de la Vidin, precum și crearea unor programe speciale media atât scrise, cât și audio-vizuale pentru românii din zona unde românii, numiți de autorități vlahi, sunt autohtoni.

Universitatea din Zürich anunță lansarea „LIMBRO” (LIMBă ROMână), Platforma online pentru limba română

Casa românilor din Elveția, 1 martie 2010, www.casa-romanilor.ch

Este vorba de o platformă de comunicare pentru studenții și cercetătorii interesați de limba română, care își propune să ofere informații despre proiectele de cercetare actuale, o privire generală asupra evenimentelor organizate de UZH (Universitatea din Zürich) care au o legătură cu limba română, să ofere resurse utile celor interesați să învețe limba, informații generale despre România i media românească. Realizatoarea LIMBRO este fosta președintă a Asociației Studenților din Zürich, șefa proiectului de E-Learning Rumänisch al Seminarului de limbi romanice al Universității din Zürich, profesoara Meda Gabriela Gautschi. LIMBRO poate fi accesată la adresa www.limbrow.uzh.ch. Informații suplimentare se

pot afla la numărul de telefon +41 (0)44 634 36 11 sau prin e-mail.

Mărțișorul românesc, în Italia / Andi Radiu

Evenimentul zilei, 1 martie 2010, www.evz.ro

În principala piață a orașului Ancona, din Italia, mărțișorul i-a reunit pe românii stabiliți în această regiune. S-a împărțit sute de mărțișoare, șnururi alb-roșii și flori, s-a ascultat muzică populară românească, iar organizatorii au declarat că imaginea comunității a avut numai de câștigat. Sub patronajul Consulatului Onorific Român din Ancona, un grup de români rezidenți în regiunea Marche, a organizat ieri „sărbătoarea mărțișorului”. Locul în care s-a desfășurat evenimentul a fost în intersecția principală a orașului Ancona, piazza Cavour. Îmbrăcați în costume populare specifice principalelor regiuni, grupul de români, însoțit de George Teseleanu, consulul onorific al României la Ancona, au amplasat un stand în care au expus costume tradiționale, pliante cu informații despre România, coșuri pline cu mărțișoare și flori multicolore de primăvară. Toate acestea au fost oferite cadou trecătorilor, în special italienilor, cărora li s-a dat și un plic ce conținea explicații despre semnificația mărțișorului și tradițiile românești din această perioadă. Au fost împărțite gratuit peste 500 de mărțișoare, șnururi alb-roșii, precum și 100 de ghivece cu flori. Mărțișoarele au fost cumpărate din România dar multe dintre ele au fost confecționate de membrii grupului „Marche –România”, constituit de puțin timp, în cadrul Consulatului Onorific din Ancona.

Un preot maramureșean va oficia pentru românii din Sacrofano / Vasile Gherman

Informația zilei, 4 martie 2010, www.informatia-zilei.ro

Activitatea Sectorului Misionar Social din cadrul Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului a fost un bun prilej de colaborare cu instituții similare privind diverse parteneriate și programe, dar mai ales proiecte inițiate în anii precedenți. Printre instituțiile cu care s-a colaborat cel mai mult se numără Consiliul Județean Maramureș și autorități din Roma (Italia), pentru sprijinirea și integrarea celor 3.000 de români care locuiesc și muncesc în zona Sacrofano, din care 2.000 sunt maramureșeni. S-a perfectat un parteneriat de colaborare cu autoritățile italiene, care au solicitat Episcopiei Maramureșului și Sătmarului numirea unui preot ortodox provenit din Maramureș, pentru credincioșii români cărora li se va pune la dispoziție un lăcaș de cult.

Un român a descoperit secretul artei / Liviana Mustafa

Evenimentul zilei, 7 martie 2010, www.evz.ro

„Mulți artiști și-au proporționat munca în forme care facilitează scanarea imaginilor către creier”, spune profesorul Adrian Bejan, într-un articol din ziarul „The Guardian”. Egiptenii care au înălțat piramide, la Leonardo da Vinci, ori Le Corbusier, „proporția divină”, pare să fie cea care, de-a lungul secolelor, a ghidat artiștii și arhitecții. Această idee a încercat să fie demonstrată și de personajul Robert Langdon (interpretat de Tom Hanks),

un profesor specialist în simboluri, din ecranizarea romanului „Codul lui Da Vinci”. Se crede că Leonardo a utilizat secțiunea de aur, o proporție geometrică care este, de fapt, secretul din spatele secretului artei. Această cheie are un efect estetic plăcut, atunci când a pictat Mona Lisa. Pictorul olandez Mondrian a folosit-o în compozițiile sale abstracte, la fel ca și Salvador Dali, în opera de artă Sacrificarea Cinei celei de Taină. Un academician american de origine română crede însă că a descoperit motivul pentru care această formă de artă este plăcută ochiului. În viziunea lui Adrian Bejan, profesor de inginerie mecanică la Duke University, în Durham, California de Nord, ochiul uman este capabil să interpreteze o imagine creată conform proporției divine mai rapid decât orice altă imagine.

Fotografiile cu bisericile de lemn din Maramureș sunt expuse la Cracovia / Grigore Ciascai

Informația zilei, 10 martie 2010, www.informatia-zilei.ro

Biblioteca Județeană Cracovia (capitala culturală a Poloniei) găzduiește până pe 21 martie o expoziție de fotografii cu biserici de lemn din nord-vestul României. Expoziția cuprinde 63 de fotografii realizate de cinci artiști români, printre care și baimareanul Felix Săteanu. Imaginile selectate fac parte din arhiva Centrului Județean pentru Cultura Tradițională Maramureș. Expoziția este parte dintr-un proiect româno-polonez mai amplu, care își propune să promoveze valorile culturale ale celor două țări. Fotografiile prezentate la Cracovia vor fi expuse și în România, prima data la Cluj-Napoca, apoi în Baia Mare.

Consiliul European se sesizează la încălcarea drepturilor minorităților din Ungaria

Romanian Global News, 12 martie 2010, www.rgnpress.ro

Politica agresivă a Budapestei împotriva minorităților naționale și în special împotriva minorității române, mascate sub diverse forme de „autogovernări”, instituții fără conținut de reprezentare a minorităților din Ungaria, a atras atenția Consiliului European care recomandă Ungariei să elaboreze o strategie pe termen lung pentru protejarea și promovarea limbilor minorităților, între care și română, transmite Romanian Global News. Într-un raport publicat la Strasbourg, Consiliul European mai cere Ungariei să creeze școli bilingve la toate nivelurile de educație. Forul european solicită totodată Ungariei o mai bună finanțare a educației în general dar și a învățământului în limbile minorităților. România a cerut editarea de manuale pentru românii din Ungaria, sprijin financiar pentru publicații în limba română și dotarea bibliotecilor din Ungaria cu cărți românești, transmite Radio Romania Actualitati.

Conform unui protocol semnat între cele două țări, partea maghiară trebuie să ia măsuri de încurajare a studiului limbii române și înființarea unui centru de perfecționare a cadrelor didactice care predau limba română pentru minoritatea românească din Ungaria. Romanian Global News precizează că, urmare a unei metodologii extrem de agresive și sofisticate, Ungaria a reușit practic

să asimileze complet pe cei peste 100.000 de români greco-catolici și mare parte din cei peste cei 50.000 de români ortodocși. Sub 10.000 de romani mai vorbesc în prezent românește, aceștia nefiind reprezentați în Parlamentul de la Budapesta, iar „autoguvernarea” acestora este controlată de interese maghiare.

Noi biblioteci românești în Europa - Spania, Portugalia, Italia, Germania se numără printre țările solicitante / Alina Andreica

Infomm, 13 martie 2010, www.infomm.ro

Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare continuă, ca bibliotecă pivot, preocuparea de înființare de biblioteci românești în străinătate. Este vorba de un Proiect Cultural COMEUROBIB (Biblioteci pentru Comunitățile Românești din Europa). Până acum, Biblioteca „Petre Dulfu” a deschis două biblioteci în Republica Moldova, una în Ucraina, una în Ungaria, una în Austria și patru în Spania. În acest an, în ciuda unui buget de austeritate și a tuturor problemelor rezultate din criza economică, Consiliul Județean Maramureș a acordat un buget onorabil instituțiilor de cultură și a votat și pentru Programul COMEUROBIB, iar suma alocată este de 200.000 lei. „Din această sumă vom cumpăra cărți pe care le vom selecta de la diferite edituri, dar vom adăuga și donații ale noastre, de la persoane fizice sau juridice. Vom face o analiză unde să deschidem aceste biblioteci. La ora actuală ne bucurăm să aflăm că există chiar o competiție. E posibil să fie deschisă o bibliotecă la Glasgow, în Scoția. Avem multe solicitări din câteva orașe din Spania, două solicitări din Portugalia, Italia, Germania. Urmează să analizăm situația, iar în ceea ce privește banii, sunt destinați pentru această cheltuială pe două trimestre. Când totul va fi gata aranjat, probabil vom fi însoțiți de demnitarul județului, de consilieri și oameni de cultură la inaugurare”, a precizat directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, dr. Teodor Ardelean.

Mica Românie de la Polul Sud / Anca Aldea, Vasile Surcel

Jurnalul Național, 14 martie 2010, www.jurnalul.ro

Antarctica - infernul înghețat de la celălalt capăt al lumii, unde departe de casă, Tricolorul fâlfâie, de câțiva ani buni, deasupra unei Românie neștiute, inaccesibile nouă, oamenilor de rând. O palmă de teren care poate adăposti doar câțiva locuitori. Acolo, într-un mediu ostil, unde până și viața de zi cu zi devine adeseori un sport extrem, se află Mica Românie de la Polul Sud.

Această Românie îndepărtată nu este o entitate politică. Și cu atât mai puțin o „enclavă” smulsă de la pinguinii imperiali care hălăduiesc acolo de o veșnicie.

De fapt, numele adevărat al acestei lumi minuscule, recunoscut însă de toată comunitatea științifică internațională, este „Law-Racoviță”, prima și până acum unica noastră stație permanentă de cercetare științifică din Antarctica. Înființarea și existența ei sunt strâns legate de numele inginerului Teodor Ghe. Negoită.

Polițist în Afganistan / Răzvan Belciuganu

Jurnalul Național, 15 martie 2010, www.jurnalul.ro

Tot ceea ce înseamnă Poliție Judiciară în Regiunea Nord și în Provincia Balkh, unde trăiește aproximativ 10 milioane de afgani, se reconstruiește cu ajutorul comisarului român Constantin Frânculescu, mentor pentru doi generali ai noii Poliții din Afganistan. Din funcția de coordonator al ofițerilor EUPOL (n.r. - Misiunea de Poliție a Uniunii Europene în Afganistan) de Poliție Judiciară din Regiunea Nord, comisarul Constantin Frânculescu vede în fiecare zi un Afganistan pârjolit, unde atacurile teroriste sunt ceva banal. În fiecare dimineață, polițistul român, care reprezintă în haosul afgan Uniunea Europeană, îmbracă vesta antiglonț, își leagă casca sub bărbie și-și încarcă pistolul Glock. Împreună cu alți colegi și însoțiți de cei mai de preț colaboratori ai lor, traducătorii afgani, se urcă în mașina blindată a misiunii și pornește spre Cartierul General Regional sau spre secțiile de poliție. Pe drum s-ar putea să fie amplasate dispozitive explozive improvizate sau mașini capcană. Nu știu niciodată dacă în goana mașinii nu întâlnesc în cale vreun terorist-sinucigaș, cu explozibilul lipit de burtă, umblând, aparent șleampăt, pe o motoretă sau bicicletă.

ICR Londra: Cinematecă românească / Sebastian S. Eduard

Jurnalul Național, 17 martie 2010, www.jurnalul.ro

Institutul Cultural Român din Londra lansează la 17 martie programul permanent „Cinemateca românească” care va prezenta cele mai importante filme românești din toate timpurile, într-o formulă care să reflecte parcursul de la regizori de referință precum Lucian Pintilie, Iosif Demian sau Dan Pița la „noul val” de regizori premiați, Cristi Puiu, Cristian Mungiu și Florin Șerban. Cinemateca reface, astfel, drumul filmului românesc de la succesul recent și prezența pe covorul roșu al marilor festivaluri la anii când regizorii realizau filme extraordinare dincolo de constrângerile sistemului represiv. Programul se va desfășura la sediul Institutului din Belgrave Square, cu o proiecție pe lună în faza pilot, cu posibilitatea de a fi extins la două-trei proiecții lunare, în funcție de răspunsul publicului.

ANIVERSĂRI 2010

(mai - august)

Ana GRIGOR

MAI

- 1 mai – 125 ani de la moartea lui **Ioan Zalomit**, filosof și istoric, rector al Universității din București (1810 – 01.05.1885);
- 3 mai – 90 ani de la nașterea lui **Alexandru Pașcanu**, compozitor (03.05.1920 – 1989);
- 4 mai – 70 ani de la nașterea lui **Grigore Bostan**, folclorist și poet (04.05.1940 – 2004);
- 5 mai – 110 ani de la apariția, la București, a ziarului independent „**Patriotul**” (05.05.1900);
- 5 mai – 60 ani de la moartea lui **Daniel Ciugureanu**, medic, om politic, luptător pentru emanciparea românilor basarabeni (1885 – 05.05.1950);
- 6 mai – 410 ani de la **prima uniune a celor trei Țări Române**, realizată de Mihai Viteazul (06.05.1600);
- 7 mai – 90 ani de la moartea lui **Constantin Dobrogeanu-Gherea**, filosof și critic literar (1855 – 07.05.1920);
- 10 mai – 130 ani de la nașterea lui **Marin Ștefănescu**, filosof (10.05.1880 – 1950);
- 10 mai – 60 ani de la moartea lui **Vasile Aftenie**, episcop greco-catolic, martir al bisericii (1899 – 10.05.1950);
- 12 mai – 125 ani de la nașterea lui **Alexandru Stamatiad**, poet (12.05.1885 – 1956);
- 13 mai – 90 ani de la nașterea **Ilenei Dumitriu-Cojan**, artist plastic (13.05.1920);
- 15 mai - 100 ani de la moartea **Eufrosinei-Valentina Cuza**, soprană (1856 – 15.05.1910);
- 15 mai - 30 ani de la moartea lui **Marin Preda**, scriitor (1922 – 15.05.1980);
- 16 mai - 110 ani de la nașterea lui **Aurel Ciupe**, pictor (16.05.1900 – 1988);
- 16 mai - 125 ani de la nașterea lui **Petru Remus Troteanu**, pictor (16.05.1885 – 1957);
- 17 mai – 120 ani de la nașterea lui **Ion Dimitriu-Bârlad**, sculptor (17.05.1890 – 1964);
- 17 mai – 10 ani de la moartea lui **Nestor**

Vornicescu, mitropolit al Olteniei (1927 – 17.05.2000);

- 18 mai – 190 ani de la nașterea lui **Ioan Vancea de Buteasa**, mitropolit greco-catolic (18.05.1820 – 1892);
- 18 mai – 90 ani de la nașterea lui **Geo Dumitrescu**, poet (18.05.1920 – 2004);
- 19 mai – 100 ani de la nașterea lui **Ion Țuculescu**, pictor (19.05.1910 – 1962);
- 20 mai - 90 ani de la inaugurarea **Operei Române din Cluj** (20.05.1920);
- 23 mai – 130 ani de la nașterea lui **Tudor Arghezi**, scriitor (23.05.1880 – 1967);
- 24 mai – 90 ani de la nașterea lui **Ion Vlad**, sculptor (24.05.1920 – 1992);
- 25 mai – 150 ani de la înființarea **Bibliotecii Ministerului de Război [Biblioteca Militară Națională]** (25.05.1860);
- 25 mai – 160 ani de la nașterea lui **Vasile Mangra**, mitropolit ortodox al Ardealului și istoric (25.05.1850 – 1918);
- 27 mai – 130 ani de la nașterea lui **Constantin Șandru**, tenor, compozitor și dirijor (27.05.1880 – 1956);
- 28 mai – 40 ani de la moartea lui **Iuliu Hossu**, episcop greco-catolic, primul cardinal român (1885 – 28.05.1970);

IUNIE

- 1 iun. – 140 ani de la nașterea lui **Iustin Ștefan Frățiman**, istoric (01.06.1870 – 1927);
- 4 iun. – 90 ani de la încheierea **Tratatului de Pace de la Trianon**, act care a însemnat recunoașterea Unirii Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România (04.06.1920);
- 5 iun. – 170 ani de la nașterea lui **Leon C. Negruzzi**, publicist (05.06.1840 – 1890);
- 5 iun. – 75 ani de la moartea lui **Eugen Goga**, prozator (1888 – 05.06.1935);
- 6 iun. – 175 ani de la nașterea lui **Ștefan Fălcoianu**, matematician, istoric și om politic (06.06.1835 – 1905);
- 10 iun. - 150 ani de la nașterea **Haricleei**

- Hartulari Darclée**, soprană (10.06.1860 – 1939);
- 13 iun. – 30 ani de la moartea lui **Nicolae Mărgineanu**, psiholog (1905 – 13.06.1980);
- 14 iun. – 90 ani de la nașterea lui **Mihai Brediceanu**, compozitor și dirijor (14.06.1920 - 2005);
- 15 iun. – 110 ani de la apariția, la București, a gazetei politice „**Apărarea națională**”, sub direcția lui B.P. Hasdeu (15.06.1900);
- 15 iun. – 70 ani de la moartea lui **Alexandru Plămădeală**, pictor și sculptor (1888 – 15.06.1940);
- 16 iun. – 175 ani de la începutul activității, la Iași, a **Academiei Mihăilene**, prima instituție de învățământ superior din Moldova (16.06.1835);
- 17 iun. – 100 ani de efectuarea **primului zbor al lui Aurel Vlaicu** (17.06.1910);
- 21 iun. – 90 ani de la nașterea lui **Puiu Călinescu**, actor de comedie (21.06.1920 – 1997);
- 24 iun. – 110 ani de la nașterea lui **Marin Popescu-Spineni**, geograf istoric (24.06.1900 – 1997);
- 27 iun. – 170 ani de la nașterea lui **Samson Bodnărescu**, scriitor (27.06.1840 – 1902);
- 29 iun. – 110 ani de la nașterea lui **Mac Constantinescu**, sculptor (29.06.1900 - 1979);
- 29 iun. – 40 ani de la moartea lui **Ionel Perlea**, compozitor și dirijor (1900 - 29.06.1970);

IULIE

- 2 iul. – 160 ani de la nașterea lui **Dumitru Moruzi**, romancier (02.07.1850 – 1914);
- 4 iul. – 75 ani de la moartea lui **Nectarie Cotlariuc**, arhiepiscop al Cernăuților și mitropolit al Bucovinei, director al Bibliotecii Universității din Cernăuți (1875 - 04.07.1935);
- 5 iul. – 130 ani de la nașterea lui **Constantin Tănase**, actor de revistă, întemeietorul teatrului de revistă „Cărăbuș” (05.07.1880 – 1945);
- 6 iul. – 90 ani de la nașterea lui **Dragoș Vicol**, scriitor (06.07.1920 – 1981);
- 8 iul. – 100 ani de la nașterea lui **Achim Stoia**, compozitor (08.07.1910 – 1973);
- 8 iul. – 100 ani de la nașterea lui **Nicolae Chirilovici**, pictor (08.07.1910 – 1993);
- 9 iul. – 110 ani de la nașterea lui **Alexandru Graur**, lingvist (09.07.1900 – 1988);

- 11 iul. – 125 ani de la nașterea lui **Iuliu Zanne**, scriitor (11.07.1885 – 1924);
- 13 iul. – 125 ani de la nașterea lui **Constantin Baciu**, compozitor (13.07.1885 – 1959);
- 15 iul. – 190 ani de la nașterea lui **Iosif Naniescu**, mitropolit și cărturar (15.07.1820 – 1902);
- 17 iul. – 200 ani de la nașterea lui **August Treboniu Laurian**, istoric, filolog, publicist și om politic (17.06.1810 – 1881);
- 17 iul. – 30 ani de la moartea lui **Traian Herseni**, sociolog (1907 – 17.07.1980);
- 21 iul. – 90 ani de la nașterea **Violetei Zamfirescu**, poetă (21.07.1920 - 2006);
- 23 iul. – 90 ani de la moartea lui **Teodor V. Ștefanelli**, scriitor și istoric al Dreptului românesc (1849 – 23.07.1920);
- 26 iul. – 110 ani de la moartea lui **Nicolae Kretzulescu**, medic și om politic, prim-ministru al Principatelor Unite (1812 – 26.07.1900);
- 26 iul. – 125 ani de la nașterea lui **Teodor I. Bălan**, istoric și editor (26.07.1885 – 1972);
- 29 iul. – **Ziua Imnului Național al României**, „**Deșteaptă-te, române!**”, versuri de Andrei Mureșanu, muzica de Anton Pann;
- 31 iul. – 125 ani de la nașterea lui **Vasile Grecu**, filolog și bizantinolog (31.07.1885 – 1972);

AUGUST

- 1 aug. – 175 ani de la nașterea lui **Gheorghe Pop de Băsești**, om politic, tribun al românilor ardeleni; a prezidat Marea Adunare de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 (01.08.1835 – 1919);
- 1 aug. – 150 ani de la nașterea lui **Bazil George Assan**, expolorator, primul român care a efectuat o călătorie în jurul Pământului (01.08.1860 – 1918);
- 4 aug. – 110 ani de la nașterea lui **Vasile Pavelcu**, eseist și psiholog (04.08.1900 – 1991);
- 5 aug. – 100 ani de la nașterea lui **Haralambie Vasilache**, preot ortodox, martir al bisericii (05.08.1910 – 1963);
- 6 aug. – 75 ani de la moartea lui **George Vâlsan**, geograf (1885 – 06.08.1935);
- 9 aug. – 130 ani de la nașterea lui **Ioan Lupaș**, istoric și om politic (09.08.1880 - 1967);
- 11 aug. – 80 ani de la nașterea lui **Teodor Mazilu**, scriitor (11.08.1930 – 1980);
- 11 aug. – 110 ani de la nașterea lui **Ștefan Lupașcu**, filosof (11.08.1900 – 1988);
- 15 aug. – 140 ani de la apariția, în revista

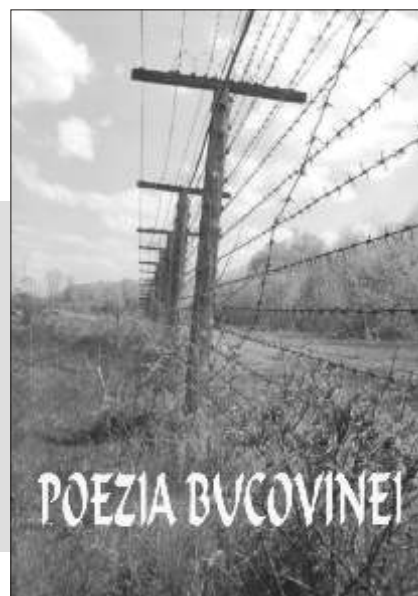
- „Convorbiri literare”, a poemului eminescian „**Epigonii**” (15.08.1870);
- 16 aug. – 90 ani de la nașterea lui **Virgil Ierunca**, poet, eseist și critic literar (16.08.1920 - 2006);
- 20 aug. – 110 ani de la moartea lui **G. Dem. Teodorescu**, folclorist și istoric literar (1849 – 20.08.1900);
- 20 aug. – 90 ani de la nașterea **Zoei Dumitrescu-Bușulenga**, critic și istoric literar (20.08.1920 – 2006);
- 21 aug. – 90 ani de la nașterea lui **Marius Munteanu**, poet (21.08.1920 – 2005);
- 22 aug. – 120 ani de la moartea lui **Vasile Alecsandri**, scriitor (1818 – 22.08.1890);
- 22 aug. – 110 ani de la nașterea lui **Vlad Bănățeanu**, lingvist (22.08.1900 – 1963);
- 22 aug. – 25 ani de la moartea lui **Octavian Cotescu**, actor (1931 – 22.08.1985);
- 24 aug. – 190 ani de la moartea lui **Ion Budai-Deleanu**, cărturar iluminist, autorul poemului „**Țiganiada**” (1760 – 24.08.1820);
- 25 aug. – 150 ani de la instituirea primei **agenții diplomatice a Principatelor Unite la Paris** (25.08.1860);
- 26 aug. – 500 ani de la apariția „**Octoiului slavon**”, a doua carte imprimată de tipograful Macarie la Târgoviște (26.08.1510);
- 27 aug. – 80 ani de la nașterea lui **Zigu Ornea**, critic și istoric literar (27.08.1930 – 2001);
- 27 aug. – 40 ani de la moartea lui **Romulus Ladea**, sculptor (1901 – 27.08.1970);
- 30 aug. – 100 ani de la nașterea lui **Augustin Z. N. Pop**, critic literar, scriitor și publicist (30.08.1910 – 1988);
- 30 aug. – 70 ani de la **Dictatul de la Viena prin care partea de nord a Transilvaniei este încorporată Ungariei** (30.08.1940).

Am primit la redacție pentru Biblioteca revistei „Familia română”

Simona DUMUȚA

Au sosit pe adresa noastră, pentru biblioteca revistei *Familia română*, câteva cărți și reviste pe care le semnalăm așa cum obișnuim, în paginile revistei, mulțumind și în acest fel celor care ni le dăruiesc.

Vasile Târâțeanu, poet și publicist din Cernăuți, membru al colegiului nostru de redacție, ne-a trimis volumul *Poezia Bucovinei*, Editura Universul Școlii, Alba Iulia, 2009, de a cărui selecție, prefață și note bibliografice s-a ocupat chiar domnia sa. O antologie de poezie bucovineană în care au fost cuprinși șaiszeci și șase de poeți cu biobibliografiile și câteva din creațiile lor. Rândurile așezate în argumentul volumului de Ion Dumitrel și Ion Mărgineanu sunt mai mult decât grăitoare: „*Poezia Bucovinei* este o floare din câmp, hrănită cu zorii dimineții, din Palma Țăranului, soră cu Doina și Dorul, cu scrâșnetul Prutului și Codrii Cosminului, ondulată încet, încet număr de casă, cântec de leagăn și lapte sfânt al mumei: Țara – această fereastră neîntreruptă spre lume deschisă de Ștefan cel Mare și Sfânt din cornul de vânătoare, vijelie și vitejie, alungând păgâne

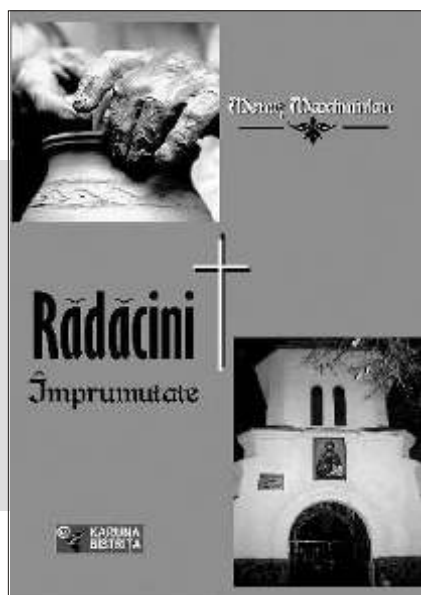

stoluri de hoarde abătute peste dulcele grai al Moldovei și Bucovinei, al Basarabiei cu dangătul rece de clopot al Nistrului și Cetăților înșirate mărgăritare pe calendarul neamului românesc.”

Traian Trifu-Căta, redactor șef al re-

vistei *Familia* din Petrovasâla (Banat, Serbia), ne-a trimis *Monografia comunei Român - Petre Petrovosello (Vladimirovaț) 1808-1908*, de Nicolae Penția, Ed. a 3-a, Editura Traian Căta, Vladimirovaț Petrovasâla, 2008, cu dedicația: „Dăruiesc această monografie Bibliotecii Județene «Petre Dulfu» din Baia Mare și Asociației Culturale «Familia română» întru cunoașterea comunității noastre de petroviceni-români de pe meleagurile Banatului istoric (sârbesc) fosta Yugoslavia, actualmente R. Serbia. Editor: Traian Trifu Căta”. Monografia a fost scrisă de Nicolae Penția, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la întemeierea localității. În 1974, George Barbu, artist canadian originar din Petrovasâla, tipărește cea de a doua ediție a monografiei în Canada. Această a treia ediție, tipărită prin grija domnului Traian Căta, apare la 100 de ani de la prima ediție și la 200 de ani de la întemeierea localității: „ca fiu al satului, devotat neamului românesc, reeditez Monografia înv. Penția la prima editură în istoria Petrovasâlei cu denumirea Traian Căta. (...) O parte din universul nostru îl avem pe aceste pagini ale Monografiei. Păstrați-le bine, este tot ce ne va rămâne din apele, din cerul și din pământul nostru românesc-petrovicean.” (Traian Trifu Căta)

Menuț Maximilian, publicist și scriitor din Bistrița, ne-a trimis cartea domniei sale *Rădăcini împrumutate*, apărută la Editura Karuna, Bistrița, 2009, cu dedicația autografă: „Pentru *Familia română*, cartea rădăcinilor uitate!”. O carte-document, rezultat al cercetării asupra destinului românilor minoritari din Bazinul Odorhei, județul Harghita, o carte în care ne este relatată „povestea românilor din Odorhei, așa cum am văzut-o noi în documentări, fără însă a

ataca în nici un fel pe majoritarii din această zonă. Noi nu judecăm, noi doar urmăm firul epic al românilor minoritari în propria țară.” (Menuț Maximilian) Cartea este structurată în mici capitole sugestiv intitulate: *Străin în propria țară, Drumul Odorheiului, Întâietatea românilor, Dezrădăcinarea, Icoana biruinței, Puterea sloveii, Umbra de viață culturală, Modelul sintetic-integrativ, mentalități etnice, Meș-teșuguri care mor, Tradițiile uitării și Povești care dor.*

Vasile Barbu, poet, publicist și editor, președintele Societății Literar-Artistice „TIBIS-

CUS” din Uzdin, ne-a dăruit volumul *Doi poeți - aceeași limbă*, Editura Nigredo, Arad, 2008, ce poartă semnătura domniei sale și a altui colaborator al revistei noastre dl. Nicolae Nicoară-Horia din Arad. Creațiile celor doi poeți români, unul din România iar celălalt din Serbia, însoțite de asemenea de biobibliografiile fiecăruia, sunt structurate în două părți: *Între leagăn și stea* - 57 de poeme, plus unul - Nicolae Nicoară-Horia și *Rodul zădărniceii și al mușeniei* - Vasile Barbu. La final, frânturi de viață în imagini într-o a treia parte, intitulată cum altfel decât *Din poezia luminii*. Tot prin amabilitatea d-lui Vasile Barbu, ne-au mai parvenit câteva numere din publicația *Tibiscus* - editată de Societatea Literar-Artistică Tibiscus din Uzdin, Serbia, *Berea* și *Trăiască Răchia* ambele suplimente ale aceleiași reviste *Tibiscus* și *Dialog între români* - supliment trimestrial al publicației „Făgețeanul”

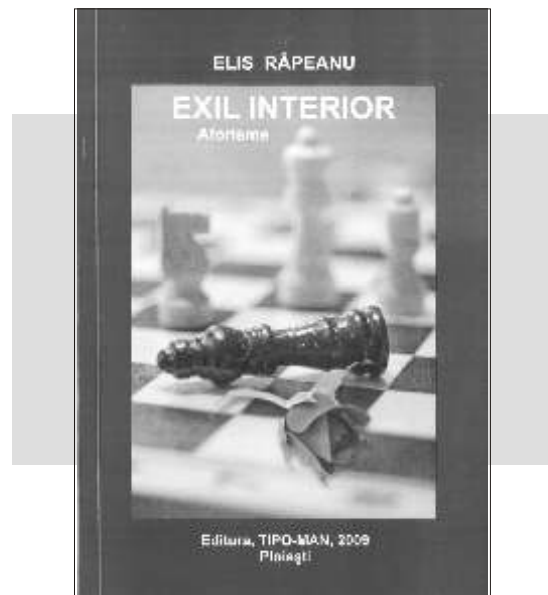
Ion M. Botoș, președintele Uniunii Regionale a Românilor din Transcarpatia „Dacia”

ne-a adus la redacție *Anuarul activităților URrdT pe anul 2009* și o culegere de materiale *Românii din dreapta Tisei în presa din 2009*, nr. 1(60), ianuarie 2010 a gazetei regionale social-politice din Transcarpatia *Apșa*, din care semnalăm articolele *160 de ani Mihai Eminescu – viața și activitatea literară*, *Predarea limbii și literaturii române în școlile românești din Transcarpatia* de Ileana Gandic și *Plăiuți – un sat la poalele muntelui* de Dan Nuțu; nr. 16-18 ale săptămânalului social-politic, economic și cultural pentru românii din Transcarpatia, *Maramureșenii*; nr. 40(716) – 50(726)/2009 și nr. 1(727)/2010, ale săptămânalului *Concordia* din Cernăuți, ziar al minorității naționale românești din Ucraina; și tot de la Cernăuți, un titlu nou pentru biblioteca revistei noastre: *Zorile Bucovinei*, red. șef Nicolae Toma, ziar din care ne-au parvenit nr. de la 84 la 95 pe 2008 și de la nr. 1 la 71 pe 2009, al acestui ziar dedicat tot minorității românești din Ucraina.

Corneliu Florea (Dumitru Pădeanu), scriitor din Canada, ne-a trimis nr. 50, Iarna 2009, al revistei de critică socială *Jurnal liber... de observații, informații și comentarii*. În acest număr, în articolul de început „15 iunie 1889 zi de doliu național” dedicat poetului Mihai Eminescu, autorul aduce în atenție ultima parte a vieții poetului marcată de suferință și nedreptate. Urmează apoi o amplă descriere a „pelerinajului” de trei zile la Câmpul Românesc de la Hamilton; o critică a volumului *Față în față cu generalul Ion Mihai Pacepa* dar și a autoarei sale Lucia Hossu Longin; o prezentare a Insulei Paștelui (Rapa Nui) în materialul *Destine pe un strop de apă*; în materialul *Filosoful reaxat* avem o replică la articolul lui Adrian Paul Iliescu *Rusofobia* și la final un pamflet *Întoarcerea supleantului*.

Daniela Sitar-Tăut, profesoară și critic literar din Baia Mare, ne-a dăruit cartea *Polemici: jurnal de exil (1981-1991)*, de Alexandru Buican, redactor carte Daniela Sitar-Tăut, Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2010. O culegere de articole publicate în revistele *Acțiunea românească* și *Polemici* din New York, articole ce „reprezintă atitudinea morală a unui român față de realitatea țării sale din acea epocă de tristă amintire.” (Alexandru Buican)

Elis Râpeanu, profesor, scriitor și jurnalist ne-a dăruit volumul de aforisme *Exil inte-*

rior, Editura Tipo-Man, Ploiești, 2009. În introducerea intitulată „Aforismul – grăunte de uraniu spiritual”, autoarea face o scurtă prezentare a ceea ce semnifică și reprezintă aforismul, prezentare din care am desprins un scurt fragment: „Aforismele nu sunt simple fabulații, sunt opinii izvorâte din realitatea istorică sau culturală, dominante ale concepției autorului despre lume și viață. Sunt, în egală măsură, instructive și delectante, oferind plăcere spirituală la alt grad decât anecdotele sau poveștile cu tâlc. Ele exprimă zbaterea unui spirit, tribulațiile scriitorului în tendința spre umanitate.”

Din publicațiile primite pe adresa redacției noastre mai semnalăm: *Vocea regiunii* și *Curierul de Cernăuți* din Ucraina, *Revista Familia* nr. 1-2/2010 din Petrovasâla, Serbia și *Eminesciana*, revista Colegiului Național „Mihai Eminescu” din Baia Mare.

Cuprins

EMINESCU - 160

Eminescu în arta medaliei / Prof. Ioana PETREUȘ	5
Imitarea Mirumului / Cezar IVĂNESCU	7
Mihai Eminescu – Știința morții / Irina PETRAȘ	8
Românii din afara granițelor țării și unitatea spirituală națională în publicistica lui M. Eminescu / Paula RUS	12
Eminescu – Un profil uriaș / Virgil UNTILĂ	17
Mihai Eminescu în iconografia românilor / Prof. univ. dr. Cornel MUNTEANU	18
Marele noroc al Literaturii Române, Eminescu / Al. Florin ȚENE	20
Luceafărul exemplar și proliferarea hyperionică / Prof. dr. Adrian BOTEZ	22
Sfericitatea eternă a geniului, Eminescu... / Magdalena ALBU	28
Cea mai frumoasă poveste de iubire a literaturii române / Elena BUICĂ	30
Scrisoare către Eminescu (III) / Pr. Al. STĂNCIULESCU-BĂRDA/	34
Eminescu și Maramureșul / Prof. Dr. Nuțu ROȘCA	35
Mihai Eminescu și biserica românească / Pr. Viorel THIRA.	36
Eminescu, bibliotecar / Diana IONESCU.	38
Controverse în jurul unei fotografii / Prof. Ioana PETREUȘ.	41
Eminescu și gândirea indiană / Anca GOJA.	43
Spirit și Logos în poezia eminesciană / Ioan MICLĂU	45
Eminescu în preocupările lui Constantin Mălinaș / Simona DUMUȚA	46
Caleidoscop internautic MIHAI EMINESCU în lume / Casilda CIOLTEA	48

CONSTANTIN MĂLINAȘ - IN MEMORIAM

CONSTANTIN MĂLINAȘ - biobibliografie selectivă / Ana GRIGOR	53
A plecat dintre noi un om de patrimoniu / Lucia OLARU NENATI	66
Mălin stins... / Nicolae NICOARĂ-HORIA	67
Domnule Mălin... să-ți fie somnul lin! / Pașcu BALACI.	68
„S-a dăruit meseriei de bibliotecar ca nimeni altul...” / Prof. univ. dr. Mircea REGNEALĂ	69
S-a ridicat la cer / Gabriela PETCU	70
Un intelectual de marcă al Bihorului / Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Bihor	70
Nectarul din suflet... / Georgeta RESTEMAN	71
Rămas bun, Constantin Mălinaș! / Redacția revistei „Familia română”	72
Restituirii / Conf. univ. dr. Constantin MĂLINAȘ	73
Colecția de medalii „Constantin Mălinaș” / Simona DUMUȚA	76

FILE DE ISTORIE

Napoléon III et la Roumanie / Dr. Mirel GIURGIU	77
O întâmplare din război, rămasă neuitării (I) / Col. (r) Ioan ROMANIUC	81

CUNUNA DE AUR A ROMÂNIEI

Ținutul Herța / Institutul „Frații Golescu	84
O sută de copii s-au bătut în Transcarpatia pentru Eminescu! / Florentin NĂSUI	85
Minoritățile naționale din Ucraina - cer școli cu predare în limba maternă	87
Catedra de limbă și literatură română din Seghedin/Szeged la 60 de ani / Prof. univ. dr. Cornel MUNTEANU.	88
Literatura românilor din Ungaria / Antoaneta TURDA	89
„Istoria nu numai informează, istoria poate și să formeze” / Ion IACHIM	91

ROMÂNI ÎN LUME

România pe pământ canadian / Corneliu FLOREA	93
„Femeie, ia-o spre vest” / Monica Ligia CORLEANCA	97
Asociația Culturală „Alexandru Ioan Cuza” din Heidelberg / Mirel GIURGIU	99
Cartea cu mesaje / Octavian CURPAȘ	100
Concurs internațional de poezie pentru românii din întreaga lume	101
Prima editură dedicată promovării culturii române din Spania NIRAM ART EDITORIAL	102
Evenimente la Montreal / Otilia-Sorina TUNARU	103
Conferința Turnătorilor de Clopote / Corina ȘANDOR-MARTIN	104
Mihai Matei Nistor: <i>Încolo și înapoi</i> / Vasile LESCHIAN	105
Revista presei: mass-media despre români / Selecție de Laviniu ARDELEAN și Simona DUMUȚA	108

Aniversări 2010 (mai - august) - Ana GRIGOR.	115
Am primit la redacție pentru Biblioteca revistei „Familia română” / Simona DUMUȚA	117

Responsabilitatea privind conținutul articolelor aparține autorilor.

Familia română la Apșa de Jos, Ucraina, cu ocazia simpozionului internațional „220 de ani de învățământ românesc instituționalizat la Apșa de Jos” - 12-13 dec. 2009 (1-3); Lansarea ultimului număr al revistei, 4 mar. 2010 (4-5); lansarea cărții „Încolo și înapoi” de Mihai Matei Nistor, Baia Mare, 19 mar. 2010 (6-7).

Glossă.

Multe trec pe dinaintea
În auz ne sună, multe,
Cine ști să le asculte
Să le știe toate toate minți ?
Tu te dă în colț, de o parte
Regăzindu-te pe tine
Când cu șomote dezarte
Vremea trece, vremea vine

Nici melme a ei limba
Recea cumpăn' a gândirii
Pentru o lume a nălucirii
Care fugă și se schimbă ...
Ci curat să fie gândul
De a ^{iluziilor} nădejdi vana roșă,
Totu-i rău, de-i trece rândul,
Toate s' vechi și toate noue

